

[Autor]

[Titlu]

Volumul - [NrVolum] (opțional)

Seria [NumeSerie] (opțional)

[Autor]

[TitluOrig]

[EdituraOrig], [AnOrig]

© Editura, An

Toate drepturile rezervate

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

Autor

Titlu / Autor;

trad:

...

...

...

...

Versiune ebook: [x.x]

PAUL GOMA

<titlu>PATIMILE DUPĂ PITEȘTI

CARTEA ROMÂNEASCĂ

Coperta de TAMAȘ CLARA

ISBN 973-23-0261-5

*

Și scrise:

„Crima-de-gîndire nu aduce moartea. Crima-degîndire este moartea”.

Acum, că se recunoștea mort, important era să rămînă, cît mai mult timp, în viață.

(Orwell - 1984)

*

PRIMA PARTE

- Nimeni nu mai mișcă!

Porcul (de director, de prim-gardian, de politic, de cine-o fi), m-a trezit, mi l-a alungat pe Elisav, în sfîrșit, acjus - eram la o întinzătură de buze de urechea lui frate-meu - porcul de cine-o fi, mi l-a speriat, zburătăcit, cine știe cînd o să rni-l mai apropii, ca să-l întreb, să-i spun să-mi spună - de sora noastră, Șeii va.

Nimeni nu mai mișcă - n-au decît să nu mai miște cei care mișcau, eu, din patul meu, cu picioarele mele făcute zob, cu întrebarea mea pentru frate-meu, eu nu mișcasem nici în gînd, nici măcar în visul cu el revenit, îi privește pe sănătoși - vreau să spun: pe mișcători.

Îmi readuc pleoapele peste ochi, nădăjduind că Elisav nu a fost prea departe alungat sperînd să mi se întoarcă, să stăm de vorbă, ca între frați - și încă gemeni - să ne întrebăm împreună dacă sicriul era cu ea; sau fără.

Fiindcă acum nu mai contează rotulele sfărîmate de gloanțele lui Csăky, nici găurile din genunchi scurmate de Drăgan cu creionul chimic nici „confruntarea” cu bătrînii (nici chiar ceea ce nu-i făcuseră mamei, sub ochii mei) - ca să nu mai vorbesc de proces, de sentință, de infirmeria închisorii din Codlea, n-ar conta nici faptul că m-au adus aici, la Pitești, tot închisoare, cînd locul meu ar fi la Văcărești, într-un spital adevărat, nu în aceasta celulă numită 4 Spital, amintire a unei foste infirmerii de pușcărie.

Pleoapele strîns-strînse, nu contează unde se va fi aflînd, cu trupul, Elisav: la munte, cu partizanii? ; zidit în vrea pivniță?; la naiba, undeva prin Iugoslavia umblînd numai noaptea și spre Apus, numai spre

Apus? ; în Italia, de unde urmează să ia avionul? ; la

Poarta Casei Albe, în care este pe punctul de a bate

- dacă nu cumva a și făcut-o - pe pnnctul de a le spune vacilor-încălțate să vină odată!, cum ne-au promis, să vină și să ne scape de ruși...? Ceea ce contează acum, 6 martie 1950, aici, pe spate, nemișcat, cu ochii bine închiși: sicriul pe care securistii îl îngropaseră în prezența noastră, la 10 decembrie în cimitirul din

Albota era - cum era: cu sau fără 9a?

- Fiecare la locul lui îi li privește pe cei ne-aflați la locurile lor, eu sunt la al meu, pe patul meu, pat adevărat, cu saltea adevărată

- aici, unde m-a repartizat șeful camerei; aici, pe patul meu, lipit de al lui, și acela adevărat; să treacă - la locurile lor, pe priciuri - ne-trecuții; eu am altă treabă, eu n-am treabă cu ei, eu vreau să aflu (după ce Elisav are să mă întrebe) cum era sicriul: cu ?, fără?

- Din clipa asta, nimeni nu mai vorbește!

Din clipa asta, nimeni n-are decît să nu mai Vorbească

- deși nu vorbise directorul Dumitrescu; deși nu vorbise ofițerul politic Marina; nici prim-gardienii Mîndruță, Ciobanu; nici măcar sergentul Georgescu. Deși.

- Din clipa asta, nici o mișcare, nici un sămn!

' Rostitorul a rostit: sămn. Sămn a spus spuitorul.

Abia acum - ca la un semn - încremenesc. Îi simt pe colegii de celulă (îi simt cu pielea obrazului, cu genunchii putrezind, cu limba îngrosînd), îi simt încremeniți, înaintea mea - în timp, deși am venit mai târziu, m-am așezat cu încremenirea în fruntea lor, tocmai, fiindcă mă aflu alături, pe un pat adevărat, nu pe prici, încremeniți - asta să fie inhibiția de protecție? Așa încremenesc și antilopele?

Sămn a zis zicăto.rul. Și este semn, semnal - îa rîndu-i, pregătit, însă atît de necrezut în enormitatea lui, încît și-a pierdut funcția de avertizor, de îndemnător să te aperi de

primejdie, fie și doar prin fugă. Semnulsemnalul de acum, avertismentul ne avertizează: nu mai avem-scăpare.

Inhibiție de protecție - înainte, nu acceptam nici noțiunea,' cuvintele: inhibiție, fie - dar protecție? în măsura în care, după semnal, pericolul nu se abate asupra ta (sau: doar asupra ta, nu), desigur, scapi, dar nu pentru că te-ai fi apărat, protejat, eventual, apărat activ, ci pentru că... amenințarea aceea n-a dat și peste tine. 'inhibiție de protecție -rce fel de protecție, dacă încremenești? ; și aștepti? Aștepti, ce: să se. apropie agale, de tine, inhibatul-protejat, și să te înghită fără nici un efort.

Oricum, am încremenit. Mașina s-a oprit.

Însă, printr-un miracol al compensației iat-o dînd înapoi. Cu o fracțiune de milimetru, cu o frîntură de secundă - cîte un dinte de roțiță. Bineînțeles, în continuare, înainte, nu se poate, îndărăt, în ciuda primei impresii, nu se poate; nici în stînga, nici în dreapta. Și, totuși, un dinte de roțiță se mai poate: dacă nu de scăpare, atunci de întîrziere. Și dacă nu înainte, nu înapoi, iată: în jos^ori în sus), merge încă, se mai poate:

memoria, memoria, maica noastră ocrotitoare (atît cît poate), memoria, maica noastră, mîntuitoarea, memoria, ultimul recurs și reazem, singura mîngîiere, înainte de plecarea încolo, dincolo, unde nu-i nici durere, nici încremenire...

Un dinte de roțiță în sens invers (acum, în cel adevărat), un dinte de răgaz - se spune, se scrie că, atunci

<eînd mori ți se, ori îți singur derulezi întreg drumul de pînă acolo, de pînă atunci; înainte de a pleca, te mai scalzi o dată în ceea ce ai fost (ca să ai ce regreta? ; ca să te consolezi?), iar filmul este proiectat de-a-ndărăteala, începe cu sfîrșitul, ca să poată face legătura cu începutul - ce va începe odată ce sfîrșitul va sfîrși.

1.

Sămn a rostit rostitorul.

Semn că trebuie să amîn, evit - mă las retrogradat cu un dinte de roțiță acolo unde sămnul încă nu mă atinge, memoria, maica noastră, mă naște invers, cu pîntecele ei

re-primitor - pînă ieri, pînă ieri la prînz, pînă aici, pînă în dreptul uşii:

- Tu, măi, aceala şchiop!, zisese şeful camerei. Tu-ai să săzi aicea, pe pat - Cori, treci tu-n locul lui Roşea,

Roşea pe prici! Aşa ! Brava! Par-ti-za-nii din Făgăraş, fiindcă şi-or dat sîngele, primesc pat adivarat...

Eram lac de sudoare îngheţată, privirea mi se aburise de durere, aşa că nu fusesem în stare să-i răspund şefului că nu eram par-ti-zan, cît despre sîn-ge, nu mi-l dădusem, îmi fusese luat...

De dimineată, de cînd, în celula de la subsol, unde făcusem carantină - şi unde fusesem anunţaţi de mutare - nu avusesem timp (nici voie) să mă întind, fie şi jos, pe ciment, ca să nu mă mai sprijin pe genunchii care abia dăduseră primele semne de vindecare că, iată, din nou erau puşi la grea încercare. Adevărat: de la subsol pînă aici, la al doilea etaj mă purtaseră de subţiori

Şaptefraţi şi Damaschin, însă genunchilor mei le-ar fi trebuit o targa, măcar o „lectică” din braţe împletite.

Dar, de cum prietenii mei îşi înlănţuiseră mîinile, ofiţerul politic Marina se năpustise asupra lor, cu pumnii, cu picioarele:

- Asta-i ajutor-legionar, bandiţilor! Să urce singur, a ridicat mîna împotriva poporului şi-a clasei...

- Vezi, bre, dacă ridici mîna?, se hlizise Mihai

Şaptefr'aţi, 'Potriva...? Clasei ? 'Ncitoarea te arde peste bot, de rămâi şchiop, ca un dujma' răit care - aşa-ţi tre'!

Gluma îl costase pe Mihai un spiţ de cizmă în gleznă, de la Marina şi un ciomag peste ceafă de la prim-gardianul Ciobanu - care, ca să nu fie bănuیت de... favorizare, îl croise şi pe Gabriel Damaschin:

- T-auzit, bă, ce-o ordona' tova' 'lent? S-urce singu'! Voi 'l proptit' de subsori, de să nu buşasc' - 'zecuta'!

Ciobanu - o vită. însă nu la Ciobanu mă uitasem, lung, apăsător, pieziş; ci la bestia de politic: îmi dezvelisem dinţii, ca frate-meu şi îl ameninţasem în gînd:

„Lasă, tu, lasă: Elisav e liber, pune el mîna pe tine, îţi plăteşte el -şi pentru Seliva şi pentru Mihai şi pentru

Urcușul meu..." - urcuș pe care îl și începusem în compas, cu picioare țepene și sub directă bătă a lui Ciobanuo vită.

Beat de durere, cu urechile vuind, înregistrasem totuși dimensiunile neobișnuite ale camerei - deja plinăstup (o sută de deținuți? o mie?), dar nu înțelesesem ce favoare îmi făcea individul cu șapcă proletară și corn de rinocer în loc de bărbie, acordându-mi „pat adivarat”, netrimțându-mă pe prici, unde recunoscusem pe câțiva colegi de la subsol aduși înaintea mea.

- O să fim megieși, o vreme..., auzisem glasuî șefului, vecin de pat (stăteam cu ochii închiși, fericit că nimeni nu se mai sprijină, greu, în bieții mei genunchi).

De-aici ai vedere frumoasă, aleasă, ca dintr-o lojă de orchestră - este-, Pop Cornel?

Îmi sărise inima din loc: spusese Pop și mai cum?

Cumva : Pop Elisav? Parcă nu, parcă altfel de Pop, a, da: Cornel - de ce Cornel? De ce da, de ce nu, bine că nu era Elisav - Elisav e liber, lasă, tu, lasă, Elisav trebuie să rămână afară, nu numai ca să treacă granița în

Iugoslavia, de colo în Italia, de acolo să zboare peste apă, să bată-n Poarta Casei Albe. să le explice drăguților - măgarilor de americani ce măgărie făcuseră, dându-ne rușilor - să le spună, să le facă și un desen, să-i scuture, să-i trezească J Și să-i aducă înapoi, să ne libereze! - de asta, dar nu numai: ci așa; să știu eu că Elisav e liber;

mai exact: ne-arestat, fiindcă liber ar fi, chiar înzidit, ca Medrea cel mic... în cele trei luni de când eu însumi eram ne-liber, înțelesesem, mă obișnuisem cu celelalte fețe ale libertății lui Elisav: mort de frig, de foame, de epuizare, uitat în ascunzătoare - o groapă săpată în grădină, o pivniță cu pereți dubli, o peșteră căpăcită; căzut, adormit, dintr-un copac și mîncat de lupi, ori agonizînd, hmg, cu oasele rupte, cu măruntaiele sparte; împușcat de înșiși partizanii (nu cunoscuse parola - se zice că au fost cazuri); sinucis... Mă obișnuisem și cu ceea ce era

Și mai al lui: în clipa în care ar fi constatat că a încetat de a mai fi liber, Elisav ar fi încetat să trăiască: ar fi murit, pe loc, de arestare.

Dar dacă, totuși, „Megieșul” rostise: Pop Elisav?, mă întrebasesm, cu genunchii, dintr-o dată, înghețați. Și nu deasupra la capul meu, glasul lui Fuhrmann:

- Aaaa! Deci dumneata ești celebrul Cornel Popt de la Medicina din Cluj - încântat... Am auzit atâtea despre dumne...

- Ai auzit! Di un' e-ai auzit, măi? !

Megieșul nu numai că se răstise, nu numai că îi spusese lui Fuhrmann: măi - dar pusese o întrebare-cuepoletă.

- Di onde-am auăzeeet?, își ovreise Fuhrmann '

glasul. Așa sî triesc iu, de n-am auzăt di la radiu

Maskva, din gora lu Levitan, văr cu mătușa unui bun unchi di la mini - da' matali ci feî di radiu ascultî,.

dom' căprar-major?

Așa, da! Bravo, Fuhrmann! I-ai închis „gora”-

Megieșului - care, după ce înghițise îndelung, sonor>...

cu buzele dintr-o dată albe, izbucnise în rîs - un rîs alături, deși gros, gras:

- Ha-ha-ha! Ho-ho-ho! Da tu ai umor, măi perciunatule! N-oi fi cumva student la Conservator, clasa CirCj, măi circarule! ? Ho-ho-ho! !

Veselie mare. Cam scîrțîitoare, în gura „vechilor” din, cameră - numai ei râdeau. Grupul format în jurul meu se îndepărtase cu, în centru, Megieșul - care-i depășea pe toți cu un cap; ba nu: cu o bărbie - are bărbia ca un pumn, ca un pumnal, bărbiesul... îmi era rău, răur durerea începuse bătaie de metronom în genunchi, la subțiori, între picioare, semn că infecția, infecția..

„Doctorii” din celula de la subsol nu se aflau prin preajmă, nimeni nu mă lua în seamă, așa că mă adresasem unuia în costum maroniu, un necunoscut oprit la picioarele mele. Inșă el nu mă auzise, desigur, din pricinărumorii de celulă; ori se prefăcuse, altfel de ce-ar fi întors privirea de la mine? Căutasem cu mîna, la întâmplare, pe lîngă căpătîi: dădusem peste o mînă, o apucasemn, o scuturasem, orbește:

- Fii bun și caută-l pe unul, Bîrsan e medicinist, la Cluj...

În primul moment, crezusem că mîna străină se smucise cu atîta violență, fiindcă stăpînul ei se grăbise

Să-l caute pe Decan”, cum i se spunea. Dar numaidecît

Ceva Şuierase, 'lat. Abia cînd cureaua mă plesnise pentru
A treia oară şi tot peste obraz, îmi acoperisem capul cu
mîna.

- Eşti nebun, Cornel? Ce te-a apucat? De ce.,?

Era glasul lui Octavian Apolzan. La capul meu careva gîfîia,
se zbătea, mormăia, mîrîia, gemea. Tropote încoace

- apoi glasul Megieşului:

~~ _ Ci-i aicea, măi! ? Ci s-a-ntîmplat, măi? !

- Aş vrea şi 'eu să ştiu ci-s-a-ntîmplat-măi! , îl imitase
Apolzan. Cu el, cu Pop Cornel - cum de-a ajuns în halul....

- Ce hal, măi? ! Ş' tu, Pop Cornel: la locul tău, măi! !,
strigase Megieşul.

De parcă ar fi spus: „Marş!” unui cîine. Peste căpătîiul
patului apăruse deasupra mea capul şefului de cameră - mai
exact: bărbia, monstruoasă, văzută de jos.

Mă întrebuse - cu alt glas:

- Te-o lovit? Rău de tot? Iartă şi tu, Cornel nu sade bine cu
nervii... S-o fi mîniat că i-ai luat patul...

A, da? A, da: spusese : „Cori, treci în locul lui Roşea”

- Cori, desigur, de la Cornel., Numai că eu nu-i luasem patul.
Nu eu i-l luasem:

- Dumneata m-ai dus aici, spusese dînd să mă ridic.
Puteam sta foarte bine pe prici, cu băieţii, cu ai mei...

- Şăzi ghinişor... - Megieşul mă apăsase la loc. Ş'

noi sîntem băieţi, de-ai tăi sîntem s' noi - este, Cornel?

Este ! Şăzi ghinişor unde şăzi, ci, nu-i bine la noi? Pat
adivarat, salte.. Unde mai pui., priveliştea - - de-aici ai să vezi
ca dintr-o lojă de orchestră - este, Cori?

Cel în costum maron - aflat în acelaşi loc, la picioarele mele -
încuviinţase cu grabă, din cap (mi se păruse, ori chiar
schiţase şi o poziţie de drepti?). Cum aşa: pe el, pe maroniu,
să-l fi apucat de mînă? El să mă fi lovit cu centura? Dar cînd?,
cum? - doar se afla în acelaşi loc, la picioarele mele, şi atunci
cînd găsisem mîna şi atunci cînd., mă lovise şi atunci cînd
intervenise Apolzan.,

Genunchii sunt de vină, numai din pricina lor, infecţia,
infecţia., '

- Eşti tot din Făgăraş?, îl întrebasesem pe costumat şi
zîmbisem, doar nu mă puteam supăra pe cineva care nu

stătea bine cu nervii, orice mi-ar fi făcut - apoi, fiindcă el nu părea să înțeleagă, adăugasem: Deși nu toți Pop-jj sunt făgărășeni... - și zîrnbisem iar.

- Ce?, făcuse el, într-un tîrziu și ceva care ar fi putut să fie și veselie, îi boțise gura. Ce?

- Am vrut să spun că și pe mine mă cheamă Pop.-

- Nu, nu, nu! Mă confunzi!, se apăraseră maroniul.

Pe mine mă cheamă Gherman...

- Pe mine, Țurcanu! - Megieșul se trîntise pe patul de alături. Eugen Țurcanu - ai auzit de mine?

Ca să nu-l ofensez - nu auzisem de el - zisesem:

- E un nume frecvent în Basarabia.

- Coom?, se mirase el. Pi ci lume trăiești?

Republica Socialistă Sovietică Moldovenească! Nu Basarabia!
- și, înainte ca eu să pricep dacă mă corectase cu ironie ori serios, scăzuse tonul: 'S di pi la Rădăuț' - cunoști pe-acolo?

Ca să nu-l ofensez - nu, nu „cunoșteam pe-acolo” - clătinasem din cap și ridicasem din umeri, a scuză.

Dar el:

- Păcat, măi - ești legionar?

Nu-mi plăcea, dar deloc nu-mi plăcea felul lui de a încheia răspunsurile răsucindu-le în întrebare, așa că spusese, cu ochii în tavan:

- Păcat - dumneata ești? - și mă aplecasem spre el, atît cît îmi îngăduiau genunchii.

Nu-i plăcuse „răspunsul” - de ce, doar așa răspundea și el. Ochii, din căprui, se făcuseră gălbui. Se străduise să zîmbească, arătînd din bărbia ca un picior, spre picioarele mele:

- Ș-atuncea? Cum, de ce? Te-ai jucat de-a... partizanii și jăndarii? Ai făcut pe partizantul?

- Asta era, am zis. Vasăzică: fiindcă eu n-am auzit de dumneata și nu cunosc pe-acolo, rezultă că m-am jucat de-a partizantul - ca legionar, evident, toată lumea știind că securiștii trag numai în picioare îmbrăcate în cămașă verde - așa se joacă... pi la voi, pi la Rădăuț'?

Ascultă, colega: sunt de curînd arestat, mi-am petrecut timpul numai prin infirmerii, prin spitale, nu cunosc celula. Deci nici eventuala etică de celulă, potrivit căreia te prezinți,

nu ca cel care ești ori crezi tu că ai fi, ci ca, să zicem, cel pe care ceilalți te-ar vrea...

Mă cam încurcasem - însă vecinul tresărise. Și se ridicase într-un cot. Și mă soma cu uitătura lui galbenă să mă explic. Mersesem, poate nu prea departe, dar sigur, într-o fundătură - din pricina genunchilor infectați. Îmi era greu să vorbesc, totuși, mă străduisem:

- Mi s-a mai întâmplat asta... Unii, aflînd că am fost împușcat în picioare, își închipuie că trebuie să fii neapărat partizan, ca să ți se întâmple una ca asta - parcă m-ar vrea, parcă le-ar face lor plăcere să mă știe partizan executor a cincizeci de ruși, dinamitor a trei poduri, distrugător a șase trenuri rusești...

— Ș' n-ai zvîrlit tu-n aer măcar un podeț? mă chestionase - în glumă - megieșul Ș' n-ai împușcat tu măcar un ostaș sovietic?

- O să te întristâz: n-am l Nici măcar un, ca să zic așa, picior de... rus (si apăsasem). Ale mele - vorbesc de picioare - au cunoscut oarecari plic-ti-seli într-o oarecum plic-ti-coa-să împrejurare, la Sibiu...

- În munții Sibiului?

- O să te decepționez: nu în munți, în oraș - soră-mea...

- Arestată și ea? Ori încă liberă?

- Te interesează soră-mea? Sau numai... libertatea ei? N-as spune că ești o persoană discretă, delicată, nici din cale-afară de reținută - dar pentru că suntem...

megieși, îți încredințez o taină...

- Dă-i drumul l la s-auzim...

- Auzi-o: Rușii au liberat-o pe soră-mea...

- Cum așa?

- Uite cum-așă: cu balalaica ta-ta-ta-ta-ta l, definitiv - nu ca pe mine provizoriu, vreau să spun: numai m genunchi - dar a dumitale?

Galbenul din ochi dăduse întîi în violaceu; apoi se cenușise. Vecinul meu de pat înțeleșese, fulgerător...

raspunsul-întrebat. De acea dată însă răspunsese ca oamenii, doar prin răspuns:

- Ale mele - sînt două... - făcuse el, dintr-o dată răgușit, apoi oftase din adînc: Am o fetiță, Oltea o cheamă. Oltea o cheamă și pe mamă-sa, pe...

Oftînd, se dezumflase, se micise; pînă și bărbia i se ștersese. Rămăsese pe spate, cu mîna dreaptă sub ceafă, cu privirea atîrnată de tavanul celulei. Pieptul se ridica, scădea cu șchiopătări de la oftaturi.

Mă năpădisese mila: bietul de el, avea și soție și copii - fetiță, Oltea” o' chema,, ca pe mamă-sa... Trebuia să bănuiesc, arăta cu cel puțin zece ani mai în vîrstă decît mine, avea deja riduri... Să fie student-întîrziat -: de război? Ori absolvise demult facultatea - care-o fi - însă nu-si trecuse licența? Oricum, are „statut” de încăstudent, altfel n-ar avea ce căuta la Pitești.

Aș fi vrut să-i spun o vorbă bună: pentru noi, studenții „normali”, e mai ușoară pușcăria; dorul nu ne leagă decît de părinți (de care tot începusem a ne îndepărta), eventual de o iubită (de care abia începusem să ne legăm) - pe cînd „bătrînii”, cu neveste, mai ales; copii...

Căutam, febril, cuvinte potrivite, cuvinte de încurajare - cînd, între două oftaturi reprimite, Țurcanu întrebese, mă întrebese:

- Dar frate-tău?

Frata-meu? De unde știa el că am un frate?

Avusesem noroc: chiar atunci, Bîrsan cu întreg alaiul de doctori” se apropiase - altfel nu știu ce as fi răspuns. Mai exact: nu știu ce anume n-as' fi răspuns,

2.

Din clipa asta, nici o mișcare, nici un sămn.

Din clipa asta, a poruncit poruncitorul. Clipă din care mă extrag cu încă un dinte de roțiță, mai încolo și mai spre maica noastră - pînă ieri dimineață, în celula de la subsol:

- Ciobanu! răcnise, furios, Dumitrescu, directorul..

Ce-i cu schilodul ăsta, aici, la mine? Mi-l pui pe prima dubă de București! Să facă ei borș din el! .

Îmi luasem rămas bun de la băieți le urasem, îmi uraseră: „liberare grabnică” - însă nu eu fusesem scos din celulă, ci ei, după listă.

Rămăsesem singur. După vreo jumătate de ceas,

Intrase Marina, politicul:

- Nu cunoști regulamentul, banditul? Drepti I

Încercasem să-i spun că nu pot; că sunt bolnav, că genunchii. doar fusese de față atunci când domnul director ordonase să fiu trimis la spital... Politicul mă silise să mă ridic din pat; să rămân în picioare, departe de orice sprijin:

- Ce culoare politică ai, banditule? Țărănist ?

Liberal? Lacheu socialdemocrat? Ori legionar! - nu mai era întrebare, ci afirmație, acuzație.

— Nici o culoare, zisesem.

— Cum, nici o culoare, banditule? ! - și-mi trăsese o palmă. Toți popii sînt legionari!

- Tata e învățător, nu popă.

- Minți, bestie fascistă! Ți se spune Pop și nu ai popi în familie?

- Vi se spune Marina și nu aveți marinari...?

Dăduse un pas îndărăt:

- De unde știi, banditule, cum mă cheamă?

- De la domnul director, el v-a rostit,..

Mă oprisem singur nu spusese: „numele”. Desigur,, nu de la director auzisem cum „i se spune”, băieții vorbeau prin celulă, cu toții știau că Marina e nume de împrumut, însă nu i-l cunoșteau pe cel adevărat, unii pretindeau că ceva asemănător, Mahren, Mayer, alții că ar fi o traducere, iar Fuhrmann zicea că știe precis, îl chema Țicovici.

Actualul Marina îmi arsese încă o palmă:

la spune, pui de năpîrcă: crezi în Dumnezeu?

.-^Bineînțeles. Sunt creștin, 'botezat...

Mă apucase de gît cu arn'îndouă mîinile:

- Ce vrei să spui, anti... anticomunistule, fascistule?

t-a alții nu sunt botezați?

.Clătinasem din cap că nu asta.,

~ Atunci, ce? Faci ură de rasă, cu mine? Să mă bagi în cuptor la Auschwitz? Să mă spînzuri, de limbă, la Abator? A venit timpul să vă spînzurăm noi pe voi,

-.17

criminalilor! Hitleriștilor ! Legionarilor! - cum îndrăznești să pretinzi că nu ești legionar? Atunci ce cauți în închisoare? Vrei să pretinzi că justiția noastră a greșit?

Justiția noastră? Dar tu cîți ostași sovietici din Armata

Roșie liberatoare ai asasinat mișelește, bestie sîngeroasă?

Cîți ? Cîți?

- îmi cunoașteți dosarul..., am reușit să spun, îmi dăduse drumul de gît. Știți bine că eu nu...

- Știu bine că tu, da! Fiindcă-ți cunosc dosarul,!

asasinule, criminalule! Ai făcut parte dintr-o organiza-ție subversivă teroristă și legionară! Finanțată și înarmată de anglo-franco-americani! Li atrăgeai pe tovarășii noștri sovietici în cursă, cu ajutorul muierilor! Și-i asasinai mișelește! Tu și cu banditul de frate-tău - noi știm tot! Voi, frații Pop ați instruit-o pe curva de soră-ta, să-și pună curul la bătaie...

Nu mai înregistrasem urmarea: căzusem grămadă ocupînd, pe ciment, strict, locul ocupat de tălpi; mă pră-j bușisem în mine - de neputință, de durere, de umi-f lință - cum putea vorbi, așa, de Seliva? Horcăisem, de acolo, de jos:

- Să nu... Să nu... Să nu...

Voiam să-l rog, să-l implor să nu vorbească, așa, sora noastră, însă Marina se speriasse: se năpustise lai ușă, bățînd cu pumnii, cu picioarele, zbiefînd, în falset,;|

guițînd:

- Gardaa! Gardaaa !! - apoi, după ce ușa se deschise (Ciobanu fusese tot timpul îndărătul ei, simțisem):!

M-a atacat, fascistul! A vrut să mă asasineze, legionarul i'

- Fiți pe pace, tova' 'lent, s't acilea, nu s-a atins de l 'mneavoastră, vi s-a părut - că, dăc-ar fi-ncercaaaa'...^:

Marina însă o știa pe a lui:

- M-a atacat, îți spun! Mă urăște de moarte vrea să mă... I-me-di-at să-l duci la 4 Spital!

- S' trăiți, tova' 'lent, da tova' 'rector a dat ordin, să-l pun pe dubă, ca infirm.

- Aici, eu dau ordin! Eu sunt politicul! Îl duci laj

4 Spital - ordin de la mine! Să-l vindece, acolo! Du-ț i-me-di-at!!!

Așa că fusesem dus - i-me-di-at - la camera

4 Spital.

3.

Din clipa asta, nici o mișcare, înainte, însă în urmă cu încă un dinte: seara de 31 ianuarie:

Deci, așa arăta o celulă, celula - pînă la ea cunoscudoa'r beciul Securității din Sibiu, infirmeriile și duba.

Celula:

Abia îi trecusem pragul, că trebuise să ne oprim - era plină, umplută de cei din fruntea coloanei, pe noi ne împingea coada, la rîndu-i împinsă de gardieni. Rugind, strigînd, îmbrîncind, Fuhrmann croise o pîrtie prin care purtătorii pătrunseseră cu mine cu tot pînă la un pat de fier fără saltea. Tavi Apolzan și Grigoras (ultima „lectică”) apucaseră să mă depună - și curseseră, moi, pe ciment. Istoviți, sfîrșiți, cu privire aburită erau nu doar cei șase care mă căraseră, pe rînd, cale de trei kilometri, de la gară la închisoare, Damaschin, de pildă,, leșinase

- dar în celulă nu era apă. Doar tinetă.

După ce fuseseră îndesați ultimii, iar ușa se închisese, Fuhrmann cuvîntase:

- Am îndeplinit-depășit planul și la asta: trecerea în revistă a trecut, dușmanul de clasă, clasat - privitorii și-au văzut, în priviți, viitorul de aur, priviții si-au revăzut, în privitori, trecutul ireversibil..., în concluzie, masele largi de dușmani ai poporului și-au îndeplinit cu vîrf și îndesat funcțiunea didactic-pedagogică...

De acea dată nimeni nu gustase glumele lui Fuhrmann. Băieții nu mai aveau putere, acum înțelegeam cît de nemîncăți - și de cît timp, înfometați - erau de îi istovise o „plimbare” prin Pitești... însă, după ce si-au tras sufletul (adică: au vizitat tineta), noii mei colegi de celulă-nouă s-au apucat de treabă: au remontat paturile, reumplut saltelele cu pleava reglementară, si-au îm-Părțit locurile și păturile (petice de zdrențe înscorțosate d«e murdărie). Iar Fuhrmann - ales?, a'utopropus? - Șef de cameră, a început să bată în ușă.

- Ce vrei, bă bandit' le, ce bați la oara asta?

Ciobanu, desigur, ascultase, așteptase.

- N-avem altă oară, dom' Prim, nu permite reglemenții', vorba domnului sergent Georgescu - și Fuhrmann arătase din cap spre un gardian mohorît, rămas în coridor, parcă ascunzîndu-se în spatele lui Ciobanu.

Domnooo Prim, mă prezint: sunt șeful camerei și va rugăm să binevoiți...

- Ce să bine-, mă? Tu crezi că io-s pus acilea, de să

- bine... nu s' ce? Raportează clar și reglamentar - ce vrei?

- Raportez clar: Vrem, unu: porția de seară...

- Bă! Tu-ai mai fost pe la noi, n-ai învățat că tre' să raportezi numai în numele tău?

- Am învățat, am uitat - sunt un băiat simțit, folosesc pluralul

- nu al majestății, ci al modestiei, așa că...

- Așa că vorbește românește, clar! Ce vrei?

- Vreau, unu:: porția de seară pentru toată...

- Mîne! Azi nu s'teți în porție! - și dăduse să închidă.

- Doi, se grăbise Fuhrmann. Apă de spălat, scule de foărbie...

- 'Șteaptă pînă mîne!

- Trei! - Fuhrmann pusese bocancul între canat și ușă.

Deținutul Pop Vasile (mă arătase), el este pentru scoaterea lanțurilor de transport și el este pentru infirmerie!

Ciobanu redeschise ușa. Georgescu se apropiase.

- Mă-nveți tu pe mine ce este, bă bandit'le?

- Și-n plus, pune picioru-n ușă, de să nu se-nchidă, intervenise sergentul Georgescu.,,

- Scuzați, pardon, e un tic nervos - l-ați avea si dumneavoastră, dacă v-ați afla dincoace, în celulă *- eu dincolo, în coridor...

- Păi să treacă dincoaci, 'n coridor, to' arșu Prim...

- propusese Georgescu,, pocnindu-si palma stingă cu o foită scurtă și noduroasă.

- 'l-auz'îț? leși pe coridor!, ordonase Ciobanu.

- De ce să iasă, domnule Prim?, se apropiase Grigoras. Fiindcă si-a făcut datoria de șef de cameră și a cerut, pentru toți, drepturile cuvenite?

. -leși și tu! Să-ți... cuvin dreptur'li!

- Dacă-i pe-așa, ies și eu!- Tavi Apolzan.

- Și eu! Și eu ' Și eu! Bîrsan, Ștefănescu, Verhovinski, Damaschin și alții încă.

- ce-i asta, bă? !, răcnise Ciobanu. Rebeliune la locu de detenț'? 'Rganizare legionară'?

- O clipă o clipă! - Fuhrman bătuse din palme.

Vă rog să treceți la locurile voastre, domnul Prim numai pe mine m-a invitat, la țigară, pe cori...

^ __ Ce, țigară, bă? se speriasse Ciobanu.

__ Bine, atunci fără țigară.

_ Lasă bancurile, Furhas!, strigase Grigoras. Dom"

Prim! Ne dai drepturile cuvenite? Dacă ni le dai cu bîta pe coridor, atunci dă-ni-le! La toți!

I- Domnul Grigoras are dreptate, stimate domnule-Prim-Gardian, intervenise Ștefănescu. Dacă găsiți de cuviință că trebuie să pedepsiți, atunci pedepsiți-ne pe toți, nu numai pe șeful camerei - vă rog să-mi permiteți să ies pe coridor...

- Ies și eu! Și eu! Și eu! ,

- Și eu, pe coridor!, mă trezisem strigînd, Și eu. Vreau coridor! ' - mă ridicasem în șezut, zornăindu-mi lanțul. Georgescu îi șoptise ceva lui Ciobanu, scurt. Ușa se închisese, bubuind. Scrîsniseră zăvoarele.

- Iar te-ai apucat să faci pe nebunul!, îi reproșase

Grigoras lui Fuhrmann. Ce vrei tu să dovedești: că est j altfel, nu ca ai tăi? Ai dovedit-o, gata, nu mai insista, tot băgîndu-te-n față, să faci bine, faci rău!

- Domnul Grigoras cam are dreptate, spusese și '

David "Ștefănescu. Te expui, dar... Uite ce-a ieșit: ne-a închis ușa în nas...

- Îmi pare rău, îmi cer iertare, făcuse Fuhrmann,

Dar acum, că a ieșit așa, că am rămas cu buzele umflate... - dusesese degetul la gură, arătase prin ușă, spre coridor. De scăpat, nu scăpăm de bătaie - cum facem:

ieșim după cum ne-am ocupat locurile, la ușă, ori în ordine alfabetică? Tu, Bălane, ieși la B, de la Bălan, ori aștepți pînă la D, „de la Dihor - sau T de la tur...

- Te bag în mă-ta, jidane! Tu...

Nu apucase să isprăvească: Tavi Apolzan îl înșfăcase n umăr și îl îmbrîncise la o parte. Bălan, nedumerit, furios:

- De ce? Tu, Tavi... Tu, care ești legionar, îl aperi pe-un...;

- Aici suntem cu toții deținuți, stimate domnule Bălan, îi explicase Ștef, doct. Ar fi de dorit să nu mai folosești asemenea expresii...

Ușa se deschise din nou - larg: îndărătul luj

Ciobanu, patru gardieni - în afară de nelipsitul Georgescu; toți cu bîte.

- Tu, bă! - Ciobanu îl înhățase pe. Fuhrmann, y aruncase în coridor, închisese ușa.

Pe dată, se formase o coadă - nu fără... conflicte;

Grigoraș avea de împărțit cu Verhovinski locul doi.

Apăruse Tavi Apolzan.- el invoca ordinea.alfabetică, deci el „venea” înaintea tuturor.

- Sunteți nebuni! Și bine vă face.', zbierase Bălan.

Auziți, oameni buni: să se bată pentru un loc la ciomăgeală!

Chiar în clipa aceea ușa se deschisese. Fuhrmann, schiopătînd și zîmbind (strîmb, dar zîmbind) intră

Ciobanu căuta peste capetele celorlalți:

- Tu, bă! De ce faci gălăgie! - și îl chemase c degetul pe Bălan. Treci la-nteres!

- Eu, dom'? Dar eu n-am făcut nimica...

- Primești.în contu-a ce-o să faci, că nu se poate nu calci tu reglamentu! - evident, glumețul d

Georgescu.

Undeva, pe coridor, nu prea departe, Bălan zbiera d un porc înjunghiat. Ștef asteptîndu-si, calm, rîndul:

- îmi pare foarte-foarte rău pentru bietul dom

Bălan, dar se vede că, uneori, Dumnezeu bate și c bățul...

j

După „cuvenitele drepturi”, pe care,le primiseră (pa lîngă Fuhrmann și Bălan) doar Grigoraș, Verhovinski ș

Apolzan, studenții în medicină, opt, în frunte cu Bîrsan*

„Decanul”, se ocupaseră de genunchii mei - prin panta

lonii tot de ei, pe dubă, descusuți pe toată lungimea. C jumătate de sulfamidă, pentru doi genunchi - dar op doctori... Nu mă mai durea, îmi era chiar bine. S

Totuși, adormisem tîrziu. Și, ca de obicei, o visasem^

pe Seliva. în rochie albă. Trandafiri roșii în brațe. Ca dej obicei, Seliva nu avea chip, doar contur, ca modelat în sîrmă vedeam prin el. Stătea dreaptă, în nișa ei verticală

- acum fără trandafiri și cu obraz - al luliei. O ajutasem să coboare, dansasem. Ne sărutasem. Atît de bine, atît de cald, de pătrunzător, încît...

Mă trezisem. Lac de sudoare. Bășica plină, să crape.

Mă durea acolo, mă dureau ganglionii de la subțiori

- să-mi dau drumul pe mine?, mi se mai întîmplase, la

Sibiu însă atunci și acolo eram bolnav-bolnav... Mă hotărîsem să mă duc la tinetă. Cum voi putea. Nu reușisem decît să-mi zornăi lanțul. Trezisem pe cîtiva, spre norocul

meu, pe Ștef și pe Fuhrmann - ei mă luaseră de subțiori, mă duseseră pe sus la tinetă, mă aduseseră înapoi...

În clipa în care Ștef dăduse să urce în patul lui, la etaj, piciorul îi scăpătase; Ștef căzuse cu totul între paturi.

Din pricina răcnetului.

Mai auzisem, la Sibiu, la anchetă. Urlasem și eu. Mai auzisem vaiete - la Codlea, în urmă cu puțin timp, zbieratele lui Bălan îmi sfîrtecaseră și mie măruntaiele.

Dar niciodată, niciodată, un asemenea răcnet: de moarte. Scurt - fusese retezat, dar îi păstrasem prelun-

, girea în viscere, în genunchii bătînd iar măsura - infecția, infecția... Venea - nu știu de unde venise, dar fusese înspăimîntător.

Credeam că numai mie, proaspăt-arestat mi se păruse așa; că vechii vor fi fiind «jbișnuți».

- Fuhrmann!, chemase Ștef de jos, de pe ciment, dintre paturi. Dragă Alfred! Furhaș, n-auzi?

- Te aud, răspunsese acesta, după o pauză.

- Nu pe mine, dragă Adolf, afară! Ai auzit?

- N-am auzit - glasul lui Fuhrmann era nesigur.

f Se treziseră cu toții - în afară de Bălan care sforăia, nurducat. Se întrebau, somnoroși, dacă auziseră bine, ori visaseră...

O fi strigat cineva, în somn, presupusese-propusese Verhovinski.

- jSă sperăm..., oftase Fuhrmann. Din toată inima noastră tulburată să sperăm că visul urît are să rămînă

Pentru totdeauna al celui care a strigat - în somn, în vis...

- O fi ceva în afara închisorii, spusese Grigoraș.

Știu eu, undeva în Trivale... în haltă...

- Dar bine-nțeleș că în afara închisorii, cum să se întîmple una ca asta, aici, la noi, în închisoarea noastră personală - du-i, Doamne, la Ploiești, nu-i lăsa la noi, la Pitești...

- Termină cu bancurile tale, idioate, nu-i momentul! - Grigoraș.

- Momentul e să dormim... - cineva, nu știu cine.

- Stimate domnule Grigoraș! Fereastra celulei

- noastre dă spre curtea interioară, nu s-ar fi putut auzi așa, dacă ar fi fost ceva afară, în Trivale, în haltă... Aici trebuie să se fi...

- Nu, nu, nu.' - Fuhrmann. Uite ce s-a-ntîmplat, iubite al meu, Ștef: acolo, depaarte, în Trivale, un burghezomoșieresc local și piteștean s-a gîndit să-și recupereze cocoșeii îngropați la rădăcina unui bătrîn stejar...

A săpat ce-a săpat, dar cînd a constatat 'că groapa e goală, tainița despecetîuită, cocoșeii zburau, în formație de cocori, spre alte buzunare de creștin... Ce, tu nu cunoști strigătul lui Harpagon, atunci cînd...

- Furhaș! Fă un efort și fii serios!

Umorul fuhrmanesc devenise bont, „explicația” nu «l explica.

- Uite ce e Tolea: fă tu un efort și nu-mi cere imposibilul - nu-i momentul să fiu serios, vorba camaradului meu de-o viață, Grigoraș. Dacă nu-ți convine prim^

variantă, îți ofer alta: un brav securist din paza exteri-i «oară, încercînd el să se descheie la nădragii din dotare] în vederea ușurării naturale și reglementare, si-a pierdu «echilibrul respectiv și a căzut în propria-i baionetă, na S-a autotras în țeapă, na! în calitatea mea de șef d cameră liber-ales, vă cer să acceptați această explicați profund științifică!

Umorul fuhrmanesc devenise bont, „explicația” nu explica. Din patul de lîngă mine, Gabriel Damaschin îmi șoptise, febril:

- Să ceri să fii dus la infirmerie. Insiști, nu te lași.

JDeclari greva foamei, la nevoie. Trebuie să ieși de-aici '

- Mă simt bine cu voi, de ce să „ies”?

- Nu știu. Știi că, în locul tău așa aș face.

Damaschin însă nu era în locul meu - ca să facă, iasă. Nici eu în locul lui - am rămas.

4.

Din clipa asta, nici o mișcare - prima mișcare, la subsol se înregistrase în a doua săptămînă, cînd ni-l aduseseră pe Mihai Șaptefrați (așadar, și el; și tot în lotul nostru), scoțîndu-l pe ^Nicu Apolzan, fratele lui

Tavidin clipa asta pînă în aceea, preț de cîțiva dinți

De roțiță, mașina, după ce s-a oprit, pare că dă înapoi, în zăngănit de tampoane, în fîșîit de frîne slobozite, nici o mișcare, ajunsesem la un capăt, chiar așa strigase un glas de caraliu:

- Capăăă! Toată lumea coboară!

Rămăsesem culcat pe bancheta de lemn, aerul pătruns prin ușa deschisă era frumos și proaspăt ca Seliva, mirosea bine a zăpadă - și ce păcat, ce păcat: abia mă legasem de băieți, că mi-i lua, cine știe cînd și în care altă închisoare o să ne revedem.

Dar nu: pași potcoviți pe culoar. Un gardian scund, , cu piept bombat, cozorocul' caschetei pînă peste gură - strigase:

- Tu n-ai auzit ordinu', bă bandit'le? Jos ! - iar după ce eu îi arătasem picioarele, cîrjile, el: Ș' ce dacă?

Io te-am cotonogit? Jos din dubă!

- Dar e împușcat în genunchi, nu se poate mișca!, zbierase, de afară, Fuhrmann, însă numaidecît auzisem o lovitură, un icnet, apoi glasul ovreiasului care ne veselise tot drumul pe dubă: Așa să triesc iu, dom serjent, dacă ciomagul de la dun. voastră nu are nodurile dispuse nereglementar...

încercasem să-i explic bombatului ascuns după caschetă că vin de la spitalul închisorii Codiea, că nu sunt vindecat, prin urmare, nu pot merge singur...

~ Ș' ce dacă? S' te iau io-n cîrcă? Și mai ai și lanbandit'le! Și-n plus, nituite! - era furios, mă gânea, mă acuza, de parcă eu eram de vină că lanțuierau, în plus, nituite.

Totuși, chemase, peste umăr:

- Doi bandiți', la mine, 'uga-marșurcaseră

Apolzan cel mare și Grigoraș. Alți doi la scara dubii 'zecutarea!

însă, odată coborît din vagon, lucrurile iar Se încurcaseră, sub cascheta-vizieră:

- Și-acu, cum dracu facem, de s' te ștrampor'?

- Bine înțeles, cu o ambulanță, explicase, amabil Ștefănescu.

- Ambulanța mă-ti!, răcnise bombatul, iar un soldat din gardă îl îngenunchease pe bietul Ștef, cu un pat de armă între omoplați.

- Am eu o idee, dom' Prim!, ridicase Fuhrmann o rnînă. Pe... rănit-în-războaie-soldatul-căzuse îl luați dumneavoastră în cîrcă, n-aveți grijă, pistolul vi-l ștramport eu...

Prim-gardianul Ciobanu (bombatul), după cîteva clipe de ezitare, îi dăduse o palmă cumplită:

- Cîrca mă-ti azi și mîne! Adică să mă dezarmezi tu pe mine, mă?

- Doamne ferește!, se ferise Fuhrmann din calea celei de a doua palme, ținîndu-se de falcă. V-am oferit serviciile mele, v-am propus un ajutor neprecupețit, ca să zic așa, să aplicăm diviziunea socialistă a muncii...

- Divizia mă-ti, bandit'le! 'Z dau io ție service necre... Neprepu...

- încă un pic, încă un efort și ajungeți la mal... - îl îndemna (ca de pe inal) Fuhrmann. Foarte bine: neprepuțit - sau: neprecrețuit...

începuseră să se hlizească și soldații din gardă. Ciobanu zbierase întîi la ei, apoi, fără să se mai atingă de Fuhrmann, în culcat-drepti-ise, acolo, între șinele înzăpezite, pînă cînd nu mai miscase.

- Dom' Prim, intervenise Octavian Apolzan. 11
ducem noi, 'facem scaun cu brațele...

- Ce, bă? !, se răsucise Ciobanu. Adică vrei să te dedai la ajutorlegiona'? Păi tu-ai mai fost pe la noi, te știu io, ești verde! Și-ălalant! Și tu și tu, bă!

- Și eu, domnooo... Și eu sunt tot mereu verde...

- ridicat în genunchi, între șine, Fuhrmann era albroșu, zăpadă și sînge.

- Tu, bă, tu să taci cînd te adresezi la mine! Te știu io și' pe tine, tu ești din ăialanții - dracu-a mai văzut sionist verde!

— Vedeți dumneavoastră ce n-ați mai văzut,

° De necrezut: Ciobanu se înveselise. Apoi - de parcă ideea ar fi fost a lui, le ordonase lui Apolzan și lui

Grigoraș să facă „scaun” cu brațele, iar lui Bîrsan să meargă în față, să-mi țină, ducă picioarele întinse.

Apoi:

— 'Colonaa na! Fu atent, la mine: iei pe trei și ții aproa'.' Să nu zici că au ți-am zis: pîn oraș, nu te uiți în stînga, nu te uiți

în dreapta, fix în ceafa lui ăla din față! Nu te uiți la populație, nu-ți face semne cu ea, că..;

' Pornisem, pe amenințarea suspendată.

Încă de pe dubă, când devenise limpede că vom fi descărcați în gară, nu în haltă (aflată doar la cîteva sute de metri de închisoare, spuneau cunoscătorii), Fuhrmann ne avertizase:

- Or să ne pună se defilăm prin centrul orașului, campionii agitației vizuale. Ce i-ar fi costat să ne 'ducă în haltă, ori din gară, să ne urce în camioane? Ei bine, scopul agitpropului e altul: să ne poarte prin oraș, să bage spaima în oamenii încă-liberi: „îi vedeți? Priviți-i bine: ei sunt viitorul vostru!”

Fuhrmann nu se înșelase: Piteștenii își văzuseră, în noi, viitorul - deși nu pentru întîia oară vor fi privit la convoaiele cu „bandiți”; deși grupul nostru număra doar.

douăzeci și trei de dușmani ai poporului, iar singurul lanț, al meu, nu zorhăia, nu înfricoșa;

_ Fuhrmann se înșelase: nu toți privitorii erau înspăimântați: îndărătul gardurilor vii formate din trecători prmsi de „eveniment” pe trotuare, curgeau, paralel cu convoiul, femeile. Multe. Ale noastre. Femeile noastre,

„e toate vîrstele, de toate condițiile, de toate gradele de rudenie. După cum se purtau - cu gîturile țepene, privirile numai drept înainte, furîndu-ne cu coada ochilor - arătau că mai însoțiseră convoaie, că știau să vadă, fără să atragă atenția Pazei. Femeile noastre erau țărănci, în portul de Făgăraș, de Suceava, de Gorj, de Năsăud, chiar de Argeș...; femeile noastre erau nețărânci, unele în paltoane de cartelă, aproapebărbătești, informe; doamne încă, în mantouri foste negre, cu blană obosită, năpîrlită.

femeile. noastre erau tinere bătrîne, copile - cu toatele*

purtînd semnal distinctiv al femeii pornită la druri\

lung și nesigur și de iarnă: saluri. Uneori, cînd gardul localnicilor opriți pe bordură se rărea, li se deslușeau femeilor noastre bagajele: valize, coșuri, sacose, desagi)

. trăisti, pachete. Unele duceau pe brațul îndoit o scurtă bărbătească, un palton, un cojoc; pe umăr, unele, perechi de bocanci ori de cizme, legate între ele; alteori, pătură - cine știe de cîte zile, săptămîni porniseră de-acasă, prin cîte orașe, prin cîte gări, prin cîte parcuri înghețate își petrecuseră

așteptarea, cine știe cîte convoaie însoțiseră, tot așa, neprivind, însă cu speranța nebună, nebună, că îl vor vedea pe-al, ori pe-ai lor, că un

Domn-Director se va milostivi de ele și va aproba „efectele personale” ale bărbaților - dar asemenea Domnidirectori nu mai erau de găsit, de vreo doi ani (poate prin convoaie), totul se asprise, totul se schimbase, - de-acum lumea se împărțea în trei: zdrențăroșii din convoaie, uniformații împistolați înconjurînd convoaiele și femeile - în convoiul lor, paralel cu al nostru - ai fi zis că neamul ăsta nu mai avea casă, cu toții se porniseră,, încolo, încoace, pe drum de iarnă.

Nu știu dacă vreuna din femeile de la 31 ianuarie recunoscuse pe vreunul din cei douăzeci și trei, însă noi tresărisem, măcar o dată, găsind că una din ele era:

sora; iubita - mai ales, mama.

O văzusem pe a mea: în paltonul ei, cîndva negru, acum verzui de purtare, guler și manșete și manșon din blană cîndva pufoasă, argintie. Cu mîna stingă îndepărtată de corp ținea, ca pe o contra-greutate, manșonul, ca să echilibreze traista țărănească incomodă si, ' desigur, foarte grea. Chiar gemusem: „Mamă...” - nu era chemare, nici măcar semn că o recunoscusem, ci scîncetul dintotdeauna, atunci cînd, copil, ți-e greu, ți-e urît, ți-e întuneric - ești singur. O priveam în liniște (lectica formată, atunci, de Ștefănescu și Fuhrmann mă păzea, cu capetele, de paza paznicilor), știind potolit, că nu este a mea; știind că e a altcuiva - a lui Ștef, din stingă?, a lui Fuhrmann, din dreapta?, a lui Bîrsan, din față, ducîn-Du-mi picioarele și lanțurile?; mama fraților Apolzan, proaspăt liberată (ca preț al cedării lui Nicu, prietenul

Selivei?; al lui Bălan, Dihorul - de ce nu, pînă și unul ca el fusese născut de o femeie?...

Era a cui era, poate a niciunuia din cei douăzeci și trei însă a noastră. A mea.

Apoi îl zărisem pe Elisav. Printre femei, mergînd și el cu privirea ținută drept înainte; dar ca el: cu mîinile adînc înfundate în buzunarele lodenului verde.

Așadar, venise. Venise cu partizanii lui, să ne libereze...

De ce-ai venit, nenorocitele? !”, îl întîmpinasem în gînd.

Fiindcă el era, nu altul: loden verde, căciulă brumărie și mai ales felul inimitabil de a-si ține mîinile în buzunare,.neîndoite din cot, de parcă buzunarele ar fi fost sparte, desfundate ori neobișnuit de adînci - știam bine ce are în buzunarul drept, adînc: un pistol-mitralieră - de aceea întîmpinarea însăpămîntată.

Spaimă (pentru el, pentru Elisav care, din viitor putea deveni, în cîteva clipe doar prezent) și speranță

(pentru mine, pentru noi, că vom fi liberați de partizanii lui) - contopite, dînd altceva; nu neapărat neîncredere în curajul lor nebun, nebun și nici resemnare plîngăcioasă, molipsitoare (ca a unui ministru cu care în acea dimineață făcusem duba București-Brașov - de fapt, invers, dar nu-i tot una? - un domn încă tînăr, încă sănătos, dar incapabil să sfîrsească cea mai banală propozițiune altfel decît cu: „Aici murim! Ne-au vîndut la lalta, criminalii! Aici murim!”), ci un fel de pace, trează:

Așa .era drept, așa -era bine: eu - aici și așa; el - acolo, dincolo și așa. Fiindcă ceasul încă nu venise.

5.

Din clipa asta nici o mișcare - ecoul ordinului mă readuce la punctul de oprire'.

Ordinul l-a prins pe Pop Cornel la picioarele mele, acolo unde cîndva (cînd?) se aflase Cori Gherman si costumul maron al lui. Cornel nu are costum, nici maron ci un fel de căciulă-șapcă pleoștit-sculată. Cornel nu are trăsăturile regulate, aproape frumoase ale lui Cori, ci o mutră de Haplea tragic - cine știe, poate din pricina ordinului care-l prinsese la picioarele mele. Tremurînd.

Cornel Pop tremură. Tremură Pop Cornel - i Se sgîlțîie cipilica lui caraghioasă și tristă, îi clămpăne falca, i se bălăbănesc mîinile, genunchii îi bîțîie, lovind ritmic fierul patului.

De nu l-aș vedea, tot l-aș simți - prin pat. Cornel

Pop tremură și, tremurînd, se mută, mă mută după el și cu el și dincolo de el, trăgîndîmpingîndu-mă, în ritmul tremurului.

Îl.știu, îl cunosc, tremurul. Întîi de la tata, din noaptea de nouă spre zece decembrie; apoi de la Sofron, din timpul confruntărilor de la Sibiu (ciudat: Sofron tremura astfel numai atunci cînd Drăgan îl lăsa pe el și trecea la mine, însă cînd îl lucra doar pe el, nu numai tremura).

Cam așa tremura și Nicu Apolzan, pe dubă:
Călătorisem în același „compartiment”, marele, de la Brașov la București, însă pe drum nu-l văzusem, nu-l simțisem. Dădusem cu ochii de el abia în Triaj, la București, după coborîrea tuturor celorlalți - strigați pentru Jilava.

Lipit cu spatele de ușă, Nicu tremura, în valuri.

- Aaaa! Aici ești? Cu noi?, făcusem, recunoscându-l pe „ colegul de lot”. Dar erai cu eț, te credeam scăpat!

- Scă-scă-scă...pat! - tremura atît de tare, încît transmitea vibrațiile prin ușă, prin pereți, prin podea, pînă la bancheta de lemn unde stăteam întins.' A-a-a...

asa mi-mi-au zis, că scap, da-da-dacă... Dacă eu...

...da-dacă tu înveți pe de rost evanghelia după

Cră-Crăciun!, l-am îngînat. Dacă o înveți bine-bine și o reciți ca la școală. Și cît ți-au scă-scă-scăpat? Pentru mîna de ajutor pe care le-ai dat-o? Un an? Șase luni?

- Ce-ce-ce sase, doi-doi-doisprezece...

- Luni?

- Tu-tu nu știi rumânește! ?, s-a răstit. Am zis:

doisprezece, nu-nu-nu douăspre...

- Ani? Plătesc bine, răsplătesc gras, n-ai a te plînge... Știi cît ai fi luat, boule, dacă te-ai fi ținut bine?

__Vi-viața. Ori moartea - așa zicea comandantul Cră-Cră-Cră...

__Bine, lasă-l așa, nu-l mai crăci și tu - viața ori moartea! Dar tu ce.-ai ales, lumină a lumii? Moartea - dar nu a ta, căcănarule, moartea altora! Să zicem, a lui

Sofron! Știi tu ce mi-a făcut Drăgan, pentru că nu confirmam adevărul” tău? Adică adevărul lui Crăciun?

Adică adevărul lor?

__ Dar tu știi ce mi-au făcut mie? - nu se mai bîlbîia.

__ Știu ce nu ți-au făcut: la confruntări erai singurul care venea pe picioarele lui, Sofron, Dumitru Medrea, frate-tău, Iuliu erau aduși tîrîș, uneori de picioare, alteori, e drept, de cap - dar ei s-au ținut bine!

- Și ce? Ce i-a slujit lui Sofron că s-a ținut bine, cum zici? A murit ca un jprost - să mor ca el? Ce știi tu de ce-am tras noi,

înainte... Tata-i în pușcărie din 46, în lotul generalului Aldea; mama, din 47, cu lotul

Maniu; frații mai mari, Octavian și Marcela, arestați în 48, cu legionarii. Iuliu și cu mine am rămas pe drumuri, ne-au alungat din casă, ne-au confiscat totul, ne-au luat pînă și paltoanele, ziceau că dușmanii poporului n-au nevoie pe paltoane, le ține de cald ura contra clasei muncitoare...

- Bine, bine. Cît a primit Iuliu?

- Numai cinci - l-au bătut atît de rău, că nu mai vorbește, nu mai mișcă. Nici nu l-au adus la proces doar știi, tu ai fost...

- Am fost - la orizontală, pe targa...

- Tu te faci bine, dar Iulîu... Cu el mă speria Drăgan: mă ducea de urechi să mi-l arate și zicea că dacă nu recunosc pe loc adevărul clasei muncitoare, mă dă pe mîna lui Csâky, ajung și eu ca Iuliu, neom...

- Crezi că ai rămas mai om decît frate-tău, imbecilule? !

- Crăciun zi-zicea că... că-că dacă eu...

- Caca dădacă tu?

- Că-că da-dacă eu, atunci le-le-le... Le liberează

Pe mama și pe Marcela și îi reduce tatii la jumătate, așa mi-au zis!

- Și tu l-ai crezut pe bestia de Crăciun! Cu credința asta, în Crăciun, ai mințit la anchetă! Dar mai înainte, cu ea te-ai așezat în fereastră, la gazda fraților Medrea /

- Nu-nu de bunăvoie. M-m-m-au dus ei, ei m-au legat de scaun - doar m-ai. vă-văzut! Legat. Nici nevoile nu m-au lăsat să mi le fac ca omul și cînd mi-am dat drumul pe mine - că voi tot nu mai veneați -

Csâky m-a bătut peste glezne cu un ciocan de șnițele...

- Deci, ei știau, că noi, Elisav și cu mine, urma să venim? - -

— Ați căzut ca musca-n lapte, nu pe voi vă așteptam

- pe cei fugiți, Steza și Medrea cel mic, Nicu, ori pe careva de la munte...

- Dar ai zis că noi nu mai veneam...

- Am zis și eu, nici nu niai știu ce spun - Steza-i tot acolo, sus? La munte-?

- De unde să știu? Eram la București...

-,Atunci cum ați ajuns la Sibiu? La gazda lui

Medrea? Cine v-a dat adresa, cel rnic, Nicu? Unde l-ați găsit?

Atunci azvîrlisem cu o cîrjă spre el. Și îl înjurasem de mamă. Îl atinsesem cu cîrja, dar, din fericire pentru el nu mă puteam ridica, să-i dau restul. El se ghemuise lîngă ușă, dîrdîind:

- Va-va-vasile, să-să știi că ba-bat în ușă! 11 chera pe dom' sergent ma-ma-major!

- Nu te jura, te cred. Dacă i-ai slujit în anchetă, de ce n-ai face-o, în continuare - din obișnuință? Ascultă, mă turnător nenorocit: Cîți ani ai?

- Am cîți am, ce te interesează?

Nu se mai bîlbîia și își dădea singur curaj. t

- Îți explic îndată, la nevoie îți fac și un desen, ca să pricepi - pe spinare, cu cîrja... Mă interesează, fiindcă ai fost prieten cu Seliva. Și fiindcă, la șaptesprezece ani, poți fi slab, naiv, chiar cretin, dar nu ticălos, mă! Ticăloșia se învață ca tabla înmulțirii - cînd dracu-ai învățat-o? Tot neamul tău e-n pușcărie; toți prietenii tăi - în pușcărie; sora noastră, Seliva și prietenă a ta, mucosule - batjocorită de Ruși, împușcata de securisti, sub ochii tăi, - ce-au zis ochii tăi? Verișoară-ta, Otilia Tatu, făcută poștă de Ruși, moartă și ea, sub ochii tăi - ce făceau ochii tăi? Frate-tău, Iuliu, rupt în bătaie, paralizat, ajuns o legumă, Sofron - și el mort, din pricina declarațiilor tale...

- Declarațiile mele! Tu de ce nu ești mort - din pricina declarațiilor mele? Frate-tău, la fel - unde-i

_ Iar îmi pui întrebări de-ale lor, cu epoleți - nu știu! Doar erai de față atunci cînd... L-or fi prins și pe el, l-or fi împușcat...

- Nu l-au prins. Și pe morți nu-i mai condamnă. Tu n-ai mai apărut la pronunțare, dar să știi că lui Elisav i-au dat douăzeci și cinci de ani. În lipsă, _asta înseamnă că e viu...

- Și în legătură cu el ai mințit ca un porc! Erai de față, ai văzut totul, știi că nu Elisav l-a împușcat pe Hariton - nici n-avea cu ce - ai văzut cu ochii tăi că

Csâky l-a împușcat pe „colegul” lui...

- La început, așa am declarat, că Hariton era numai leșinat, dar ei, că nu, că expertiza a dovedit că Csâky a tras într-un cadavru...

- Deci, Elisav a fost condamnat la douăzeci și cinci de ani, tot în urma „mărturie” tale!

- Și CG? Douăscinci - dar în lipsă! E liber, se șterge la fund cu anii lor! Acum o fi la munte, ori zidit pe undeva, ori dincolo, în Occident. Și eu puteam să fug, în seara de Sfântul Niculae, dar am rămas, ca prostul.,

Fiindcă Seliva...

Începuse să plîngă. Plîngea ca un copil - de doisprezece ani.

Aproape ne împăcasem cînd auzisem afară, strigăte, comenzi, înjurături, zăngănit de lanțuri, gemete. Ei se repezise la fereastră. Găsise, tot mișcîndu-și capul, prin-Tre volete-plase-gratii, o găurică. Îmi spusese că vede un grup de arestați, în lanțuri, făcînd culcări-sculări printre

Și peste șine. Apoi, de parcă i s-ar fi băgat un deget în Ochi, sărise îndărăt și se lăsase îngenunchi, cu mîinile Împreunate:

- Doamne, fă să nu fie adevărat! Fă, Doamne, să mi se fi părut! Apoi, în genunchi, se tîrîse pînă la mine:

- Vasile! Pe sufletul Selivei, să nu-i" spui, că mă omoară! Să nu-i spui de ce-am vorbit, lui Tavi, vorbesc de frate-meu, e și el printre cei de-afară. Dacă-i aduce aici, cu noi și tu-i spui lui Tavi...

Îi promisesem că nu-i spun, dar să jure că, din clipa aceea, o rupe cu ei. Nicu Apolzan jurase. Pe sufletul Selivei.

După vreun sfert de oră, timp în care, chiar sub fereastra dubei li se dez-bătuseră lanțurile, intraseră „jiľăvenii”; slabi, nebărbieriți, palizi, zdrențuroși; și duhnind îngrozitor, amestec de fecale și muced, jilav

- dacă veneau de la Jilava... Studenți cu toții și nu doar bucureșteni. Gălăgioși, tonici. Nu atît de optimiști în privința venirii americanilor („dacă nu azi, atunci mîne”), ca un învățător basarabean cu care stătusem în pivnița

Securității din Sibiu, dar nici atît de... aici-murim!, ca ministrul cu care făcusem duba Brasov-București.

Nu înregistrasem întîlnirea între frați, Tavi-Octavian venise singur și se prezentase. Văzînd lanțurile, aflînd că eram și rănit, se indignase, îi chemase și pe ceilalți să se apropie, să constate; și să se indigneze...

Unul dintre noii veniți, negricios, cu ochi extrem de vii și cu bărbia incredibil de ascuțită, după ce mă văzuse, se duse

de-a dreptul la ușă, cu pumnii. Când, în cele din urmă ușa se deschisese iar un gardian, furios, îl amenințase că, dacă mai bate așa, are să-l bată el cu capul de ușă, insul cu bărbie ascuțită zisese, otova:

- Domnooo, pîn-atunci, scoateți-i acestui bandit de-al nostru lanțurile pe care le-a pierdut proletariatul domniei voastre.

Continuînd să-l amenințe, gardianul venise, totuși, pînă la mine. Constatase (amestec de revoltă și de scîrbă)

că... nu eram „de-al lui”, adică venit de la Jilava - așa că nu era treaba lui, drept care plecase, mînios, înjurîndu-ne pe toți. Nu atît de furios ca, mai tîrziu, Cîobanu, la Pitești, însă mult mai negru: în viața mea n-am văzut un țigan atît de întunecat ca lamandi de la Jilava

- atunci 3 întîlneam întîia oară...

în privința lanțurilor...

În dimineața aceleiași zile, 31 ianuarie, la Codlea, fusesem scos din „salon” și dus la magazie, îmi ceruseră mai întîi să mă dezbrac de cămașa de noapte a închisorii, apoi așa, gol și tremurînd, îmi băgaseră în ochi niște hîrtii. Să le semnez: un „inventar primire efecte personale familie”...

Apucasem să văd semnătura (de predare) - a tatei și indicația: „Codlea, 30 decembrie 1949”. Porcii, bestiile: abia după o lună de zile mi le dădeau (chiar dacă n-as fi avut ce face cu „efectele”). După ce mă îmbrăcasem, mai semnasem o hîrtie: „Una pereche cîrji lipsă tampoane cauciuc”, apoi mă coborîseră în poartă. Un gardian bătrîior privise hîrțile înmîinate de sanitar și mă întrebase dacă chiar nu pot merge „la verticală”.

Răspunsesem că nu, nu pot merge - la verticală.

- Dar cîrjiile? țipase un ofițer, unul foarte tînăr, țipător de frumos pentru un bărbat, extrem de îngrijit

(pînă și brasarda cu OS - Ofițer de Serviciu - era proaspăt călcată). De ce ți-a dat statul nostru, cîrji, banditule? Ca să mergi cu ele! Cu ele, cu ele!

Spusesem că abia le promisem, nici nu le încercasem.

Mă amenințase că o să mi le încerce el, uite-acuma, peste turîoaie. Apoi zbierase:

- În lanțuri? În lanțuri! În lanțuri!

Gardianul în vîrstă, plutonier, încercase să explice o anume prevedere din regulament, însă locotenentul bine călcat nu voia să audă. Așa că un alt gardian adusese o pereche de lanțuri, un ciocan și o bucată de șină.

- Țstea-s lanțuri? Din alea grele! Grelle ! Grelle!
Grelle !

De data aceea, plutonierul îi răspunsele, tare, că, pentru transport, se pun lanțuri de transport, ușoare, nu grele, de pedeapsă. Degeaba. Locotenentul voia grelele, așa că fuseseră aduse din acelea.

- Nu cu piulițe - să le desfacă, banditul? Bate-i nituri! Nituri !,ordonase prea-frumosul cu glas de muiere, însă după ce fusesem culcat pe ciment, lîngă targa și mi se bătuseră niturile, tot nu fusese mulțumit:

Prea largi brățărilor - să-și scoată picioarele, banditul?

Turtește-le! Bate-le pe os, pe os, pe os! - iar pentru că „fierarul” nu le turtise pe os, pe os, cu destulă convingere, luase el ciocanul și bătuse în brățări, pînă cînd icnisem.

- Cătușe nu-mi puneți?, întrebasesm, learcă de e, asurzit de durere, în timp ce gardienii mă puneau la loc, pe targă. Măcar încă o pereche de lanțuri, la genunchi, cu brățărilor turtite pe os, pe os, pe os....

- îl imitasem fără voie.

- Gura,- banditul, că te-mpușc, te-pușc!

- împuști pe mă-ta, fătăiăule!, zisesem.

Plutonierul chicotind, se îndepărtase. „Fierarul” făcuse o gură pînă la urechi. Locotenentul, după cîteva bune secunde de paralizie, începuse să țipe la ei, la gar, dieni, că are să-i raporteze politicului, pentru „favorizare”, apoi se năpustise cu picioarele asupra mea. Din fericire, numai două lovituri mă atinseseră, prin pînxa tîrgii, în șale. Oricum, una din ele nimerise în bară - a tîrgii. Profitînd de faptul că ofițerul era ocupat să țopăie într-unpicioar de durere, plutonierul, întors, le făcuse semn sanitarilor să mă bage în ambulanță.

- Și mai ține-ți gura aia, mă, că n-o să-ți fie bine.

Că știi tu: gura bate curu... - îmi recomandase plutonierul în timp ce închidea pe dinafară ușile ambulanței

Mi se părise că îmi făcuse cu ochiul. Dar nu sun sigur.

6.

Nici o mișcare.

Cornel Pop tremură, tremură, zgâlțîindu-mi, zguduindu-mi patul, împingîndu-mă și mai încolo, înapoi, îndărăt - la Codlea, unde petrecusem ceva mai mult de o lună de zile, la infirmerie.

În salonul acela eram numai răniți, în optsprezece paturi suprapuse. Cu toții, „teroriști”. Numai doi partizani adevărați, de la munte (care au și murit), restul, țărani, împușcați pentru cote și, în ultima vreme, pentru colhoz. Fiindcă nu mai aveau de unde să „dea” - și nu voiau să „între”, încercaseră să-și apere grâu, cartofii, vitele, unii doar cu gura, alții ca pe timpul tătarilor, cu furci și coase și securi. Nu voiau să renunțe la mentalitatea lor, înapoiată, de proprietari individuali, refuzau să între, să adere, cu drag și din toată inima deci să pășească pe calea luminoasă a ogoarelor fără hațuri-ba mai grav: spusese în gura mare de ce anume nu intră la colhoz, deci se făcuseră vinovați de agitație contrarevoluționară, de sabotaj, de subminarea economiei naționale, în cele din urmă, fuseseră „lămurii”: cu gloanțe.

Cornel Pop tremură, tremură - într-un fel asemănător tremurasem și eu, pe la mijlocul lui ianuarie, după ce fusesem readus în salon: cu vreo două ore înainte mă duseseră, pe targa, într-un birou. Mi se dăduse să semnez o hîrtie de „luare la cunoștință”⁴, apoi o alta - nu apucasem să citesc decît: SENTINȚA și 5 (cinei)

ani, că mi-o smulseseră din mîină, se grăbeau, unul chiar zisese: „Ce, bă, ori crezi că ești singurul?” - ei bine, orice aș fi crezut eu, nu eram singurul...

După plecarea celor de la grefă, intrase un civil spălăcit. Plimbîndu-se, cu mîinile la spate, prin fața târgii mele începuse să vorbească despre ceva, despre altceva

— ce mă interesa pe mine, în clipa aceea, de Makarenko? Dar puțin îmi păsa de Makarenko al lor - mie îmi păsa, al dracului, de genunchii mei și numai de ei, mă dureau pînă în urechi și nu auzeam. Dar, la un moment dat, am auzit cuvîntul infractor - și am ciulit urechea.

Spelbul în civil zicea:

- Nu-i așa că teza lui Makarenko este valabilă și în cazul infractorilor politici?

Individul mă chestiona, nu îmi comunica.

Se opri lângă targa mea, deasupra mea.

- Adică... și mie? bîiguise, aiurit. Dar eu nu sînt nici infractor, nici politic, eu sunt nevinovat...

- Exact! făcuse Spelbul, cu adevărat mulțumit de răspunsul meu. Asta și este una dintre caracteristicile infractorului: refuză să accepte că a fost pedepsit pe crept. Or, cine se crede nevinovat - arată-mi criminalul care acceptă că fapta sa constituie o crimă! - începe să viseze la răzbunare!

Ce naiba voia Spălăcilă? Ce mă-sa urmărea? Să mă iacă să spun - eu, spre deosebire de alții - că da, este adevărat; că, într-adevăr, recunosc: Sînt vinovat! ? Și mai departe, să spun: Nu, nici gînd de răzbunare! ?

-... răzbunare care vizează, nu neapărat pe cineva

- anchetator, judecător, martor al acușării - ci mai degrabă ceva: societatea, legile, regimul... Or, tocmai dorința de răzbunare îl face pe infractor să se închidă în sine, să refuze o privire autocritică, să refuze dialogul cu cei care nu sînt de-ai lui, adică se află dincolo de ușa încuiată...

Unde voia să ajungă: la... dialog? Cu mine?

- ... de la constatarea că infractorul refuză sistematic dialogul cu personalul penitenciar - paznici, educatori, etc. - Makarenko și-a spus: Dar dacă sfaturile, îndemnurile spre bine ar veni, nu de la cineva de din-

colo de ușă, ci de la cineva aflat de aceeași parte a ușii adică de la un semen al infractorului - tot de la un infractor?

A făcut o pauză - de efect - și a continuat:

- Chiar așa: de ce să învețe de la colegul de celulă numai lucrurile rele, care îl pot preface, pe parcursul detenției, dintr-un oarecare găinar, într-un bandit redutabil, într-un asasin? Se știe: închisoarea de tip burghez este o școală a crimei! De ce simplul infractor să nu învețe de la colegul de celulă lucruri pozitive, utile societății în care se va întoarce, constructive? Astea să-l

călăuzească spre o libertate definitivă, spre o libertate...

pe viață? în demnitate? Ce zici?

Nu știam ce să zic și n-am zis. Simțeam însă că Spelbul, în ciuda bogăției vocabularului (Securiștii nu stăptoesc mai mult

de o sută de termeni, din care șaptezeci înjurături), era mult mai periculos decât Drăgan,

Csâky și Crăciun, la un loc.

-... partidul nostru consideră că nu există oameni iremediabil răi, că infractorii, chiar politici, sînt recuperabili pentru societate. Dealtfel, pedagogia sovietică, eea mai înaintată din lume a demonstrat în mod strălucit că reeducarea infractorilor este, nu numai perfect posibilă, dar și profund morală în spiritul moralei noastre proletare. Cîte suflete... moarte n-au înviat, în Marea noastră Uniune Sovietică! Qți pierduți n-au fost găsiți - de către societate și de către ei înșiși, infractorii!

Se încălzise, se plimba cu pas iute, nici nu mă mai

Băga în seamă - dar vorbea:

- procesul de recuperare, de reeducare începe foarte

Simplu, prin ceea ce numim: muncă de lămurire de la om la om; un deținut explică, omeneste, ca unui coleg, ca unui frate, colegului, fratelui de suferință: Măi frate, nu-i bine ce-am făcut noi, de-am ajuns aici; si rău facem dacă ne încrîncenăm să nu ne recunoaștem greșeala și să ne luăm angajamentul că n-o să mai comitem astfel de... Îi explică, pe scurt, ceea ce toți deținuții știu: că cel mai prețios lucru pentru om este libertatea. Apoi îi arată adevărata cale care duce la adevărata libertate - nu spre o oarecare libertate provizorie. Primul pas fiind analizarea în mod autocritic a trecutului; al doilea pas: hotărîrea de a o rupe cu acel trecut rușinos, nedem de un om; al treilea: infractorul, odată reeducat, devine, la rîndu-i, reeducator, îi ajută și pe alții să se reeduce...

- Iertați-mă, îl întrerupsesem. N-am înțeles: pe infractorul reeducator al altor infractori cine l-a reeducat?

- Cum, cine l-a reeducat? - Spelbul părea ofensat. Tot un deținut reeducat!

- Am înțeles, dar n-am înțeles: cine l-a reeducat pe reeducatorul reeducatorilor? Găina sau oul?

Spelbul tușise îndelug. Schimbase tonul:

- Nu te-am chemat aici, ca să răspund, eu, la întrebările tale tîmpite, banditule!

- Nu știam că dumneavoastră m-ați chemat, dar acum, că am aflat: De ce m-ați chemat?

- Ca să... Ca să te bag în pizda mă-ti, fascistule?
Banditule! Las' că te-nvăț eu minte! Și scoateți-l de aici, că-l omor!

Doi sanitari mă scosese rău de precipitat, încît cei
Uln față se împiedecase, căzuse, iar eu alunecasem de pe
targă în spinarea lui.

nu din pricina acestui incident-accident, odată în salon, mă
apucase tremurul.

7.

Nici o mișcare - nici una, alta decît tremurul lui
Sofron.

Tremurul lui Sofron, la Sibiu; cînd locotenentul
Drăgan îl lăsa pe el și trecea la mine (după obicei, cu
creionul chimic prin rări). Tremurul lui Sofron...

Sofron tremura - atît. Nici măcar nu mai striga - cel puțin, eu
nu l-am auzit. Sofron tremura și tăcea. Sofron tăcea activ,
nu-mi închipuisem că tăcerea e doar absență a ceva, ci
facere, acțiune. As fi vrut și eu să tac ca el, dar nu puteam, nu
pot, pe mine mă manîncă limba - pe cînd Sofron tăcea ca
muntele, ca pămîntul.

Cred că Sofron era - munte, pămînt. De aceea l-au omorît.
Fiindcă tăcea, așa.

- A-de-vă-ru'! pîrîia din buze Drăgan, de fiecare dată cînd
pronunțam acest cuvînt. Păi, bă, noi n-avem nevoie de a-de-
vă-ru' vost', fasist, burghez și 'splloatatori! Tu să-mi recunoști,
mă banditule, adevăru nost', de clasă! Adevăru' clasii
'ncitore!

Adevărul („clasii 'ncitore”), după Drăgan, fiind următorul:

Noi, frații Pop, împreună cu frații Medrea și cu frații Apolzan
(„tri părechi de fraț', fraz' de cruce, lejonari”, zicea Drăgan în
drăgana lui alcătuisem o organizație („dujmănosă și fașistă”),
pe care, prin Emil Steza din

Comana de Jos și, mai departe, prin Silviu Sofron din
Fîntîna, o afiliasem bandelor teroriste de la munte (aflate,
iele, bandele, cu Americani', cu Englejî, cu Franțojî, cu călău'
Tito și cu Vaticanu'). Scopul nostru: compromiterea bunelor
relații româno-sovietice („Bă! De doo mii de ai, pote chiar trii,
poporu' nost' rumân și cu poporu' rus s-or avut ca frați”,
explica Drăgan, doct). Metode: organizam „așa-zîse ciaiuri”,

cu „muieri de moravuri - la care îi atrăgeam pe tovarășii sovietici, ca apoi să pretindem, „în mo' mîrșav” că aceștia violează („ea să dedau la neste acte de nu să dedau”, formula, pudic, Drăgan).

Constatînd noi că nici această uneltire nu dă roade - „pen' că omu sovetic să călăuziește după tăt feliu de principii morale, bă, nu ca voi, dujmanii” - coborîsem și mai adînc în mocirla provocărilor de tip fascist: folosisem ca nadă „persone de-s minore”, prietene, chiar surori, astfel ajungînd la crimă: îi asasinasem mișelește pe „tovarăsu colonei sovetic” (nu-i dădea numele)

și pe „tovarăsu nost', căpitanu' Hariton”.

De zeci, de sute, de mii de ori răspunsesem că nu alcătuisem nici un fel de organizație; că nimeni din familia noastră nu făcuse și nu face politică; și că, „în timpul evenimentelor din 6 decembrie”, noi, frații Pop ne aflam la București, că abia în seara de 9 părinții ne transmiseseră: „Veniți urgent caz grav familie” - telegramă aflată asupra mea în momentul arestării. De-

geaba : Crăciun, comandantul Securității, avea nevoie de cît mai multe „loturi” - arme, legionari, teroriști, legături cu americanii, crime. Nicu Apolozan îi dăduse o mîină de ajutor, însă frate-său, Iuliu nu mai era „folosibil”; Dumitru Medrea nu se lăsa nici el convins, iar

Sofron nici atîta - murise.

Rămăsesem eu. Dar, în ciuda rănilor de la genunchi {as zice: datorită lor), nu acceptam „adevăru clasii ^ 'ncitore”. Mă bătuseră, Drăgan îmi umblase cu creionul chimic prin găurile din genunchi, mă confruntaseră cu

Meu Apolozan... Eu mă gîndeam la Seliva, la mama, la Elisav. în ziua de 21 decembrie, Crăciun mă anunțase:

- La noapte, mergem la curve, șmechere! Tu, banditule, nu ești în stare nici să ți-o iei la labă, așa că o să te uiți la alții care, marnă-mamă, ce-or să fie ei în stare... Aduc de la închisoarea de drept-comun zececinspe criminali stătuți. Și pe mă-ta, banditule! O dau pe mîina hoților - zic și eu, așa, mîina, fiindcă-s băiat binecrescut... - să-i facă ce n-au mai făcut, săracii, de ani de zile... Dar dacă te răzgîndești... Dacă

te hotărăști să fii sincer cu ancheta... Pînă diseară ai timp să te '

gîndești - să fie dus jos!

Fusesem dus la loc, jos, în pivniță. Unde mă sfătuisem cu învățătorul basarabean (arestat, pentru că, în recreații, se uita la cer, își privea ceasul și zicea: „Ce dracu, bre, nici azi, la oară fixă, nu vin Americanii ceia?”). Acesta mă liniștise: vor să mă sperie, atîta - dar eu să o țin pe-a mea, să nu recunosc - zic ei ce zic, că or să-i facă, să-i dreagă mamei, sînt niște porci, dar și mincinoși: cum să facă așa ceva, cu o mamă?

Dar în acea noapte (coincidență: cea mai lungă noapte a anului; noaptea în care se născuse Stalin, cu șaptezeci de ani în urmă) fusesem scos din pivniță și dus la „baie” - așa-i spuneau ei unei încăperi fără ferestre, cu două bănci de leaturi, cîteva taburete și pereți împroșcați de ceva maroniu. Mai fusesem la „baie”

- pentru bătaie.

Mă întîmpinase vechea mea cunoștință, sublocotenentul Csâky, cu balalaica în poziție de tragere (nu-l văzusem niciodată altfel, cred că nu se despărțea de ea nici cînd se culca cu nevasta - presupunînd că își găsise una). Intrase și Drăgan - după obicei, din prag începuse să se descheie la tunică: îl aștepta munca-grea...

- Gata eş', mă banditul? Ț-o sunat ciasu', fă-ț*

Tatanost', că tovarășu Csâky are și alt' client'... - li făcuse ungurului cu-ochiul, apoi: Zîci că eş' vitiaz! Că es*

dat-dracu'... No, las-că tenmoie pe tine clasa nostâ 'ncitore... 'Ncepiem cu mumă-ta, de-i în baia-ailantă: de nu recunoști, cinsti', tăte crimile de le-ai făptuit 'potriva nostă, minteni o dau pe mîna la ăia... - își scosese ceasul de la mîna: 'Z dau on minut, pe cias...

Bineînțeles, își scosese ceasul, nu ca să măsoare minutul acela, ci ca să nu și-l strice, în timpul „lucrului”.

Numai că eu mai trecusen pe-acolo: nimic nou sub soare.

- Nu vriei? No, las-că vriei tu! - Drăgan, asudat, deschisese 'ușa dinspre coridor și strigase: No, luaț-o-n fabrică pe curva de mumă-sa, draj' tovarăș'! !

De undeva, de foarte aproape, țîșniseră țipete de femeie. Se auzeau lovituri, îndemnuri, înjurături, gemete, plînsete.

Mi s-au strîns, nod, măruntaiele. Dar mi-am spus:

Nu-i mama, nu-i mama... Uite, în primul rînd, țipetele au izbucnit înainte de prima lovitură; în al doilea, nu poate fi mama mea, mama mea a amuțit demult, n-ar scoate un sunet, nici măcar bătută.

Îi făcusem semn lui Drăgan să se apropie de banca de care eram legat - în vederea. El se apropiase, cu gura pînă la urechi:

- No, vez', mă? Că sîntem omini de-nțăles? Nu putei recunoște de la-nceput? De să nu recurjem? No hai, zî ce-i de zîs!, mă îndemnase, prietenos.

- Zic, zisesem. Zic să le ziceți draj tovarășilor să dea cu adevărat în femeia aceea...

Dăduse - cu adevărat Drăgan în mine, apoi se năpustise pe coridor și zbierase un ordin. Țipetele încetaseră, tăiate. Apoi se auzise distinct un chicot de rîs - al femeii.

După un timp, în care cîteva perechi de pași trecuseră pe coridor într-un sens, apoi alți pași în celălalt sens, Drăgan revenise. Lăsase ușa deschisă. Intraseră mama, tata, bunicul Pamfil. Comandantul Crăciun se oprise în prag. Din cozorocul caschetei îi făcuse lui Drăgan un semn. Acesta se apropiase de mine, cu un ciomag:

- Gata cu tiatru'! Aaacuma să vuez' tu ce pățăști!

De nu recunoști cinstit... Recunoște, mă! Fii sincer cu ancheta!...

Nu fiu! - îi voi fi răspuns lui Drăgan, după un obicei din copilărie, cînd mi se cerea: „Fii cuminte!” - la care eu răspundeam: „Nu fiu!”.

Nu fiu! - cuminte, sincer cu ancheta. Nu fiu, mai ales în prezentul de atunci, maica noastră, memoria, știe ea prea bine cînd trebuie să fiu și cînd să nu fiu, maica noastră, memoria mă ajută să tac, să mă nefiesc, nu îngăduia ca maica mea bună, Ana Pop, născută Cojoc să fie ceea ce nu se cade.

Așa că nu fiu! Acolo, undeva, înăuntru, s-a depus tot ce s-a fiit, în „baie”, cu mama mea, în cea mai lungă noapte a anului lui Stalin, maica noastră, memoria, a învelit la loc genunchii mamei mele, a acoperit-o în neființă - fiindcă nu se cade să-i fi făcut ce i-au făcut mamei mele.

Așa că nu, de loc. Pot urni mașina cu un dinte, cu doi, încolo, încoace, dar pot să și sar un dinte care nu fie: fiindcă nu se cade.

Așa că sar peste ființă, cît să reaud, la urmă, glasul lui Elisav, retrimis da pe unde va fi fiit:

- Lasă, Vasile, lasă.... Ne-au umblat ei și cu altele, prin noi, dar lasă.... Plătesc ei pentru toate-da, da.

Da-da...

8.

Nici o mișcareba da. Da, da. Da-da.

- „Da-da, da-da”, dar tot ca tine faci!, strigasem la.

el, în drum spre Șercaia, de unde trebuia să-l aducem pe doctorul Wagner, pentru bunicul - și nu numai pentru ei. Să fi rămas acasă, cu ei, ai văzut în ce hal sînt toți trei! Pentru munte avem destul timp, mai ales că altă cale nu mai există, pentru noi - gata cu Bucurestiul, cu facultatea, cu viața, o să devenim partizani fără voie... Acum însă îl luăm pe Wagner și ne întoarcem acasă! Acasă, auzi tu? Toți trei - adică și tu!

- „Da-da. Da-da”, răspunsese el.

Nu numai că nu ne întorsesem acasă, toți trei, dar mă cărase după el și pe mine (după ce îl convinsesem pe doctor să se ducă singur, înainte, la Albota, că noi mai avem ceva treabă...)

- Fii bun și spune-mi măcar unde ne ducem, dacă nu și pentru ce - îți atrag atenția că munții se află, ca din întâmplare, exact în spate...

- Da-da. Da-da.

îi lăsasem pe ai noștri, acasă, într-un hal fără hal:

mama apucase să înceapă să tacă, cu privirea goală atîrnată de luminările de pe masă; tata continua să țopăie în jurul ei, încercînd s-o distreze (distreze!), neputincios și hilar; bunicul Pamfil răcise, avea febră mare,.

aiura - iar noi o pornisem - unde? Nu știam. Elisav nu-mi spunea, nu spunea. Dar cum să-l las singur, era mai mic decît mine cu jumătate de ceas, trebuia să mă port ca fratele mai mare.

Pe la miezul nopții ajunsesem în Comana de Jos.

Scăpaseră ca prin minune de securiști - tot pe Steza îl căutau, pînă și prin fîntîni. Ne tîrîsem mai departe,,

prin Cuciulata, iar spre zori, beți de oboseală, lihniți de foame, intram prin grădină la fostul nostru coleg de liceu, Sofron, rămas învățător în satul lui, Fîntîna.

În cealaltă noapte, într-un tren de marfă, luat din mers, pe un pod în reparație:

- Fii bun și spune pînă unde ai luat bilete? Pînă la Sighișoara? Pînă la Cluj? Pînă la Viena, din întâmplare?

- Da-da. Da-da.

Îmi venea să-l dau cu capul de pereții vagonului de vite în care nimerisem.

Pe după miezul nopții, eram la Daneș, în pivnița lui

Mendrea:

- Uite-i, Nicule, ei zic că-s frații Pop din Albota.

Spune-le iute, dragu-mamii, ce știi de sora lor și să plece, dragu-mamii, că mi-i groză pentru tine, dragumamii, că numai tu ini-ai rămas...

- Hai, mă, treceți dincoace, ne îndemnase Dragu-Mamii, încercînd să-si îngroașe vocea. Numai să nu-l atingeți, că se dărîmă,. e crud încă...

Vorbea de zidul proaspăt care trebuia să despartă un capăt al pivniței. La mijloc rămăsese o gaură, o deschizătură. Trecusem ca peste un pîrleaz, pășind pe două putini răsturnate, aflate de o parte și de alta. Un dragumamii, Nicu Medrea, avea șaisprezece ani, dar părea de doisprezece.

- Te zidești?, întrebase Elisav.

- Mă zidesc, ce să fac. Sînt cel mai mic și mama nu mă lasă la munte, zice că am ceva la piept. Nu-i nimic, nu stau eu mult îngropat, vin ei, Americanii, nu ne lasă... Dacă nu pînă la Crăciun, atunci pînă la Anul

.Nou, si-gur!

Un lădoi ardelenesc cu două saltele de paie, cergi, blăni de oaie, un cojoc ciobănesc pe umerii înziditului.

O găleată cu apă, un primus, o damigeana cu gaz, încă o lampă, stinsă cîțiva snopi de lumînări. „Camera” să fi avut cinci metri (lățimea pivniței) pe aproape doi - ca să nu se cunoască lipsa, dacă securiștii ar fi căutat în pivniță și ar fi constatat că e mai scurtă pe dinăuntru...

Pe mine mă preocupa ceva - n-am răbdat:

- Și cu nevoile cum faci?

- Uite ce întreabă el! s-a răstit Elisav și chiar s-a năpustit la mine. Că-cat, nevoile! De asta am făcut atîta drum?

Așa că n-am aflat cum făcea înziditul cu nevoile. Le păstra acolo, după astuparea completă a zidului? Le scotea - pe unde? Probabil pe sus...

Dintre băieții de la 6 decembrie numai el, Nicu Medrea scăpase (dintre fete, Minerva) și ne povestise:

De Sfîntul Niculae se adunaseră la gazda fraților

Medrea cinci băieți și cinci fete, cu toții elevi de liceu.

„Sfinții”, Medrea și Apolzan, primiseră felicitările, cadourile apoi, ca la un „ceai” obișnuit, dansaseră, jucaseră gajuri, telefonul fără fir, glumiseră, discutaseră.

Pentru că aveau numai două plăci de patefon, una dintre fete, Minerva, se oferise să aducă altele, de la un unchi al ei - locuia în apropiere. Nicu Medrea o însoțise. La plecare, văzînd în casa de alături lumină, auzind muzică, glasuri vesele, chiote, fata întrebuse ce-i acolo, ce se sărbătorește. Nicu îi răspunsese că nu știe, poate o nuntă. „Nuntă, în post? A, da: Rușii nu respectă postul...” Nicu o asigurase că nu auzise bine, nu erau ruși, poate că o placă rusească...

„O mințisem”, oftase Medrea, ca un bătrîn. „Țineam la Minerva și n-aș fi vrut să se sperie și să plece...”

Fiindcă în vila de-alături, a unui sas deportat stătea acum un „vladimirist” pe nume Hariton. Umbla în civil, dar era securist, omul rușilor, cel puțin o dată pe săptămînă se încingeau acolo guleaiuri: beau, cîntau, urlau, mai trăgeau cu pistoalele - o dată s-au împușcat între ei - după aceea porneau prin vecini, la vînătoare de hazăice, puneau mîna pe ce găseau: femei, fete... Vina mea: trebuia să mă întorc, să le spun alor noștri că la

Hariton iar e chef rusesc, așa că să închidă obloanele, să dea muzica mai încet și să nu se cînte, strige, ca să nu se audă... Trebuia, dar v-am spus: țineam la Minerva într-adevăr, vina lui: cînd se întorseseră, după vreo trei sferturi de oră, cu plăcile, Hariton și doi ruși beți se aflau la ușa lor, tocmai sunau.

„I-am spus Minervei să fugă, eu am intrat pe la celălalt vecin, am sărit gardul, am intrat pe ușa de serviciu, cu gîndul

să-i anunț pe ai noștri că la ușă sînt ruși, să nu deschidă. Prea tîrziu...”

Neputînd să intre în salon, Nicu se ascunsese într-un fost vestibul transformat în debara. Ușa condamnată, iar în salon, în dreptul ei, se afla un scrin; în partea de sus, un tablou - între ele, gaura clanței, demontată.

„Așa că am văzut. Prea tîrziu, în salon intraseră deja Hariton cu cei doi ruși. Am văzut...”

Văzuse și auzise, îl auzise pe Hariton: „Voi, mă mu-

• coșilor, n-aveți decît să rămîneți, să faceți lecțiile, însă domnișoarele vin cu noi, dincolo, ce aia-a mă-si, n-avem ; și noi dreptul să ne distrăm un pic? Să le dansăm pe domnișoare alasentiment?” Iuliu Apolzan protestase:

„Domnișoarele sînt eleve de liceu, nu dansează cu necunoscuți!» La care, Hariton: „Nici o grijă: Facem cunoștință, bine-bine, în toate amănuntele - este, fetelor, că și voi sunteți doritoare de cunoștință totală?”, apoi, rîzînd, îi tradusese în rusește celui mai mare în grad. Rusul izbucnise și el în rîs, spusese ceva, lung și hazliu, Hariton: „Tovarășul căpitan spune că-i plac grozav prospăturile, spune că elevele de liceu, pîrîie ca pepenii - este, domnișoară?” - și Hariton pusese mîna pe Seliva...

- Unde? !, sărise Elisav. Unde-a pus mîna, arată!

Unde ?

- Ce să mai arate, povestește mai departe, Nicule, zisesem.

- Ba nu! Să spună unde-a pus laba lui de porc de cîine! Pe sora noastră, Vasile, pe Seliva, a pus laba pe ea, Dumnezeii lui de...

- N-a pus, a întins mîna... - rectificase Nicu Med- : rea.

A pus, n-a pus, oricum, Nicu Apolzan se năpustise și-i dăduse lui Hariton un pumn. Săriseră și ceilalți băieți (în afară de Steza, probabil în acel moment se strecurase afară și dispăruse), însă rușii erau voinici și, deși beți, în cîteva clipe băieții nu mai erau în salon - îi scosese rușii afară, îi duseseră dincolo, Nicu Medrea nu știa.

Apoi se întorseseră. Acum erau vreo opt, cu toții chercheliți, asudați, veseli... Puseseră mîna pe fete, adunate, încremenite ca oile, în jurul Selivei. Pe unele le dezbrăcaseră, rupîndu-le

hainele, pe altele le trântiseră îmbrăcate, care pe unde găsisese loc: pe canapea, pe fotolii, pe jos - pe Otilia o întinseseră pe masă, unul o ținea de cap, altul de picioare, al treilea...

- Și Seliva? Cine-a pus mîna pe ea? - Elisav.

Pe Seliva, pusese mîna tot Hariton. Dar, de cum o atinsese, sora noastră îi băgase vladimiristului degetele în ochi și se repezise spre ușă (pe care Nicu, din debara,, n-o vedea).

„Am crezut că măcar ea scapă, fuge... Au adus-o înapoi, pe sus...”

- Cine? Cine-a adus-o, pe sus? - Elisav, numai dinți.

- Un grad mare, cred că era colonelul, avea stele mari pe epoleți; unul cu obraz lătăreț și ciupit de vărsat...

Pe sus o adusesese. Pe umăr. Seliva se zbătea, încerca să zgîrie - degeaba, rusul rîdea. În mijlocul salonului o lăsase jos, în picioare. Seliva încercase să-i bage și rusului degetele în ochi, însă, Ciupitul o prinsese de amîndouă mîinile cu o singură mîna, iar cu cealaltă, dintr-o mișcare, îi spintecase rochia, cu tot ce avea pe dedesubt, de la decolteu pînă la poale...

Ajuns aici, Nicu Medrea se opri, cu ochii albi. Spre mine se întorsese, implorînd:

- De-aici încolo nu se face să... Nu se cade...

- Nu se cade! Nu se cade! - lui Elisav îi pierise glasul, șuiera, răcnea în șoaptă. Dar ei? Ei se cade?

- Lui îi pui întrebarea?, îl întrebasesem pe fratele meu, arătîndu-l pe Medrea.

- Știi ce-am vrut să spun! Știi... Povestește mai departe! Povestește tot, tot, tot!

- N-avem ce face cu tot-tot, spusesem. Eu, unul, nu am.

- Ba ai și tu! Nu se poate să nu ai, știu eu. Povestește!

- Ce să mai... - Medrea aștepta de la mine ajutor.

Și nici n-am văzut bine și, de frică, cine știe ce mi s-a părut, că Ciupitul a pus-o jos în salon, dar de cealaltă parte a scrinului, așa că n-am văzut - si-acum plecați», că trebuie să termin zidul. V-am spus tot ce știu...

- A, nu! - și Elisav scosesse revolverul. A, nu! Să povestești tot-tot, altfel...

- Altfel, ce?, intervenisem. Și bagă jucăria aia în buzunar - de unde-o ai? Soîron ți-a dat-o? Nu ți-e rușine să ameninți un copil?

- N-ai bai, copilul ar fi tras primul... - spusese

Medrea, liniștit. Cu jucăria asta... - cu cotul stîng dăduse la o parte cojocul, lăsînd să se vadă un pistolmitralieră german, cu țeava îndreptată spre Elisav.

Pe Elisav îl apucase rîsul:

- Bine, puțică, tragi primul - dar după ce povestești. Tot, tot!

- Și dacă o să-ți povestească tot-tot, ce-o să fie? - îmi venea să-i zmulg jucăria și să-l bat cu ea peste fălci.

O să învie? O să se-ntoarcă, întreagă? Nu vrei ca băiatul ăsta să-ți facă și un desen? Ca să știi tu, tot-tot?

Dar asta nu mai e... Asta e... - eram atît de tulburat încît n-am reușit să spun ce e, ce nu e.

Chiar dacă nu făcuse și desenul, Medrea povestise mai departe. Ascultasem, cu urechile strîns încleștate, ca fălcile - să nu. între nimic; să nu aud. Dar intrase, autot-tot, doar privindu-l pe Elisav:

Cu obrazul ca de lemn, cu ochii goi, neclintit, nu-l mai întrerupsese pe Medrea. Tresărise doar atunci cînd aflase că Seliva, nevăzută, dincolo de scrin, în timp ce se sbătea sub Ciupit, spusese; ori chemase:

„Elisave, Elisavc, undo...?”

Elisav își înfipsese ochii în ochii mei, spunîndu-mî, reproșîndu-mi, acuzîndu-mă:

- Vezi? Vezi ? în timp ce tu...

Mă arătase cu degetul, apoi se uitase la deget: nu-l mai cunoștea, era al lui și nu știa ce să facă cu el - nestiind, a început să-și împungă pieptul cu el. Și plîngînd.

Se potolise numaidecît. Acum vedea, vedeam: după aceea, Seliva se ridică - o văd în văzul lui Elisav. Albă ca moartea, sora noastră și cu ochii uscați, de moarte.

Prin ocheanul clanței demontate, Medrea o vede numai

=de la brîu în sus, dar el nu-i frate cu sora noastră, pentru noi scrinul nu există, așa că vedeam în mîna ei revolverul pe care i-l scosese din toc Ciupitului, acolo, jos, pe podea, cu ochii uscați. Iar acum vedem toți trei:

revolverul întins spre spatele Ciupitului care, mulțumit și grohăind, se îndepărtează. Vedem glontețe țîșnind de sub tunică, de parcă trupul lui l-ar fi expulzat, propulsat, nu încasat - între omoplați. Vedem și... Ba nu, nu vedem revolverul lui Hariton și nu-l auzim - nu se îface, nu se cade. Vedem însă pîntecele dezgolit al Selivei înflorind, roșu. Și încă o dată. Încă și mai roșu. Încă și mai jos.

Pe Elisav îl împușcase Hariton: se apucase cu amîndouă mîinile de burtă, încovoiat, cu ochii la mine:

- Vezi? Vezi ? Vezi? - .și din poziția aceea scosese o mîină, o apropiase de luminare, privinduși-o, arătîndu-mi-o.

Văd, ar fi trebuit să spun. Fiindcă, deși nu-mi aplecasem privirea, să văd, drept, mă simțeam, în oglindă.

9.

Nici o.

Vedeam, văd, văzusem în acea noapte, în ziua și noaptea care urmaseră (petrecute în trenuri de marfă, cu schimburi lungi) și în o bună parte din ziua de 13 decembrie:

- Că tot am ajuns la Sibiu: bem un ceai cu mult rom și luăm primul tren spre Albota - nu-i putem lăsa așa, au nevoie de noi!, spusese.

- Da-da. Da-da, Da-da.

Nu găsisem ceai la bufet, de rom nici pomeneală ({băuseră rusii pînă și esența cu care, de la o vreme se făcea ceaiul), însă lui parcă îi păruse bine că nu mai pierdem timpul și o pornise spre oraș. Se făcuse întuneric și ninge, ninge, îl apucasem de mîinecă:

- Un moment, să ne numărăm: am fost șase, vrei să rămlnă trei? Nici ei întregi?

Se smucise, îmi fulgerase vîzul cu sticlitul dinților

- de parcă aș fi fost Hariton:

- Am fost sase, am rămas unu: eu ! Dacă ți-e frică, pleacă!

Nu-mi era frică, el știa că nu și chiar dacă ar fi știut că mi-ar fi fost, nu-mi păsa, tot nu l-aș fi lăsat singur, era mai mic, avea nevoie de cel mare - să-l urmeze.

Să-l scoată de pe unde se băga. Cînd am ajuns în dreptul străzii Cuza:

- Un moment: Și dacă Securitatea a pus la cale o capcană?

El rînjise, dadaise și o ținuse tot înainte, cu mîinile drepte din cot, înfundate în buzunarele lodenului verde, în capătul străzii Cuza îl apucasem de mîneacă:

- Moment! Că tot am ajuns pînă aici: ce facem?

De acea dată se opri. Se răsucise spre mine.

Pentru o clipă, se sprijinise cu pieptul de umărul meu

- avea buzele scrum:

- Ce fac, eu - stau de vorbă cu tovarășul Hariton,

- Ce facem, noi, îl corectasem, apoi oftasem: Bine»

frăția ta, du-te! Drept înainte, cu coarneau în poziție de tragere! Vă aștept aici. După ce tu ai să stai de vorbă cu Hariton, ai s-o recuperezi, ai s-o aduci, vie, întregă.

Nimerisem în plin. Se clătinase, cu ochii închiși:

- Nu vreau să-l. Doar să-l...

- N-ai ce-l întreba pe Hariton, Hariton n-are ce-ți răspunde - nu pricepi?

- Tu nu pricepi că a pus mîna pe ea!, s-a aprins iar. Pe ea să nu pună mîna! Să nu pună nimeni mîna pe ea, că... Vreau doar să-l...

- Bine, frăția ta, du-te și-l întreabă de Seliva. Dar fără revolver. Dă-l încoace!

- Și cu ce mai pun mîna pe el? - se ferise, crezuse că o să i-l iau cu de-a sila, dar numaidecît îl scosese și mi-l strecurase în buzunar: Da-da, da-da... Pînă mă-ntorc, plimbă-te, să nu-ngeți. Te găsesc tot pe-aici.

Trecuse de ora cinci, poate numai de patru, dar se întunecase de tot. Și ninge, ninge. Prăpădind. De parcă ar fi fost ultima.

O jumătate de oră - nici urmă de Elisav. Nu era bine cu Elisav, acolo unde se dusesse, trebuia să vin și eu.

Traversasem și intrasem pe strada Cuza, pe trotuarul cu numere fără soț, ca la caz de ceva, să pretindă că aveam treabă la numere cu soț...

Și, minune: de cealaltă parte, ia numărul 26, unde știam că locuiseră în gazdă frații Medrea, acolo unde, ia 6 decembrie, sora noastră, Șeii va... Nu numai că era lumină, dar în fereastra neoblinită, cu perdeaua dată la o parte, se afla Nicu Apolozan! Se vedea limpede: el era.

Mai mic cu trei ani, însă îl știam de la fanfara liceului. Vorbea cu cineva, nevăzut - cu cine, dacă nu cu

Elisav? Iar dacă Nicu Apoîzan era liber, însemna că și băieții ceilalți erau la fel, deci Dragumamii putea să se deszidească, să iasă din pivniță, să-i aștepte pe Americani, de afară.

Traversasem strada, deschiseseam porțița - fără greutate, zăpada era lopățită, aieea spre ușă, perfect marcată.

Dacă aș fi știut...

Dacă aș fi știut -. dar nu aveam cum; dacă as fi fost atent - de ce erau date la o parte perdelele? ; cum se făcea că geamurile nu erau înghețate? și porțița, deszăpezită, aleea curățată, conducînd, îndemnînd? Dar nu eram în stare - nu să văd, să simt pericolul, dar din moment ce Elisav era acolo...

Intrasem în curte. Nici o mișcare. Nici o amenințare.

Nici cînd sunasem la ușă nu simțisem ceva deosebit.

Abia cînd ușa se deschisese, mă trezise glasul mînios al lui Elisav, de undeva, dinăuntru, de departe, înăuntru:

- De ce-ai venit, nenorocitul? !

Era însă prea tîrziu: apucasem să fac pasul în antreu, lovitura în cap venise înainte ca Elisav să fi sîrșit.

Căzusem încet, parcă rotindu-mă, ca și cum mi s-ar fi dat voie să-mi caut îndelung locul de aterizare. Instinctiv, întinsesem mîinile: dădusem de o haină de piele. Mă agățasem de ea, mă prăbușisem cu ea, peste ea - o ținea zdravăn, voia să-mi scape.

Spătarul scaunului mă lovise de două ori în cap, atît cît să mă trezească, atît cît să pricep că pe Hariton eu îl doborâsem, cu tot cu haina lui de piele, iar Elisav, legat fedeleș de un scaun, în salon, se apropiase (cum?

- o să-mi spună el), se rostogolise lîngă noi și, așa, culcat, lovise și lovise cu spătarul scaunului (cum? - o să-mi explice el, după), apoi îmi ceruse, răgușit:

- Desleagă-mă, pînă nu vine ungurul!

Nu știam cine-i ungurul (o să-mi explice Elisav, mai tîrziu). Atunci nu știam nici că lesinatul e Hariton. Dar dacă Elisav îmi cerea...

Îl dezlegasem pe frate-meu, apoi' mă îndreptasemspre Nicu Apoîzan (legat și el de un scaun așezat în dreptul ferestrei, pe un cufăr) - însă acesta zbierase:

- Lasă-mă așa, că mă omoară Csâky - o să-mi povestească Elisav, după - fiindcă în acel moment se ocupa de Hariton: îl ridicase de revere, îl rezemase de perete:

- Unde i-ai pus mîna - aici? (Lovitură, aici).

Aici? (lovitură). Aici? Aici să fie!

După ultimul aici, cu bocancul între picioare, Hariton icnise scurt și cursese la loc, pe podea. Elisav, mie:

- Gata, hai! - și își bătuse, șters, palmele.

- Gata, hai!, îl imitasem, cu gîndul la apă.

Îmi era sete, trebuia să beau, înainte, așa că începusem să caut. Pe acolo, prin salon, nu era așa ceva, căutasem bucătăria, o găsisem în cele din urmă și nu băusem direct de la robinet, căutasem pe îndelete un pahar, nu era nici unul curat, spălasem o ceașcă din chiuvetă, îndelung, o ștersesem cu dichis, gîndindu-mă că după, o să aflu cum fusese cu spătarul scaunului și cine era

Csâky de care se temea Nicu Apoîzan - de cel cu manta de piele eram sigur: Hariton era, nu mai aveam ce întreba.

Cînd ajusesem la apatra ceașcă, răsunase rafala.

Alături, în salon. Mă atîrnasem cu amîndouă mîinile de ceașca plină: Elisav !, în el trăsese cel care trăsese, poate chiar Hariton, de jos, dar Hariton va fi avut -revolverul, nu automat - sau nu-l văzusem eu, iar pistolul lui Elisav era la mine.

Și, numaidecît, glasul lui Apolozan, ascuțit ca o sîrmă:

- Ați tras în dom' Haritoooo'! !

Cine, de ce, în dom' Harito' - avea să-mi explice

Elisav, după. O înjurătură lungă, în ungurește - și din nou Apolzan:

- Frate-său e în bucătărie! Atenție, e înarmat!

Da-da. Da-da, eram înarmat - o să-mi explice fratele meu cum se înarmează, armează o armă, pînă atunci, să bem și a patra ceașcă. Să fie.

După a doua înghițitură, apăruse în ușă țeava. Așa era bine, cele trei cești și două înghițituri din a patra mă răcoriseră, îmi limpeziseră privirea, așa că mă mirasem foarte-că țeava era îndreptată mult prea jos, ca să mă mai oprească.

Pornisem.

Pîrîise ceva. Apoi încă. A, da, pantalonii, plesniseră în genunchi, dar se poate merge și așa, merg și așa, iată în dreapta, scrinul, iată dinaintea scrinului, acea porțiune de parchet pentru care făcusem atîta drum, atîta drum.

10

Din clipa asta.

Din clipa asta atîta drum atîta drum înapoi îndărăt în maica noastră memoria.

În vis nu-mi spune nimic, eu îi desenez buzele, eu ordonez mișcările gurii, cît să rostească: „Vasile, Vasile, unde ești?, dar se vede că vreau prea mult și pe invers, în vis îmi vine rochia albă cu doi trandafiri roșii prinși de cordon și atîrnînd, lung și roșu - doar rochia albă, goală, golită și trebuie să completez eu conturul capului, ca din sîrmă ascultătoare sub degete, apoi să-i modelez buzele cît să: „Vasile, Vasile...” - fiindcă numai mie îmi cerea s-o prind, prin ierburile răskoapte ale ultimei vacanțe, fiindcă la urma urmei, din mine se trag amîndoi. Însă buzele ei nu vor, nu ascultă și mă întreb, acum și aici, în echilibru pe ultimul dinte de roțiță, pe ultimul milimetru de resort, dacă sînt gelos: Medrea văzuse doar jumătate, de la cordon în sus, dar auzise totul și auzise limpede, va fi și mirosit, totul, fiindcă asta miroase, oricum, auzise limpede că, atunci, ea nu pe mama o chemase, nici pe bunicul Pamfil, nici măcar pe mine, perechea ei de joacă - ci pe Elisav.

Așa va fi trebuit să fie, așa a fost să fiedeaftel, Iulia îi zicea, în glumă serioasă: „Mezinul cel mare”...

Pînă la Medrea nu suferisem de detronare, știam că o jumătate de ceas nu reprezintă nici avans, nici handicap, primul în timp nu înseninează și întîiul, ba chiar mă obișnuisem la gîndul că eu ar fi trebuit să fiu el, în oglindă, iar dacă cineva era fratele cuiva, apoi acela eu eram: Vasile, fratele lui Elisav.-

Medrea însă schimbase ceva. Așa că atunci cînd

Csăky apăruse în ușa bucătăriei, cu țeava încă fumegînd, îmi spusese: „L-a omorît - numai de nu l-ar fi doborît acolo...” - și chiar după ce ungurul trăsese în mine, doar asta mă preocupase, dar, pășind în salon, răsuflasem ușurat: acolo-ul era fără Elisav.

Așa că îmi ocupasem locul, liniștit, în sfîrșit, eram»

și eu o dată întîiul: nu mă lăsasem să cad decît atunci xcînd mă asigurasesm că tălpile mi se află în centrul acexlui metru pătrat de parchet. Abia atunci închisesem ochii, ca să văd bine cum pătrund lamelele de stejar, cum străbat, cu picioarele înainte, grinzile, fundația, pămîntul, pînă într-unul din celelalte capete ale lui. Așa că, atunci cînd, în cele din urmă, căzusem, căzusem, nu de gloanțe, ci de treabă bine făcută care-mi dădea dreptul la odihnă.

Așa va fi trebuit să fie. Dealtfel Iulia îmi zicea:

„Vasila” - găselniță de student în primul an de Litere, însă cădea exact pe dorința mea tulbure ca Seliva să-mi fi fost frate. Numai că ea pe Elisav îl voia soră, pe el îl chemase atunci cînd, pentru întîia oară, i se umbla prin noi.

Noi însă nu știam. Nu simțeam. În acea seară de 6

decembrie, sărbătoream și noi, studențește, Sfîntul Niculae, La București. Elisav dansase numai cu Lena, dansase și pauzele - așa că nu simțea; sau pentru că simțea? Oricum, eu, nu. Poate Iulia, cu măruntaiele ei, altfel decît ale noastre, să fi simțit ceva, altfel ce rost avusese întrebarea neterminată: „Dacă, Doamne-fereste, năvălesc acum rușii? Peste noi? Peste voi, gemenii?”

- eu însă nu mă gîndeam nici la ruși, nici la noi, gemenii, ci la noi, la ea și la mine, la eventualul ei răspuns.

Nu simțisem nimic. Nici după ce Iulia îmi dăduse.

răspunsul („Desigur, după terminarea facultății” - era vorba de căsătorie), cu atît mai puțin ce se petrecea, în acel moment, la Sibiu.

Nu simțisem nici în seara de 9 decembrie, cînd primisem telegrama: „Veniți urgent caz grav familie” Nici la plecare, cînd Minai Șaptefrați, colegul nostru de cameră, la gazdă, rostise numele Selivei - pe care o cunoscuse în vacanța trecută și pentru care compusese muzica pe textul Psalmului 7 din Cîntarea Cîntărilor.

În trenul de noapte care ne ducea spre 'Albota, vorbisem cu Elisav numai despre bunicul Pamfil, lui i se va fi întîmplat ceva (grav), ori-cu sănătatea, ori cu Securitatea, de cînd se prăpădise bunica Agapia, pe măsură ce

.bătrînul se topea și el, limba i se făcea tot mai ascuțită, așa că, dacă nu murise, atunci sigur fusese arestat.

Tot la el ne gândisem în zori, cînd, ajunși acasă, el însuși ne deschisese porțița.

Apoi nu ne mai gândisem decît la mama care stătea pe scaun, țeapănă, cu mîinile în poală, cu ochii goi atîrnați de flăcările luminărilor de priveghi, de pe masa goală - mama începuse să tacă înainte de expedierea telegramei.

Nu simțisem nici atunci cînd, refuzînd să mergem pe picioare la cimitir, securiștii ne legaseră pe noi, frații, cu sîrma de rufe din curte și ne căraseră într-un jeep:

eram convinși că ne duc să ne împuște - de ce? n-am fi fost primii care s-ar tot fi întrebat de ce. Nici atunci cînd îi aduseseră în căsuța de la poarta cimitirului și pe părinți și pe bunicul Pamfil, cu odăjdiiile, crucea și cartea (a-ha: or să ne pună să săpăm groapa, întîi or să ne execute pe noi patru, bunicul are să ne prohodească apoi, are să vină și el înăuntru, cu tot cu odăjdii și carte și cruce).

Nici atunci cînd auzisem, afară, motor greu, de camion; apoi hîrjit de lemn pe lemn, pași încizmați descărcînd, ducînd ceva greu, prin zăpadă. Nici cînd intrase ofițerul, apoi civilii cu paltoane negre, cu serviete negre, iar Elisav:

- Sentința? Nu vă mai osteniți, cunoaștem poezia:

„în numele poporului și al clasei muncitoare...”.

Ovillii se simțiseră ofensați. Apoi unul dintre paltoanele negre scosese din servieta neagră niște hîrtii - de pe una citise iute-iute ceva din care prinsesem doar stropi: accident organele noastre cercetează comandamentul sovietic accident regretabil măsuri aspre împotriva - iar cînd terminase, îi întinsese, ușurat, tatei, alte hîrtii:

- Aveți, aici, tovarășu, certificatul de deces, autorizația de înhumare, tovarășu... Aveți permisiunea, tovarășu, să faceți... în fine, ceremonia religioasă, cum îi spuneți voi, tovarășu, dar numai în cadru restrîns, de familie...

Atunci. Abia atunci. Atunci simțisem.

Și mă auzisem urlînd.

Urlînd, mă răsucisem spre frate-meu și fusese de parcă m-as fi privit într-o oglindă. Urlam ca urletul, eram numai gură colțată și păr zbîrjit pe greabăn, stăpînul și reazemul se

zmulsese de-aici și plecase dincolo, unde nu se mai află întoarcere, așa că ne întorceam noi, îmbrățișați și urlînd, cu capetele frînte pe spate, precum cîinii alungați de moartea stăpînului înapoi, în lupie.

PARTEA A DOUA

1.

- Nici o mișcare, nici un sămn!

Nu directorul Dumitrescu, nu politicianul Marina, nu vreunul dintre gardieni, nici măcar sergentul Georgescu.

Ci șeful camerei, deținutul Țurcanu, cel care-mi dăduse patul de lîngă al lui - de unde urma să am vedere frumoasă, ca dintr-o lojă de orchestră.

După clipele de paralizie, apoi de fugă, îndărăt, în pîntecele mamei noastre a tuturor, iată-mă în același loc: în loja de orchestră. De aici, într-adevăr, am vedere frumoasă.

De aici, într-adevăr, aud, văd, chiar simt, prin pat, tremurul lui Cornel Pop, însă nu pricep mare lucru și mă consolez cu nepriceperea, mă complac în ea, privind de cît mai departe, rămînînd cît mai în loja de orchestră.

De ce zbiară deținutul Țurcanu? - așa, zbiară. De ce deținutul Eugen Țurcan (șapte ani, pentru nedenunțare)

dă asemenea ordine și astfel, altor, celorlalți deținuți?

- așa, da. De ce deținuții execută fără crîcnire ordinul altui deținut, fie el și șef de cameră? - așa, execută, nu discută. La urma urmei, ce se petrece aici, în Camera 4

Spital? - se petrece; aici.

Dacă stai și te gîndesti: nimic deosebit; dacă stai și te gîndești, din cauza oboselii, a genunchilor bolnavi,.

împresia că s-ar întîmpla ceva insolit. Genunchii și lipsa mea de experiență într-ale pușcăriei, așa o fi obiceiul în pușcărie: la ordinul șefului de cameră, toți deținuții încremenesc acolo unde i-a prins ordinul, iar Pop Cornel iremură. Așa o fi pușcăria, iar Mihai Șaptefrați - cu cinci zile și mai proaspăt decît mine, habar n-are de legile ei, de aceea se miră:

- Dar matale cine ești, de te rățoiеști la noi ca un

Moș Teacă? Ce grad ai, că nu-ți văd epole...

Mihai nu apucă să sfîrșească; o parte din cel încremeniți se năpusteasc concentric și parcă schelălăind, în haită, ținînd cozile băț - nu cozile lor, bețele bețele, ciomegele - spre

mijlocul priciului lung, dinspre unde a cuvîntat Șaptefrați. Observație: au năvălit, cu cozile lor de lemn numai după ce Țurcanu le-a făcut sămn, ridicînd o mîină. Așa o fi legea pușcării.

Tropote, gîfîituri, lovituri, gemete - ale lui Mihai să fie? așa să fie pușcăria? Poate' că da, poate că nu, în ambele cazuri, ambii genunchi ai mei sînt de vină. Ei poartă vina mai ales a liniștei instalată, după, ca un bloc de apă de dimensiunile Camerei 4 Spital, coborît, instalat adineauri. Liniștea, această liniște alături, terorizată pașnic nu poate fi decît produsul genunchilor infectați și pulsatiți - să-l chem pe Decan, să le facă ceva, mai am în sarsana trei sferturi de sulfamidă, să mi-o presare pe genunchi; măcar o cană de apă să-mi dea. Măcar două căni întregi...

Liniște de apă, de genunchi putrezind, cu bule, -o asemenea liniște nu poate emana, în bule, decît un glas ca al lui David Ștefănescu din Ploiești - ofensat, indignat în buna-i creștere; și ultracorect gramatical:

- Dar ce înseamnă aceasta, domnilor?

Chiar așa: ce înseamnă aceasta, domnilor?, asta depășește limitele buneicuvîințe, asta nu se face - deși, domnilor, pe mine, acum, mă interesează, domnilor, doar genunchii mei și numai ei, dom...

- Ci, măi? Ci-nsemnează, a-ceas-ta? Domnilor ?

Ț-arăt eu ci-nsemnează aceasta, banditul!

Genunchii, genunchii, altfel de ce și-ar bate joc de hipercorectitudinea ușor prăfuită însă odihnitoare (mai sînt oameni care și-au păstrat bunacuvîință în vorbire în gesturi) a lui Ștef? Genunchii, genunchii, altfel cum, de unde, de ce: „banditul!”, aruncat de un deținut altui deținut?

- Pi el, măi! !, zbiară Țurcanu.

Pi el, ce? De ce, pi el? Ah, și nu mai am loc de întrebări, nu mă interesează, nu vreau să mă intereseze

- dar nu pot să vreau pînă la capăt: mă aflu în loja de orchestră și trebuie-trebuie-trebuie să asist, participînd:

Acolo, pe scenă, un grup de actori îl „bat” pe actorul

Ștefănescu. Joacă destul de bine, cu toții. Chiar bine.

Foarte buni băieții din echipa de zgomote: sincronizează aproape perfect sunetul loviturilor cu gesturile actorilor.

Excelenți și cei de la machiaj: nici n-am băgat de seamă când l-au mînjit cu vopsea roșie pe actorul Ștefănescu-Ploiești...

- ' Pi ei, măi!, răcnește Țurcanu din mijlocul scenei.

Pi ei, cine? O să vedem, o să văd, răbdare.

Scena s-a umplut, toți actorii sunt buni, foa' foarte buni: ai zice că joacă mai adevărat decît adevărul. Nu știu - încă nu - cine este regizorul, însă trebuie să recunosc, să recunoaștem cu toții că, de la protagonistul

Țurcanu, pînă la ultimul accesorișt: o trupă de aproape profesioniști.

- Bati-n ușă, Cori!

Țurcanu - magistral! Nu-l văd, cred că-i undeva pe jos, pe ciment, covîrsit, acoperit de trupuri, însă glasul... Glasul i-a ieșit mai mult decît perfect: de parcă, într-adevăr, ar fi fost doborît la pămînt de adversari, de parcă, el, ar fi fost năpădit de haită, a strigat la Cori cu gîtlejul lui Țurcanu.

Bun și Cori; deși cam țeapăn, atunci cînd bate în ușă cu amîndoi pumnii; în schimb, ochii întorși spre interiorul camerei, joacă veridic groaza; buni și actorii care-i interpretează pe gardieni (îi ajută și costumele uniforme); bun și cel care-l joacă pe director - dealfel, în" scena care urmează, Dumitrescu preia conducerea.

Acum, „taberele” se disting cu ușurință: cei care joacă pe gardieni poartă uniforme de gardieni și lovesc credibil cu bîte credibile; cei loviți gem, strigă destul de credibil, deși, după gustul meu, cîțiva exagerează, urlă mai tare decît suportă acustica sălii. Excelenți, în continuare, „zgomotiștii”: imită perfect, nu doar efectele sonore ale loviturilor, dar și efectele efectelor: pîrîitul oaselor rupte. Cît despre accesoriști, machiori au de lucru pînă peste cap și consumă o cantitate impresionantă de vopsea roșie, în același timp, cu nu știu ce confecționează cucuie, răni mai închise, răni mai deschise, adevărate spărturi, apoi dinți ruși și alte efecte, au de lucru cu nu știu ce alte produse, cred că amoniac, pentru a da senzația olfactivă de urină și probabil oțet cu zahăr, pentru ca vopseaua roșie să miroasă a sînge, apoi cu nu știu ce fabrică odoarea grea și ascuțită, a fecalelor...

Actorul Dumitrecu ocupă scena: el (adevărat, la indicațiile lui Țurcanu, adunat de pe jos, oarecum sifonat și șehiopătînd ușor) decide care anume dintre „ceilalți”

trebuie să treacă în culise și să urle de acolo, din coridor, cit mai veridic. Dar scade, pînă la a deveni de-a dreptul fals, în final (după ce actorii din culise fuseseră aruncați înapoi, în arenă - ba nu: scenă), cînd declară:

- Să mai faceți scandal în celulă!

Penibil. Ar merita din plin fluierăturile galeriei - chiar ale lojelor de orchestră. Și, în caschetă, și pe epoleți ar merita niște ouă. Clocite. A înțeles că a scriiopălat-o,, desigur, se teme de reacția publicului - așa că o șterge din scenă, ușa se închide la loc pe călcîiele lui.

Ușa: nu are vizor, „ochi de bou”; ci un fel de vizetă.

Dar nu plină, din lemn ori fier, ci un fel de ferestruică, cu un ochi de sticlă. A, nu, nu sticlă transparentă: a fost opacizată cu vopsea albă, din partea cealaltă, însă albul a fost zgîriat pe alocuri și acele alocuri se luminează, se întunecă - desigur, prin acele zgîrieturi urmărește desfășurarea piesei, Regizorul.

Și de ce n-o fi căzînd odată cortina? - mă cam dor urechile de răcnete, genunchii sînt, în continuare, ciocăniți de Metronom, ar fi timpul să ne ridicăm și să părăsim sala și să ne ducem la casele noastre. Dar, mai înainte, ar trebui să se ridice actorii, să salute publicul și să plece spre cabinele lor.

Dar ei, nu: unii rămîn neclintiți, pe jos; alții își mișcă un braț, un picior, capul; în fine, cîtiva se tîrăsc pe ciment, nici unul nu se ridică pe picioare: înseamnă că nu s-a terminat, înseamnă că spectacolul continuă,,

domnilor și doamnelor, doamnelor și domnilor! Eu l-aș fi oprit aici, însă eu sînt simplu spectator. Autorul, mat întîi, apoi regizorul (el trebuie să fie îndărățul geamului din ușă, ițindu-se prin zgîrieturi) - ei știu, știu ei mai bine cînd începe, cînd sfîrșește spectacolul.

M-aș cam ridica și m-aș cam duce: nu simt deloc, dar deloc nevoia să mă katharsisez; în acest moment, nu eu, întreg, doar genunchii mei ar avea oarecare nevoie de purificare, curățire - însă nu așa. Dar nu: Regizorul, după indicațiile Autorului, ne supraveghează și pe noi, spectatorii, rmai ales pe cei din lojile de orchestră

- vom fi avînd și noi rolurile noastre. In-te-re-sant,
Deci, nu mă pot ridica, pleca. Deci. Fie:

- Ei, las' că... Ei, las' că... Ei, las' că... - discul cu glasul lui
Țurcanu e uzat, acul ia brazda de la capăt și încă și încă, pînă
cînd Țurcanu își găsește, pe jos, șapca

- de cum și-o pune pe cap, își regăsește și darul vorbirii: Așa,
măi? Săriți la bătaie, bandiților? La bălai'?

La mini, măi? Ei, las' că v-arăt eu vouă - tu, măi, aista!
Vin-aici! Tu, tu! Vină-ncoace!

Nu văd cine-i aista. Aud, lovituri, lovituri, lovituri,

- Distul! Sus cu el! Și-acu' pleacă-te-n față, banditule! Ci, nu
vrei? Mai ai puterea să nu vrei? - Oprea, ia tragi-i mfeule la
spati și pune-mi-l în poziție.'

Nu știu cine-i Oprea, Nu știu ce-i Poziția. Aud, simt cum se
cutremură celula, închisoarea: de lovitură? De horcăitură de
moarte? Al cui horcăitul, nu cumva al meu, din cauza
genunchilor?

- Distul! Sub prici cu el! Ia, măi, istalant, care faci pe... Cum,
măi, tu pretinzi că știi box, măi putrigai? Ian vină, să-ți dau eu
box! *Pleacăte-n față, boxefule, să-ți arat eu unde trebuie să
dai... Aici! Și-aici t

Și dincoaci!... Și-acum, sub prici cu el! Istalant î
'Că-te-n față! Su' prici! Ista ! 'Față. Prici. îs'.

Genunchii. Genunchii tac atunci cînd Țurcanu vine, se
apropie. Se apropie, nu acolo, în genunchii mei, ci aici, în
Camera 4 Spital.

Ba nu: tot în genunchi - altfel, m-ar vedea. Și atunci, ista,
față. Dar nu mă vede. Dacă mai vede. Genunchii nu-mi sînt
atît de genunchi, încît să nu bag de seamă că Țurcanu are
ochii tulburi.

Asudat, gîfîind, se trîntește pe patul lui. La jumătate de
metru de mine; cu picioarele spre capul meu.

S-a lăsat pe spate, cu mîna dreaptă sub ceafă, privind și
nevîzînd tavanul.

Dincolo de el, departe, departe, geme cineva; după un fel de
mamă; la rînire ajunge geamătul mamă-mamă îngemănat cu
miros iute, de sudoare de cal: Megieșul.

Și mamă-mamă și calul și bocancii lui Țurcanu sînt aici,
Și saltul din pat, pe nevestite și glasul:

- Pop Cornel! Vin-aici, aici! și arată, în jos. Ia spune: Cini mi-o sărit în spinare, primul?

Cornel se apropie pieziș, cu un umăr înainte, cu ochii albi, cu centura cu cataramă groasă, într-o mână tremurînd în valuri. Vine înapoi, înaintînd în diagonală piftiindă, de cîine ușernic, tremurînd pe diagonală și resemnat în tremur - dacă aș avea timp și genunchi, aș izbucni în rîs de mutra lui de Haplea tragic, de cipiîica lui pleoștit-sculată, de falca atîrnînd și ea pe diagonală:

- E-e-e-e... - Cornel behăie stins și tremură sonor.

- Ci, măi?, se mînie Țurcanu. Di ci mint'?

- Dom' Țurcanu, dăți-mi voie să...

- Tu di ci vorbești ni-ntrebat, măi? N-ai învățat lecția? Pop Cornel, cu tini vorbesc, răspunde: Cini mi-o sărit în spinare, primul?

- E-e-e-e... - îi dă înainte Cornel, însă un ciolănos cu pulover roșu îl întrerupe:

- Minte, dom' Țurcanu, îl demasc! Pînă și-acum minte, nu s-a...

- E-e-e...; Eu! - reușește Cornel să o scoată la capăt, însă din cap neagă.

- Di ci mint', banditule, că tu? Tu erai în fața mea atunci, cînd...

- Minte-minte-minte, îl demasc pe Pop Cornel, îl demasc, demasc! - puloverul roșu a luat poziție de drepti în fața lui Țurcanu și zbiară: Minte, dom' Țurcanu, minte dom' Țurcanu, 'l demasc, demasc, nu s-a reeducat, nu s-a...

. - E-e-e... - Pop Cornel a luat-o de la cap, gospodărește, ardeleneste.

- Ai auzit, Pop Cornel? Pușcașu te-a dimascat?

încă n-ai lipadat tot putrigaiul! Chiar și acum minți!

îl văd bine pa Cornel. Nu mai tremură, ci se zgîlție în valurile largi. Și, val cu val, își trage peste cap cămașa. Sub cămașă are altă cămașă, dungată, de la roșu aprins la negru-vînat.

- Ci faci, măi? Ți-am dat eu ordin? 'Bracă-te la loc!

Val cu val, Cornel astupă dungile cu nedungile. în continuarea mișcării, își lasă pantalonii să cadă în vine.

Nu are chiloți, izmene. Nu are - sau nu văd eu bine? Ba văd: cel căruia spinarea i-i zebră, nu are fese, buci., Ci inverse, scobituri. Nu se poate - ba se poate:

nu are, uite-așa. O fi avind numai negativele, cochiliile, concavitățile în care ar urma să-i fie turnate, în carne»

convexitățile reglementare. Nu are de loc, i le-or fi sfîșiat cîinii, am văzut eu, în copilărie, cum cîinele vecinului din stîngă ținea în gură buca vecinei din dreapta. Sau poate urșii. Sau poate rușii.

- Distul, ți-am spus! 'Bracă-te! Pantalonii, măi!

Cornel se supune, tremurînd, acum ceva mai mărunț, ai zice de bucurie, de ușurare. Țurcanu așteaptă, răbdător - apoi:

- Pop Cornel, dacă nu-mi spui cini mi-o sărit în spinare...

- Eu, domnule! vine un glas din altă parte. Eu ți-am sărit... - glasul mi-e cunoscut, e al lui Gabi Damaschin.

De ce, Gabi? Cum, Damaschin? De ce, sărit și unde

- a, în spinare, știu ce-i o spinare, dar nu știu. Nu vreau să știu, nu vreau întrebări, vreau să nu mă mai doară genunchii.

Pauză. Grea, terifiantă.

- Tu, măi, rostește, în sfîrșit, Țurcanu și nu e mirare, ci reproș îndurerat. Și-ai tăcut pîn-acuma, ai lăsat să fie altul bănuț, pedepsit - ci culoare politică ai tu, măi?

Dinspre Damaschin aud ceva care se termină în „ist”,, apoi plescăitul unei palme; nu ples-, ci pleoscăitul.

- Măi, pu-tri-gai! Ban-ditule! Ia, pi masă, la pelea goală!

Vânzoleală, nu înțeleg ce se face. Și Damaschin e moîdoveanu și el zice pi, di, în loc de pe, de, însă nu:

pele, ca Țurcanu. Pele-nepele, în cîteva secunde, e la piele.

Cel mai agitat: Pușcașu, pulover-roșu; cel mai efi-

, cace: Cori Gherman, elegantul; cel mai încurcăreț: Pop

Cornel pe care Oprea îl tot îmbrîncește, într-o parte, în alta, de parcă ar vrea să-i ia locul; îi ia locul.

Damaschin: îngrozitor de slab - pelea gălbuie, zgrunțuroasă, învelește o șiră a spinării în fierăstrău si omoplații împungînd ca niște cioturi de aripi.

Iar acum nu-l mai văd: l-au întins pe masă, pe burtă, după ce l-au legat la gură cu un fel de prosop.

O bîță se înălță, coboară. A doua oară nu se mai ridică: Oprea l-a îmbrîncit pe Cornel, i-a luat locul.

- Oprea! urlă Țurcanu. Ți-am dat eu ordin? Nu ți-am dat - vin-aici, Cornel, vină, măi băiete... - îi vorbește cu dulceață, cu tandrețe, acum îl mîngîie pe cap, strîmbîndu-i cipilica. Așa, Cornel, așa, dar nu cu bîta. Cu centironul, Cornel. Ia, măi!, ridică iar glasul.

Di țărăniști se ocupă lejonarii - în virtutea pactelor încheiate, he-he-he!, ha-ha-ha! -- nu pricep veselia, dar nu contează, Țurcanu ordonă: Arrrdi-l, Pop Cornel, pi țărănist!

Centironul urcă pe dată, sueră lat, plescăie pe ceea ce nu vād. O bănuială de geamăt, stins în. prosop. Cureaua se înalță iar, cade, urcă, lovește, din ce în ce mai repede, din ce în ce mai cu sete.

- Corneeee'! urlă careva. Ce faci, de ce..?

Stop-cadru. încremenesc și ei, acolo; și eu dincoace de genunchii care nu mă mai protejează.

- Cini-a răcnit? Măi, tu, care-i strigat: aici, fugamarș!

Cum așa: fuga-marș? Înseamnă că Șaptefrați avusese dreptate să-l întrebe pe Țurcanu ce grad are? Și dacă are grad, ce-o fi căutînd în celulă? Și dacă o fi plutonier, înseamnă că blondul foarte înalt care se apropie este sergent? Soldat ?

Peste creștetele celorlalți capul blondului se legănă în S culcat: șchiopătează.

- Cum ti cheamă pi tini, măi... cocostîrcule?

Chicote, rîsete acolo, în jurul mesei. Undeva, la capul meu, behăie o capră cunoscută: Bălan.

- Voluntaru Cristian... - capul s-a oprit, nu-i vād trăsăturile, lumina îl bate din spate.

- Ci culoare politică ai tu, măi... vo lin tir?

- Legionar! -acum îi vād ochii: albaștri; sau verzi.

- Le-jio-nar! Ca lejonar ai strigat la camaradutău, Pop? Să-i transmiți, din partea lui Sima, să nu care cumva să rupă pactul cu țărăniștii? Ori di milă - di cini ți-i milă: de lejonarul Pop, ori di țărănistul Damaschin? !

Șapca lui Țurcanu nu așteaptă răspuns, se scutură violent, scurt. Rezultat sonor: horcăit de moarte, capul blondului se îneacă, scufundat.

- Ia, măi! Azi, de lejonari, să se îndeaproape ocupe sionistii - Steiner!

- Să trăiți, dom' Țurcanu! - unul cu urechi transparente.

- la adu-i tu aminti lejonarului Voluntaru cum te-a -
spânzurat de limbă, la Abator!

Care limbă? Care Abator? Am auzit eu ceva, din timpul
rebeliunii, dar legionarii neagă că ar fi fost amestecați și de-ai
lor și chiar dacă ar fi fost cum auzisem, ce să caute Steiner și
Voluntaru la Abator, par a fi cam de vîrsta mea, atunci ar fi
avut șapte-opt-nouă ani. Apoi

Steiner vorbește, cu limba agățată în cîrlige - nu pricep.
Multe nu pricep, adică nimic. Și nici nu văd ce se petrece
dincolo de masă, dincolo de bîta lui Steiner si dincolo de
centironul lui Cornel - ce legătură, ce pact poate fi între Pop și
Damaschin?

Șapca lui Țurcanu face navetă scurtă, harnică, între grupul
din jurul lui Damaschin și cel de dincolo de masă, din jurul lui
Voluntaru. Durează, durează, durează...

- Distul cu țărănistul! Sus, măi manistule! Oprea !

Acum țărănistul ia ciomagul! Lejonarul - la pelea goală, pi
masă!

Damaschin este ridicat. Pușcașu îl plantează pe picioare ca
pe un par. Gabriel Damaschin are spatele, fesele, partea
dindărăt a coapselor însîngerate, dungate.

Și tremură. Tremură atît de tare, încît bîta pe care i-a întins-o
Oprea îi scapă mereu pe ciment sunînd aproape metalic,
aproape argintiu.

Pușcașu începe să-l lovească pe Damaschin cu o bîta
(alta) în cap, în cap, în cap, silirîdu-l să se aplece, să
recupereze bîta. căzută.

Voluntaru, jupuit de haine, legat la gură cu prosopul, este
întins pe masă, în locul lui Damaschin.

- la, măi, țaranistule! la rrrupi-i lejonarului pactul! Rup-i-i-l,
fuguța, că di nu...

Chicote. Țurcanu se rotește, înfiorat, ca pentru a culege
aplauze. Ciomagul din mîna lui Damaschin tremură fără
conținere.

- N-auz', țaranistule? Croieste-l pe lejonar!

- N-n-n... Nu.

Stupoare. Rumoare. Mișcare de mase - în jurul mesei.
Lesele se întind, gata să plesnească.

Țurcanu își pune mîinile în solduri:

- Cum: nu, măi găină murată? Îți ordon eu: arrrdi-l pe lejonar!

- Nu. '

Cum, nu? Măi găină murata? Arrrdi-l, că di nu.

Hotârât: genunchii, numai genunchii...

- Cum așa, Damaschine: nu ești de acord cu noi, că Maniu a încheiat cu lejonarii pacte împotriva naturii? - Țurcanu pare întristat de atîta ignoranță. Nu-i nimica, ai să fii, dacă nu rîîine mai pe seară, atunci poimîne, cam pe la ora asta - ia să schimbe locurile!

Din două mișcări, Voluntaru este pus pe picioare, cu o bîta în mînă (prosopul, în continuare, la gură); Damaschin pe burtă, pe masă. Am impresia că Gabriel s-a azvîrlit singur, ca de pe mal într-un rîu limpede, răcoritor, pe o zi de iulie.

Bîta din mînă lui Voluntaru nu tremură. Adevărat, se înalță, încetișor, în sacade, erectilă - îmi vine să chicotesc, însă veselia îmi moare: de tăcere: iarăși pauză

- cumplită, ca toate pauzele instalate prin voința domnului Țurcanu. în sfîrșit:

- la arată-i tu, lejonarule, cum trebuia să te croiască el, tărănistul - dă-i!

Bîta șovăie o clipă, aproape de culme; coboară. Și nu mai urcă.

- Cum, măi, tu crezi că...

După cum a pornit, ar fi trebuit să-i explice lui Voluntaru (sau lui Damaschin) că se înșeală amarnic atunci cînd crede - ceea ce o fi crezînd, n-are importanță..

Însă, fulgerător, cu o mișcare de șarpe, unduită si precisă, Țurcanu îl apucă pe Voluntaru de cap cu amîndouă mîinile, i-l apasă violent în jos, de unde îi vine în întîmpinare cu genunchiul.

Trosnește ceva, poate doar zgîrciul nasului, poate capul întreg, coaja oului, încă o dată. Și încă una- Țurcanu alternează genunchii, însă Voluntaru are un singur cap. Dumnezeu știe de ce nu se apără, de ce nu se opune - măcar să se lase în jos, ar scăpa... El însă, cu mîinile întinse m lături, ca nu cumva să-l stingherească, contrarieze pe'Țurcanu în mișcări, pare că singur vine în calea genunchiului.

Ultima lovitură, de astă dată în coșul pieptului. Blondul icnește, îndepărtat și se scufundă.

- Sus cu el! la să-i tragem noi o plimbarică!

Cei de-acolo se așează numai decît pe două rînduri față-n față, în prelungirea mesei. Cu o lovitură de picior,

Țurcanu îl trimite pe Voluntaru între bîte. Intre garduri de bîte.

Ulița Verde a lui Dostoievski, e-he, a rămas în urmă si nu doar cu un secol. Plimbarică noastră nu se face, ca pe timpuri - și la ei, în Rusia - cu nuiiele, or vergi;

ci ca la noi, acuma: cu bîte, catarama grele de centuri

- și nu pe spinare, ca la ei, ci ca la noi, în cap, în cap, în cap. Bîtele sună sec în tîgvă, ceva mai sec atunci cînd se ciocnesc între ele. Elegantul Cori Gherman așteaptă la cealălalt capăt: cu lovituri rapide de ciomag îl răsucesce pe venit, îl trimite înapoi. Voluntaru nu mai înalță brațele, nu se' mai apără; Dar înaintează - încolo, încoace. Pe picioare, Țurcanu îl întîmpină cu genunchiul în coșul pieptului: lovitura frînge trupul, frînge ritmul. Dar tot Țurcanu îl pune la loc - și ritmul și pe

Voluntaru: parcă fără nici un efort îl verticalizează și îi face vînt iarăși între fălcile bîtelor.

Plimbarică durează, durează plimbarică; a intrat în obișnuință, în capătul cu Gherman, Voluntaru se rotește cuminte și din bucăți; în capătul cu Țurcanu, își primește genunchiul și îngenuncherea - desigur, se lasă odihnit în timpul ridicării - apoi, cu forțe noi, pornește iar la drum. Sunetele au devenit mai împîslite - capul sau bîtele? înțeleg : Cristian Voluntaru are și un cap de plimbarică, cel pe care îl poartă acum, așa va fi avut, în libertate, un costum, o pălărie, o pereche de mănuși - numai de plimbare. E bun la casa omului un cap de plimbarică: n-au decît să te tot lovească în el, nu suferă decît umerii de loviturile deviate sau pur și simplu rău țintite. Dacă aș fi avut și eu o pereche de picioare de plimbarică atunci cînd Csăky a tras cu pistolul-mitralieră...

- Dom' Țorcanoooo!<- Și-a tăiat vineleeee! Cu dinții, vineleeee!

A țipat cineva în falset; cineva aflat la capul meu

- n.u-l văd.

. Învălmășeală, galop încoace. Dincolo de masă, goi, însîngerăți, stingheri: Damaschin și Voluntaru. Acum bag de seamă cît de nepotriviți sînt: unul mare, blond, celălalt mărunțel, negricel - cum să se bată între ei?

Nu între ei: pe rînd, unul pe altul.

Se petrece nu știu ce foarte aproape de capul meu

- nu văd, nu mă răsucesc, nu vreau să mă mișc. În fine,

Țurcanu:

- Și-asa, banditule, ai vrut să mori! Să scapi - ei, nu, criminalule, de murit mori cînd vreau eu! - pînă acum a vorbit încetișor, după măsura lui, acum zbiară, se întoarce la măsură: Să afle toți: aici, nimeni nu se sinucide! S-a-nțeles? Aici, nimeni nu-și ia singur viața, no-no-no! - nu-l văd, însă bag mîna-n foc:

ci ațînă din degetul arătător, în dreapta, în stînga. Cît despre martiri... - Țurcanu rîde în hohote, rîd, pe loc, cei din jurul lui. Aici nu se fabrică mar-tiri, băițasi!

Aici se fabrică ouă pătrate, mai exact: cubice ! Pansați-l pi căcîcea ista și puneți-l lîngă Bogdanovici, să aibe de la cine-nvața lecția...

Ouă cubice, martiri, Bogdanovici, lecția - nu știu, știu că cineva este luat de pe la mijlocul.priciului lung de la capul meu și transportat pe priciul scurt pornind din dreaptă ușii, încolo.

- Gata!, bate Țurcanu din palme. La locurile voastre! Treceți și voi doi, mări! Cu tini, care mi-ai sărit în spinare, mai stau eu de vorbă... Să iasă și cei de sub prici!

Mișcare. Gemete. Lovituri de bîță.

Țurcanu vine și se trînteste lîngă mine, pe patul lui. Gîfîie cumplit, sudoare de cal, urzicătoare, însă nu rămîne întins decît preț de trei oftaturi pline: sare din pat printr-o mișcare de „delfin” (e bun gimnast, rădăuțeanul) și, după ce bate din palme, cerînd liniște, anunță:

- Vă așezați pe prici în șah: unul la părete, unul la margine, unul la părete... și așa mai departe. Oprea,

Pușcasu, Steiner, Voinescu: ia aratați-le cum se joacă șah pi la noi...

Cei numiți arată: cu picioarele, cu pumnii, cu bîtele, cu centiroanele; trăgînd, împingînd, înbrîncind - lovind, lovind, lovind.

- Cei de la părete: spinarea la o palmă distanță!

Nu te rezemi, nu te-atingi de el și nu te gheboșezi!

Careva se năpustește cu pumnii asupra cuiva:

- N-ai auzit, bă banditul, ce-a ordonat dom' Țurcacnu?

Pare a fi Bălan. Este - dar ce caută Bălan printre ei? Dar Bălan a venit cu noi, cei douăzeci și trei, de jos, de la subsol, cînd a învățat să: banditul? Țurcanu, în primul moment furios că fusese întrerupt din lecție, acum se destinde: cu brațele încrucișate, cu capul ușor aplecat pe un umăr, privește cum Bălan îi cară unui pirpiriu pumni, picioare, bîte - în cele din urmă se slujește de unghii, îl zgîrie pe pripiriu. Apoi:

- Brava, mări ista nou! Tu treci la noi, dincoace - Cori, îl iei tu-n primire, de inițiere... -bate iar din palme: Repet : cei de la părete - la o palmă distanță;

cei de la margine, cu călcîiele la dunga priciului alinierea î

Și-acum atenție: toată lumea pune mîinile pe coapse, vîrf degetului mijlociu la marginea superioară a rotulei...

- Dar cei lipsiți de deget mijlociu?

Glasul lui Fuhrmann. Acum îl chiar văd: vis-â-vis de ușă, la mijlocul priciului lung. Însîngerat, cu obrazul asimetrizat, întinde o mînă spre stingă lui, arătînd o tunică ofîțerească, ponosită, pătată, fără epoleți, cu nasturii zmuși cu tot cu stofă.

- Ci, mări? - Țurcanu se îndreaptă, furios, într-acolo.

- Vi-l prezint pe locotenentul. de cavalerie Brumă, invalid de război, spune Fuhrmann. Lui îi lipsește degetul mijlociu de la mîna dreaptă, în special, în general lipsindu-i mîna dreaptă.

Țurcanu pare încurcat. Dar numai pentru o clipă:

se descurcă, pe loc, fulgerîndu-i lui Fuhrmann o palmă cumplită, de-a lui: cu degetele răschirate. O alta, militarului:

- Un" Ț-ai pierdut mîna, criminal de război? Pi pămînt sovietic? La Stalingard?

Brumă (are un început de chelie) clatină din cap, dar nu răspunde numaidecît; cînd deschide gura, Fuhrmann i-o ia înainte:

- Pe cel mai sovietic subpămînt: la Lubianka.

Așa că Brumă scapă. Fuhrmann are parte de o tăvăleală îndelungă, jos, pe ciment, la picioarele priciului.

După care Țurcanu continuă - e obișnuit cu parantezele:

- Alinierea, cum v-am spus! Cam așa... Aproape așa... Și-acum, privirea: privirea lipită de vârful bocancilor...'

- Cine n-are bocanci personali, privirea la bocancii domnului Țurcanu - de acolo ne vine lumina.

Tot Fuhrmann. De ce naiba nu tace? Uite, se năpustesc spre el toți, dar toți cei cu bîte. Însă, minune: Țurcanu îi oprește, pocnind din palme:

- Măi-ăăă, tu, aista care de cînd ai venit aici, mă provoci în permanență, tu vrei să vezi iar lumina bocancilor mei? Ai s-o vezi, te luminez eu, sionistule! Pănatunci, am spus: nu mai mișcă nimeni! Nu miști, nu vorbești, nu faci sărrîne! Cori și Cornel: supravegheați !

- Și eu, dom'...?

- Ce ș' tu, măi? Ci vrei?

Bălan, în poziție de drepti, nu-și găsește cuvintele și bate din pleoape, îl ajută același Fuhrmann:

- Și el, dom1, săracu, de cînd așteaptă ocazia să dea dovadă, vă asigur că o visa încă dinainte de a fi arestat, vi-l recomand căldu...

Mînuitorii de bîte iar se reped, Țurcanu iar îi oprește:

i se adresează lui Bălan:

- Ai auzit, măi, ce-a spus dișteptu ista di sionist care face pe circarul: că te recomandă! - Țurcanu e amuzat. Ești și tu... mai scurt pi la puți? Ești și tu de-al lui? Cum ti chiamă?

- Bălan Constantin, să trăiți!

- Bini, Bălan...

- „Să trăiți, tovarășe căpitan”, așa se zice - tot Fuhrmann.

- Să trăiți, tovarășe capi...'

Însă Bălan nu mai isprăvește: palma lui Țuracnu nu l-a dărîmat.

- Măi-ăăă, tu, aista... -• acum se apropie de Fuhrmann. Măi sionist lejonar, tu vrei să-ți dai duhul? în minuta asta?

- Nu vreau, tovarășe căpitan! - Fuhrmann a sărit în picioare (mai exact: într-un picior), pe prici, schițînd un salut militar. Ca să devin martir? Iu, marter?

- așa sî triesc iu... Aici nu se fabrică martiri - v-am citat din memorie...

Țurcanu își prinde în pumn bărbia proeminentă ca pe o barbă, o trage, o smulge.

Pauză.

Fuhrmann începe să tremure. Probabil asta a și urmărit Țurcanu, așa că, mulțumit de efect, se răsuțește iar spre Bălan:

- Ci spuneai tu, măi? Ci culoare politică?

- Eu, dom'? Nici una, să trăiți, eu, știți... Eu am fost arestat, așa, dintr-o... Eu n-am nimica, a fost o greșeală cu mi...

- Gurrra!, zbiară Țurcanu și, simultan, îi împușcă o palmă. Cum așa, greșeală? Adică digeaba? Adică ești ne-vi-no-vat?

Nu-l lovește, dar simt, Bălan ar fi preferat o scatoalcă decît o asemenea întrebare, fără lovitură.

- Nu-nu-nu... Ba-ba-ba da, eu... - Bălan, într-o poziție de drepti flamboiantă, e speriat de moarte. Da, să trăiți, sunt vinovat! Foarte vinovat de... de multe, recunosc cinstit și nu vreau să mai... Eu cu dumneavoastră, totdeauna, pe viață, eu vreau să fiu cum ziceți...

Țurcanu îl privește îndelung, cu mâinile în șolduri.

Apoi:

- Bini, Băłani. O să videm noi dacă ești sincer ori ti prifaci. Păn-atunci, bine-ai venit printre noi!

Zîmbind larg, cu un gest teatral, îi întinde mîna. E

limpede: o face, stiindu-se privit. Numai că Bălan nu înțelege: partea de sus a trupului dă să se ferească de mîna-pumn, cea de jos, cu picioarele rămîne lipită de de ciment. Ciolănosul cu pulover roșu îi arde un pumn în spinare:

- Tu nu vezi, bă, că dom' Țurcanu-ți întinde mîna lui?

Unde o fi fost student studentul Puscasu? Probabil la Politehnică, numai un inginer poate spune că X întinde mîna lui...

Bălan se precipită. Apucă mîna lui Țurcanu cu amîndouă mîinile și o trage spre buze.

Ca mușcat de șarpe, Țurcanu și-o retrage, iar în secunda următoare, cu cealaltă, cu degetele rășchirate, dar izbînd ca un pumn, îl pocnește pe Bălan, trimițîndu-l, undeva, pînă spre patul meu, probabil băgîndu-l și sub prici.

Însă Dihonii, de parcă ar fi fost aruncat în corzi, revine numaidecît în poziție de drepti.

Și rîde. Rîde. Nu-l văd, îl aud: rîde, fericit.

- S' nu ti mai prind cu apucături din istea, aici nu

- suntem la biserică - deși eu vă sunt popa, ha-ha-ha!

- Țurcanu rîde, corul ciomăgașilor răspunde numaidecît, însă tace atunci cînd „popa” zbiară: Măi, tu: di ci miști capul? Nu ți-am spus să nu-ți dezlipești privirea de la bocanci?

- Nu mi-am dezlipit-o, zice Fuhrmann.

- Nu tu, măi-ăăă banditule! Istalant a mișcat ca-

73, pul, dar tu ai vorbit! Așa că ai prioritate, pentru vorbă:

di ce~ai vorbit măi vorbărețule?

- De frică, dom'. Ca în pădure, noaptea. Te pîndesc lupii, strigoii, îți dai curaj vorbind singur, ca să...

Nu mai isprăvește: dintr-o mișcare, Țurcanu îl zmulge de pe prici, îl trage în mijlocul camerei dincolo de masă. Cu o mînă îl ține de gît - am impresia, ba nu:

certitudinea : îl ține suspendat - cu cealaltă îl lovește.

Apoi îl stăpînește cu amîndouă mîinile și îl îmblătește cu picioarele. Mișcările dezordonate, adeseori în contratimp, ale lui Fuhrmann mă fac să mă gîndesc la un manechin, la o păpușă de cîrpă.

Acum nu mai văd: mîinile lui Țurcanu sînt libere.

Și capul - șapca i-a căzut. După mișcări, după sunete., îi lucrează doar picioarele, jos.

În sfîrșit, îl culege, îl ridică...

Și, cu o singură mînă îl azvîrle în perete.

Fuhrmann zăbovește cîteva clipe bune, lipit, nehotărît, aproape aplatizat. Apoi se decide să-si cîstige a treia dimensiune și să se prelingă pe prici - păpușă de cîrpă.

Între timp s-au mai, pe-trecut păpuși de cîrpă, le-am ținut la distanță acolo, uitat-lipite de pereții lor, uitatscurse pe priciurile lor, Elisav este pe drum, încoace, ca să aflăm cum era sicriul, pînă atunci, s-a dat stingerea în camera 5 spital, cam 12 metri pe 6, două perechi de ferestre în pereții opuși, răsărit-apus, un efectiv de șaptezeci și trei de deținuți, toți prezenți, unu imobilizat în pat, gata pentru închidere! și dacă n-ar patrula plantoanele, cu bîte și centiroane, de-a lungul priciului mare cît lungimea camerei, a celui cît lățimea

dinspre răsărit, precum și a celui din dreapta ușii aflată în mijlocul unei laturi lungi și dacă bîtele n-ar face: poc !

poc!, iar plantoanele n-ar zice: „Mîinile-ntinse peste pătură, banditule!”, poc-poc! și „Nu aduna picioarele, stai întins, banditule!” și poc! și poc! și „De ce dormi pe spate, banditule? !” și iarăși poc!, atunci ar fi de parcă n-ar fi fost ceea ce ar fi bine să nu fi fost - aici, pentru că dincolo de zidul ăsta pe zidul celălalt, santinelele anunță că postul cutare bineee, postul cutare tot bineee, așa că eu care am voie să țin mîinile și trupul cum vreau, am voie să închid ochii, ca să-i ușurez lui

Elisav venirea.

El vine, vine, îl simt, dar și eu trebuie să fac ceva, de întâmpinare, măcar cu trei pași, măcar cu o schiță de pas - așa se întâmpină activ; iar dacă răgetul fiarei interzice retragerea ca și avansul, nu poate împiedica rememorarea și devansul, acest trecut atît de trecut, cu atît mai plăcut de trecut, cu cît îți dă voie să-ți dai voie să fii și să faci, acum, ceea ce de obicei, rămîne într-un viitor problematic. Așa că, în momentul ieșirii pe poartă, îi văd așteptîndu-mă, însă ai mei nu se grăbesc să-mi alerge în întâmpinare - nici chiar Seliva - ca alții ai altora, ai mei știu că, din acest moment, nimeni nimic nicicînd nu ne mai poate înhața din urmă, sugerează înapoi, risipi, fărîmița, umbla prin noi - și ce bine, ce bine să știi asta.

De la poarta închisorii ne mutăm cu toții în livada de la Piatra, sub dud: într-un cap al mesei, bunicul

Pamfil; în cel opus, tata; în dreapta bunicului: bunica

Agapia, Artimon, mama; dincoace : Elisav, lingă tata apoi Seliva între noi, apoi eu - în stînga bunicului - față de masă albă, cu pete de soare mișcător, de vînt din frunzișul dudului, ca în apă adîncă; acea liniște a satului în amiază de vară, plină de sunete: găini cotcodăcind speriate a vară și a cald, o coasă ascuțită, hîrșîit, cu gresia, o chemare, scîrțîit de roți; vară zumzăind de mirosuri: amar, de frunză de nuc; ațos și bărbătesc, cel de balegă de cal; iute și vesel cel de la focul făcut în curte - alt miros decît fumul din hornuri seara; miros securizant de la cămășile noastre, ale bărbaților, de bumbac țesut în casă; mirosul nostru, al trupurilor noastre, adunate în jurul mesei, formînd un cor de odori: bunicul - tămîie și, ușor

coclită, adierea de argint vechi, de la odăjdii; bunica - gutui, busuioc și calapăr; Artimon - Abdulah și iuft; mama - mamă; Seliva - coamă răscoaptă în soare și încă, încă, amestec de acru de la degetele pătate de cerneală și strălucitor și de rochie nouă; Elisav - sudoare curată de lup adineauri îmbăiat; tata - nu știu, el rămîne pe dinafară; în fine, eu simțindu-mă bine în mine și cu.

O dudă răscoaptă cade pe pîinea care așteaptă binecuvîntarea, o alta, verde - nu doar coaptele cad - pleoscăie în paharul cu vin al lui Artimon, împruscînd jumătate din violet pe fața de masă, bunica se grăbește cu îngrijorarea asigurătoare: „Nu-i nimica, iese...”, Artimon^

Înălțînd cu grăbire paharul: „Dumnizieu dat, Dumnizieu luat, fii numele Lui binecuvîntat!” - și bea, își reumple paharul, noi rîdem, privindu-ne cîte doi, cîte doi, privindu-ne drept în ochi, știind că „Dumnezeu” are să mai dea, drept care bunicul se ridică, binecuvînteazăpîinea și vinul, trupul și sângele, apoi face cruce cu cuțitul pe talpa pîinii, înainte de începe s-o taie, la piept.

Adineauri, în picioare, mi-arn dat sema că Seliva a crescut ca din apă, aproape cît noi, băieții, i-a venit și ei timpul să nu știe ce-i cu ea pe lumea asta, așa că atunci cînd va fi să fie, cu Mihai Șaptefrați are să fie - pe lîngă faptul că e un compozitor ge-ni-al, mi-a fost si coleg de celulă, la Pitești - n-ar fi rău dacă am face trei, Elisav cu Lena, eu cu Iulia. Iulia. '

Între timp s-au mai petrecut păpuși de cîrpă, Țurcanu doarme alături, la mai puțin de un metru de nesomnul meu, sforăie cumplit, mai degrabă horcăie, cu știrbituri și șchiopături, sare din vis și din așternut și recade numaidecît, gemînd de durere și de mulțumire, cu plescăituri, o fi visînd și el că-i afară, printre ai lui si visînd că el este ei, pe care el - n-ar strica să viseze de-adevărat, sau, mai bine: să-si trăiască, treaz, visul în care el este, de pildă, Bogdanovici - atît, că pe Iulia nu am auzit-o cîntînd, nu știu dacă are ureche, cred că da, fiindcă și ea e basarabeancă, cîntă bine, așa cum va fi cîntat mama la vîrsta ei, deci, la noi, la Piatra, e seară, copiii au fost duși la culcare, doar băiețelul Selivei a rămas, adormit, în brațele maică-si, ne aflăm în cerdac, în calidor, am așezat lampa cu gaz pe pălimar, pentru ca țânțarii să ne

lase-n pace să cîntăm, desigur, tata, oa ardelean, trage spre Pe Murăș și pe Țîrnave, mai ales spre ceva pe versuri de Goga, mai cu seamă De ce m-ați dat de lîngă boi?, în fine, așa cîntă el, mama, ca basarabeancă, vrea să echilibreze România Mare și a și început - deși nu se dă în vînt după populare, ea tot la

©peră visează și la Măria Cebotarî - Nistrule, pe malul tău, bunica Agapia s-a luat numaidecît după ea, cu glasul ei subțirel și tremurat - deocamdată, cei doi bărboși tac, măturoaiele cu degete ragilă și schimbă priviri complice, fiindcă are să le vină și lor rîndul, atunci să vezi cîntare, în astă seară, Artimon are să înceapă, singur,

Ziua Izbînzii, din Isaia, apoi împreună cu bunicul Pamfil, la unison, al optulea psalm, cel de slavă:

Cînd privesc cerurile, lucrurile tale, luna și stelele pe care le-ai întemeiat,. .-

îmi zic.:

Ce este omul, că-ți amintești de el?, sau fiul omului, că-l cercetezi pre el?

Micsoratu-l-ai pre dînsul cu puțin față de înger, cu slavă, cu cinste l-ai încununat pre el...

Numai ei doi și încă doi: Seliva și cu mine, veniți pe nesimțite, tot la unison: noi patru știm că muzica a fost compusă de Mihai -- el nu-l mai apucase pe Artimon, iar pe bunicul Pamfil nu-l auzise decît bombănind.

Astă vară, la Albota.

2.

- Domnule prim-gardian, camera 4 Spital, cu un efectiv de șaptezeci și trei de deținuți, toți prezenți, unu imobilizat în pat - gata pentru deschidere!

Asta a fost ceva mă înainte. Ceva mult mai înainte.

Cîndva, anul trecut sau și mai dincolo, nu mai. știu, nu mai înțeleg și nu vreau să înțeleg ce se întîmplă cu mine, cu noi, cu ei - genunchii, genunchii, ronțăiți de

Metronomul putrezilor. Tot nădăjduiesc că visez; că mă.

aflu într-un coșmar - însă prea multe întrebări nu-mi pun, s-ar putea să mă trezesc și dacă nu în vis?

Tercicul. Ba nu: și el a fost înainte. Gherman mi-a adus gamela, el mi-a'luat-o, neatînsă, întrebîndu-mă de ce n-am

mîncat, dar ne-asteptînd răspuns. A dus-o, a golit-o la hîrdău. Păcat.

Țurcanu, așezat cu o bucă pe masa din mijlocul celulei, 'mîncase și el terci, mereu rotînd capul, mereu la pîndă - mi s'-a părut, de acea dată: nu el pîndea, era pînditul.

Păcat de terciul dus la hîrdău, i-ar fi prins bine lui

Șaptefrați - pe care îl știu pe priciul scurt, lîngă Voluntaru. Dainu pot privi într-acolo, privesc numai _drept înaintea mea si, pieziș, în sus, la o pată de pe zid, de deasupra priciului scurt din stînga ușii (pe care nu stă nimeni, toți ocupanții sînt jos, pe ciment; cu ciomege).

Pata este un fel de cămilă, oarecum fără cap, dar asta se poate repara, completa - iau capul de vis-â-vis (adevărat, inversat și prea mare, dar merge și așa, aici, la noi, la camera 4 Spital). Mă atîrn cu toți ochii de cămilă, ca să mă gîndesc la cămilă și numai la cămilă, cum are si ea un cap de plimbarică, pe celălalt mal, de rezervă si nu la, de pildă Voluntara, cu un singur cap, nici la

Fuhrmann, cu o singură alcătuire, și aceea de cîrpă. La mine nu mă gîndesc, Doamne ferește! Doamne însă nu mă ferește:

- Tu, măi! Jos di pi prici! Și tu și tu și tu si... - vreo șapte. Mîinile-n sus! La comandă, vă lăsați pe vine;' la comandă, vă ridicați - ținînd mîinile-n sus!

Atenție : cine atinge călcîiele cu șezuta, ori nu ține mîinile perfect înălțate... Pop Cornel, tu conduci gimnastica!

- Jos! Sus ! Jos! Sus ! - Cornel, o mașină pornind la sfert de tură.

Număr și eu pînă pe la cincisprezece josuri, cînd

Țurcanu:

- Ci păzăști, Oprea? Nu-l vezi pi ceala, pripiriu?

Oprea se năpustește ca din praștie: lovituri cu bîta; lovituri cu picioarele.

Sus-Josul reîncepe - pînă la:

- Pușcașule, ci pazăști? Banditul ista atinge călcîiele!

Banditul ista (nu-l văd) își ia de la puloverul roșu porția de lovituri. Cornel mai susjosează o vreme, pînă cînd Țurcanu:

- La grămadă! Ardiți-i pi bandit'! Brava, Steiner!

Mai cu nădejde, Voinescule, c-altfel... Brava, măi, ceala nou, Bălan! Așa ! Așa! Să iasă putrigaiul din criminali!

Nu se mai numără, se macină, treieră, îmblătește.

Nu-i pot număra pe bătuți, nici pe bățători, dar sînt sigur -că bățăușii sînt mult mai puțini, hai, o septime - și totuși. Totuși, bătuții nu cunosc o secundă de pace:

dacă cel care se ocupă direct e obligat la o pauză (i se încurcă bîta, ori îi scapă din mîină), vecinul, fără să-l neglijeze pe al lui își îndoiește eforturile, croindu-l și pe al colegului, neîngăduindu-i să respire. Bățăușii nu sunt nici mai puțin slabi, nici mai puțin palizi decît bătuții, primesc aceeași porție de mîncare - și totuși, totuși, de unde energia, puterea, încrîncenarea? Și ura? Nu știu, nu vreau să știu.

- Distul! La loc, pi prici! Seria următoare: tu, tu, tu, tu...

Careva scheaună încetișor, dar fără contenire. Un senin al lui Țurcanu: Voinescu și Steiner urcă pe prici:

un vîrtej de bîte și picioare - cînd cei doi coboară, scheunatul a încetat demult.

Cornel conduce gimnastica, în seria aceasta îl recunosc pe Șaptefrați; pe Ștef; pe Voluntaru. După cîteva mișcări, blondul intră pe mîna lui Oprea.

Apoi, fără pauză, intră sub bîta lui Steiner. E nevoie să-l preia Voinescu - dar se vede că Voluntaru prea rezistă: adică continuă să se apere - înseamnă că i-a mai rămas ceva de apărat.

Din cauza lui - mai exact: datorită lui - prograrnul de gimnastică al acestei serii este scurtat, din ordinul lui Țurcanu - se trece la Grămadă.

Seria a treia. Tot din zona aceea. Cămila nu-mi este de nici un folos:

Careva dintre bătuți, a aruncat cu bocancul în ușă, strigînd Ajutor, Dom' Director!, Domdirector a venit,' a întrebat care ai nevoie de el, Grigoraș (abia acum îl deslușesc) a zis Eu, Directorul a zis Ce' pizda mă-ti vrei, banditule, după ce că ai spart geamul, ai deteriorat,

. 79

efectele statului... i-a ars trei labe și un pumn final și a plecat.

Capul cămilei, orientat viceversa, se duce, de parcă ar veni, așa că îmi cobor privirile la ușă: minune !, geamul spart a și fost înlocuit, chiar vopsit - or fi avînd de rezervă ochiuri de

sticlă gata date cu var și gata, zgîriate, ca să aibă pe unde ne supraveghea Regizorul.

Aud că Țurcanu îi șoptește ceva lui Gherman. îmi aburc privirea pînă la capul cămilei apoi, prudent, mi-o translez în partea opusă, la trup. îl simt pe Țurcanu apropiindu-se de ușă, simt ușa deschizîndu-se, sirnt ieșirea lui Țurcanu. Gherman:

- Întrerupem gimnastica! Ieșirea la program! în grupuri de cîte șase, cu mîinile-n sus începînd de-aici:

unu, doi, trei...

Acum privesc în voie: coboară cei de pe priciul scurt din dreapta ușii. Printre ei, Daniaschin. Remarc o cipilică invalidă: o fostă șapcă de ski, cu clapete - dar fără cozoroc. De ce fără cozoroc? Simplu, îmi spusese învățătorul basarabean de la Sibiu: seamănă cu kapela germană - și lui îi tăiaseră cozorocul capelei cu un briceag, la arestare...

Printre mîinile înălțate văd una legată cu ceva alb r a, da: mîna sinucigașului.

- Douăzeci de secunde pentru nevoi, zece pentru spălat!, anunță Gherman.

Bate în ușă, se dă la o parte. Seria iese, precedată de

Voinescu și de Oprea, încheiată de Steiner și de Veniamin. Gherman rămîne în dreptul ușii, cu mîinile încrucișate pe piept, cu bîta la subțioară. Alți sase ciomăgași, printre ei, Bălan, patrulează prin fața priciurilor.

Undeva, în vecinătate, se aude apă curgînd în șuvoi.

A-ha, closetul. Primul grup se întoarce. Cu mîinile ude ținute deasupra capetelor. Seria următoare, încă una.

Am impresia că merge prea repede. A, da: douăzeci de secunde pentru nevoi, zece pentru spălat - cu Oprea și Puscasu supraveghetori, chiar mai puțin...

Ultima serie se întoarce. ^

- Reluăm gimnastica! anunță Gherman.

Dar eu? Și eu...

- Dar eu?, întreb, înălțînd o mîină. Vreau și eu la. clo...

- Gura, bă banditule! - Bălan a ridicat ciomagul, ai fi zis că mă pîndea.

- Bălan!, strigă Gherman, apropiindu-se. Faci numai ce ți se ordonă, altfel ești întors, înțeles?

- 'Nțeles, s' trăiți! - Bălan e pierit.

Gherman continuă:

- Pop Vasile e al domnului Țurcanu, nimeni nil seatinge de el, înțeles? Să nu te mai prind că... Pop Vasile, poți merge în cârji? Cobuz, adu-i cârjele! Pas alergător!

- Pot, dar acolo? - și arăt din ochi picioarele. Nu le pot îndoi, în celula de unde vin mă ajutau băieții, mi le țineau întinse deasupra tinetei... Altfel nu se poate...

- Destul, vorbești prea mult!, mi-o taie, cu privirea în altă parte.

Gherman nu e mînios, doar încurcat. Se consultă, în șoaptă întâi cu Steiner, apoi cu Puscasu. Puloverul roșu nu este de acord cu ceva. Dar Gherman îi spune că eu sînt al domnului Țurcanu, iar Puscasu, brusc, începe să înghită în sec și ia poziție de drepti, pierită. Steiner a rămas cu ochii lărgiți, desfăcuți ca și urechile.

Gherman bate din palme:

- . Trei inși care l-au mai ajutat pe Pop Vasile f

- Eu, domnule!, ridică Șaptefrați mîna. Să vină si-Apolzan și Ștefănescu...

Cei trei se apropie. Mă ridic în capul oaselor. Gherman îi pune iui Tavi ciomagul în piept:

- Tu, nu! Ești legionar - Apolzan, nedumerit, schiopătînd, se retrage.

- E nevoie de trei, domnule, explică Șaptefrați. Doi îl țin de subțiori, al treilea îi ține picioarele întinse...

- Tu ai să fii al treilea, îl împinge Gherman pe

Bălan cu bîta. Executarea!

Șteî și Mihai mă conduc de subțiori, în față, Oprea, în urmă, Bălan și Cobuz. Ieșim pe coridor și intrăm pe ușa aflată imediat în stînga.

- Douăj' de secunde! anunță Oprea.

Bălan mi-a apucat picioarele și mi le ține întinse cu mult zel. S-a chincit, pentru ca picioarele să mi se sprijine de un genunchi al lui. În acest timp Oprea supraveghează, încruntat.

- Dă-i bătaie, mai ai zece secunde!

Cobuz îi șoptește ceva, nu deslușesc decît: „Dom' Țurcanu”. Schimbare bruscă la Oprea ca și, adineauri, la Pușcașu. Dispare din cîmpul meu vizual - apoi îl aud:

- Țineți-l pînă face...

Băieții mă țin. Însă eu nu pot. Nu pot și mi-e rușine.

Le spun, jalnic - îmi vine să plîng:

- Nu pot, măi fraților. Nu pot, în douăzeci de secunde...

- Ți-am spus să stai, pînă faci! - Oprea e foarte supărat.

Încerc. Zadarnic, îi rog să. mă ridice. Abia acum observ că Șaptefrați are o ureche vînat-rosie, pe sfert zmulsă, că o arcadă a lui Ștef e spartă, cu sînge încă mustind.

- Treaba ta, zice Oprea. Aduceți-l la chiuveță.

Spală-te, domnule!

Îmi vîr mâinile în jet și dau de două ori pe ochi.

- Am terminat, spun.

Oprea mă privește ele foarte aproape. Dar nu - mă vede. Ridică din umeri:

- Treaba ta, domnule. La celulă!

Ne întoarcem, Oprea îi dă raportul lui Gherman.

Acesta se apropie de patul meu:

- Cînd ai nevoie de ceva îmi spui mie. Ridici mîna, nu vorbești, tu ești al domnului Țurcanu - și își mută privirea în altă parte.

Bun, s-a înțeles, am auzit-o de trei-patru ori - dar tot n-am înțeles. Vreau să-l întreb ce înseamnă să fii al domnului Țurcanu, însă Cori e departe, pe la mijlocul camerei.

- Continuăm gimnastica! Unde-am rămas?

Pop Cornel comandă Sus-Josul. Cînd încep x să se semnaleze primele defecțiuni, intră în joc bîtele. Dar - cel puțin așa mi se pare mie - fără convingerea pe care le-o insufla prezența domnului Țurcanu.

Domnul Țurcanu - iată-l. Nici n-am simțit cînd a intrat - dar l-au simțit, fără să-l vadă, supraveghetorii:

au întezit ritmul, loviturile au redevenit cumplite.

Țurcanu se plimbă. Uneori se oprește, brusc; de parcă ar străbate o junglă, amenințarea venind de pretutindeni. Amenințarea însă este el însuși:

- Măi, tu aceala: un'ti uiți tu, măi? Oprea, Pușcașu, Steiner! - busculadă, undeva, la capul patului meu.

'Pleac'-ti-nainti, măi!

Aceala - nu știu cine.- făcut zob, apoi aruncat pe pici.

- Stai drept, banditule, cu ochii la bocanci! Dacă te prind că... Di ce-ai clipit, măi! Di ce-ai mișcat pleoapele? - tot la capul meu: pumni, palme, picioare, bîte,, catarama; apoi aruncare la loc.

E într-o ureche, Țurcanu: să nu-ți miști privirea, fie, dar să nu clipești? Câte secunde se poate rezista fără să clipești? Există o metodă, cînd are să-mi vină rîndul, are, să-mi prindă bine, pînă atunci, nefericitul de la capul meu, care-o fi, iar încasează bătaie, pentru că a clipit. Dacă aș putea să-i suflu să procedeze așa: cînd simte usturimea, să apropie încet, încetișor pleoapele și să rostogolească globul - așa îl unge... O poți duce pînă la o jumătate de oră. La nevoie, și mai mult.

Nefericitul, e bătut, în continuare, de alții, -fiindcă Țurcanu, uite-l: vine și se întinde pe pat. Cu mîna dreaptă sub ceafă, cu ochii în tavan. Clipește cam des pentru unul care cere altora să...

- Distul! Să treacă pi prici!

I-a făcut o favoare. Mare. Țurcanu, care miroase a bivol. Ba nu: a cal. Ba nu: mirosul este, nu de animal, ci de om. Adevărat, a sudoare, însă dinspre el vine și altceva, miros de ceea ce lapdă omul. Nu, nu de tînetă.

Nici de cel strivit, din greșeală, pe vreun maidan. Ci viu, proaspăt, sfișietor. Să fi făcut domnul Țurcanu pe el?

Sau poate eu însumi? Dar nu: de la Sibiu, de la Codlea, îl cunosc, îi știu multele nuanțe. Dinspre bocancii lui vine: adineauri: și-a. coborît picioarele de pe pat, mirosul a încetat; cum și le-a urcat la loc, cum a reapărut.

Deci, bocancii. O fi călcat în ceva. Și totuși, acel ceva necunoscut îmi întoarce mațele pe dos. Nu de greață, de spaimă.

Se aud hîrdaiele pe coridor - prînzul. Țurcanu se ridică printr-un „delfin”, se duce în mijlocul camerei unde îl înconjoară ai lui. Bălan se apropie și el, însă

Oprea îl alungă ca de la troacă, dîndu-i peste cap, peste bot. Țurcanu le vorbește, ei dau din capete a încuviințare

- chiar și Bălan, rămas pe dinafară și care, cu siguranță, nu aude nimic - dar încuviințează. La un moment dat, Țurcanu izbucnește în rîs și îi arde lui Gherxnan peste spinare o palmă prietenos-golănească. Cori dă ochii peste cap, de i se vede

numai albul. Însă numai pentru o clipă. Se stăpînește - ce-o fi avînd Gherman la spinare, unde l-a atins Țurcanu? Sau : ce n-o fi

.avînd?

Țurcanu este pe punctul de a se apropia de ușă cînd glasul lui Fuhrmann zice, răgușit:

- Domnooo căpitan-major sau ce grad vei fi avînd,
- nu crezi că e timpul să ne dai oarecari explicații?

Ciomăgașii, ca împinși de un resort, dau să se năpustească. Țurcanu îi oprește, bătînd din palme. Ocolește masa cu pași rari, ciocăniți. Se oprește în dreptul priciului, dar nu dinaintea lui Fuhrmann.

- Măi, tu! Tu ai auzit ce-a vorbit vorbărețul? Răspunde, măi!

Cel întrebare, un băiat cu trăsături fine, prelungi și cu .gene răsucite, de fată, își mișcă buzele, dar fără sunet.

Țurcanu îi șterge, în treacăt, o palmă (numai de nu i-ar fi strivit genele), apoi se mută în fața lui Fuhrmann:

- Cum ziceai că te cheamă pi tini, măi aista, care vrei explicații? --ai auzit, Cori? Ex-plicații! - hohotele de rîs ale ciomăgașilor nu întîrzie. Cui să dau explicații, Cori? Eu să dau explicații? Ție, măi? - se întoarce spre Fuhrmann. ' Da' cini ești tu, măi? Cum ti cheamă pi tini, măi? - întrebarea de ia urmă sună cu aproape tandrețe, în dulcea lui moldovenească de Sus.

- Cum mă cheamă, știți. Dar eu nu știu ce grad binevoiți să purtați, domnooo...

Chicote. Totuși, chicote, dinspre.priciuri. Ceea ce în-semnează că n-are să mai treacă mult pînă ce chicotele au să se prefacă în hohote, iar de-aici pînă la revoltă, o nimica toată. Dar cum e posibil să suportăm fără să crîcnim, noi, majoritatea, teroarea unei nenorocite de minorități?

Cei cu ciomege dau să se năpustească, Țurcanu îi oprește cu un semn:

- Măi, tu, care-ai fost student la clasa de circ de la Conservatorul din Tîrgu-Cucului... - așteaptă chicotele ciomăgașilor, să se scarpine cu ele - apoi, brusc, răgușit: Di cînd ai vinit în camera asta, în permanență m-ai provocat!

- A, da? se miră celălalt, cu efort. A, da: așa se explică „replica” pe care ați binevoit să mi-o dați, domnooo Ciobanu...

- Țurcanu, măi, nu Ciobanu! - Țurcanu e gata să sugrume pe oricine, deocamdată, sugrumă, convulsiv,, aerul.

- Țurcanu, Ciobanu - nu-i aceeași brînză?

Cu toții ne ținem respirația, însă, minune: Țurcanu zîmbește; Țurcanu râde; Țurcanu se saltă pe vîrfuri:

- Tu chiar vrei să faci cunoștință, îndeaproape, eu mine, măi?

- Știți, domnoooo... - Fuhrmann face eforturi vizibile, audibile, să vorbească tare. Precum un anume personaj al lui Caragiale; zic: „Eu, cînd îmi trage cineva palme, nu mă las pînă nu-mi spune pentru ce, pentru ce mi le-a tras, să știu și eu...”

- Nu te lași... Nu te lăsa! Să nu te lași, pînă nu afli pentru ce... la vin-aici î-Vină - vină, să-ți spun la ureche pentru ce, să-ți dau ex-plic-ca-ții.

- Cu aceleași argumente, domnooo? - în glasul slab, răgușit, strivit al lui Fuhrmann se simte frica ceamare, o frică specială, o frică de un curaj nebun.

- Singurele la care are dreptul un bandit ca tine...

- Mă atîrn cu disperare de cămila al cărei cap lipsă se tot tot duce, tot tot venind. Fuhrmann nu-si rupe cu dinții vinele; ca celălalt, i le oferă lui Țurcanu, să i le des-faeă el. Are dreptate, Țurcanu: Fuhrmann l-a provocat mereu și mereu de cînd a venit în camera asta. Il

provoacă, îl provoacă și acum - ce altceva face? Și p© cine? Pe însuși Țurcanu!

O să-l ucidă.

După ce l-a tocat cu pumnii, după ce l-a treierat cu picioarele, apoi iar cu pumnii și iar cu picioarele, acum se urcă pe trupul lui, sprijinindu-se de umerii lui Oprea și Pușcașu, apropiați oportun.

Mai sare o dată. Și încă o. încă.

Pîrîie, pîrîie ceva, însă eu nu pot să leșin.

- Nimeni nu se-atinge de mîncare, pînă la ordinul meu!

Ce-o să mai inventeze? Unde-am nimerit? Ce se petrece, aici? Și, dacă se petrece, eu de ce nu mă petrec?

Ciomăgasi sfîrșesc de distribuit gamelele, le așează pe marginea priciurilor, dinaintea fiecărui deținut. Ale lor, gamelele - pe masă, cu linguri.

- Toată lumea în genunchi, la un metru distanță de gamelă! Mîinile la spate! 'Te 'pleci și mănînci! Din treucă!

Din treucă - dar eu? Gherman mi-a adus adineauri gamela cu arpacas:

- Tu ai dreptul la lingură..., îmi șoptise.

Cum adică, drept la lingură? Adică dreptul pe care-l au și ei, bătaușii? Cum adică, dreptul, încep să înțeleg atunci cînd bîtele se pornesc să lovească în capete, obligîndu-le să se aplece și să mănînce fără lingură din gamele. Din treucă.

- Dom' Țurcanu, Pop Vasile refuză să mănînce, îl demasc!

- Cori, ia scapă-mă di păduchele ista, spune Țurcanu, liniștit. Să treacă î-na-poi!

Rîndul lui Bălan să nu priceapă. Nici cînd Gherman îl lovește în cap cu o frecvență de ciocan pneumatic, nici cînd îl silește să urce pe prici, în sfîrșit, cînd i se trîntește dinainte o gamelă fără lingură, înțelege: zelos, cu privirea la Țurcanu, se apleacă. Se aruncă, își pierde echilibrul și cade cu obrazul în arpacasul fierbinte, își reprimă urletul, trage aer cu zgomot, prin colacul răsfrînt care sparge masca de arpacas. Văzîndu-l pe Cori înălțînd bîta, se apleacă iar. Grohăie - nu știu dacă de durere ori de plăcere.

Careva a răsturnat gamela pe ciment.

- Să lingă, spune Țurcanu, simplu. Ia, Oprea: călare!

Oprea trage de pe prici pe careva - nu-i văd decît puloverul albastru, găurit în coate - cu lovituri de bîta îl obligă să se așeze în patru labe, apoi îl încalecă. Lovind numai în cap, numai în cap, îl silește să lingă mîncarea pe ciment.

Altă gamelă răsturnată. Călăreț: Steiner.

Încă una.

- Îl demasc pe Grigoras.!, țipă Cornel Pop. A vărsat-o intenționat, ca să nu se opărească, l-am 'văzut! îl demasc! îl demasc!

- Lejionar de-al tău, spune Țurcanu, cu gura plină (el mănîncă cu lingura, un sold pe dunga mesei). Ocupate de el...

Cornel se năpustește. Vînzoleală. Dar nu aud șuierul lat al centurii. Gîfîituri de luptă, bubuituri de pumn, buseală, o țesătură pîrîind, sfîșiată...

- Mi-a luat cureauaaa! Îl demasc! Îl demasc!

Dintr-odată, liniște. Ciomăgasii, încordați, parcă trăgînd în lese, parcă așteptînd să le dea drumul stăpînul, din lese... Țurcanu însă mănîncă, mestecînd rar și cu nădejde, încremeniți și Grigoras - cu centura lui Cornel în mînă - și Cornel, în picioare, cu pleoapele coborîte, așteptînd, așteptînd...

- Ci-astepti Grigoras?, întreabă Țurcanu, tot cu gura plină. Ia ardi-i cîteva lui Pop Cornel, fiindcă s-a lăsat dizarmat!

Îi văd bine pe Grigoras. Îl știu destul de bine, de jos, de la subsol. Am aflat destule despre el: prins de grănicerii sîrbi, bătut cumplit și pregătit de extrădare, evadase din postul de pază; o sută de kilometri mai încolo, prins și internat într-un lagăr de muncă (mină de cărbuni), evadase iar; prins la granița italiană, fusese de acea dată retrimis în România (se vorbea tot mai insistent: pentru fiecare frontierist predat, sîrbii - deși...

dușmani de moarte, primeau o cisternă cu țitei); la Securitatea din Constanța. Șase luni de anchetă - ca-la-Constanța - nu i s-au zmulș decît informații referitoare la sine. În ciuda subțiririi trupului, Grigoraș are o forță considerabilă - la care se adaugă o încăpățîinare sălbatică - nici ancheta, nici Jilava nu i le stinseseră...

Centironul lui Cornel în mînă. Dacă ar face un salt de doi metri (un fleac), la capătul căruia ar lovi cu catarama, Țurcanu ar fi terminat; poate chiar mort, de ce nu, o bună, o unghiuloasă cataramă... Un salt, atît.

- Dacă nu-i croiești tu, îl pun pe el să te otînjească, .zice Țurcanu fără să-l privească, rîcîind harnic fundul gamelei cu lingura.

Iată că mîna lui Grigoras se înalță. Nu la capătul saltului: deasupra capului lui Cornel, căruia i s-au albit ochii.

Dar lovitura nu mai vine. O oprește un glas slab, stins, dacă nu ar fi liniștea deplină instalată în celulă,

.probabil nu s-ar fi deslușit de la un pas:

- ...un criminal. Nu pentru că omori oameni, pentru că îi pui să se... între ei...

După privirile ciomăgasilor răsucite spre uşă, înţeleg că vorbeşte cel cu şapcă de ski fără cozoroc. Da, i se vede falca de jos mişcându-se. Însă când urcă, nu ajunge pînă unde ar trebui, rămîne la jumătatea drumului, iar în pauze cade, atîrnă.

Țurcanu curăță bine gamela, o depune lîngă uşă. Se întinde, rîgîie discret, cu palma la gură, apoi rotindu-si privirea:

- Să ne fie de bine masa! - și scărpinîndu-si capul sub şapcă, sugîndu-și dinții, întreabă așa, în trecere:

Ce spuneai, Bogdanovici? - glasul i-a sunat aproape cald. Vrei să repeți?

- Repet, Genule (si Bogdanovici e moldovean, a rostit: Jenule), repet, ești un criminal, vina noastră că te-am lăsat s-o iei... Vina noastră că nu te-am luat în seamă, te credeam un pezevenchi nepericulos, dar tu ascundeai un suflet de crimi...

S-a oprit singur, istovit. Falca îi cade, resemnată (de bărbia ascuțită îi atîrnă țurțuri de zeamă de arpacas, întărită). Țurcanu continuă să privească în altă parte, ba acum se află cu spatele la el: ia din mîna lui Grigoraș centura și o depune pe umărul lui Cornel:

„ - Dacă te mai lași dizarmat, te-ntorc! - pe Pop

I-a amenințat - însă numaidecît, cu dulceață: Ai terminat masa și discursul, Bogdanovici?

Falca se înalță, coboară de cîteva ori. Nu se aude nimic.

Cu obrazul încremenit, ca sub fard gros, ca în reflectoare, Țurcanu se răsucește, lent, spre Bogdanovici. În ciuda săpcii proletare, în ciuda bărbiei (sau: datorită ei),

Țurcanu are ținută; o anume măreție. Nu a rostit nici un ordin, nu a schițat vreun semn-săm_n, însă ciomăgașii se dau în lături, formînd două paranteze punge, cuprinzînd pe înalt pe cei doi protagoniști. Au încremenit și plantoanele, fiecare unde l-a prins momentul: cu brațele și cu bîtele atîrnînd pe lîngă trup, cu fața spre acolo, ca pentru rugăciune.

Mă înalț în coate. Au. ieșit din încremenire și cei de pe priciuri: se uită acolo (nu la bocanci), cu satisfacție și cu teamă, nu teamă pentru ei, imediată, ci presimțînd probabil o pedeapsă mai cumplită decît nemișcarea pleoapelor.

Mare actor, Țurcanu. Stăpînește mai ales tăcerile. Nu știu ce va urma, însă după tremurul care-l scutură pe

Bogdanovici, simt că va fi ceva teribil - un șuvoi de sudoare mi se prăpăstuiește pe șira spinării. Pentru o clipă, mă încercă dorința de a mă ciupi, de a mă lovi peste genunchi, ca să mă trezesc. Renunț cînd ajung la aceeași întrebare: Și dacă în trezie va fi și mai și?

Bogdanovici tremură acolo, pe locul lui de pe prici.

Nu e tremurul lui Sofron, nici al lui Cornel Pop. Aceia, fiecare în felul său, tremurînd, se apărau de o promisiă, de o inevitabilă agresiune. Or Bogdanovici tremură, nu doar resemnat, ci doritor să vină mai repede, aproape sărbătorind ce va să vină...

- Măi Bogdanovici, măi...

Fals. Și tîrziu. Stăpînul pauzelor a pur și simplu întîrziat; ori s-a grăbit cu o secundă, cu o zecime, prima lui replică a căzut într-o cădere de-a lui Bogdanovici.

Care nu mai tremură; care nu mai tremura în clipa în care Țurcanu a început - dar dacă tocmai asta urmărea Țurcanu: ca Bogdanovici să nu mai poată fugi nici prin venirea în întîmpinare?

- Di mînilి istea-ai să mori, banditule!

Respir ușurat și dezamăgit. Farmecul s-a spart. Marele Țurcanu nu e un oarecare amator pe o oarecare scenă de cămin cultural.

Revin pe teren ferm. Știu: pe această scenă de cămin cultural, sub direcția amatorului Țurcanu, actorii amatori vor juca așa cum numai amatorii joacă: adevărat. Mai știu: Țurcanu are să-l chiar omoare pe Bogdanovici, simt, simt că și ei simt. Dar încă nu. Nu acum. Ceva mai încolo, atunci cînd textul o va cere.

- Jos di pi prici!

Ei și? Pe mine nu mă interesează prologul. Mai bine profit, ca să casc gura la cer, la arbori, la spectatori - nu la Fuhrmann, nu; o să mă întorc cu privirea spre scenă atunci cînd va să fie scena pentru care am venit, pentru care am făcut atâtea sacrificii - dar numai pentru ea, restul nu 'mă interesează, cum se termină ea, cum plec.

Acum tot nu am ce vedea - ce să văd? Să-l văd pe Bogdanovici cum coboară de pe prici, cu greu, cu acea grabă caraghioasă și nespornică a neputinciosului?

Să-i văd șapca aceea caraghioasă, cu cozorocul parcă retezat cu toporul? Costumul cenușiu, caraghios, pătat, pantalonii bufanți, caraghioslîcul lipsei de cămașă pe sub haină? Ce ne poate oferi domnul Țurcanu cu un astfel de partener? Cu unul ca Bogdanovici care, odată pe picioare, lîngă prici, mai și gesticulează (în felul lui, cu mișcări încetinite, ca în apă groasă)? Și, de parcă toate acestea n-ar fi de-ajuns, mai și vorbește, mai și vorbește, nefericitul: falca urcă, falca scăpată și bălăngăne, jos, ca în balamale.

Nu mă interesează. Mă las la loc, pe spate, în pat. Mă dor genunchii, genunchii mei, n-am timp de falca lui

Bogdanovici. Mă dor gleznele mele, din pricina genunchilor mișcați - și au fost mișcați din cauza lui, a lui

Bogdanovici, care nu respectă regula jocului - cu șapca, de pildă: de ce i-a tăiat cozorocul? De frică să nu fie acuzat de prohitlerism, căcăciosul? Iar dacă gardienii i l-au tăiat, de ce-o mai poartă, nu-și dă seama căarată ca dracu? Cu pantalonii lui (bufanți!), ca să nu mai vorbim de trupul lui șoldiu, șleampăt, numai

90 ":

coate și genunchi. Apoi falca, falca aceea de mort de-alaltăieri care nu respectă regula mortului și vine să ne creeze nouă neplăceri, ca să nu spunem adevărate belele, că dacă nu apărea el, nu exista nici, ca să zicem așa, Țurcanu și am fi trăit ca-n sînul lui Avram, fără amîndoi, las-că și Bogdanovici ăsta...

Ajung pînă la mine doar șuierătoarele, îndulcite moldovenește. La răstimpuri, dinspre Bogdanovici un cuvînt întreg:

- Jenule...

Ca să vezi! Cum adică: Jenule ? îi spune lui Țurcanu pe numele mic și acela diminutivat? Și moldovenit? Dar ce, au păscut porcii împreună? Unde se trezește Bogdanovici?

- Pi scaunul dentar, Șura.

Așa, da. Acolo, da, pi dentar. Foarte bine, nu știu ce culoare are, la camera 4 Spital, dentarul scaun, dar am o totală

Încredere în domnul Eugen Țurcanu care, orice s-ar zice, că-i un criminal și mai nu știu ce, mie mi-a dat un pat adivarat, lîngă patul lui personal, cu saltea adivarată, pentru genunchii mei bolnavi, săracii, ca să nu mă mai doară și l-a pus pe Cori să-mi aducă, la pat, gamela - cu lingură! Și care pe mine personal nu m-a atins nici cu o floare, ba mi-a acordat cel mai bun loc, de unde pot vedea totul, ca dintr-o lojă de orchestră, una adivarată.

Așa, să-i dea o lecție lui Șura Bogdanovici - auzi la el: După ce că-l cheamă Bogdanovici (o fi ucrainean) i se spune Șura, de la Alexandru - dar la Ruși, nu la

Ucrainenii. Legionar și el cîcă - care mulți, cam foarte mulți naționaliști români de alte nații, probabil româniiromâni nu-s în stare să-si apere tricolorul, așa că uite-i pe Zelinsky, pe Bogdanovici, pe Belimace, pe Cantacuzino - în fine, români recentți, mai români decît papa.

Foarte bine: Să-i dea o lecție marelui român Șura Bogdanovici!

Și dacă arunc o privire într-acolo, o fac, nu ca să aflu, ci ca să mă asigur.

Sînt asigurat. Nimic nou sub soare, Bogdanovici primește ce merită - dealtfel, acum cîteva secunde, el însuși a spus ceva mai lung din care am reținut:

- Merit, Jenule... Pentru ce-am făcut... Am deschis, cutia...

A spus el însuși, iar dacă nu a spus, ar fi putut să spună. Iar dacă recunoaște că merită, pentru deschisul cutiei (probabil a Pandorei), atunci să merite!

Se așează în genunchi, li văd, printre Gherman și probabil Cornel Pop. Îl văd așezat în genunchi, cu mîinile la spate.

- Nu așa, măi Șura! Tot n-ai învățat... Mai așa...

Înc-oleacă-n față și nu atît de 'plecat spre stînga... Cam așa... Bun! Și-acuma ia suflecă-ți buzele, să nu ți le rup, măi... Încă, încă, mai, mai - cam așa... Ești gata?

Îi văd gura - cu buzele suflecate, ca să nu i le rupă.

Acum n-o mai văd, Țurcanu mi-o acopere, mi-l acopere.

Văd piciorul drept al lui Țurcanu retrăgîndu-se încet, pe linie, ca o crosă de criket.

- Olecuță mai la stînga, Șura...

La urma urmei, bun, Șura Bogdanovici. De aceea după ce crosa pornește, după ce totul se termină, are dreptul la o bătaie pe umăr, cu atît mai prețioasă, mai de invidiat, cu cît Țurcanu însuși trebuie să se aplece pînă aproape de ciment.

- Brava, Șura, brava, ai săzut bine. Ai mai scăpat di-un dinte putrigait...

Doar de unul - pentru azi.

Șura se ridică singur. Acum îl văd iar: gura i-a înflorit, roșu. Se aburcă, îndelung, fără spor, pe prici, Țurcanu e silit să-l apuce de turul pantalonilor și să-l azvîrle - e drept, cam departe, cam în perete.

I-a rupt un dinte, Țurcanu. Putrigait. A scăpat de el

- printr-o extrem de precisă lovitură de bocanc - e drept, Bogdanovici a stat, a săzut bine.

L-o fi durînd, îl doare, doare.

Mi-e atît de străină durerea lui Bogdanovici, incit o receptez mai ascuțit decît el și nu-mi pasă de numele pe care-l poartă stăpînul buzelor și al dintelui. Putrigait.

Postul unu zice că e binee, postul doi și mai bineeee, Țurcanu se luptă cu postul lui deloc bine, iar eu,'ca de obicei, îl aștept pe Elisav. Îl aștept.

Activ: privesc cerul (ca învățătorul basarabean din pivnița de la Sibiu, așteptîndu-i pe americani), chiar casc gura, ca să aud mai bine și primul, huruitul avioanelor.

Am aprins focurile, după ce mai întîi am ras mușuroaiele, am adunat pietrele, am tăiat tufele din perimetru, fiindcă ei vin cu planoare, ca în Normandia.

Sunt convinși: nu vor fi lupte, nu se vor trage focuri de armă - în afară de cîteva accidente (parasutistii), cîteva sinucideri (securistii prea mînjiți de sînge), nimic deosebit. Mai -sîn't convinși: populația nu va sări în sus de bucurie, deși bucuria este reală

- Însă atîta timp, atîta timp...; așteptarea uzează, obosește.

Nu știu cu ce vine Elisav: Parașută ? Planor?

Avion ? Știu că nu poartă uniformă,' tot în lodenul lui verde.

„Nu te-ai prea grăbit”, zic și eu, ca așteptătorul, iar el, ca așteptatul: „Și dacă nu veneam deloc? Știi tu cît timp iau preparativele?” „Nu știu”, zic, „noi, așteptătorii suntem niște

cretini și niște obraznici pretențioși...” „În loc să zică mersi că'am venit...”

„Zic: Mersi că, în sfîrsit, ai venit, zic, oftînd, rușinat.”

Postul unu, binee, și poc!, banditule, de ce așa?, poc! poc!, banditule, de ce nu așa? Țurcanu' se zbate ca într-o plasă trasă pe uscat, așa că mai bine aștept aici:

Mai întîi, auzim avioanele.

Mai al doilea nu mai auzim coridorul (au fugit, s-au băgat în pămînt, șobolanii), nu mai vine nimeni să ne numere, nici să ne dea „micul dejun” - ei, ce facem noi, cei de la 4 Spital? ; ce facem noi cu

Țurcanu, cu Gherman, cu Bălan-Dihorul? Dar cu Ciobanu, Marina, Dumitrescu? Cu Drăgan, Csăky, Crăciun, cu atîția alți drăgani și crăciuni? Nimic.

Dacă începem să ne răzbunăm, nu mai sfîrșim nicio-

„dată. Pe ruși îi punem pe tren și-i trimitem de unde-au venit (îi conducem pînă la podurile de peste

Nistru, ca să fim siguri că nu s-au îmbătat pe drum și s-au pierdut); americanilor le mulțumim frumos, înălțăm un monument în cinstea lor, și-i conducem la avioanele și vapoarele cui îi are. Noi ne apucăm de treabă, sînt atîtea de reparat, de recuperat, acești din urmă zece ani au trecut peste noi cu tancurile.

Plantoanele plantonează, cel mai zelos: Bălan-Dihorul - ei, ce să-i faci unuia ca el? Nimic, în condiții normale, bestia de acum ar fi fost un om normal, ca majoritatea celorlalți. Nu sînt și nu pot fi cu toții nici eroi, nici torționari - în condiții în care nu este nevoie nici de eroism, nici de lașitate, de cruzime, în condiții normale fiecare își dă măsura în sus, adică în bine. Iată-l pe Țurcanu: dacă n-ar fi năvălit rusii, dacă n-ar fi scurmat comuniștii prin toate gunoaiile, prin lăturile țării întregi și fiecărui om în parte, Țurcanu ar fi ajuns un avocat clăntos, un procuror sever, un prefect autoritar - dar așa? Așa... „Sper că n-ai venit cu pedepsitori, la noi nici o localitate nu poartă numele Nurnberg”, îi spun lui Elisav și îi mai spun: „De acord, cei foarte vinovați, cei cu crime de sînge să fie” judecați, dar în nici un caz de tribunale-ale-poporului; ceilalți să fie lăsați în seama lor însile, aceasta să le fie pedeapsa”.

Și Elisav: „Da-da. Da-da” - în ciuda răspunsului, știu că și el gîndește la fel. Plantoanele: poc-poc!,

„De ce nu dormi, banditule?”, poc-poc! și : „De.ce dormi, banditule?”, Metronomul bate măsura în genunchi, semn că pot să-mi iau rămas bun de la picioare, deci niciodată, niciodată n-o să 'mai pot alerga după Seliva, nici dansa cu lulia - și de aceea.

Probabil de aceea: nu trebuie, nu se cade, iar dacă există, atunci nu pentru mult timp așa că sicriul îngropat în cimitirul din Albota, sigilat, nu trebuia cercetat, altfel pușcăria ne mănîncă, pentru profanare.

3.

Acum, azi, se face că sînt viu, se face că nu visez, mă știu pe lung și între două ape ca înecatul care sînt, apa de deasupra e ciuruită de trebuie, de aici trebuie, de altă scăpare n-aveți și de iarăși și iarăși trebuie.

Dacă trebuie; dacă altă scăpare n-avem; dacă peste tot, oricînd trebuie - dar ce, Dumnezeuule?, Ce, cum, cînd trebuie - ca să avem scăpare, alta?

Pentru că visez că nu visez, vine explicația:

- Să vă lipadați de putrigai!

A, da. Da, da. Știm, trebuie, dar cum, să ne arate cum anume să ne lipadăm. Însă apa e groasă, pînă să ajungă, prin ea, alicele se încetinesc, se șovăie, nu capăt decît trebuie.

Dacă visez, e bine. Dacă visez că visez, mai bine. Dar dacă visez că nu sînt viu? - genunchii, nu mai ei poartă vina lor de genunchi putrezi de care să ne lipadăm, ca să binemerităm, numai ei, putregaiul, poartă întreaga vină.

- Trebuie să vă reeducați, altă scăpare n-aveți!

De unde, alta?, mai ales: scăpare ? Bine, bine, ne re, nu ne putem opune ree - dar să ne lumineze:
cum ?

Sînt propulsat spre lumina neagră. Se năpustesc asupra tuturor urechilor mele toate urletele și le încasez cu totalitatea genunchilor. Aș vrea să mă întorc, să mă scufund îndărăt, în vis, fie el și coșmar, dar să fie alături, el acolo, eu la adăpost, înăuntru.

Nu se poate. Nu-i voie să-ți miști pleoapele, nu-i voie să-ți astupi aurechile. Trebuie să:

- V-ați întrebat, desigur, care este explicația primirii... călduroase care vi s-a făcut aici, la 4 Spital...

V-ați întrebat, desigur, care este explicația programului, să-i zicem: riguros care v-a fost impus. V-ați întrebat...

Poate, sigur, desigur ne-ram și întrebat, dar nu ne mai trebuie întrebări, ne trebuie treburile, ca să trecem la scăpare.

Nu se poate. Mai întâi, trebuie să-l cunoaștem.

...V-ați întrebat, desigur, cine sînt. Să mă prezint...

Eu nu vreau prezentare. Nu vreau să știu de el, eu vreau să știu de mine, să-mi prezinte ce sînt eu, ca să scap, de ce mă leagă de el, care, oricum, nu scapă - ca să mă întîrzie? Ce legătură între el și mine? Eu n-am fost legionar ca el, așa că mie să-mi spună de mine, nelegionar; eu n-am aderat la UTC, în 44; nici în partidul comunist, în 45; n-am fost brigadier pe un șantier, în Bulgaria - aha, șantierele de la noi, din

România, erau naționale, cele din Bulgaria, din contra, internaționale - așa că să-mi spună de mine, neutecist, nebulgar, neșantierist; să-mi mai spună cum eu nu m-am întîlnit vreodată cu Frați de Cruce, ca să ne reorganizăm, nici nu i-am refuzat, ca el și nici nu m-am, ca el, gîndit: să-i dau? să nu-i dau pe mîna poliției pe alde Bogdanovici și pe alde ceilalți?, deci, nu am fost condamnat la șapte ani, pentru nedenunțare, mie să-mi spună de mine, cinci ani pentru nuștiuce.

Nu se poate:

- ... și bine mi-a făcut clasa muncitoare: nu eram demn s-o slujesc! Abia în închisoare, la Suceava, mi s-au deschis ochii: m-am privit ca într-o oglindă și m-am îngrozit de cît putrigai... M-am hotărît să devin cu adivarat om! Nu este în puterea noastră să ne mai răstem o dată, însă este în puterea noastră să renastem, lipadîndu-ne de trecut, de putrigai, smulgîndu-l, azvîrlindu-l îa gunoi și seuipînd pe el cu scîrbă! Pe terenul astfel curățat, să construim altceva, pe altcineva

- un om nou! N-a fost deloc ușor, nu s-a petrecut fără dureri, fără șovăieli, întoarceri, reluări - dar pînă la urmă, am reușit! Dar nu singuri! Administrația închisorii ne-a ajutat cu sfaturi părintești, cu cărți bune, cu...

Să nu credeți că gardienii, ofițerii, directorii noi sînt.

cu toți analfabeți, nici, ca pe timpuri, puși să-i supravegheze pe deținuți și să-i pedepsească - asta să vă iasă din cap, fiindcă nu-i adivarată! Clasa muncitoare nu vrea pieirea noastră, ci redresarea morală! Reeducat", a! Noi, deținuții tineri, tinerii intelectuali, studențim-?a, noi sîntern recuperabili pentru societatea de mîine - de lucrul acesta mi-am dat seama la Suceava.

Acolo am fost ajutat în lupta cu mine însumi, de alții, de aceea m-am hotărît să-i ajut și eu la rîndul meu pe ceilalți să se curețe, să renască, să devină oameni noi.

Împreună cu cîțiva colegi am constituit un grup de studii, de cercetare, de întraajutorare: Organizația Deținuților cu Convingeri Comuniste - pe scurt, O-D.C.C. - în scopul de a ne reeduca și de a ajuta pe alții să o facă. Fiindcă generația noastră trebuie reeducată, ca să devină demnă de libertate!

Nu visez. Ba visez. Ba nu:

- Diemăni! Diemăni ! Diemăni!, repetă cu puternic accent rusec Anatol Verhovinski.

Se trezește Țurcanu și nu eu:

- Ci, măi? Ci spui tu, măi?

- V-a făcut demon, banditul!

Bălan, umil, zelos și asudat.

Țurcanu se apropie de prici:

- Adivarat, măi?

- Ai citat din Demonii!

- Serios, măi? Am citat din...? Poți să-mi spui și pagina?

- Nu contează pagina, am citit în rusește, însă personajul care spune, primul, ce-ai zis tu, adineauri, dar fără să avertizezi că citezi...

- Stavroghin, cumva? Kirilov ? Șatov? - la fiecare nume, Țurcanu se rotește, ca să culeagă aplauze - sau măcar țîțîieli de admirație, că el cunoaște atît de bine cărțile lui Dostcievski... Sau poate...

Tolea Verhovinski, de pe prici pare profesorul, Țurcanu elevul puturos, care încearcă să nimerească răspunsul bun.

- Sau poate văru-tău, Verhovenski!

Țurcanu se saltă pe vîrfuri și-și rotește privirea, mulțumit.

- Un sfat, Țurcanule: rămîi tu la ale tale, la marele tău Makarenko, nu ie întinde la Dostoievski. Adu-ți aminte ce-a pățit ucenicul vrăjitor...

- Așa, măi? Tocmai, pentru că știu, am să-ți arăt...

DintF-o mișcare, îl smulge pe Verhovinski de pe prici, îl trage jos, îl face zob cu pumnii, apoi cu picioarele, îl azvîrle la loc, zbierînd, stropind cu scuipat:

- O să vă reeducați! Toți, pînă la unul! Aici și așa cum am hotărît eu, nu cum a încercat el - îl arată pe

Bogdanovici. Fiindcă el nu-i doar un oportunist, un kautzkist, ci un criminal!, așa-zisa lui reeducare pașnică, benevolă, pe care a încercat să o impună la Suceava e o crimă! I-a sfătuit pe lejonari să se prefacă, să facă pe interesații, să învețe pe de rost operele clasicilor marxism-stalinismului, să le turuie papagalicește... Poporul muncitor să creadă că lupul s-a prefăcut în miel și să-l pună în libertate! Ca să-si continue activitatea criminală! Legionară !

A făcut spume la gură:

- Ei nu! Poporul nu-i tîmpit! Libertatea - auzi tu, Bogdanovici? - libertatea se merită, nu se fură!

Trebuie să dovedești că ești cu adevărat demn de ea!

Or tu, pe de-o parte, în închisoare, continuai, pe sub mînă, îndochinarea legionară, pe de alta sperai că ai să înșăli poporul, să-ți dea drumul din închisoare - de ce? Ca să pui la cale alte crime, alte bestialități! Dar nu ți-a mers! Te-am dimascat! Ți-am smuls masca, banditule! Cu mîinile-istea te-am dimascat, di mîinileistea-ai să mori!

Gîfîie, glasul i s-a spart. Bate cu pumnii în masă:

- Aici! Aici, în camera asta o să vă dimasc și pe voi! Pe toți! O să scot putrigaiul din voi ca dintr-un tub de pastă de dinți! Întîi o să vă turtesc bine-bine, după aceea o să vă dau altă formă - ați auzit de ouă cubice? O s-auziți! O să vă uitați în oglindă și o să vedeți, o să vă vedeți!

Ocolește masa, face un tur complet, apoi:

- De mîine, începeți dimascarea externă. Veți declara, în scris, tot, absolut tot: ce ați făcut, ce ați intenționat să faceți, ce ați gîndit - împotriva poporului, a clasei muncitoare, a partidului, a Uniunii Sovietice și a Marelui Stalin. Veți începe așa: „Subsemnatul bandit cutare declar...” și veți așterne pe

hîrtie tot ce-ați ascuns la anchetă, la Securitate, tot ce-ați ui-tat, vorbă să fie, în, legătură cu voi înșivă, mai întîi; cu cei cu care ați activat; cu toți cei care vă sînt cunoscuți direct sau din auzite - fie ei deținuți, fie încă în libertate!

Vă atrag atenția: aici sînteți la Pitești! La camera 4

Spital! Aici n-o să vă meargă ca la Securitate - unde aveți mai multe adevăruri: cel recunoscut la anchetă, cel mărturisit colegilor de celulă, amîndouă fiind departe de adevărul-adevărat... Aici veți declara un singur adevăr, adevărul total, pînă la ultimul strop! Tot, absolut tot! După ce vom constata că nu mai ascundeți nimic din activitatea voastră îndreptată împotriva forțelor binelui, veți trece la dimascarea internă: vă veți analiza trecutul, vă veți scruta sufletul și îl veți pune, întins, pe masă.' Fără falsă pudoare, fără milă față de putrigaiul care v-a năpădit - vă veți privi în ogiindă și veți comunica cu glas tare ceea ce vedeți: sufletul vostru, urît, schilod, fals, criminal! Numai așa veți reuși să scăpați de voi înșivă. Numai așa veți curăța terenul, pentru a vă putea reconstrui altfel, pentru a deveni alții, oameni noi. Veți fi ajutați în permanență de cei care s-au curățit, s-au reeducat și care acum. văd lucrurile cu alți ochi. Iar după ce vom constata că sînteți pe calea cea bună, că v-ați curățat pe dinafară și pe dinăuntru, va trebui să dovediți că ați făcut-o cu totală sinceritate:

la rîndul vostru îi veți ajuta pe alții să se lepede de putrigai, ca să devină și ei oameni noi, utili societății noastre comuniste!

A răgușit de-a binelea. Leoarcă de sudoare. Șapca i se mai păstrează pe cap doar printr-o minune.

- Pentru cei care-și închipuie că vor putea urma doc-tri-na lui Bogdanovici, prefăcîndu-se că-și schimbă părul..., ca să-si păstreze năravul... Pe aceia îi avertizez că pe-aici, prin camera 4 Spital au mai trecut cîteva serii. Nici unul, nimeni nu s-a putut sustrage procesului de reeducare - poftiți, aveți în fața voastră re-zistenți din seriile anterioare:-Gherman, Pop Cornel, Steiner, Oprea, Puscasu; toți aceștia, în urmă cu o lună, cu două, se aflau, acolo, pe prici, unde vă aflați voi și gîndeau ce gîndiți voi în clipa de față: că or să reziste;

că, dacă au ținut la Securitate, în fața oamenilor în altfel de uniformă, de ce n-ar rezista aici, unde, nu-i așa, sîntem colegi, frați de suferință și purtăm aceeași uniformă...; sau că, potrivit doc-tri-nei lui Bogdanovici, or să se facă frate cu dracul, pînă trec puntea - adică prin înșelăciune.' Vă atrag atenția că aici sînteți la Pitești, la 4 Spital! Aici oul devine cubic! Aici roata devine pătrată! Aici nu există rezistență, nici rezistențivreți un exemplu? Pofțiți, camarazi, îl aveți dinaintea voastră pe Pop Cornel. A rezistat mult, mult: șase săptămîni - vă dați seama? Șase săptămîni, adică patruzeci și două de zile și nopți, o mie de ore, șazeci de mii de minute... A rezistat, a rezistat, dar cînd a căzut, s-a rostogolit pînă-n fundul fundului - acum dacă-i fac un semn, vă ucide pe toți - pe rînd, bineînțeles... Este,

Cornel?

- E-e-e-e', dom' Țurcanu! - Pop Cornel ia numaidecît poziție de drepti, behînd și tremurînd.

- Ei?, se răsuțește Țurcanu, se rotește. Și, ca să vă scutesc de încercări de probe pe spinarea voastră, am-să vă fac o scurtă demonstrație pe... spinarea lui - Pop Cornel, ia spune, tu, măi, dar tare, să te-audă-ntreaga Lejiune: Ce ești tu?

- E-e-e-eu sînt un..., se pornește Cornel.

- Nu așa, măi! Sus, pi masă! Să te vadă-ntreaga Lejiune!

Cornel e pe masă. Cu privirea albă, cu grabă gîfîită:

- E-e-eu sînt un fost legionar. E-eu sînt un fost dușman. Eu am dus o activitate criminală împotriva poporului, a clasei muncitoare, a Partidului Comunist

Român, a-a-a...

- Împotriva cui încă? Împotriva ? Uni...

-...unii Sovietice și a Marelui Stalin!

- Bun, pîn-aici. Ai fost un dușman - dar acum?

În ce stadiu te afli tu?

- Eu-e-eu rnă aflu în stadiul... E-eu... Eu sî-sînt pe calea cea bună! - îl fură cu ochiul pe Țurcanu, constată că e pe calea cea bună, deci continuă: Eu sînt, acum, în curs de reeducare...

.- Ați auzit, măi?, îl întrerupe Țurcanu. În curs de reeducare! Nici chiar pentru el reeducarea nu a ajuns la capăt, la mal,

mai are putrigai, mai are, dar las' că se curăță el... Ia, Pop Cornel, spune tu, măi: cum a fost la început?

- Eu, la început! Eu, la început, am refuzat să mă reeduc. Eu, la început, am refuzat să mă lepăd de trecutul meu legionaro-criminal! Eu, la început, am refuzat să mă dezic de Mișcarea Legionară, Legionară, Legionară...

- Cri...

-...minală!, răcnește Pop Cornel. Eu am refuzat să mă lepăd de putrigaiul educației burgheze, mistice, reacțio...

- Bine-bine, dar cum ai fost ajutat să te lepezi?

- Eu am fost ajutat! - Cornel, înspăimîntat, nu găsește, pe loc, răspunsul cerut. E-e-eu am fost ajutat foarte bine, eu am fost ajutat foarte bine să nu mai, deloc...

- Dar cum ai fost ajutat? Ia, jos cămașa, jos pantalonii!

Acesta este, vasăzică, răspunsul.

Cornel își scoate din două mișcări cămașa, din una singură își lasă pantalonii peste bocanci:

- Eu am fost bine ajutat! Eu am fost pedepsit pe drept, eu am fost ajutat bine de tot să lepăd putrigaiul din mine și să văd limpede că lucrurile, că lucrurile, că lucrurile... -- a intrat pe o brazdă uzată, întoarsă, el însuși se rotește, sus, pe masă, vede limpede că lucrurile, lucrurile...

-. Ei, cum le vezi, Pop Cornel?

- E-e-eu le văd! Eu le văd acum foarte, foarte clar - de exemplu: văd cum Căpitanul a fost un criminal. Văd cum Horia Sima este un idiot. Cum Costache Oprișan este el un bandit care a nenorocit multă lume, în special tineretul țării. Costache Oprișan, Costache Opri...

- Lasă-l pe Costache, treci la Dum...

-...nezeu care nu există!, zbiară Cornel, rotindu-se, rotindu-se pe masă. Dumnezeu nu există deloc, deloc, Dumne...

- Treci la Maica Domnului!

- Trec la Maica Domnului! Trec la Maica Domnului, o curvă ordinară, o curvă care s-a futut cu toți apostolii și chiar cu Irod și Iosif un boșorog încornorat cai e credea că și Isus a fost un idiot mort pe cruce ca idiotul și creștinismul opiul popoarelor fiindcă Maica Domnului cînd își suflecă...

- Distul! Distul, pentru azi! 'Bracă-te și treci la locul tău, Pop Cornel. Du-te, du-te, Pop Cornel, ai făcut o treabă bună - ei, ați văzut? Ați auzit? Totul e limpede.

Cum nu se poate mai limpede. Atît de limpede, încît aş vrea să mor și să nu mă mai trezesc decît sus, pe masă, cu nădragii în vine, rotindu-mă, ca Pop Cornel.

- Nimeni nu se-atinge de mîncare, pîn-la ordinul meu!

Ce-o să mai inventeze? Unde-am nimerit, ce se petrece aici?

Am nimerit bine, aici: mie îmi aduce Gherman gamela și îmi șoptește să mănînc; eu am timp destul și am drept la lingură, eu sînt al Domnului Țurcanu. Am noroc.

Ciomăgasii distribuie gamelele. Adică le aliniază pe ciment, cam la un metru distanță de priciuri.

Ciomăga... Nu se poate! Ba se poate: printre cei care aliniază gamelele, iată-l și pe Gabriel Damaschin. Cînd o fi trecut dincolo? Nu se poate: Grigoraș, eroul frontierist, eroul de la Constanța. De Șaptefrați nu mă mir. De ce să nu mă mir, ba mă mir și-mi pare rău. Ba nu.

- Toată lumea pe burtă, pe prici! Mîinile pe ciment, de-o parte și de alta a gamelei. Te 'pleci și mănînci! Din treucă!

Din treucă. Dacă porcii ar fi siliți să mănânce așa, oamenii n-ar mai mîncă slănină și cîrnați.

- Dom' Țurcanu, dom' Țurcanu, cred că... Cred că...

Cred că...

Damaschin e cel cu credința. Deși nu-i vine să creadă: cu ochii rotunzi, arată spre Bogdanovici, împungînd mereu aerul cu degetul. Cînd Țurcanu se apropie cu pași niari, el sare în lături, să-i facă loc șefului, dar continuă să găurească aerul.

- Nu e ce-am crezut eu, eu credeam că Bogdanovici...

- Di ci n-ai dat alarma, Bogdanovici? Di ci, banditule? !

Nu văd. S-au îngrămădit acolo aproape toți cei de pe ciment-
Nu aud ce răspunde Bogdanovici. Dacă răspunde.

- Ie-i pulsul Cori, poate că...

Nu-l văd pe Gherman, nu văd cui îi ia pulsul.

În ce zi sîntem? În 7? În 10 martie? Cînd ne-a anunțat că „de mîine” începe externa? Ieri, alaltăieri?

Poate mai demult, fiindcă au fost scoase două sau trei serii - Șaptefrați cu siguranță, l-am văzut revenind, după stingere, schiopătînd și hlizindu-se, nefericit și radios.

Cui i-o fi luînd pulsul? Ce contează... A, da: celui de lîngă Bogdanovici, sinucigașul. N-a învățat nici o lecție de la Șura, vecinul de prici - i-a dat el; a reușit; el e, îi văd niîna bandajată, acum moale, atîrnînd de-a lungul spinării lui Oprea.

Țurcanu-bate în ușă, furios.

- Un bandit, i-a cedat inima, îl anunță pe gardian.

Ușa se deschide. Ies amîndoi - adică amîntrei - după o vreme, se întorc amîndoi, Oprea fără mîna bandajată, pe spinare.

- Cini era de planton?

Cei de pe ciment tremură la unison.

- L-ați lăsat să... A scăpat, banditul!

A scăpat. Banditul lăsat- Și am rămas șaptezeci și doi.

- A scăpat î Mi-a scăpat!

Țurcanu e negru de supărare: își trimite o directă de dreapta în căușul palmei stîngi.

- Cori, să mănînce, după un minut, le iei treucile de sub rîturi! Cu plantoanele stăm noi de vorbă, pînă atunci...

„Pînă atunci, stă de vorbă cu Bogdanovici: de ce n-a dat alarma? Să nu mintă: sîngele banditului s-a prelins pe prici pînă la, ba chiar pînă sub el, l-a udat de sînge

- cum așa, n-a simțit, ud?

- ...tot n-aș fi... A scăpat...

- A scăpat el, nu tu! Pi scaunul dentar!

Nu-i extrage pe loc dintele putrigăit, are dreptul, în loc de anestezic, la un discurs țurcan:

- în sfîrșit, ai spus un adevăr: meriți ! Meriți, Bogdanovici! Dar nu clintr-o dată, nooo! Cu picăturica! De ce să scapi așa ușor - ca bestia care și-a rupt vinele cu dinții? Pentru tot răul făcut, nenorocind atîta tineret!

transniîtînd, pe sub mînă, lejonarilor, consemnul să se prefacă, să-și facă reeducarea de formă! Să mintă, să ne mintă încă o dată! Ce-ai mai vrea să te ucid acum,

Bogdanovici... Ca să scapi... Ce-ai mai vrea” tu să mori, în minuta asta... „Moartea, numai moartea lejonară”,

Bogdanovici? Ba nu! Ca să fac din tine un martir? Ei, nu, Bogdanovici! N-o să le ofer pe tavă bandiților încă un sfânt la care. să se închine! Nu ! Fiți,atenți la ce vă spun eu: Un moldovan a creat Garda, un moldo van o s-o lichideze! - eu, Țurcanu Eujen! Codreanu v-a modelat după chipul și asemănarea lui, eu o să vă... O să vă readuc în starea de lut! De-acum eu vă sînt olarul!

Ori fac din voi oameni adivarați, noi, ori vă trimit în lutul din care-ați ieșit! Tu, Bogdanovici, ești atît de putrid, încît n-o să pierd timpul să te remodelez. Tu ești o oală spartă, dar o să-ți pisez cioburile bine-bine, înainte de a te... Din tine, Bogdanovici, n-o să fac un ou cubic! Nici măcar pătrat! Din tine o să fac praf de ouă, din ceala de la ajutorul american - ha-ha-ha! Capul mai spre stîngă, Șura Bogdanovici!

Încă un dinte - de unde, atîția? O mai fi avînd?

Nu cumva și-i pune la loc, si-i creste singur, în pauze?

Ca să aibă ce să-i scoată camaradul său, Țurcanu?

Parcă a spus de ce nu-l ucide, pe loc: îl folosește ca material didactic; ca exemplu și ca... sa (chiar așa a spus și a mai spus: „Bat la tine, ca să priceapă iapa și să se reeduce - oricum, nu are scăpare, di ci să sufere atîta?“).

Parcă a spus ceva și de mine. Dar eu n-am vrut să aud.

Cică și eu aș fi material didactic - „dar invers decît Bogdanovici“. Mi-am 235 că n-am auzit, fiindcă el n-a rostit ceea ce mi s-a părut că, din pricina picioarelor bolnave, mi s-a părut.

Azi, Bogdanovici nu scapă doar de un dinte putrigăit.

Ci și de putrigai: după ce-l doboară pe spate cu o lovitură de bocanc, Țurcanu se urcă pe trupul lui cu amîndouă picioarele și sare. Și sare.

- Distul!, își comandă sieși, mult dincolo de distul.

Puneți-l la loc și spălați cimentul. Ceia noi să facă treaba asta!

El vine și se trînteste pe pat.

Asta era: bocancii. Acum știu de unde vine mirosul acela viu, sfîșietor. Știam și înainte, așa vine vorba, fiindcă înainte nu știam, pentru că nu voiam să accept. Mirosul

„ putrigaiului. De care va trebui să ne lipadăm cu toții, ca

- să avem dreptul la statutul de om-nou - „Oameni noi, timpuri noi, de erooooo - Hei-rup I”, așa va fi cîntat

Țurcanu, brigadierul internațional, în Bulgaria. Așa vom cînta și noi, brigadieri naționali, la Canal: „Oameni noi, timpuri noi, de eroi” - noi fiind aceia. Eroii-noi. Heirupii naționali. Numai noi, fiindcă alde Bogdanovici: irecuperabil, ireeducabil, nemodelabil, fiindcă lutul lui e doar putrigai: storci, storci, ca dintr-un tub de pastă de dinți, dar nu mai pui la loc... Ce să pui la loc: __căcatul?

Din el domnul nostru Țurcanu are să facă - nu ou cubic, nici pătrat; din Bogdanovici are să facă, didactic, praf de ouă; praf din acela din care poți face omletă, fără să spargi ouăle. Adică nu le spargi tu, pe loc, în vederea

„ omletei. Adică alții le-au spart, altădată, altundeva, de-
„parte, cu totul.

Mă întreb: dar ouăle-ouă? Cele care se sparg aici, acum? De tot, de tot și curge din ele gălbenușul?

Pe unul, pedagogicul, îl știu. Îl simt, îi simt gălbenușul care nu se va lăsa cubizat, pătrățit, după noua formă a cojii, îl știu, nu voi fi surprins, îi știu și numele, dar nu știu încă ce, cum va face ca să scape. Probabil va aștepta ca Țurcanu să iasă din celulă, cu seria de azi - - O condiție: să nu facă și el parte din ea. Dar nu: el a fost scos mai demult, iar seara târziu, când Țurcanu s-a întors în camera 4 Spital, l-a tocat cu picioarele: de ce nu declarase și ajutorul legionar acordat lui Apolzan, în carantina de la Jilava? De ce? De ce nu declarase și de ce îi dăduse lui Apolzan, timp de opt zile, porția lui de pâine? Și ce dacă Apolzan avea diaree? Să fi crăpat, un legionar mai puțin! Cine ajută pe un legionar se face vinovat de ajutor legionar - deci și el devine legionar!

Aștept, atîrnat de cămila mea dus-jntorsîndă. Dacă ffii-aș pune mintea, as începe să număr: nu voi ajunge pînă la cincizeci - îl cunosc prea puțin și îl cunosc foarte bine; vreau să spun: nu știu pentru ce, dar știu că da.

El nu este din aluatul nostru. Și nici din lutul celui care a inaugurat seria noastră, cu ajutorul dinților, rupînd venele. El e un corp străin: prin naștere, prin educație, prin voința lui - voința de a nu semăna cu semenii, nici cu ai lui, în majoritate de cealaltă parte, nici cu noi, care nu înțelegem de ce ne-am

pierde cu totul speranța, are să se aranjeze totul, fie printr-o minune, fie printr-o întâmplare, pînă atunci să așteptăm și, dacă trebuie să urlăm ca lupii, o facem, ce ne costă, cînd va veni momentul, vom explica: am supraviețuit, ce era să facem?

El, nu. El nu-i de-al nostru. Nici de-al lor. A vrut să îie și așa și invers - nu s-a putut, cum să se poată?

Așa că bine a făcut...

Am început să vorbesc de el la trecut.

Seria de azi este condusă. Iese. Nu, el nu.

Țurcanu îi șoptește ceva lui Gherman și se apropie de ușă. Întinde mîna să bată - cînd cineva țipă, sugrumat și subțire:

- Domnule! Domnule ! Ești un... Ești un... Un tortionar!

După ce termină, acela - sau: aceea ? - izbucnește în plîns cu sughituri.

Țurcanu îi face semn gardianului să închidă ușa la loc - în fapt, îi ordonă, m-am obișnuit cu ciudățenia.

Apoi, din doi pași, ajunge în dreptul celui care, nemaiputîndu-se stăpîni, bate cu pumnii în lemnul priciului. Careva din cei de jos înalță o bîtă, Țurcanu o mătură ca pe o muscă, cu tot cu mînuitor:

- Cum ti cheamă pi tini, măi muiere isterică?

Plînsul încetează. Aud doar gîfîitul. Și:

- Ștefănescu... ' .

Dumnezeule, bietul Ștef - o să-l.

- Ci culoare politică ai tu, măi?

- Național-țărănist... - Ștef are glasul stins și resemnat.

- Nu ți-a ajuns țărănist, ți-ai atîrnat și național! - Țurcanu se plimbă, scurt, prin fața priciului, cu mîinile la spate. Vrasăzică ai tras cu pusca-n minierii de la Lupeni, în 1929!

- Pardon! - Ștef si-a recăpătat și glasul și scorțoșenia. În 1929, domnule, aveam doi ani...

- Doi ani - mititelul-..., rîde Țurcanu, rîde, rîd și cei de pe ciment. Dar în 8 noiembrie '45 cîți ani aveai?

Să-ți spun eu: optsprezece ! Erai student la Politehnică!

Te-ai dus și tu la rege, la Sinaia! În de-le-ga-ție! Să-l rogi să vină la București, banditul, să privească de la balconul Palatului Regal cum îi atacați voi, țărăniștii, pe

- „ muncitorii pașnici! Cu ciomege, cu răngi de fier, cu arme de foc...

- Noooi? Dar nu noi, ei ne-au... Noi am încercat să ne apărăm...

- Minți, banditule! Voi, țărăniștii, ați dat semnalul voi i-ați atacat primii pe muncitorii pașnici care...

- Domnule! (nu-l văd pe Ștef, dar sînt convins că, de indignare, i s-a înroșit vîrfurile nasului). Muncitori' aceia nu erau nici muncitori, nici pașnici, ei ne-au atacat...

- Cum, măi? .', zbiară Țurcanu. Mie-mi spui? Dar eu eram printre ei, cu ei!

- Ca ce? Ca muncitor? Ca pașnic? Domnuleee...

Dumneata ai spus, în această cameră, că în 1945, erai student la Drept - la Iași, nu la București.

- Am spus și am spus adevărul! Cauza noastră nu cunoaște nici un fel de bariere: nici de profesie, nici geografice... - Țurcanu chicotește, rotindu-și ochii, chicotesc și ai lui, ciomăgașii. Și nici de...

- Nici de vîrstă!

Cu toții răsucesc capetele încoace.

- Nici de vîrstă, încuviințează Țurcanu, căutîndu-l, din privire pe cel care intervenise.

Sînt liniștit, îl știu, îl știam. Dar nu credeam că acum și așa.

- Intr-adevăr, nici de vîrstă, continuă Țurcanu. În momentul acela aveam... la să vedem...

- Un an și două luni, zice glasul. și două săptămîni...

Acum l-a descoperit. Oftează, dar nu se apropie:

își pune mîinile în solduri:

- Măi tu, popor ales, eu știam că voi scrieți și citiți de-a-ndoaselea, dar nu știam că și numărați de la coadă la cap...

Chicote, hohote. Cel mai vesel: Steiner - așa se întîmplă, în viață, la patrupital.

El, pe prici, bîtîie din cap. De unde mai are puterea să dea din cap, de unde puterea să vorbească - și încă limpede:

- Aici, în această cameră ai afirmat și nu o singură dată, că nașterea ta adevărată a avut loc la 23 august

1944.

Chicote. De astă dată, nu știu de unde au venit. Sau mi se va fi părut.

- Ei, da. Ei, și? - Țurcanu dă semne de nesiguranță.

- Ei, da - și, numărînd de la cap spre coadă, reiese că, la 8 noiembrie 1945, cînd apărai cauza fără bariere, în Piața Palatului, la București, nu la Iași, unde erai student, nu muncitor, aveai un an, două luni și două săptămîni. Și o zi - ca să fim...

- • Ca să fii!, îl întrerupe Țurcanu, iritat, l-a lăsat prea multă vreme să vorbească. Tu, măi, pe-acolo pe unde-ai rătăcit două mii de ani, n-ai auzit de metaforă?

- Metaforă..., bîțîie el din cap cu încăpătîinare. N-o să fac o metaforă, cînd o să-ți spun: Țurcanu, ești u»

criminal - de la crimă; un ucigaș - de la ucidere care vine de la latinescul occi...

Și gata. Occisu-s-a.

Deci asta era. Știam. Știam, ce nu știam cum.

- Cori, ie-i pulsul.

Ce să mai.

- Ce să mai, dom' Țurcanu, e gata.

- Gata? Dintr-atîta? Atîta pagubă, un bandit mai puțin.

Mai puțin cu un bandit - numai dintr-atîta - am rămas șaptezeci și unu.

- Un bandit, explică Țurcanu gardianului, deși nu e obligat. l-a cedat inima.

l-a cedat. Inima. l-a cedat, dintr-atîta.

Inima i-a cedat și drum bun, dragă Alfred, Albert»

Adolf, Ancei și (sau) cum te-o mai fi chemînd. Drum bun, cu inima cedată la tanc și cu numele tău de nedescurcat: Fuhrmann, pe care, silabisindu-l gardianului lamandi de la Jilava, bietul om-nou (așa vom arăta și noi, după ce ne va cubiza Țurcanu: tot atît de negri 1), înțelesese, din: Fu-hașermann, ce putuse: Furhaș.

Drum bun, dragă Furhaș, cu inima ta cedată - de la cap la coadă și nu invers. Tot n-aveai ce căuta printre noi; nicăieri n-aveai ce căuta; taică-tău: mare comunist?, mare ministru; tu judecat într-un lot de legionari, condamnat pentru sionism. Maică-ta, înfocată comunistă, responsabilă la înalt-nivel cu cultura realist-socialistă, deci, mai întîi cu epurarea cărților; tu, bandit antisocialist. Dar, pînă să devii bandit, ai fost vajnic agitator și activist UTC și jurnalist la

Scînteia Tineretului, dar nimica nu învățaseși: în mai 48 ai ascuns în odaia ta doi îegionari - n-aveai ce căuta niciunde, de aceea, cînd

, Siguranța, chemată de părinții tăi (dacă nu cumva trimisă) îi arestase pe cei doi Apolzani, tu declaraseși că ești complicele lor: „Sîntem împreună, descurcați-ne!” - adevărat, tu dădeai vina doar pe frumusețea Marceliei, însă

J ui taică-tău care încercase să te lămurească să nu faci o asemenea prostie: tu, evreu, cu legionarii?, îi comunicaseși: „Prostia a făcut-o familia Apolzan, cînd în aprilie

'44, la Cluj, ne-a ascuns de poliția ungurească și ne-a scutit de Auschwitz; prostie au făcut ei, legionarii Marcela și Octavian, cînd au dormit în același pat, pentru ca voi, părinții mei, să dormiți omenește, fiecare într-un pat; prost au făcut-o părinții lor, cînd au cumpărat cu banii lor acte false cu care noi să putem trece în România

- dar tot la rude de-aîe lor, la Sibiu... Nu vă spun: la revedere; nu vă spun: rămîneți cu bine - tot n-o să ne mai revedem și tot n-o să rămîneți cu bine, după cum ați pornit, înseamnă să consimțiți la asta, la: azi călău, mîine victimă; eu, cel puțin, am atîta putere, încît să susțin că nu sînt vinovat - dar voi, pentru că n-ați recunoscut nevinovăția altora, n-o s-o clamați nici pe a voastră. V-aș ura, la plecare, să nu mai aveți memorie selectivă, uitînd, cu program, binele făcut de alții, reținînd, cu program, răul ca alibi - dar nu mai am timp așa că rămîneți cum sînteți...”

N-ai mai avut timp, așa că drum bun spre acolo unde ți-ai găsit, în sfîrșit, locul. Ceea ce n-a izbutit Securitatea a fost un fleac pentru domnul Eugen Țurcanu: te-a descurcat. N-am văzut cum anume dar, din nefericire, la urechi nu am pleoape, așa că, pînă la puls, ți-am văzut cu timpanele globii ochilor țîșniți din orbite și ciomagul lui Țurcanu îndesîndu-ți-i la loc („Ci ti holbezi așa, măi! ?”), ți-am simțit măruntaiele răscolite cu ciomagul vîrît de-a dreptul prin țesătura pantalonilor apoi, cu același capăt sfîrtecînd buzele, sfărîmînd dinții și căutînd, rotit, rădăcina limbii („Mai vorbești, măi vorbărețule?

îți zmulg eu limba ca pe-un morcov!”), însă morcovul avea rădăcină adîncă, de sfeclă, nu pe acolo putea fi smuls, așa că te-a așezat pe spate, pe prici, cu ceafa pe dungă și' te-a

încălecat și te-a stăpînit între genunchi, iar cu mîinile amîndouă a împins în bărbie, o dată, de două ori, știe domnul Țîrcanu unde se află limba limbușilor:

la ju'nghetură, vecină cu inima - care cedează, dacă nu din primă împunsătură în bărbie, atunci din ș două: așa se descurcă încurcăturile.

Postul unu: Bineee!, postul doi: Bineee'!, metronomul meu pretinde că și el, însă eu știu, bine, că niciodată n-o să mai pot alerga, nici paralel cu Seiiva, nici altfel, printre plantoanele din această noapte cel mai vigilent: Pop Cornel, neadormitul, cu centironul: lovește, fără să spună pentru ce, nici pentru nu-ce, el nu articulează cuvinte, emite un fel de vocale horcăite. Horcăie, în patul lui, pe spate,

Țurcanu, bîntuit de îngerii lui cu fălci de crocodil și pâr de lup, zbîrlit pe greabăn, Pop Cornel lovește, lovește, lovește, iar în pauze tremură - iată, în clipa asta se încrîncenează asupra lui Octavian

Apolzan, coleg de facultate, de an, de grupă, prieten, frate de cruce, camarad.

„Ce să-i faci unuia ca Pop Cornel?“, îl întreb pe frate-meu, în timp ce Americanii se pregătesc de plecare la casele cui îi are. „Poți să-l pedepsești pentru ceea ce face? Dar cine să-i pedepsească?

Cineva care nu a cunoscut închisoarea, sau dacă a trecut prin vreuna, l-a păzit Dumnezeu de Pitești și de 4 Spital și nu știe ce este Țurcanu? Dar va ști pedepsitorul lui Cornel ce-i acela un tremurat? Ce va ști despre liniștea instalată prin voința Atotputernicului Țurcanu? Ce va ști acela despre asta

(căreia nu-i găsesc nume): Cornel Pop îl zdrobește, acum, pe Apolzan, așa cum el, Cornel, fusese zdrobit (e drept: abia după sase săptămîni) de către

Țurcanu - care, cu siguranță va fi fost și el zdrobit,

^ la începuturile lui - pentru ca Apolzan să zdrobească pe următorul, următorii (sau precedenții? - să căutăm găina? oul ?)

Cine, cum ne va mai descurca la ceasul socotelilor?

Singur Fuhrmann - șmecher, ovreiașul, a făcut el ce-a făcut și a sters-o, a întins-o, a spălat putina - oricum, a scăpat, dar noi? Pe noi cine ne mai scapă?

Pe mine, cine - cînd are să-mi vină rîndul? Tu, tu ce-ai face, dacă, Doamne ferește, ți-ar veni rîndul să?

4.

Încă o zi. Și încă una. Foarte bine, am mai cîștigat un metru, zece. Nu știu cîți mai rămîn pînă acolo, dar nu strică să faci rezerve de metri.

Eu sîni un fericit. De mine nu se leagă nimeni. Stau în pat, pe spate, toată vremea - adevărat: am căpătat escare pe șale, pe omoplați, genunchii merg din ce în ce mai rău, cred că am făcut și o pneumonie, dar nu spun:

țin în rezervă totul- La program sînt dus cu grijă de, totdeauna, cinci inși, doi de pază, trei purtători-susținători, gamela mea are drept la lingură, ochii au dreptul să privească unde au chef, chiar să clipească după voia inimii.

Sînt un fericit. Ceilalți, bătuți, puși să stea nemișcați, cu privirea la bocanci, bătuți, nu au voie să clipească, bătuți, bătuți la grămadă (uneori înainte de deșteptare, de cîteva ori, în miez de noapte), bătuți cîte unul, puși să facă genuflexiuni, cu mîinile-n sus, bătuți, întorși pe prici, _ bătuți, puși să stea cu mîinile-n buzunare, bătuți, intrați și ieșiți de sub prici în douăzeci, în cincisprezece, zece, cinci secunde, bătuți, scoși la program cu mîinile în sus, întorși sub bîte, neșurați și nespălați, noaptea obligați să se culce pe o coastă, fără căpătîi, bătuți, dacă în somn alunecă pe spate ori pe burtă, dacă nu țin mîinile peste pătură, dimineața duși la externă, pentru Eu-subsemnatul-bandit-cutare-declar, o dată, de două, de nouă ori, bătuți pentru că uită, demascați aici, în patruspital, de către Țurcanu, bătuți, siliți la autodemascare, bătuți,, siliți la demascarea altora, bătuți, bătuți, bătuți.

Sînt fericit: nu sînt bătut. Și nu am diaree: pentru așa ceva nu se scoate la program, pe coridor. Pentru așa ceva ridici mîna și te ceri la tînetă. Trebuie să ai un curaj nebun, pentru ca, de pe prici, să scoți mîna din buzunar și să o înalți; și ce curaj să înfrunți urletele și ploaia de ciomege ale plantoanelor: De ce, banditule, cum de-ți permiți tu, criminalule, să ai diaree, dar asta-i sfidare! în fine, ce curaj trebuie să ai, ca să-ți dai pantalonii deja năclăiți, jos, să te catari, dezarmat și năclăit, pe buza tinetei, sub privirile tuturor, sub batjocura și ciomegele plantoanelor: Tu, mă, care

nici buci n-ai! Și nici rușine! Și ce pută urîță - ai fost castrat, ori ce mă-ta-n cur? Cînd, după ce-ai regulat-o pe sor-ta, în vîrstă de trei ani - astea-s obiceiurile familiei burgheze, ce atîta mirare! Dar de unde ai semnul de pe coapsă, nu cumva de la Rebeliune? Și ce dacă erai copil atunci, cicatricea e de glonte! Nu ? Atunci de șiș, cu cine te-ai înjunghiat, cu-ai tăi, cuțitarii din Ferentari? Și ce dacă nu ești bucurestean!

Și de ce faci cu zgomot, nesimțitule, tu, care-ai crescut eu guvernantă franțuzoaică? N-ai avut guvernantă, atunci ai avut Fräulein - așa te-a învățat nemțoaica, să te bășești în public? Dar asta ține de bun simț, nesimțitule! În plus, împuti aerul din celulă, împutitule, aici mai respiră încă j șaptezeci de oameni aerul pe care-l strici tu, porcule, egoistule, animalule, băsinosule! Tu, care umblai numai'

în frac, mîncai numai icre negre, cu lingura și sugeai numai sîngele și sudoarea clasei muncitoare!...

Bietul Ștef, băiat iremediabil binecrescut în familia lui, de negustori ploieșteni: ca să nu se expună tinetei, a preferat să facă pe el; apoi sa anunțe. A fost stîlcit în bătaie, însă plantoanele au trebuit să-l conducă la baie.

Nu știi unde este baia, nu mă întreb la ce i-a slujit lui

Ștef baia aceea: l-au adus tot îmbrăcat, cu hainele șiroind de apă. de sînge - și, desigur, nu numai.

Sunt fericit: nu am diaree.

În schimb, am (fiindcă am) o natură - Caragiale ar spune: naturel - așadar, am un naturel fericit: somnul.

Mă mulțumesc cu somn puțin, dorm pe furate, ziua

(drept: nu am motive să mă simt obosit) și mai ales adormind, trec; dormind, mă mut. Deci, la deșteptare», nu mă re-mut, rămîn călare pe trezie, intru în apă, mă apuc de o creangă, de un smoc de iarbă, de malul bazinului: la cel mai mic semn de primejdie, urc pe mal, la adăpost. Așa cred.

Mai cred că îi plîng pe cei care au altfel de somn; ca

Elisav: somn refugiu.

Pentru el coșmarul începea cu trezirea. Nu-i plăcea pe lumea noastră. Avea somnul senin, dulce, niciodată nit

l-am văzut încruntat, chinuit, bîntuit în timp ce dormea*

nu l-am auzit gemînd, plîngînd în somn. Tragedia începea odată cu deșteptarea: fie că îl trezea ceasul ori unul dintre noi, fie că se trezea singur, suferința îi era aceeași.

Nu plîngea nici măcar în copilărie la deșteptare, dar gemea, de credeai că moare. Dacă era scuturat, rugat, somat să se scoale, nu protesta, nu cerea să mai fie lăsat „încă puțin, un minut...”. Ci gemea. Gemea din adîncuri, gemea resemnat, în cele din urmă se înălța în capul oaselor. Fie că rămînea pe pat, fie așezat pe margine, cu tălpile pe podea, trezirea îi era mereu, mereu aceeași: cu pleoapele strînse, își clătina capul într-o parte, în'alta și se lamenta fără cuvinte, emițînd unul și același sunet: a-a-a, a-a...

aaa... aa-aa-aa... Clătinatul capului era doar schițat, a-uî abia audibil - însă toată durerea izgonirii din rai. A-a-a

...a-a-a... - cu ochii închiși (uneori își lua capul în palme)-

- iertarea, deci întoarcerea nu mai era posibilă, el însă refuza să vadă unde fusese alungat, expulzat, îmbrîncit;.

sau poate nu: știa, de aceea plînsul adamic.

Ce s-ar fi ales de Elisav în închisoare, unde cu toții, ne trezim... în celulă? Deținuții visează nu evadări, drumul spre libertate, ci libertatea, firească: pajiști, arbori, flori, femeia iubită (de obicei, marna), prieteni, plutiri, mîncare - mai ales mîncare... Și, dintr-o dată, brutală, criminală, deșteptarea: oamenii cad din libertate*

ca din arbori, scuturați, se prăbușesc în prăpastia celulei, izbiți de lumina tăioasă, nedreaptă a realității. Oricare ar fi vina penală a unui deținut, numai trezirile ar ajunge întru ispășirea păcatului. Ce s-ar fi făcut Elisav în închisoare? Ce s-ar fi făcut Elisav aici, la camera 4 Spital?'

Dacă printr-o minune, nu ar fi murit de detenție, ar fi sucombat de trezire.

Eu am noroc, cu toate; și cu trezirea și cu situația mea de bun al domnului Țurcanu. Domnul Țurcanu mă are, dar nu mă posedă. Nu: mă are, însă nu mă folosește.

încă. Probabil s-a gîndit că sînt sau voi fi suficient preparat de către genunchi - ei, ceilalți, fiind sănătoși, nefiind împușcați de Csâky - așa că pe mine ai e să mă treacă direct la externă - nu sînt și-asa destul de... inter-nat? Ce să mă mai exter... - neze, să mă ducă acolo unde au fost duși ceilalți, să

scriu și eu: „Subsemnatul bandit Pop Vasile declar”. Și după aceea să fiu iâ;>at în pace; transferat la un spital, ceva; măcar la infirmeria închisorii, or fi avînd, ce Dumnezeu, și așa ceva, o'oar e închisoare mare.

Cazul meu: cum nu se poate mai limpede: nu sînc, n-am fost legionar - mai ales asupra lor se încrîncenează Țurcanu, el însuși fost (așa o fi în viață: nu e dușman mai jurat decît fostul; partizan mai înfocat decît proaspătul); nu aparțin nici unei alte formații politice;

n-am avut timp să dau ori să primesc ajutor legionar;

nu am ce demasca, ai mei: Seliva moartă, Elisav dispărut, mama pe altă lume, tata alături de ea. Adevărat, bunicul a fost preot. Dar nu știe nimeni, în afară de

Șaptefrați.

La urma urmelor, e binișor, aici, la 4 Spital. Chiar bine de tot, dacă mă compar cu ceilalți.

Și, la urma urmelor, nu înțeleg de ce, de pilfîă, Bîrsan se încăpățînează; și Apolzan; și Verhovinski; și Voluntaru. Chiar Grigoras - care abia apucase să treacă și a fost întors (mai bine nu se grăbea la trecere), Țurcan^

i-a rupt un picior - deși n-ar fi exclus să si-l fi rupt singur, ca să scape de gimnastică și de rest. Dar nu scapă.

Asta și vreau să spun: de ce nu fac și ei cum au făcut

Damaschin, Șaptefrați și alții: Da, domnule, recunosc orice, am călcat pe toate căile greșite, dar acum îmi dau seama de eroare și mă demasc (Țurcanu stăpînește aproximativ limba, zice: a se autodemasca, un pleonasm), vreau să mă reeduc (aici merge). Nu? Ba da, ba da.

Fuhrmann - o excepție, a vrut el să moară, n-ar fi exclus să fi avut o boală incurabilă, cancer sau așa ceva, el a cerut să, a cerșit, tot provocîndu-l pe Țurcanu. Cît despre Damian (sau Demian) - de ce s-o fi încăpățînînd să nu recunoască: da, domnule, recunosc, frate-meu a aruncat în aer un tren cu ruși (mai ales că fratele murise împreună cu rușii)? Dar el nu și nu. Așa că domnul Țurcanu a fost obligat, pus în situația fără ieșire de a-l - si ani rămas șaptezeci. Ba nu: șazeci și nouă, a mai plecat nu știu unde, unul, nu știu cine, stătuse la capul meu, nu-l rețin, cred că a încercat să-l omoare pe Țurcanu, tîrziu,.

după miezul nopții, n-am văzut mare lucru, doar spinarea lui Țurcanu, dincolo de pat și capul aceluia, izbit de ciment și Țurcanu, raii degrabă ofensat decît furios:

„Tu, măi? Tu, pi mini? Tu, care-ai deborît avioane sovietice?”, așa ceva, dar nu știu dacă acela fusese aviator sau artilerist - orice-ar fi fost, mă întreb și acum: ce căuta deborîtorul de avioane într-o închisoare studentască?

Sigur că Țurcanu e cam brutal, cam apucat, cam zboară tot timpul, iar cînd nu răcnește (mai cu seamă atunci cînd tace de tot) devine și mai amenințător, ai prefera să urle tot timpul... Dar lasă că și ceilalți... Ce să mai vorbim...

Eu sînt cel mai tînăr - în afară de Șaptefrați - lui

Bogdanovici nu-i poți citi vîrsta, dar dacă a fost coleg cu:

Țurcanu, are spre treizeci; Grigoras tot pe-acolo, Verhovinski la fel, a făcut închisoare și pe timpul lui Antonescu, ba și pe al lui Carol al II-lea - apoi perioada de celulă liberă de la subsol a fost, nu atît scurtă, cît inutilă, genunchii m-au ținut departe de discuțiile, confidențele, secretele lor; deci nu am de unde ști dacă sînt chiar nevinovați.

Pot eu, de pildă, băga mîna în foc pentru Demian ori

Damian? Că nu participase la aruncarea în aer a trenului? Sau : este posibil ca el să nu fi știut ce face și ce drege frate-său?

Sau Tavi Apolzan cu taică-său în lotul Aldea, maică-sa în lotul Maniu, soră-sa și ea în Mișcare - de ce o mai fi negînd? Nu știu ce anume neagă, dar nu se face să contești evidența.

Pînă și bietul Ștef e într-o ureche: dacă la 8 noiembrie a făcut parte din delegația de la Sinaia și după aceea întors la București, a participat la încăierările din Piața

Palatului (a spus singur: cu motocicleta făcuse mai puțin de două ore), nu se poate să nu fi dat măcar un pumn, măcar un ghiont vreunui din muncitorii pașnici, manifestînd pacific, în ordine și neînarmați.

Cît despre Voluntaru - chiar dacă nu va fi fost la

Abator și nu chiar pe Steiner îl va fi spînzurat de limbă

- de ce nu-și asumă faptele camarazilor lui? La Abator, cu Evreii, dar la Jilava? Dar Iorga? Dar Madgearu? Dar bieții soldați români stropiți cu benzină și arși, la Rebeliune? Bine, bine, Țurcanu nu vorbește decît de Abator, fiindcă așa e moda

acum, să-i găsești adversarului păcat antisemit, dar las' că mai știm și noi câte ceva...

Rămîne Bogdanovici. Din „conversațiile” zilnice avute cu Țurcanu, reiese că el, Șura, avusese primul ideaa reeducării -- pe care Jenu o preluase și „o denaturase”, eliminînd „characterul sincer și liberconsimțit” în schimb, introducînd „mijloace de constrîngere”... Cică tatăl lui

Bogdanovici, prefect de Iași, venit la vorbitor, îl rugase, îl somase pe fiu-său „să aibă milă de tinerețea fiilor, de bătrînețea părinților”, deci să renunțe la „cretinismele legionare” care produsese atîtea suferințe, sînge, închi-soare, moarte - de la înființarea Mișcării. Ce vrea el,

Șura: să rămînă după zăbrele, pînă va avea barba la pămînt? într-atît l-a imbecilizat doctrina legionară, încît nici nu mai dorește libertatea - dar poate fi un ideal de viață închisoarea? Un scop, detenția? Dacă mai are un strop de minte, dacă mai are reflexe de om, să facă în așa fel, încît să se întoarcă în libertate! Cum ? Incepînd prin a admite evidența: doctrinele de dreapta fuseseră inmormîntate pentru totdeauna, peste tot în lume; apoi admițînd că doctrina lor, legionară nu-i chiar atît de îndepărată de ceastălaltă, care domină lumea acum - să pună mîna, să-l citească pe Marx, pe Engels, pe Lenin, pe

Stalin - are să aibe mari surprize, cînd are să constate câte apropieri, chiar similitudini... Uite, de pildă, idealul lui Codreanu, „o țară ca soarele pe cer” - îl au și comuniștii; de pildă, idealul „omului nou” zugrăvit și dorit de

Codreanu - se află tale quale dincoace, pe malul numai ' aparent opus...

Așa cică începuseră, la Suceava, „cercurile de studii , marxiste”. Numai legionarii - nelegionarii nu avea nimic , de confruntat ori de confirmat.

Desigur, Țurcanu avea cu totul altă variantă:

anume că Bogdanovici fusese și rămăsese un legionar

1 fanatic, povestea cu tata-la-vorbitor nefiind decît praf în ochi, „vorbitor” cu altcineva avusese, cu un emisar al lui Sima - ei dăduse ordin legionarilor din închisori să se facă frate cu dracul pînă trec puntea, să se prefacă dornici de reeducare, ca să fie puși în libertate

- unde să-si continue, nestingheriți, activitatea lor criminală, banditească, legionară.

Înregistrez ca un grefier ce aflu, de la o parte, de la cealaltă.

Înregistrez ca un grefier - la urma urmei, nu mă privește cîtusi de puțin: nu sînt legionar, nu am fost la Suceava, tata nu e prefect și nu m-a rugat-somat să-mi fie milă de tinerețe-bătrînețe, nici să-l citesc pe

Marx, ca să-l găsesc pe Codreanu, nu sînt legionar,, deci nici comunist, ca să cred și să nu cercetez, dealtfel, nici țărănist, liberal, social-democrat, regalist, poveștile lor, doctrinele, evangheliile, cîntecele, viziunile, idealurile pe culmi nu mă interesează. Dacă mă aflu aici, printre ei, asta este o greșeală care are să fie reparată pînă la urmă, cînd o să fiu trimis într-un spital adevărat, să-mi repar genunchii.

Pînă atunci, stăm în pat și așteptăm. Nu știu ce^

dar dacă nici Ștefănescu nu e legionar - și tot a nimerit aici. Nici Damaschin, nici Șaptefrați - Mihai e ca mine, fără culoare,dar tot aici, la Pitești. Să-i spui lui

Turcanu: Domnule, eu nu sînt legionar și nu mă interesează poveștile voastre, legionaro-comuniste, bilateralele, sado-masochiste, dezlegionarizați-vă în de voi, pînă nu mai puteți, pe mine lăsați-mă-n pace, să-mi fac pușcăria mea... Să-i zici - dar cine să-i zică!

Eventual căscatul de Mihai, face băiatul ăsta pe tîmpitul cu un talent... Numai că Mihai a făcut ce trebuia să facă un om cu inteligență normală și cu bun simț:

a trecut. Mai bine zis: nu a făcut ceea ce nu trebuia să facă.

Așa că așteptăm. Șaptefrați, trecut, dincolo, pe cimentul lui. Eu: aici, pe patul meu, cu dreptul meu la lingură. Ceilalți: pe priciuri - poți să-i faci omului bine cu de-a sila?

Nu. Așa că îi privește.

Pe mine nu mă. Deci aștept ca adevărul despre mine să iasă la lumină. Fiindcă adevărul e ca uleiul, mai devreme sau mai tîrziu răzbate la suprafață.

Sînt un nefericit. Nu pentru că m-ar fi lovit nenorocirea, ci pentru că am provocat-o:

Gherman.venit să-mi ia gamela, se încruntă:

- De ce nu mănînci? Declari greva foamei?

Abia acum aflu că ochii lui căprui, de obicei împîcliți de tristețe, pot deveni sfredelitori, amenințători.

Abia acum observă că nu mănînc? De atîtea amar de gamele? În ciuda lingurii la care am dreptul?

- Nu, nu, răspund cam tîrziu și cam grăbit. Genunchii, cred că au început să... Mă tem de cangrenă.

Simt că, dacă ar fi după ei, înainte de a mă lăsa cangrenei, m-ar stîlci în bătaie. Delicatul, frumușelul, dichisitul Gherman: cel cu dungă la pantaloni s-ar preface în nebun furios, cu spume la gură, cu ochii tulburi - ca aseară sau alaltă, cînd s-a ocupat singur de Tolea Verhovinski, aici, dincolo de patul lui Țurcanu i{Megieșul avusese spectacol la domiciliu, el îl ceruse,

.apoi îl gustase, oftînd și sugîndu-și dinții).

Uite-l pe Cori Gherman: se consultă cu Pușcasu, cu

Steiner, cu Oprea. Desigur, despre mine discută, cu toate că nici unul nu privește încoace. Doamne, dar dacă nu-i mai aparțin lui Țurcanu (care a ieșit din celulă azi dimineață și tot nu s-a întors)? Dacă sînt lăsat pe mîna lui Cori?

Uite-l, vine, furios. În drum, îl apucă de cot pe Cobuz și îl trage după el, cu tot cu bîță. Numai peste genunchi de nu m-ar...

Îi pune în brațe gamela și lingura:

- Să mănînce! Îi dai în gură - dacă refuză...

- Am înțeles, domnu' Gherman! - Cobuz e încurcat, nu știe cum să distribuie celor doar două mîini ale sale trei obiecte: lingura, gamela, bîta.

- Dă asta încoace... Gherman îi extrage ciomagul de la subțioară. Îi dai în gură! -• apoi cu alt glas, cel pe care i-l știam: E bolnav, nu poate singur.

Gherman dispare, Cobuz îmi dă o lingură de arpacaș rece, închegat. Fără să mă privească. E ' blond, sprîncenele i-s gălbui. Pomeți proeminenți, înalți, ochi albaștri, dacă nu l-as fi auzit vorbind (tot ca prin Țara de Sus), aș zice că e ungur. Are ceva țeapăn, oeos, de husar; poate ceafa dreaptă, capul mișcîndu-i-se numai pe orizontală - ca să nu-i cadă chivără. De cînd sînt la 4 Spital, nu l-am văzut bătînd, cu toate că are și el drept la bîță. Face de planton, conduce la program, distribuie, strînge gamelele. Uneori, la grămadă, se amestecă

și el, poate chiar lovește, dar sînt aproape convins că o face de formă, nu dă tare sau izbește cu bîta în alte bîte.

Mă simte - cu toate că nu mă privește - mă simte că sînt gata să-i vorbesc, așa că mă îndoapă, mă pîndeste cu lingura plină. Mă înec, tușesc, scot un sunet care-l sperie și mă lovește cu lingura peste buză

- a vrut să-mi dea în gură, dar cum tremură...

Articulez, cu gura plină:

- De cînd ești aici?

Acum tremură lingura, de parcă m-ar amenința cu bătaia; la un centimentru de gura meadar nu mă atinge. Tremură brațul, tremură patul, i se zbate un mușchi sub ochi. După cîteva priviri aruncate rapid spre centrul camerei, îmi șoptește din bucăți, străduindu-se să miște cît mai neobservat buzele, cu gura la adăpostul mîinii drepte, mereu întinse:

Șapte săptămîni... Bogdanovici treispe... Să nu opui rezistență... Inutil... Fă-ți demas...

Tresare atît de puternic, încît gamela îi scapă din mînă, pe pieptul meu. Noroc că arpacașul, întărit, nu se varsă. Gherman e la picioarele mele - Cobuz, în poziție de drepti, s-a răsucit spre el. Tremură cumplit, genunchiul stîng se ciocnește de marginea patului meu.

- Abia jumătate?, întreabă Gherman. Ce-ați făcut, ați stat de vorbă? Du-te, Cobuz, te chem eu mai tîrziu.

Deși nu s-a răstit, Gherman are glasul cel rău. Mi-au înconjurat patul: Pușcașu, cu puloverul lui, roșu, cu trup ciolănos și obraz bucălat (există și așa ceva);

- Steiner, rătăcit, cu urechile lui rătăcite; Voinescu singurul cu mutră de tîlhar de drumul mare, însă o prefer pe a lui în locul celei distinse a lui Gherman - în fine

Bălan, căutînd mereu și mereu, un locșor prin care să se strecoare în față, în rînd cu ceilalți, negăsind și agitîndu-se prin spatele lor.

Gherman, deasupra mea. Însă nu mie îmi vorbește:

- Așa că alege: ori te hotărăști să salvezi un om de la moarte... Nu trebuie să fii doctor, ca să simți cum miroase... - ori o ții pe a ta si-atunci Pop Vasiie, în cel mai fericit caz, are să fie amputat de ambele...

Cum, amputat? De care, ambele? Cui îi vorbește?

. îmi frîng gîtul spre spate: Sextil Bîrsan.

Nu arată chiar ca Sofron, la Sibiu, în birou lui Drăgan, dar nici mult rmai bine: sub ochi, o tăietură adîncă, urîță, zdrențuită, răsfrîntă, cu buze care nu mai sîngeră, au o culoare alb-gălbuie, suspectă; nările astupate de cheaguri de sînge; buza de sus, vînăta mustind depășește mult bărbia - sau așa mi se pare numai mie, din unghiul din care privesc.

- Dacă refuzi, înseamnă că degeaba ai făcut șase

.ani de medicină, continuă Gherman în șoaptă, înseamnă că nu ai vocație - mai ții minte ce spuneai, la Cluj, apoi pe dubă? Și la Jilava? Că medicina nu e profesie, ci chemare? Că studenții în medicină ar trebui să dea nu numai examene de chimie, anatomie, biologie ci, în primul rînd, o probă de etică? Uite, ai, acum, ocazia să pui în aplicare teoria - la care subscriu, li lași pe semenul tău să moară, fiindcă te împiedici în niște precepte...? În niște idioțenii ideologice? Politice ?

- Să-să văd întîi cum se p-p-pr'ezintă..., încearcă Bîrsan.

- Ce să vezi? Cum, să vezi întîi? Discutăm un principiu, nu ne târguim pentru fleacuri!

- Dar trebuie să văd, nu pot trage concluzii, înainte de a...

- Nu face pe tîmpitul! Concluziile le tragem noi, tu răspunzi clar la o întrebare clară: îngrijești un om amenințat de cangrenă -- da sau nu?

- A-a-accept să-l îngrijesc, dar nu-mi fac demascarea! Bîrsan aproape a strigat, aproape liberat.

- Nu se poate face una fără cealaltă. Amîndouă țin de etică. Îți atrag atenția că demascarea tot ai să ți-o faci, dacă nu azi, atunci mîine. Însă faptul că refuzi să dai asistență unei persoane aflate în pericol de..

.- Dar eu nu sînt în pericol? Mie cine-mi dă asistență? - după glas, ghicesc că Sextil e gata să izbucnească în plîns, ditamai Decanul...

Fără să reflectez, intervin:

- Dar n-am nimic, rănila merg bine... Ce-i povestea cu cangrena?

- Tu să-ți-o ții gura!, zbiară Gherman, aplecîndu-se asupra mea, gata să mă sfîșie. Da sau nu? - pe Bîrsan îl întrebă.

Pauză lungă. Nu-l văd pe Sextil, dar simt că.-.

- Bine, mi-o fac, dar mai întâi să mă ocup de picioarele...
- Picioarele mai pot aștepta, demascarea ba - Steiner, spune-i sergentului să-l cheme pe domnul

Țurcanu, Bîrsan s-a decis să-și facă...

- Dar nu rn-am decis! Întâi să vad picioarele...

Nu-l mai aud. El nu-mi mai vede picioarele, e dus, în lovituri, spre celălalt capăt al camerei. Văd, în schimb, ciomagul lui Gherman ridicându-se.

Strâng pleoapele tare-tare. Din cauza mea, din cauza mea, din...

- Pop Vasiie!

Tresar. Când a venit Gherman din nou, lîngă mine?

L-a lăsat pe Bîrsan celorlalți. Mai cu seamă pe mîna lui

Pop Cornel, coleg de facultate, de an, de cameră de cămin, la Medicina din Cluj.

Cori se așează pe patul meu:

- Ce ți-a comunicat Cobuz, adineauri?

Ce mi-a comunicat Co...? Uitasem. ÎTe-a turnat ci-, neva că am vorbit, probabil Bălan, sigur Bălan.

- Mie?, mă mir lung. Să-mi comunice? Nimic, doar știți bine că...

- Tocmai, pentru că știu bine că! Ce l-ai întrebat? Ce ți-a răspuns?

Poate că chiar el, bestia, ne auzise.

- Nimic. Absolut nimic.

- Te sfătuiesc prietenește, Pop Vasile: spus-mi mie, fiindcă dacă află domnul Țurcanu, te pune să faci genuflexiuni, pînă ce...

- De ce să mă pună?, mă indignez eu. Doar n-am făcut nimic
- ce-am făcut: l-am întrebat pe domnul acela cum îl cheamă, mi s-a părut că seamănă cu cineva pe care... Atît l-am întrebat: Cum te cheamă?

- Și ce-a răspuns el?

- El n-a răspuns. Ba nu: mi-a spus să tac, fiindcă nu e voie să... N-a spus: Taci !, a spus. Ssst!

In-te-re-sant! Gherman rânjește. Cu atît mai interesant, cu cît Cobuz însuși mi-a raportat adineauri.

Că l-ai întrebat de cînd se află aici; că el ți-a răspuns, a rostit numele lui Bogdanovici - în ce context?

- În ce? În nici un context! Minte ! Confrunțați-mă cu el!
- Tu n-ai priceput pe ce lume ești, Pop Vasile, aici nu sîntem la anchetă, unde poți să te joci de-a confruntarea, aici sîntem la Pitești.banditule! Cobuz !

Gherman se ridică, face un pas înapoi, în dreapta mea apare Cobuz. Poziție de drepti, dîrdîindă. Gherman îi face un semn din bărbie, Cobuz vorbește:

- Recunosc: Pop Vasile m-a întrebat: De cînd ești aici? Eu... Am greșit foarte grav, recunosc cinstit:

trebuia să-l demasc pe loc, dar se vede că încă nu m-am curățat de tot putrigaiul...

- Se vede și încă foarte bine! Ei, Pop Vasile, acum îți dai seama ce rău i-ai făcut lui Cobuz! ? Era aproape reeducat, era la mal - dar tu îi dai brînci înapoi, vezi ce-ai făcut? Pe tine o să te rezolve domnul

Țurcanu, cînd o să se întoarcă, însă pe Cobuz... Ați terminat cu Bîrsan?, întreabă, tare, spre celălalt capăt al camerei, în regulă, rîndul lui Cobuz - Cobuz! La pielea goală, pe masă!

Îl aud alergînd. Spre masă. Nu mă uit, nu mă uit.

După ce l-am nenorocit pe Bîrsan, l-arn îmbrîncit înapoi pe Cobuz.

Aud. Știu că Gherman singur îl bate pe Cobuz. Cu o curea. Lovește cu catarama. Lung, lung, îngrozitor de lung. Și aud cum Cobuz tace. Tace foarte tare, Cobuz

Mircea.

În cele din urmă, glasul lui Gherman, gîfîind:

- Marș pe prici! lei reeducarea de la capăt, banditule! Să știe toată lumea: Cobuz a vorbit ! Cine vorbește ia reeducarea de la capăt!

Ușa. Țurcanu. încruntat, nemulțumit, agitat.

Gîfîind, Gherman îi dă raportul. Arată cînd spre Bîrsan, cînd spre mine, cînd spre mijlocul priciului lung, unde a urcat - sau a fost urcat, n-am văzut - Cobuz.

Țurcanu îl ascultă și nu prea. încuviințează din cap, însă privește în jur, după obicei, de parcă s-ar aștepta să fie atacat. La urmă:

- Brava, Cori, bună treabă!

Și tot după obicei, îi arde o palmă prietenească. Dar nu pe umăr, nu pe spate ci, după alt obicei: pornește ca palmă,

ajunge în plin obraz ca directă de dreapta, cu degetele rășchirate. Gherman e âzvrilit la câțiva metri, pe ciment.

- Par-don!, face Țurcanu. M-a luat gura pe dinainte

- ha-ha-ha!

Rîd și cei din suită. Rîde și Gherman.

Țurcanu bate din palme:

- Ia, măi, Atenție, aicea! Seria voastră, cu excepțiile care confirmă regula... - este, Cori?

Gherman se străduiește să încuviințeze din tot trupul, din toată ființa.

- Păi vezi, Cori...? Spuneam, deci: seria voastră e pe cale să termine prima fază, demascarea internă... Cu... Cu excepțiile care vor confirma regula, v-ați hotărît să vă lipadați de trecutul vostru criminal, îndreptat împotriva poporului muncitor, a partidului comunist, a Uniunii Sovietice și să cătați să renasteți, să deveniți oameni noi, utili societății de mâine. V-am atras atenția de la bun început:

pentru a vă putea reeduca în mod sincer, deci eficace, nu trebuie să ascundeți nimica! Să vă scotociți memoria prin toate cotloanele! Să nu treceți cu vederea peste nimic din ce-ați făcut, intenționat, gîndit să faceți - altfel zadarnice vor fi eforturile noastre, ale voastre, ale tuturor. Cei im"

mulți dintre voi ați înțeles; ați declarat tot ce știați despre voi și despre apropiații voștri. Cinste vouă, măi! Poporul muncitor și partidul comunist nu vor moartea păcătosului, ci regenerarea, reeducarea lui! Vi se va încredința sarcina de onoare de a lucra pe șantierul tineretului de pe traseul canalului Dunăre-Marea Neagră. Acolo vom dovedi și cu brațele ce-am dovedit cu sufletul - este, Cori?

Este, 'Cori! Acolo vom lucra cu drag, vom săpa canalul, vom construi cu mîinile-isteâ poduri, vom înălța orașe, uzine, scoli, spitale - ce poate fi mai minunat, decît să constați că de pe urma ta rămîne ceva, că nu ai trecut chiar degeaba pe pămînt...? Unii dintre noi se vor stabili pentru totdeauna acolo, pe traseul canalului, are să fie nevoie de specialiști, de oameni pricepuți, care să ridice, să facă o țară... Din păcate, unii dintre voi încearcă să înșele această încredere, această mărinimie, acest umanism

- Încearcă să înșele poporul! Poporul care vă hrănește pe voi, păduchii, ploșnițele! Voi, care nu produceți nimic,, dar consumați, căpățați de la popor hrană, adăpost, asistență de tot felul - știți voi cât costă întreținerea și paza voastră, bandiților?

Pauză. Pauza-lui-Țurcanu. Dacă m-as afla în contact cu prețul, l-aș simți vibrând, zgâlțâind. Tremură pînă și ciomăgașii.

- Ca să nu vă mai legați cu speranța că puteți tjece prin reeducare ca gîsca prin apă, voi face acum o dimascare mai...

- și Țurcanu pocnește din degete, făcînd cu ochiul. Vă recomand să fiți atenți, să nu uitați nimic din ce-o să vedeți: știm cînd începe reeducarea, nu și cînd sfîrșeste - e un proces lung, greu, cu... resute, ca orice vindecare - este, Cori? Este, Cori, dar nu-i nimica, pînă la urmă tot ajungem noi pe culmile cele luminoase...

Nu-l mai aud. Nici nu sînt sigur că vorbește - cu toate că îi văd bărbia bătînd aerul, mîinile-pumn, mîinilegheară bătînd aerul, sugrumîndu-L

- îl demasc pe Cori Gherman! - nu a zbierat, în timp ce a întins mîna dreaptă spre demascat.

Nu-l mai văd pe Cori, mi l-a astupat cortina bătaușilor formată în spatele lui. Cu mîna funcționînd ca un piston,

Țurcanu boxează aerul '.

-, Ai promis că te lepezi de putrigai! Ai promis că nu mai ascunzi nimic potrivit clasei muncitoare! De două ori ai fost dimascat - ai promis, ai promis, dar tot dușman înrăit, mascat ai rămas!

Gherman : dușman înrăit - atunci Bîrsan? Cobuz ?

- De ce n-ai declarat despre logodnicul verișoarei tale? Credeai că dacă recunoști doar activitățile tale de lacheu al capitalismului, ne arunci praf în ochi? De ce,

Gherman, de ce n-ai declarat că verișoara ta, Gherman

Emilia, a fost logodită cu lejonarul Brad Anton?

Verișoara. Logodnic - • ce legătură? Ei, ce legătură!

- La pielea goală! Să facă o plimbărică social-democrația care n-a vrut să recunoască legăturile criminale cu lejonarii!

Acum îl văd pe Cori. îi văd doar capul. li văd gura:

deschisă, venind avidă în întâmpinarea prosopului răsucit, ținut orizontal, de Pușcașu. Îl văd cum muscă din prosop ca dintr-o zăbală, îl văd cum se răsuțește, pentru ca

Pușcașu să-i poată lega prosopul la ceafă.

- Pop Cornel, centironul tău! Tu iei bîta lui Cori!

Nu mai privesc. Ce să văd? Ce să mai văd? Nu mi-e destul că aud, aud, aud, Dumnezeu m-a pedepsit neînzestrîndu-mă cu pleoape și la urechi.

_ Și, la urma urmei, de ce l-aș plînge pe Gherman, care abia adineauri l-a șantajat pe Bîrsan cu genunchii mei și

1-a stîlcit în bătaie? Apoi, fără să piardă timpul, a trecut la Cobuz: l-a întors - acum să fie și el întors, ca să văd cum e!

- Distul! - înseamnă că a căzut, că nu mai mișcă.

Înseninează că pot privi. Printre picioarele mesei, disting, pe ciment, o ceva care aduce cu cineva. Dar dacă acela a fost Cori Gherman, pe cine are să pună Țurcanu să-i ia pulsul?

Pe nimeni^ nu-i nevoie.

Asta ce-o^mai fi? Nu văd bine, dar parcă... Intr-adevăr, cineva care pare a fi Pușcașu se culcă deasupra lui

Cori. Deasupra, de-a curmezișul.

- 125

- Și tu, măi! Și tu! Și tu!... - Țurcanu începe să se vadă pe măsură ce bătașii se orizontalizează, asezîndu-se ca lemnele în stîngen, peste Gherman, sînt atît de mulți, încît acum, după ce l-au acoperit pe Cori, se culcă peste colegii lor.

- Verhovenski! Ia treci și tu! Da, da, tu care-l știi pe de rost pe Dostoievski..

Tolea se zbate, se opune, însă cu Țurcanu nu-i merge:

e luat pe sus, așezat deasupra grămezii și ținut acolo.

- Gata, Tolea, nici nu era nevoie de mai mult: cinci secunde, o secundă, e destul... - tot pe sus îl duce pe prici, unde îl așează cu grijă suspectă. Ai văzut, Tolea, ce simplu se face uniunea mistică? Vezi ce simplu se realizează legătura de sînge? Dacă mai ai chef, dă încă un citat din

Demonii - ho-ho-ho! De-acum, n-ai să mai poți pretinde că tu ești un pur, un neatins: și tu ai fost deasupra lui Gherman; și tu l-ai apăsă; și tu l-ai făcut să sufere, deci te-ai unit cu el și tu! Te-ai unit și cu Pușcașu,, te-ai re-unit cu Pop Cornel - ai devenit... același 'aluat ca păduchele ista di Bălan - h'a-ha! Iar

prin Gherman, te-ai unit cu mine, Tolea! De-acum, vrei, nu vrei, sîntem una și la bine și la rău! Ia, dișul, sus, toată lumea!

Grămada se dezghioacă, se micșorează, scade. Bătăușii, acum în picioare, așteaptă - ce?

Acolo, jos, pe ciment, va mai rămîne ceva.? Sau numai conturul lui Gherman? Așa să arate oul pătrat? Aplatizat? A, nu, e doar cubic, și-a păstrat, totuși ceva din a treia dimensiune. Atît că nu știu cum stăm cu coaja. Nu se prea bucură coaja cînd conținutul se apucă să-și schimbe forma.

Nu știu, de unde să știu. Și nici nu văd.

Văd în schimb picioarele lui Țurcanu, de cealaltă parte a cubicului, totuși, Gherman. Un bocanc se mișcă, în căutare de ceva. A găsit. Asta era: bocancul lui Țurcanu se strecoară sub ceafa lui Cori. Apoi se înalță, înălțînd și capul aceluia. Capul... - i-l văd aproape bine, seamănă cu al lui Sofron: ceva cu găuri, ceva-gaură.

Mîna lui Țurcanu - i-o văd deasupra mesei - arată...

Dar arată spre mine, mi-a venit și mie rîndul, Doamne fe-rește...

Mă las să cad pe spate și mă atîrn cu privirea, cu sufletul, cu speranța de cămilă, de cămila mea, căutînd cu disperare și negăsind: voia - să fie? să vie? ; împărăția - să se facă? să vie? - nu mai știu nici Tatăl Nostru, așa că îl chem, îl rog, îl somez pe Elisav:

- Vino! Vino odată!

Elisav este atît de tare, atît de tare va ști, va putea să îndure camera 4 spital, încît suferința lui va face să explodeze în mii fărîme, va preface în pulbere oul lui Țurcanu.

Și nu. Încă - Elisav nu se arată. Știu că încă nu este ziua și ceasul. Știu însă: cînd va fi, va veni.

Așa că reconstitui Tatăl Nostru (voia - să se facă;

împărăția - să fie) și îl rostesc pe îndelete, liniștit. Sînt, în continuare, alături, Elisav poate că încă nu vină, eu sînt în loja de orchestră.

Din loja de orchestră bag eu de seamă că Gherman, gol, însîngerat, proptit în patru labe, linge cimentul. Linge cu știință, cu grabă și rîvnă. Din cînd în cînd bocancul domnului Țurcanu îi arată, fără să atingă pardoseala, alt loc, cu.

Gherman, ascultător, prompt, se duce cu capul, cu limba și rîvna acolo unde i s.-a indicat.

- Lingi, pană rămîne cimentul lună!

Trîntindu-si la fiecare pas bocancii, de parcă și i-ar scutura de praf, Țurcanu vine, se trîntește pe pat. Nu și-a desprăfuit bocancii, pe bocanci nu e praf, altceva: aceea.

Dinspre bocancii lui Țurcanu, aflați la jumătate de metru de nasul meu, trage, sfîsietor, amar-acru-ascuțit, aceea.

- Cori, după ce termini curățenia, te cureți și tu, frumos, te speli bine-bine, te îmbraci și-ți reiei trelaba. De data asta nu te-ntorc, dar poate că mîine mă răzgîndesc.

Pînă atunci, să mi-i bagi și să mi-i scoți de sub prici pe bandiții iștea, că a început să pută priciul sub ei de-atîta lene și nemișcare! - Țurcanu a rostit toate astea fără să-și dezlipească privirea din tavan și oftînd din greu din cînd în cînd.

Țurcanu geme, horcăie, horăie, se luptă cu pedepsele lui întoarse, în timp ce plintoanele nu-i lasă pe cei de priciuri să respire și poc! și poc! și : „De ce dormi, banditul? !”, poc! poc !: „De ce nu dormi,, banditul? !”, singur Bălan pune adevărata, unica întrebare: „De ce, banditul V, lovind înainte, lovind în timpul, lovind după, așa că în fața acestei, cum zice el însuși, singure alternative, noi plecăm chiar acum, din gara Chișinău.

Ușor de zis, mai greu și în ziceam că, din motive istorico-geografice, Chișinăul este, de eîțiva ani, dincolo, la ruși, nici chiar în ziceam-că nu poți ziceaică: pleci de pe teren ferm, al tău, chiar dacă urît, greu, nu poți pleca, evada, scăpa dintr-un acolo în care încă n-ai ajuns, sigur că tare aș vrea să merg cu Iulia, întîi la Stockholm, pentru primul concert al lui Minai la pupitrul Orchestrei Regale, apoi la

Roma, dar nu pentru papă; la Viena, dar nu neapărat ca s-o căutăm pe Măria Cebotari, o fi murit și ea, demult, dar mama nu știa, în fine, la Veneția. ir>

fine la Paris, în fine, la.

Acestea toate sînt bune. Nu ca Chișinăul, absurdul: ca să pleci din el, trebuie mai întîi să te duci la el, spre el.

Acestea toate sînt bune, fiindcă oricînd, în timpul, putem să ne spunem:

„Dacă vreau, mai rămîn aici, cît vreau; dacă vreau, mă ridic și plec, încolo, înapoi, unde vreau”.

Unii spun că noii-născuți plîng, pentru că au fost alungați din adăpostul pîntecelui mamei, alții explică plînsul ca pe un efort de expulzare a lichidului care le astupă nările, gura, împiedecîndu-i să respire,

De fiecare dată cînd Iulia a născut, am avut impresia că ai noștri plîngeau de nehotărîre: să rămînă? să plece?

De fiecare dată cînd mama ne-a născut pe noi, am avut impresia că poate ar fi. trebuit să se gîndească bine, înainte de a.

5

Și nu se mai oprește, nu se mai oprește. Lecțiile, demonstrațiile cu Gherman, Cobuz, Pop Cornel nu dau roadele așteptate.

Asta trebuie să fie opinia lui Țurcanu.

Mai mult de patru ore pe noapte nu doarme/ restul timpului și-l dedică demascărilor: explică, urlă, bate, comandă bății, demască el însuși, la 4 Spital, iese din celulă cînd are chef, gardienii îi stau la dispoziție, la fiecare dorință de-a lui, zic: „Da, să trăiți...” - însă nu știu dacă spun: „clomnu” ori „tovarășu' Țurcanu” - absentează pentru un ceas, alteori mai multe ceasuri, revine obosit, gîfîind, cu ochii arși, cu gura uscată - a cheltuit multă salivă pe noi, bandiții - se odihnește cîteva minute pe pat, cu mîna dreaptă sub ceafă, cu privirea în tavan, oftînd, cînd te aștepți mai puțin, sare printr-un Delfin și are idei:

„Toată lumea-ntr-un picior, în stîngul, mîna dreaptă-n sus!”

„Toată lumea pe spate, picioarele desfăcute în V, ridicate la 45 grade, mîinile întinse, paralele, la 45 grade față de corp!”

„Gamelele pe ciment, la jumătate de metru de piciorul piciului, voi pe prici, pe burtă, cu mîinile la spate - mîncăți!”

„Vă așezați pîrechi-părechi, față-n față, fiecare cu degetul arătător al mîinii drepte la rădăcina nasului celui de vis-à-vis!”

„Toată lumea în Handstand, pe prici, la părete - nundoi picioarele, nu cazi, nu te sprijini de părete, decît cu călcîiele!”

„la, părechi-părechi: vă palmuiți reciproc, după comandă: Dreapta ! Stîngă! Dreapta...”

Mai ține un discurs, îi mai extrage lui Bogdanovici un dinte putrigăit, ne zugrăvește Canalul în culorile cele mai, țipătoare - canalul, eh, canalul, oftează el, ca în cîntecele rusești, apoi ne explică cine-cum va avea cîntea-deonoare să lucreze acolo: numai total-reeducații, total-dimascații, total omnoul... Pleacă din celulă, zăbovește peacolo, se întoarce, oftează cu ochii în tavan, geme încetîșor, sare prin Delfin, urlă, aplică alte idei, pleacă, revine, are idei...

De cîteva zile se ocupă de Verhovinski: Tolea este treierat la plimbărică, măcinat la pejea-goală-pi-masă, tocat la grămezile obișnuite, croit din senin și din mers de către plantoane, ciomăgit și noaptea:

„De ce nu ții mîinile deasupra, pe pătură, întinse bine?”

„De ce dormi pe spate?”

„De ce dormi pe-o parte?”

„De ce-ai adunat picioarele?”

„De ce-ai vorbit în somn?”

Tolea nu doarme, nu are somn, plantoanele îl țin treaz cu ciomegele, carnea îi este răscolită, bătucită, sfîșiată de bîte, curele, catarama, șpițuri de bocanc. Nasul rupt, re-rupt, răs-rupt, buzele sfîrtecate, dinții din față rupți, degetele de la mîini rupte, brațul stîng rupt, o pleoapă...

Bălan, marele descoperitor, i-a descoperit întîi și-ntîi, pleoapele: i le apucă între degete, trage, lasă; apucă, trage, lasă - ne jucăm de-a foaie verde praștie. Desigur, marele asociator, asociaționist Bălan a făcut, prin asociațiune, o a doua descoperire: bărbații au coaie, într-o primă fază, s-a jucat de-a praștia cu scrotul, după metoda aplicată pleoapelor. Apoi a îmbogățit-o: în timp ce patru inși îl imobilizează pe cel ales, cu pantalonii coborîți, ciupici, curele desfăcute, el prinde pielea între aua bîte și trage. Scrotului nu i se clă drumul ca clin praștie: este doar strîns, tras, răsucit. Nimic altceva nu i se.

Gabi Damaschin, ca stîngaci, era normal să descopere ficatul omului. Așa, pirpiriu și neajutorat cum pare, are un croșeu de stînga ucigaș. Verhovinski însă nu pare impresionat: ori are ficatul în partea stînga, ori tot în dreapta, dar nu mai contează - de ce-ar mai conta?

De cum Țurcanu îi rostește numele, Verhovinski spune, sau încearcă:

- Tot ce-am avut de declarat am declarat la Securitate.

Țurcanu însă nu are încredere în declarațiile de la Securitate. Ai zice că el e cel puțin mareșal al unei instituții care controlează 'Securitatea, li aduce aminte lui Verhovinski că, la Securitate, nu declarase că are sînge alb; că taică-său, ofițer țarist, luptase împotriva revoluției; că mama, cîntăreață de operă, se produsese la Curte; că un unchi, anarhist, îl insultase pe Lenia; că o mătușă, trotskistă, se opusese - ce obrăznicie! - Marelui Staîn; un bunic fusese deputat în Dumă, iar sora lui Tolea, T-îțiana

(ce nume frumos, dar, ciudat, Țurcanu îl pronunță cu totul altfel: Tatania), după ce atrăsese în cursă un general sovietic, la Iași, fugise în Franța, de unde trimitea scrisori în cod. Iar el, Anatol Varlamovici Berhovinski - le-jionar! Drept care mai întîi îl ia la palme, apoi la pumni, îl tescuiește cu picioarele - iar la urmă:

- Ia, măi Pop Cornel, explică-i camaradului Verhovinski (apasă pe e) bazele filosofici lui Mironovici!

Nu știu cine e Mironovici, dar după disprețul din glasul lui Țurcanu, presupun că e un doctrinar legionar.

Azi, după mamă-tată-unchi-bunic-mătușă-soră, după pumni-palme-picioare-ciomege și după Mironovici, Țurcanu îi ordonă lui Pușcașu să tragă tineta afară de sub prici, iar lui Verhovinski să facă gimnastică, sus, cocoțat pe buza ei.

- Pop Cornel, conduci gimnastica! Dacă refuză, îl botezi! - și Țurcanu pleacă grăbit din cameră.

Sînt convins: dacă nu la prima lăsare pe vine, cel mai tîrziu la a treia, Verhovinski are să cadă înăuntru. Iar dacă va schimba vreun gest de nesupunere, de ezitare,

Cornel nu va ezita să-l bage cu capul în tinetă - botezul lui Țurcanu.

Sus-jos, sus-jos - Tolea Verhovinski se lasă pe vine,

Tolea se ridică, Tolea nu se sprijină nici măcar cu un colț de toc, buza tinetei rămîne mereu perpendiculară (reglementar) pe talpă. Sus-jos, sus-jos - număr pînă la treizeci, renunț: nu se poate; așa ceva nu există, unii se poticnesc de la zece, altora, de pe la trei încep să le tremure picioarele, mîinile

caută, zăpăcite, un echilibru în permanență amenințat, iar aceia nu sînt atît de zdrobiți în bătaie, nedormiți înfometați, ca el; unii, mulți, nu sînt în.

stare să facă genuflexiunile jos, pe teren ferm, darmite sus, pe tinetă!

Sus-jos, sus-jos, metronomul cu centiron începe să dea semne de oboseală - Cornel Pop, neobositul; a răgușit;

se încurcă din ce în ce mai des în comenzi, zice: Sus-sus!

și Jos-jos! - uneori prea rărește, alteori prea accelerează.

Îl salvează ingeniosul Bălan: preia el ritmul, ciocnind între ele două bîte - le trece apoi în mîinile lui Cornel.

Poc-poc, poc-poc - Tolea se înalță, Tolea se lasă. Deasupra tinetei. Plină ochi.

De cînd durează: de cinci minute? de douăzeci? de un ceas întreg? Dumnezeu știe, sîntem cu toții, nu doar spectatori, ci participanți la această înfruntare Tolea-Tinetă. Știm că mai devreme sau mai tîrziu, Tineta va învinge. La început, ținem cu Tolea - nu este el de-al nostru, om? Dar pe măsură ce trece timpul... Ce fel de om, de nu cade odată? De ce ne chinuie - tortura o îndurăm noi, privitorii, nu el, Verhovinski, căruia ce-i pasă, el se apleacă, se ridică, atît, pe cînd noi, nouă ne crapă inima-n piept de-de-de... Și, mă rog, ce vrea el să rie demonstreze?

Că e mai tare decît noi, că ține mai mult decît alții? Că el e altfel făcut? Că el nu acceptă chiar orice și are și mijloacele să se opună? Să se răzvrătească? Bine, nu acum, fiindcă acum execută ce i se ordonă - dar cum anume:

ca o sfidare! Nu numai la adresa nefericitului de Cornel, a ticălosului de Bălan, a nebunului de Țurcanu, dar și la adresa noastră, care sîntem de-ai lui, oameni.

- Porcule! Rusnacule ! Banditule - te crezi mai cu moț decît noi?

Nu a fost glasul vreunui ciomăgas, ci al lui Cobuz, întorsul. Dacă nu se prea grăbea, ar fi fost și al nostru, al fiecăruia. Singurii neparticipanți la indignarea geloasă:

Cornel și Tolea. Ei nu au auzit, ei au treabă.

De cînd durează? De unde să știm? Oricum, după aerul mirat al lui Țurcanu, revenit, deducem că de foarte mult timp.

- N-ați trișat, mări? Cori, l-ai lăsat cumva să răsufle?

- iar după ce Gherman îi șoptește ceva, nestăpînindu-și un gest de iritare, de contrariere, Țurcanu: Să continue pînă la Judecata de Apoi! Pînă cade cu botu-n cristelniță!

Vine și se trîntește în pat. Oftează mai des ca de obicei. Vădit, îl deranjează zgomotul bîtelor ciocnite între ele, nu-l lasă să se odihnească:

- Distul! Pintru moment, să treacă la locul lui î

Să treacă, numai că Pop Cornel nu se poate opri din bătut ritmul decît atunci cînd Gherman îi smulge bețele din mînă; să treacă, numai că Tolea n't se mai poate opri din lăsat pe vine, din ridicat decît atunci cînd patru inși îl coboară, pe brațe, de pe tinetă, însă cum îi dau drumul,

Tolea se rostogolește pe ciment, continuînd sus-josul, de astă dată, pe orizontală. Este nevoie de încă doi (total șase) ca să-l mute pe prici - unde Verhovinski continuă să-și chircească, să-și destindă picioarele, după un ritm pe care numai el îl aude, pe un sus-jos numai al lui, orizontal.

Alt client al lui Țurcanu în ultima vreme: Ștefănescu.

Adevărat, nu zilnic, precum Bogdanovici și Verhovinski,

Azi însă iată că i-a venit rîndul iar:

- Măi banditule, di ci n-ai declarat că...?

Nu înregistrez niciodată ce anume n-a mai declarat

Ștef - dacă nu cumva Țurcanu se ocupă de el doar așa, ca să se destindă...

Ca de obicei, Ștef se ridică în picioare pe prici și se lipește ue perete, tremurînd:

- Stimate domnule.Țurcanu, pe cuvîntul meu de onoare că...

îi pasa lui Țurcanu de cuvîntuî de onoare al lui

Ștefănescu... Azi îl pune să urce pe masă:

- Și-acum, banditule, spune după mine: clica manisto-lejionară a dus țara de rîpă î Spune, măi!

însîngerat, știrb, cu trupul sui, Ștef își rotește privirea, nu atît speriată, cît profund ofensată.. însă nu scoate un cuvînt.

- Spune, măi, după mine: Maniu este un porc, un idiot și un disanțat! Spune, după mine: Maniu momea fetițe nevinovate,' de nouă anișori, le dădea o jumătate de bomboană - toată viața a fost un avar - și, în timp ce fetițele de nouă ani sugeau bomboanele, el, dișanțatul bătrîn, le lingea pe sub fustițe! Cu

limba lui lubrică, de vipera țărănistă! Zi, măi! Spune ce-ți cer eu.'

- Zic, domnule, dar nu înțeleg semnificația cifrei nouă: de ce aveau fetițele neapărat nouă ani?

Țurcanu izbucnește în râs. Rîd și ceilalți. Disting behăitul bălânesc -- apoi Țurcanu, sufocat de râs:

- Ați auzit, măi? Cică de ce! Simplu, mai lumină a lumii din Ploiești: fiindcă ele nu aveau optzeci și ceva, ca bășinosul de la Bădăcin! - ha-ha-ha! Ho-ho-ho!

Ștef, adine jignit, bate repede din pleoape și își mușcă buza de jos cu cei coi canini, singurii supraviețuitori dintre dinții maxilarului superior. Țurcanu ia o bilă din mîna cuiva și începe să-l lovească pe Ștef peste picioare:

- Spune, banditule, ce-au cătat țărăniștii voștri pi pamînt sovietic? Ce-a cătat Mihalache al vostru ca voluntar, pe frontul antisovietic? Pradă ele război? Cetățencc sovietice, de violat? Găini de furat? Tinichele de adunat - ca alde „Minai Viteazul”? Spune, țărănistule: tot în izmene a pornit Mihalache-al tău să se bată cu Armata Roșie și cu gerul rusec?

Ștef țopăie - din nefericire, în contratimp, așa că încasează toate loviturile. Se văietă, atît.

- Spune, banditule, cum a uneltit Maniu împotriva poporului muncitor și a clasei muncitoare? Împotriva

Partidului Comunist? -- acum îl lovește peste coate. peste umeri.

Ștef face semne disperate că spune, spune orice, numai .să nu mai fie bătut. Țurcanu îl iasă. Ștef începe, fonfăit:

- Stimați colegi de suferință! Eu, ca membru al Tineretului Național-Țărănist... Eu... Iuliu Maniu,..

- Așa, măi! Zi-i de Maniu!

- Zic, stimate domnule Țurcanu. Așadar, Iuliu Maniu, șeful partidului Național din Transilvania care a fuzionat cu partidul Țărănesc din Vechiul Regat...

- Nu-mi face istoria izmenelor care și-au găsit peticul... din chiloții Măriei Thereza - ho-ho-ho! Mie să-mi vorbești despre Maniu!

- Despre Maniu... Iuliu Maaiu s-a născut la 8 ianuarie 1873...

- Nu ne interesează cînd s-a născut, ne interesează cînd are să crape, bestia, banditul, anticomunistul, antisovieticul - zi-i, măi!

- Zic, domnule '-. Iuliu Maniu a fost arestat la 25 iulie 1947, condamnat la o sută și patru ani de...

- O sută patru-ți dau eu, peste' bot, dacă nu spui, aicea, s-auzirn și noi, ce le făcea el fetițelor! Nevinovate! În vîrstă de nouă anișori - spune!

- Spun, spun... - Ștef încearcă să evite loviturile.

Dar, dintr-o dată se oprește, cu toate că bîta lai Țurcanu răsună sec în oasele lui. Și strigă, cu glas ascutit, ai zice de femeie:

- Iuliu Maniu este un martir în țara asta în care martirii se numără cu...

Nu mai aflăm cu cît se numără martirii -• în țara asta. Oricum, atîția, plus unu: David Ștefănescu din Ploiești.

La urmă - ce tîrziu vine, aici, la urmă - Țurcanu însuși îl culege de pe ciment, unde l-a frămîntat cu picioarele, unde s-a șters pe picioare de el ca de o ștergătoare, îl duce la tînetă și îl scufundă - ținîndu-l de glezne. De fiecare dată cînd îl ridică, întreabă:

- Martir, Maniu? Căcat, nu martir!

Și iar îl bagă, cu capul în jos. Și iar îl scoate și iar îl întreabă și iar îl scufundă. Pînă cînd Gherman:

- Destul, dom' Țurcanu, că face bulbuci!

Descumpănit, cu picioarele moi,. Țurcanu se oprește.

Privirea rătăcită, de abia trezit din somn. 11 lasă pe

Ștef să cadă, morman, lingă tînetă, apoi vine și' se trînteste pe pat.

De astă dată mirosul dinspre el este clement, omenesc - și familiar," îl cunoaștem cu toții, dinainte de

4 Spital. '

Dar iată-l, sare în picioare. Și vorbește, vorbește, îi place să vorbească, să se asculte vorbind - să-i fie cumva teamă de liniște? Uite-l cum bate cu pumnii în masă, zbierînd, stropind cu scuipat:

- Un moldovan a creat Mișcarea Lejionară, un moldovan are s-o stîrpească de pe fața pămîntului!

Am mai auzit asta. Am mai auzit și de ouă: pătrate, cubice; de praf de ouă; auzit și de idioții de liberali, vitele încălțate de țărăniști, lacheii social-democrați;

știm, știm: escrocul de Carol al II-3ea și paranoicul

Antonescu nu fuseseră în stare să-i lichideze pe legionari: persecutându-i, interzicându-i, închizându-i, mai împuscând pe unii, mai sugrumând pe alții, nu făcuseră decât să-i întărite și să-i întărească. De ce? Fiindcă le oferiseră pe tavă exact ceea ce doreau ei, legionarii:

suferință și martiri.

- Dacă politicienii dinainte nu v-au găsit ac de cojoc, v-a găsit clasa muncitoare, lejonari! Gata cu Nicadorii, cu Decemvirii, amin cu moartea, numai moartea lejonară în Structura voastră de oligofreni fanatici, educația voastră de ucigași-sinucigași v-ar face să mășăluiți spre.

moarte ca vitele la abator - „spre moarte, pe culmi de veac, voi, ca stînca”... E-he, dar clasa muncitoare nu-i tîmpită! Clasa muncitoare vă cunoaște cum nu vă , cunosc nici mamele voastre. Clasa muncitoare știe cum să vă descuie - fiindcă ea știe cum ați fost încuiți.

Clasa muncitoare n-o să vă împuște, lejonari! N-o să vă răstignească - nu, nu, nu! O să vă descuie întii trupurile, lejonari - n-o să vi le strivească de tot, ca-ma-razi, clasa muncitoare are altă treabă decât să vă alimenteze martirologia...,

Mai zice, mai zice, apoi îi șoptește ceva lui Gherman.

Acesta se duce la ușă, bate, îi spune gardianului cine știe ce. Țurcanu vorbește, vorbește, se repetă, nu are importanță. Gherman revine și, într-o pauză de respirație, îi confirmă ceva din cap.

Brusc, pe Țurcanu îl apucă euforia: se plimbă săltat, își freacă palmele, glumește cu cei din jurul său

- parcă ar spune anecdote - și tot el rîde primul, cu hohote uriașe. Dar la discurs nu renunță - îl: ' „f-să pe alt ton:

- Așa că n-o să vă ucidem trupușorul, lejonari: o să vă umblăm olecută pe la sufiețelul de culoarea găinațului de gîscă - ha-ha-ha, ce zici, Pop Cornel?... O să'

vi-l demontăm, frumușel, o să vi-l remontaăm la loc - după alte legi, după aceeași schemă... Cu sămnul schimbat... Când o să vă priviți în oglindă, o să vă întrebați:

Cine-o mai fi și ăsta? - este, Pop Cornel? Țelul nostru este ca întrebarea să sune: Cine-o mai fi frumosul ăsta? - însă pînă acolo, mai e cale, mai e vreme, mai întîi, să vă curățați di putrigai! Să vă lapadați de tot ce-i vechi, pentru ca, în oglindă, să vă găsiți un chip frumos, nu masca asta, urîță, hidoasă, moștenită de la vechea societate, de la familie, de la biserică! Să vă dimascați!

O știm și pe asta: va trebui să ne smulgem masca, chiar cu carne, cu piele - și cu ce mai rămînem, ce punem la loc - altă mască?

Bineînțeles nu-l pot întreba așa ceva pe domnul Țurcanu; nici de ce nu se întredemască ei, clasa muncitoare și legionarii, ei își cunosc cheile, măștile, demăștile - oricum, nu m-ar auzi:

- ...scîrbă de voi înșivă.', zbiară el, din nou mmios.

Veți rămîne în viață, dar în viața voastră nu veți mai putea privi pe cineva drept în ochi!

Se pare că i-a scăpat" ceva ce nu trebuia spus

- izbucnește în rîs forțat, încercînd s-o dregă:

- În viața voastră nu veți mai putea dori biruința lejonară!

Atîta pagubă. Nu sînt lejonar, habar n-am de biruința lor, eu am habar de genunchii mei, de rănilile mele de pe omoplați, de pe șale, de-atîta stat în pat, pe spate.

- Fiindcă nu se poate face pedagogie iară material didactic, vă invit, deocamdată, să-l priviți pe Bogdanoviei. îl vedeți? El afost - ori s-a crezut... - un fe]

di șăf I O să aveți ocazia să. vedeți și un adivarat șăf:

pi Balanișcu, bulibașa Centrului Iași... Dar pînă să sosească - adus cu mari sacrificii, ha-ha-ha!, un șăf și mai mare, ia uitați-vă la unul mai mititel - Pop Cornel!

Ca de fiecare dată cînd i se rostește numele, Cornel tresare și ia poziție de drepti. Tremurînd.

- N-o fi el Făt-Frumos -- tătîne-său era la armată, de doi ani, cînd s-a născut el, hi-hi-hi f - de mîne-sa îndeaproape ocupîndu-se porcarul satului - ho-ho-ho.'

Chicote, risete printre cei de pe ciment.

- N-o fi el lumina lumii - mîne-sa l-a fătat din picioare, la privată, primul contact cu materia se vede, nu? Se vede? - Țurcanu îl trage, îl împinge, îl rotește.

Lucrurile n-au stat mai strălucit după aceea, Cornel are preferință pentru garduri în care intră cu coarneau... Cît despre orizontul lui spiritual... știți cu toții că Pop Cornel e convins și azi că Hegel e un farmacist sas, din

Cluj, despre Copernic a aflat că a descoperit roata a cincea de la căruță, în privința lui Ienăchiță Văcărescu, nu poate fi decît fratele închisorii cu același nume!

Hohote, chiote - niciodată nu l-am văzut pe Țurcanu atît de vesel, de sincer, profund vesel.

- Însă așa, idiot, bocciu, berbec, chiar dacă n-a fost mare-n rang, a adus mari servicii Mișcării: o sută cinci criminali care s-au sustras judecării poporului muncitor au fugit din țară cu ajutorul lui! O sută cinci bandiți!

Ei bine, Pop Cornel și-a riscat viața de zeci de ori, ca să salveze viețile bestiilor care au trecut în Occident. A

Înfruntat și moarte, fiindcă cine nu știe că pe graniță se mai trage și fără somație? Ei, bine, priviți-l, camarazi! El este celebrul Pop Cornel! El e Pop Cornel - cel ca stîncă! Iată, camarazi, ce a devenit stîncă, în doar cîteva săptămîni! Priviți-l bine: mai poate el dori biruința iejionară? Ca să vină iar Garda la putere, să se întoarcă în țară cei fugiți cu ajutorul lui, pe pielea lui, dar să constate că vajnicul Cornel Pop i-a trădat? s-a lipadat de ei? Că a scuipat pe întreaga Mișcare? Dacă ți se întorc camarazii pe care i-ai trădat... la spune: ce au iejionarii pentru trădători, Pop Cornel?

- „C-avem doar gloanțe pentru trădători”!, recită, prompt, Cornel.

- Ce altceva? Și mai poți tu mărșălui pe culmi de veac? Ia, măi, mărșăluiește oleacă, să-ți vadă camarazii pasul iejionar!

Butonul odată apăsător, Cornel se pune în mișcare:

cu capul aplecat, bălăngănind, cu spinarea încovoiată, cu picioare de plumb, tălpi tîrîte, tîrșîite...

Ușa se deschide. Gherman care aștepta în preajmă schimbă cîteva cuvinte cu gardianul, apoi se dă la e parte. Intră careva cenușiu, cu o bască fostă bleumarin, acum prea mică, pătată, ca să aibă vreo formă, vreo culoare hotărîită.

Îl văd destul de bine; după ce ușa s-a închis, Gherman i-a făcut semn să aștepte acolo, lângă prag. Pare foarte slab, însă hainele par ale cuiva și mai slab. obrazul alb-alb, cu pomeți aprinși, de tuberculos, spinarea încovoiată și în același timp strîmbată pe laterală. E mult mai în vîrstă decît mine, - cred că și decît Țurcanu -•

spre patruzeci de ani. Impresie de ponoseală, de tristețe.

Și de resemnare. Nu are ce căuta în hainele acelea, nu are ce căuta acolo,' lângă ușă, unde l-a oprit Gherman, nu are ce căuta în pușcărie, pare rătăcit și resemnat în rătăcire. Privirea - m-a atins și pe mine, o dată - e de o asemenea resemnată tristețe, încît sînt convins că a văzut multe, altele, că ceea ce se petrece la 4 Spital este pentru ci o etapă depășită și în timp și în altceva.

Nu pare deloc speriat - și frica i-a rămas cine știe unde, cine știe cînd, în urma.

Pop Cornel mășcăluiește pe culmi de veac, în cerc sirîmi, în fața lui Țurcanu. Acesta (care privise de cîteva ori spre ușă) îl descoperă pe noul venit,

- Cos-tache!, face el, pornind în întîmpinarea necunoscutului, cu brațele larg deschise. Bine-ai venit, frate

Costache, dar poftește, poftește la noi, Costache dragă

- Pop Cornel, distuî!

Cel căruia i-a spus Costache înaintează și se oprește acolo unde i-a indicat Țurcanu, cu degetul (evident, nu

l-a îmbrățișat, așa cum ne așteptam).

Țurcanu se plimbă o vreme cu mîinile la spate, apoi bate din palme - ochii îi strălucesc:

- Ei, camarazi! Îl aveți în fața voastră pe Costache

Oprișan, șăful vostru direct! Priviți-l, priviți-l, camarazi: vedeți ce ținută, ce măreție, ce prestanță degajă el prin toți porii? Ce privire cîe vultur, ce inteligență scăpărătoare? Demnitatea - nu-i așa că sare din pagină, forțează respectul? Statura de adivarat săf nu-i așa că turtește, copleșește? Ian uitați-vă, măi: are el statura di săf? Are ! - la așa turmă, așa cioban, la așa lejonari, așa Oprișan! ha-ha-a! He-he-he!

Cei din suită se strîmbă de rîs. Behăitul lui Bălan, el sare din pagină.

Oprișan nu se clintește, o îi auzit el altele. Țurcanu schimbă tonul:

- Unde ziceai c-ai găsit cipilica asta, șăfule? - îi smulge basca, o cercetează, o miroase, se strîmbă- La gunoi? Primită de pomană la ușa bisericii Adormirea

Mă-ti Domnului? - ho-ho-ho!, i-o pune la loc, bleaga-Dar hainele, șăfule? Bre Costache, dar tu te-ai îngrășă t"

bre, nu mai încapi în ele - să ții rejim, Costache, să-țirecapeți silueta - chiar așa: un' ți-i silueta di săf? Nu&

te mai întreb unde-ai găsit mutra asta di iapă răpciugoasă, nici di inteligență... unde n-ai găsit-o - hi-hi-hi!

Rîde singur, ceilalți nu au prins întorsătura. Se adre-- sează „publicului”:

- Bine, măi ca-camarazi! Draji ca-camarazi: pi. unul ca aista l-ați pus voi să vă conducă? Pi culmi deveac? El, să vă facă 6 țară ca soarele pi cer? Sifiliticul; ista, să vă explice fi-lo-so-fi-a lui Nae? - ha-ha-ha!

Pi dișalatul ista... Dar spuneți și voi, cacamarazi: aista-i. trup în care să poată sălășlui un spirit sănătos? Dar uitați-vă la ochii lui di peste fiert - aiasta-i privire di săf, măi, ori di jițal lipadat? La așa vite, așa văcar --

ho-ho-ho! He-he-he!

Corul repetă, amplifică. Prim-tenor: Bălan.

- Gata recreația, începem lecția!, bate Țurcanu din,, palme. Voluntaru, vin-aici!

Ca în somn, Cristian Voluntaru se prelinge de peprici și se apropie, penibil, sărind într-un picior. Țurcanu se prăpădește de rîs; își bate coapsele, împarte în jur palme, ghionti prietenești:

- Ci-i aiasta, bre? Altă variantă a pasului lejionar?

Șontîc-sontîc, pi culmi di veac? Di ci șchiopătezi, caca-marade, ai fost rănit în lupta cea cruntă? Și ce ai pis față? Ce-ai pățit la ochi? Ai ceva și pe spinare? Doare, doare? A-ha, buba, buba... Și cine ți-a făcut bubița.

băi'țaș?

- Dumneavoastră.

- Ți-nsăli, băițică: eu am încercat să ți-o vindec, să,, ți-o tai, ca să iasă puroiul, putrigaiul. Buba... - știi cine ți-a făcut-o? El ! - și îl arată pe Oprișan. El te-a otrăvit, el te-a îmbolnăvit,

el ți-a stricat viața, el te-a băgat la închisoare, el te-a adus aici și așa! El, șăful tău! Uite că acum ai ocazia să-i plătești măcar o părticică din răul pe care ți l-a făcut: dă-i o palmă!

Nu văd ce se petrece, fiindcă nu se petrece nimic,, capul lui Voluntaru rămîne nemișcat.,

; - Nu vrei. Țți respectți șăful...' Rău faci, volintirule, a-espectui nu-i reciproc și te sfătuiesc să dai tu, înainte

«de a da el. Nu vrei... Nici demascarea să ți-o faci nu vrei
'.. - te înțeleg: te gîndești la ce-or să spună ca-ma-ra-zii, la ce-or să spună șăfii... Asta-i, că nu știi, nu vrei să știi

«că șăfii s-au lipadat de voi, plevușcă! S-au lipadat, după
.oe v-au nenorocit - ardi-l pi săf!

Nimic. Țurcanu oftează:

- Te-am avertizat, dar cum nu poți face binele cu de-a sila...
Oprișan, dă-i o palmă lui Voluntaru!

Aud un: plici !, moale. Capul lui Cristian tresare
.foarte, foarte, tîrziu, de parcă ar fi primit o a doua lovitură.

- Ai văzut, măi? Acuma știi în cine-ai crezut?
Acuma știi ce crede șăful tău despre tine? Că meriți pâlnie
- dă-i înapoi! Dă-i, că de nu, te trec iar prin plimbarică, pînă te las și far' de celălalt picior!

Nimic. Liniște.

- Oprișan! Dă-i ordin lui Voluntaru să-ți cleie o palmă - dar una țapănă, bre, o palmă aclivarată di lejonar adivarat!

Aud un murmur.

- Mai cu nădejde, să te-audâ-ntreaga Lejiune!
- Țți ordon să-mi dai o palmă, zice Oprișan, otova.
- Nu.

- Cum, nu, măi?, face Țurcanu, înveselit, Trebuie să cădeți la-nvoiaia, că altfel, ne prinde noaptea pe-aici...

'Ești pi calea' cea bună, Volintirule, brava, rnăi! Ar fi fost mult mai bună, dacă, ziceai: Nu ! la început de tot, să nu ascuți ordinele idioate ale șefilor tăi idioți!

Aud plescăind o palmă, îl văd pe Oprișan făcînd un pas îndărăt, dezechilibrat.

- Brava, măi Volintirule, ești pi calea cea bună - ia mai ardi-i una! la spune, bre Costache: cum de suportți tu, coscojea săf, s' ti ieie la palme un mucea, un lejonar di rînd? la pune-l la punct! Croiește-l.

Croiește. Se întrecroiesc. Una-ție-una-mie.

- Distul! La locul tău, Voluntaru! Grigoraș : aici!

Rîndul tău să... Nu da așa tare, măi, că-mi deteriorezi ariaterialul didactic și mai am nevoie de el! Brava, Grigoraș, ai fost tu un berbec și-un fanatic, acum ești pe calea cea bună, brava, mergi cu bine la locul tău, ha-ha-ha! Ia, măi, acum să aflăm ce părere luminată are despre această proble-mă camaradul Verhovenski!

- Verhovinski e de părere că lumina care ne vîna de la răsărit... - Tolea vorbește ca un astmatic.

- Brava, Tolia, vezi că-i bun un Oprisan la casa omului? Așa-i, Tolia, dinspre URS S ne vine lumina, dar ție, rus alb și român verde ți-a trebuit mult timp ca să pricepi...

- Eu o știu, demult, tu nu pricepi nici în clipa de față... Lumina asta de la răsărit, cum' a zis marele tău

Sadoveanu... Lumina asta are să te ardă și pe tine, după ce ne-o pîrjoli pe noi... Flăcările iadului...

- Dar nu fi apocaliptic, Tolia! De cînd faci pe profetul prea vezi peste tot numai foc, pară, uncrop, fum...

- Ai să vezi și tu, dar prea tîrziu... Așa a fost în

Rusia, așa o să fie și aici, în gubernie: tu ne lichidezi din ordinul lui Teohari și-al lui Nikolski și-al Anei

Pauker; după co-o să-ți faci treaba ta murdară, Teohaii și Nikolski or să te lichideze pe tine și pe ai tăi din

Suceava...

Be necrezut: Țurcanu nu-l întrerupe, îl lasă să vorbească. Să nu fie în stare să-l oprească, să-i închidă gura - el, marele Țurcanu?

- Așa cum ne obligi tu să recunoaștem, să ne asumăm crime imaginare, tot așa or să te obligе șefii tăi cu epoleți să recunoști, să-ți asumi, nu numai ce-ai făcut

- și ce-ai făcut, Țurcanule? ! - dar și ce n-ai făcut tu, ci' ei, care or să te acuze; ai să recunoști, în fața lor, cum recunoaștem noi în fața ta, ai să recunoști ce-or să-ți ceară, anume că tu, voi cei de la Suceava, ați avut inițiativa, că ei, sărăcuții, nu știau nimic, erau în vizită la o mătușă, deci ai făcut ce-ai făcut fără știrea lor, fără permisiunea lor, deci, împotriva intereselor lor. Cu un glontc-n ceafă ai s-o sfîrșești,

după ce-ai să-ți faci datoria de călău, să-ți aduci aminte de cuvintele mele, când ai să te prefaci și tu în victimă...

Verhovinski a tăcut, de fapt, continuă, îi văd bazele mișcându-se, dar nu se mai deslușește ce spune. Țurcanu așteaptă, așteaptă. Nu așteaptă, doarme de-a-n-picioarele - când s-o trezi...

- Să-mi aduc aminte de... Să-mi aduc aminte de cuvintele tale... O să-rni aduc, fii pe pace: când arn să șăd pe terasă la o cafine, cu o bere rrece-rece dinainte,

.atunci o să-rni zic: Bietul Tolia, Dumnezeu să-l ierte, că bou a mai fose la viața lui! Dar pînă la berea ceea...

Costache: ia servește-i o halbă pisiti bot apocalipticului ista! Să-i piară cheful de profeții!

Oprisan se apropie de prici, liniștit și îi dă lui Verhovinski o palmă - a fost slabă, anemică, dar l-a răsturnat pe Tolea pe o coastă. Oprisan se răsuțește spre

Țurcanu, întrebător.

- Brava, Costache, pintru azi, de-ajuns- Te mai chem eu, la nevoie, pîn-atunci, mergi cu Dumnezeu si s-auzim de bine...

ii ia pe după umeri și îl conduce spre ușă. Bate, iar în așteptare, ii vorbește, ținîndu-l pe după cap.

Nu înțeleg nimic din ce spune, înțeleg că nu înțeleg nimic și că ar fi timpul ca Elisav să vină, să vină, ca să explice el.

Să vină Elisav, mai întîi să audă și el ce-mi spune, ce-si spune Țurcanu, întins pe pat, cu mîna sub ceafă, cu privirea în tavan:

- Imbecilul! Imbecilul ! El crede că dacă... Mă sperie - pe mine? Pe mine nu mă sperie nimeni și nimic - este Vasile?, mă chestionează el, vîrîndu-mi-s-e în suflet.

- Este, dom' Țurcanu, răspund, tremurînd.

- Imbecilul î Face pe profetul, dar nu vede dincolo de pragul celulei, lumea se oprește în poarta închisorii ca pentru toți nenorociții de legionari - este Vasile?

- • Este, dom' Țurcanu!

- Este, dom' Țurcanu, este dom' Țurcanu - nici tu nu-nțeiegi, nimeni nu vrea să-nțeleagă că dacă Revoluția din Octombrie a schimbat fața Rusiei, al doilea război mondial a schimbat fața lumii întregi! A planetei!

Țurcanu delirează. De astă dată, cu glas scăzut, însă delirează. Se uită în tavan și descrie ce vede: comunismul cucerind țară cu țară, continent după continent...

- Nu cu forța armelor! Cu forța ideii!

Delirează, întâi a spus: forța ideii; apoi : ideologia forței; apoi : ideea de forță a ideii... Ce-o fi în capul lui? Bine, bine, dar dacă l-ar auzi șefii lui, cum spunea

Verhovinski, dacă șefii Teohari, Nikolski, Ana Pauker l-ar auzi pe subalternul Țurcanu ce lucruri nepermise divulgă...

Dar Țurcanu nu se teme de nimeni, de nimic - să vină și Elisav, să audă ce îndrugă Țurcanu:

- Imbecilii! Așteaptă ca Occidentul să vină... Ca să facă, ce? Dar ce poate face,- în fața unui bărbat, o muiere? O curvă? Ce altceva decît să-și suflece poalele, să-si desfacă crăciul și să aștepte, tremurînd de plăcere, să fie...

Și spune ce anume așteaptă să fie, muierea. Rostește cuvintele cu mînie și cu suc, se vede că de ani de zile nu s-a mai atins de femeie. Se uită în tavan, și acolo vede Răsăritul-rnascul care face ceea ce a făcut, ritmic, de milenii, cu Apusul-femelă: o îinpu', în fine, violează.

- Omul... Omul este o muiere care nu așteaptă decît să fie pusă jos și îinpu... sămînțată, se corectează eî pentru întîia oară. Cu forța, cu forța! Se ridică în capul oaselor și cu mîinile arată cum, icnind, mugind, grohăind.

Așa! Așa ! Ce-a spus Lenin?

Nu știi ce-a spus Lenin, nici nu mă interesează, dar Țurcanu mă apucă de un umăr și-mi explică, dureros:

- „Nu știi -• te-nvățăm! Nu poți - te-ajutăm î Nu.vrei -...”

Mă întreabă pe mine ce-mi face el mie, dacă eu nu vreau:

- Te-obligăm! Te-obligăm! Te-obligăm!

Bine că mi-a dat drumul de umăr. Ce bine-i pe lumea asta cînd.domnul Țurcanu te lasă din mîinile lui - chiar dacă nu scapi de vorbe: ,

- Știi ce-i Adevărul? Nu știi! Binele ? Nici atîta.

Dreptatea - care dreptate? - deci, nu știi nimic, deci vii la tetea, să te-nvețe el, totul, de la alfa. Noi te-ajutăm să afli!, zbiară, bate cu pumnii în genunchi. Te obligăm să afli - întru binele tău, imbecilule!

Întru binele nimănui, imbecilule care crezi în binele forței, în adevărul constrîngerii în dreptatea violului, ai s-o sfîrsești cum ți-a profețit Verhovinski, lichidat de cei care te-au pus să ne lichidezi pe noi, nimeni n-o să te plîngă, nici soția, nici fițița și chiar dacă o vor face își vor plînge tatăl și soțul nu stăpînul, tu încă n-ai aflat că stăpînul este robul robului său, nici că dacă bărbatul este stîlpul casei, femeia este însăși casa - dacă ți-așface un desen, tot n-ai înțelege decît ceea ce vezi în tavan, ca pe un perete de closet de gară.

De unde-ai scos că femeia abia așteaptă să fie pusă jos și siluită? De unde-ai scos că bărbatul este o femeie care abia așteaptă să fie constrînsă,.

obligată să accepte adevărul tău și binele tău, ai-o sfîrsești cu un glonte în ceafă și nimeni n-o sate plîngă.

Te plîng eu acum, orbule, care n-ai văzut niciodată o femeie mergînd ori stînd; surdule, care n-ai auzit niciodată o femeie rîzînd sau plîngînd sau tăcînd; te plîng eu pe tine, siabule care visezi strivirea altora; impotentule care visezi violuri - ești din cale-afară de neputincios, de asta vrei să te impui prin forță.

A fi, pentru ființe ca Țurcanu, înseamnă a agresa.

Eu mă simt suficient de tare, pe masculin, ca să nu mă cred obligat să-mi probez mereu și mereu virilitatea.

Ca impotenții.

6.,

În această dimineață nu s-a mai bătut la grămadă nici astă noapte plantoancele n-au mai poc-poc; niciaseară, poate pentru că...

Ieri, după prînz, Țurcanu mai ținuse un discurs; îl sfîrșise, anunțîndu-ne că mîine (adică azi) vom avea inspecție. Așa că totul să fie în ordine. Azi dimineață ne instructase:

- Inspecția e pentru mine, nu pentru voi, așa că n-aveți ce raporta! Măi, cei cu sămna pi față: dacă vă-ntreabă careva ce-ați pățit, spuneți că v-ați lovit singuri - ceea ce corespunde adevărului ha-ha-ha!

Și plecase.

Gherman a condus curățenia, baia - unde au fost duși cu toții, în afară de Bogdanovici, Verhovinski și

Voîntaru. Desigur, și de mine. După baie. Cori a anunțat că ne putem deplasa prin cameră, plimba, face exerciții de

gimnastică; cei care vor să-si cîrpească îmbrăcămintea să-i raporteze lui - însă toate aceste activități fără să vorbim și fără să ne facem semne.

Molipsit de vînzoieala tăcută, m-am mișcat și eu:

doi metri încolo, doi încoace, ținîndu-mă de căpăiile paturilor - al lui Țurcanu și al meu. A, da: s-a dat drept la lingură - vreau să spun: lor, celor care nu-l aveau, dreptul.

În dimineața aceasta, o dimineață sublimă, soarele pătrunde prin ferestre, a venit primăvara, soarele pătrunde nu numai prin ferestre, iar Țurcanu, revenit în celulă, vorbește normal, ca o ființă normală, de parcă niciodată nu ar fi fost și altfel - a vorbit atît cu ai lui, ciornăgasii, cît și cu unul de pe prici:

- Canalul, bre, ce construcție măreață, măi băieți,

.ce operă co-lo-sa-lă, ieșită din comun! Noi, măi fraților, nici nu ne putem imagina ce înseamnă, pe_ de o parte, să scurtezi caiea navigabilă, fiindcă, de la Cernavodă, nu mai ocolești, pe sus, prin Deltă, o iei direct spre

Constanța, o economie de vreo, două sute de kilometri, vă dați seama?, pe de altă parte, să fertilizezi cu apa canalului arida Dobroge - măi băieți!

Atît de cu foc vorbește Țurcanu, încît încep să-i invidiez pe cei care, după ce au trecut prin ce-au trecut, vor

<ivea prilejul să lucreze acolo - în timp ce eu, cu genunchii mei, o să mai aștept. De aceea, ca să scurtez așteptarea, fac exerciții de mers, learcă de sudoare.

Țurcanu trece de colo-colo, umblă, vorbește, glumește, destul de des izbucnește în rîs (rîsul lui cel bun), însă, ritmic, se apropie de ușă: ascultă coridorul. La un moment dat, ușa se deschide pe sfert, cineva din coridor îi spune ceva, închide la loc, Țurcanu încuviințează din cap, se întoarce, bate din pîlnie - glasul i-i ușor alterat:

- Gata, băieți, alinierea pentru inspecție! Pe două rînduri, în fața priciului mare! Bogdanovici, Voîuntaru,

Ștefănescu, Verhovinski (singura dată cînd îi pronunța corect numele) - sub prici, sînteți prea urîți! Nu va mișcați de-acolo, pînă nu vă dau eu ordin, altfel... Inspecția trece, eu rămîn... Și tu, doctore (Bîrsan) - sub prici! Și tu, mîi, cum să te prezinți în halul ăsta în fața comisiei? Pop Vasile, tu ai să stai aici, în centru, ești

- cel mai fătos - poți să te ții pe picioare cîteva minute, ce naiba!

Mai singur, mai dus de subțiori, intru în rîndul din față. Exact în dreptul ușii. Zgîrieturile din geamul văruiat se întunecă, se luminează... Două lovituri în ușă.

- Gata, drepti!, ordonă Țurcanu, în șoaptă sugrumată. Nu uitați: N-aveți ce raporta! Dacă sînteți întrebați, răspundeți ce v-arh...

Ușa se deschide, largînli-adevăr, eveniment: doi dintre prîm-gardieni, Ciobanu și Mîndruță, în uniforme de sărbătoare; ofițerul politic Marina și el dichisit - •

dar aceștia rămîn în coridor. Se aud pași apropiindu-se.

Primul care apare din stînga și pătrunde în camera

4 Spital este directorul închisorii, Dumitrescu. Intîia oară cînd îl văd în uniformă (albastră, de Miliție - de ce de

Miliție? - însă din stofă bună, tăiată de un bun croitor), în uniformă, directorul arată și mai țeapăn și mai gros. O descoperire: Durnitreseu nu e șaten, cum mi se păruse altă dată, ci blon'du; și cu ochii albaștri. Sau verzi? Nas scurt, cărnos, maxilar puternic (nu ca al lui

Țurcanu, ceea ce ar fi și grâu), însă cu siguranță că Dumitrescu a fost bnxcu la viața lui. O fi încă. Ne mătură cu privirea rapid, apoi face un pas în lături, spre stînga lingă Țurcanu.

Care începe:

- Să trăiți, domnule director, camera 4 Spi...

La semnul scurt, agasat al directorului, Țurcanu tace, ușor descumpănit. De ce? Țurcanu descumpănit?

Acum intră patru mari grade în uniformă de Securitate. Unul cu ochelari fumurii pare stingherit de hainele militare, dealtfel e și bătrîn, o fi avînd în jur de șaizeci de ani. Așa o fi la ei, nu contează tinerețea, vigoarea, deci puterea de a bate, contează experiența... Ce fel de experiență și cînd câștigată - doar în Rusia, ca rus...

A, dar iată-l și pe Spelbul de la Codlea, admiratorul lui Makarenko! El este - colonel.: două stele mari----

sub caschetă, capul îi pare mult mai mic. M-a recunoscut, ori nu? Cred că da. Sper că nu. Face și el un pas lateral - în dreapta.

Deci, nu uniforme le contează, ele sînt doar costumație: intră un civil. După cum s-a format coridorul-evantai al uniformelor, deduc că civilul trebuie să fie Cel

Mare - dacă nu cumva Cel Mai Mare. Nu, nu i-am văzut mutra pe părăți în nici unul din portretele oficiale.

Nu este Teoliari Georgescu, ministrul de Interne, pe el îl știu - de pe părăți, se-nțelege; oricît ar părea de ciudat, nu e nici Ana Pauker - o fi ea la Externe, clar nu doar acolo, Ana Pauker e peste, tot, de mirare că nu e ea pe postul lui Dej... Atunci cine să fie individul?

Potrivit de statură, obraz gros, cu trăsături din gros, din greu? Nu-mi dau seama ce culoare au ochii, însă privirea... Privirea nu-i vine de la ochi, ci de nicăieri și de peste tot: de la șleapca proletară (de sub care i se vede părul alb), de la mîinile ținute la spate, dar neajungînd să se atingă (să te ferească Dumnezeu de oamenii cu mîini scurte), de la felul în care s-a oprit, cu tălpile ușor îndepărtate, dar paralele... Nu are privire interogativă, scormonitoare, pînditoare, de polițai -- cel care nu știe și vrea să afle de la tine; nici fals-severă, fals-senină, de „judecător” (oricum, nu judecă, ci execută ordinul Securității, scris citeț pe coperta dosarului, sub numele „banditului”). Bărbatul cu șapcă truditorească ne vine de foarte departe și de foarte sus - la urma urmei: de pe o altă planetă; și nu a venit ca să ne privească și să ne cerceteze și să ne afle, nu: el a coborît pe pămînt, ca să se asigure că sîntem exact acolo unde ne știa așa cum ne știa. Fiindcă el știe totul.

Directorul Dumitrescu (polițai) ne trece în revistă, scormonitor-amenințător - și parcă amenințat el însuși:

- Ai careva ceva de raportat? Foarte bine, foarte bine! -- și începe să se răsucească de plecare, înainte de a fi sfîrșit întrebarea.

- Eu, dom'...

Eu, dom' - uite-asa. Vreau să mă adresez Spelbului» să-i spun că teoria lui Makarenko, teza este aplicabilă.

Mai mult: aplicată.

Țurcanu pălește; de fapt, dă spre vînat. Mărul lui

Adam începe să i se zbată. Directorul continuă să se rotească, de astă dată țeapăn, ca lupul și începe să vorbească înainte de a fi reajuns cu fața spre mine:

- Care ești ăla, mă? în ce problemă?

În ce problemă? - iată, domnule Director, problema: aici, la camera 4 Spital, se petrec niște lucruri îngrozitoare și ciudate - eu, personal, sînt convins că dumneavoastră, domnule Director, nu sînteți la curent cu ce se întîmplă în închisoarea dumneavoastră...

Și dă-i și dă-i, acum este momentul să vorbesc, să particip, pînă acum m-au ținut de-o parte, mi-au dat si pat și lingură și alte drepturi fundamentale, însă nu m-au lăsat să ies din loja de orchestră - iată ocazia să spun cu glas tare, că Țurcanu face ce face de capul lui, bineînțeles că nu, dar dacă eu spun tare, de jos în sus,.

de la gardieni, or să se lepede, „ că ei nu știu nimica;

ofițerul politic și el: de unde să știe el?, și cum ar putea fi bănuir că ar, cu un legionar și un antisemit ca

Țurcanu? ; directorul Dumitrescu - cum așa, la el în închisoare, astfel de abuzuri? ; iar cîrnatul cel mare, însăpcat: cum așa, în regimul nostru să se petreacă asemenea așa și pe dincolo? - îi simt cu pielea, cu oasele,, cu urechile: cu toții, de la mic la mare știu ce se întîmplă aici, ba chiar ei au pus la cale totul, Țurcanu e doar o nenorocită de unealtă, cum să nu se știe ce se petrece într-o celulă, dar gardienii supraveghetori sînt la curent cu ultima bășină slobozită înăuntru, bineînțeles.

că ei știu cu toții, dar dacă eu spun tare, la urma urmelor, îl pîrăsc, îl denunț, îl torn pe Țurcanu... Atunci ei or să se simtă obligați să se prefacă surprinși de noutate și pe dată or să ia măsuri...

- Domnule Director, permiteți-mi să raportez, încep eu, cu ochii la Țurcanu.

„' 149 ,

Pe el vreau să-l raportez. Directorului.

Dar Țurcanu e calm. A fost el vreodată neliniștit?

Uite-l, chiar zîmbește. Și nu oricum, ci de parcă mi-ar zice: Dă-i înainte, vorbește, ca să te convingi tu, să se convingă și ceilalți... Ce-o să pățești tu, după plecarea comisiei...

O să pățesc, dar cel puțin... Ah, și dacă aș fi eu Elisav. El aș zice, pe dată; el aș face numaidecât. Da, dar eu nu sînt Elisav, nimeni nu-i, ne-a uitat Dumnezeu...

Ce să ra-por-tez? Nu perspectiva a ceea ce o să pățesc, după plecarea comisiei, mă tulbură, ci calmul civilului. Nici nu se uită ia mine; deși ne despart mai puțin de doi metri - dar mă vede; mă știe. Deci, știe și

(Kta - bine-bine, știam că știe, dar nu știam că puțin

li pasă că noi știm că el știe. Fulgerător, îmi aduc aminte cuvintele lui Verhovinski: „Teohari și JSiikolski...” Teohari nu e. Deci, Nicolski. Am auzit destule despre el, știu că cel mai puternic om din România nu este Gheorghiu-Dej - ca să nu mai vorbim de tîrîtura de Groza - ci generalul de N.K.V.D. Nikolski, „primul consilier” sovietic în materie de poliție secretă, mîna lui

Staiin (ochiul fiind Ana Pauker), în România.

Știu: dacă eu nu rostesc, acum, ceea ce trebuie să rostesc, o să plîng și eu, clar nu numai eu, cu lacrimi de sînge. Dacă nu rostesc, acum, peste o săptămînă, peste o zi, chiar peste un minut are să fie prea tîrziu: Țurcanu are să stăpînească lumea.

Eh, dacă ar fi Elisav, aici, acum... Eu nu sînt decît fratele lui - așa că zic:

- În problema picioarelor, domnule Director... - tușesc, glasul mi-a ieșit știrb, umilit - și satisfăcut.

Ochii lui Țurcanu sînt albi: de mulțumire. Ba nu, de ne-mulțumire: de ce n-am vorbit?, vedeam eu pe dracu! Țurcanu are ochii albi de mulțumire: ei, m-am convins? - își rotește capul cu mișcări scurte, violente, da parcă ar vrea să-și dezmoștească mușchii grumazului.

- Ce e cu picioare?, întreabă civilul, cu un îngrozitor accent rusesc (unii spuneau că Nikolski e basarabean - o fi rus sau evreu din Basarabia, după cum vorbește).

- Permiteți-mi să vă explic, tovarășe... (sînt convins că Dumitrescu a spus: „tovarășe general”) - directorul se apropie de rus și cu risipă de gesturi îi explică ceva, în șoaptă.

Rusul dă din șapcă și zice, încruntat: Da, da, da,...

- apoi brusc, furios (în sfîrșit îi văd ochii):

- lei tierărist?

Și Dumitrescu și Spelbul, alăturat între timp, îi explică - ce i-or fi spunînd? Că sînt, că nu sînt... tierărist? Rusul dă din cozorocul șăpcii (n-are gît, capul i-i așezat direct pe umeri): Da, da, da, da... - Însă numai

Dumnezeu știe dacă e bine sau rău cînd zice Da.

- • Bine, s-a notat!, aruncă Dumitrescu în direcția mea și dă să iasă.

- Domnule Director, vreau să mă cer la raport! --

face un glas cunoscut: al lui Șaptefrați.

- Ce mai vrei și tu, banditule? - Dumitrescu e sfecliu de furie. Ce să raportezi?

Ah, dacă Mihai ar spune ce n-am spus eu; dacă ar face el să se oprească asta...

Șaptefrați se apropie de director cu mersul lui lălîu, se oprește la un pas de el, scărpinîndu-se la ceafă.

- Asta-i poziție de raport, banditule?, se învinețește Dumitrescu. Dreept'!

Mihai ia o poziție de drepti mai mult decît reglementară: cxi capul atît de frînt pe spate, încît se adresează tavanului:

- Domnule Director, am citit în presa oficială că deținuții din lagărele de exterminare naziste aveau formații artistice, vă rog să aprobați alcătuirea unei formații de cameră aici, la 4 Spital!

Stupoare. Spelbul nu-si poate stăpîni un chicot, numaidecît stăpînit. Dumitrescu nu știe ce să răspundă, bate din buze, cu ochii din ce în ce mai ieșiți din cap:

- Formație ^ de cameră... Aici, în camera 4 Spital...

- Directorul trage de timp și trage cu ochiul spre Nikolski, căruia Spelbul îi vorbește la ureche, în rusește.

- Cînd o să ajungeți pe șantierul de muncă ale patriei, o să aveți de toate, spune Spelbul, zîmbind. Și orchestre, și fanfare, și...

- Domnule general!, face Șaptefrați, adresîndu-se rusului - dar Spelbul îl întrerupe:

- Nu cunoști gradele? - și își arată epoleții.

- Nu dumneavoastră mă adresez, domnule colonel

- așadar, domnule general, în lagărele naziste...

- Care general, bă? i-o taie Dumitrescu. De unde știi tu că...?

- De la dumneavoastră, adineauri v-ați adresat cu:

tovarășe general - așadar, domnule general, în lagărele de exterminare, deținuții aveau dreptul să cînte...

- Ce-aveau dreptul, bă? Cum, compari tu... - Dumitrescu a devenit verde de furie.

- Nu compar, dar mă întreb: cum să ne reeducăm, cum să devenim oameni noi, fără muzică? Într-o acțiune ca aceasta, domnule general, muzica are un rol de căpătîi - spuneți și dumneavoastră: cum să ne facem demascarea, fără muzică, doar știți ce-a spus marele

Lenin...

- Da, da, Lenin..., tresare rusnacui și i se înțepenește ceafa.

- Da, Lenin - după ce a ascultat „Appassionata”, a zis, citez textual: „Ah!”

- Da, da, textual, da, încuviințează șăpcosul.

- Iar marele Stalin, după ce a ascultat muzica lui

Prokofiev pentru filmul „Alexandr Nevski” a zis - citez textual și în original: „Pravilno!” ! În consecință...

- Da, da, ariginal, pravilno, zice rusul, dînd mereu clin cap.

- În consecință, zice Șaptefrați repede-repede, muzica ar îndulci moravurile domnului Țurcanu, aici de față...

- În consecință, o să studiem propunerea, îl întrerupe Spelbul. Pare foarte interesantă, o să mai stăm de vorbă...

les cu toții, foarte, foarte grăbiți, „generalul” lui

Șaptefrați privind mereu în urmă, Dumitrescu, ultimul, după ce îi șoptește ceva lui Țurcanu, făcîndu-i cu ochiul și strîngîndu-l de braț.

Ușa se închide, se trag zăvoarele.

- La locurile voastre, băieți!, bate Țurcanu din palme. Să iasă și cei de sub prici - brava, măi, am ieșit bine la inspecție, felicitările mele!

- Dumneavoastră, dar eu?, întreabă Șaptefrați, rătăcit. Ce fac eu, în consecință?

- În consecință... O să verificăm citatele despre muzică, rîde Țurcanu.

- Și pîn-atunci? Rămîn, ori mă-ntorc? - și arată spre prici.

- Te-ntorci... rămînînd - ha-ha-ha! - și Țurcanu îi arde peste spinare una din palmele lui „prietenești”, de-l pune în genunchi pe Șaptefrați, apoi se duce la tinetă și urinează, lung, cu dese opriri, ca moșii.

- Și-asa, Vasîli, era cît pe-aici să ne faci un pocinog! -
Țurcanu a ajuns la pat înaintea mea, mă aștepta. Adivarat,
te-am neglijat, Vas'lică, dar înțelege:

sînteni și noi debordați, avem atîtea alte treburi ceva mai
importante decît picioarele tale - este, Vasile?

Este, Vasile! Oricum, îți promit că rezolvăm și cazul tău, ai
să vezi... Băieți! Puțină liniște, vă rog!

„Băieții” încremenesc. Cine să. fi vorbit? Cine să fi rugat:
Țurcanu ? Da, el, în carne și-n oase;- cel care, cu cei mai
fresc aer cu puțință, continuă:

- „Vă anunț că prima etapă s-a-ncheiat. Veți fi repartizați în
camere mai mici, unde veți trece prin alte faze, alte trepte ale
cunoașterii... V-a fost cam greu, aici, însă asta să vă bucure:
are să vă fie cu atît mai ușor de-acum încolo - vorbesc de cei
care în mod sincer s-au hotărît să o rupă cu trecutul, să
scuipă pe el, să se lepede di putrigai, să devină oameni noi în
țară nouă...

Face o pauză - de astă dată nu de efect, de astă dată ai zice
că are nevoie de puțină odihnă. Reia, după o vreme:

- Cei care si-au făcut demascarea externă, aici, vor fi ajutați
de comitetele de reeducare din camerele unde vor ajunge să
treacă cu bine și prin faza următoare:

demascarea internă. Aceia dintre voi care vor da dovadă de
-totală sinceritate, de dorință cinstită de a începe o viață
nouă, vor fi ajutați fără preget, atît de către cei

„deja reeducați, cît și de personalul administrativ. Vor primi
cărți, broșuri, vor putea învăța poezii, cîntece - •

vor putea alcătui coruri, chiar formații instrumentale...

Dar ceea ce este mai important: cei total reeducați vor avea
dreptul să lucreze pe șantiere, vor relua contactul cu familia,
li se va scurta pedeapsa, unii vor fi amnistiați. Cei care, chiar
liberați, vor dori să lucreze pe traseul Canalului Dunăre-Marea
Neagră...

A devenit liric, Țurcanu. Nu-i văd ochii, însă îi simt umezi - de
aer, de culori, de spațiu; și îl simt gelos: bandiții de ieri vor
ajunge mîine la Canal, el însă va trebui să rămînă aici, în
închisoare, în aerul otrăvit, de tînetă, în peisajul ciuntit al
celulei - ca să-i ajute pe ceilalți, să arate celorlalți calea cea
dreaptă.

- Dar, atenție! i - iată-l pe Țurcanu cel de toate zilele, adevăratul, în oricare moment al oricărei faze viitoare, dacă vom constata că nu sînteți total sinceri, că încercați să înșelați comitetul de reeducare, veți fi întorși! Aici, de la capăt! Atenție, în orice moment de după reeducarea să-i zicem, completă, după plecarea deaici - în alte închisori, pe șantiere, pe dubă, chiar în libertate - dacă veți vorbi, veți reveni, aici, întorși?

Veți lua totul de la capătul capătului! De fiecare dată cînd veți greși! Adică veți divulga secretul procesului nostru de reeducare! Atenție : eu am ochi și urechi peste tot! Cine vorbește, vorbește o singură dată, o a doua nu mai există!

Așa, da: acesta este adevăratul Țurcanu: confuz, trăncănitor și violent.

Ușa. Marina, urmat de Mîndruță, cu liste.

- Care-ți auzi numele, bagajul și ieși pe coridor.', anunță prim-gardianul, apoi: Pop Vasile, la infirmerie!

Slavă Domnului, era și timpul! Dau să-mi strîng bagajul, însă un gardian mă asigură că o să-mi fie adus, să nu-mi fac griji, în timp ce Mîndruță citește, iar cei strigați își adună lucrurile, eu ies.

Gherman mi-a întins cîrjele, cu privirea împîclită; pentru o clipă, mi s-a strîns inima: bietul Cori, arată ca un părăsit pe o insulă pustie - măcar de-ar fi pustie...

Trec pragul camerei 4 Spital, în cîrji, pendulînd harnic și fără spor. La un semn al lui Marina, mă preia alt gardian. Nu mergem mult: deschide o ușă, îmi face semn să intru, închide în urma mea.

Abia acum ridic ochii de la tălpile pe care mi le supravegheam; constat că mă aflu într-o celulă obișnuită, goală. Mult mai mică decît 4 Spital, dar celulă, nu ini'irmerie. Mă răsucesc, din bucăți și bat în ușă.

- Ce vrei, bă? - gardianul mă supraveghează prin vizor.

- Doninu' sergent, aici nu-i infirmerie....

- Mare descoperire! Ț-azis careva că-i 'fermelie?

Ș' te mai pretinzi 'telectual, student - ce-oți fi-nvățînd voi pe la facultățile-alea, dracu.știe... - îi aud pașii îndepărtîndu-se de ușă.

Are dreptate, animalul: ce-om fi învățînd noi pe la facultățile alea?

Poate că e mai bine că nu m-au dus la infirmerie

- care nu știu unde poate fi, aici, la Pitești. Mai bine, pentru că, ducîndu-mă la infirmeria închisorii, m-ar fi rezolvat pe loc, aici, la Pitești; or, aducîndu-mă deocamdată într-o celulă obișnuită, de carantină, înseamnă că voi fi transferat în altă parte, în altă închisoare, în alt oraș, poate chiar la spital, la București; ori, de ce nu?, se pregătesc să mă libereze...

Oricum, am scăpat de externă, scap acum și de internă - deși mă tentează Canalul descris de Țurcanu:

aer, soare, mișcare... Să mă însănătoșesc întîi, apoi cer să fiu trimis la muncă. Pînă atunci, o să cam am de așteptat - picioarele, picioarele...

Deocamdată, aștept duba. Cîteva ore, cîteva zile, ce mai contează, din moment ce-am scăpat de 4 Spital...

Ca să-mi fie așteptarea mai scurtă, mă întind pe prici. Și adorm.

Și iat-o pe Seliva, în rochie albă, cu doi trandafiri roșii atîrnînd pe pîntece. Au pus-o acolo, sus, în nisă, ca pe Fecioara Măria la catolici. Aureola - în același timp și contur al obrazului: din sîrmă de aur, subțire, li aud glasul de dincolo de comodă: „Vasile, Vasile, bine c-ai venit!”, alergăm în trei, prin ierburi, jucîndu-ne de-a Baba Oarba, ne caută ea, legată peste ochi cu aureola care nu-i poate împiedeca văzul - dacă ar avea - eu alerg, privindu-mi picioarele atît de sprintene, de parcă sînt ale altuia, alerg în cerc apoi în 8, cu poftă nebună de alergare, însă mi-o taie Elisav: supărat, supărat, cu mîinile adînc înfundate în buzunare și ținutedrepte din cot -- în buzunarele lodenului verde, prin stofa căruia îmi arată, cu revolverul, unde anume. Și cu dinții sticlind. Vreau să-i spun Selivei să-l caute și pe el măcar o dată, altfel; doar pe el îl strigase atunci, acolo,, dincolo de comodă - însă nu pot vorbi: Iulia îmi pune:

amîndouă palmele peste gură, cerîndu-mi din ochi să;

tac, să nu ne audă Rusii, iar Seliva a încremenit în nișa, ei susă, cu aureola sugerindu-i obrazul fără de chip.

„Gata, hai!”, îmi cere Elisav, eu însă mai am niște apă, de băut, o anume porțiune de parchet de străbătut, de pătruns cu tălpile înainte -- apoi bagajul...

- Și bagajul?, întreb.

- Ce bagaj - gardianul nu se răstește, nu se miră., el îmi face semn cu cheia să ies din celulă.

A-ha, acum mă duce la carantină - sau poatedirect la dubă, pentru spital.

Pe coridor, în dreapta ușii, politicianul Marina. Saltă, pe vîrfuri, cu mâinile la spate și zâmbește - mie mi-o fi adresînd zîmbetul lui de politruc?

Cu cheia, gardianul îmi face semn să mă iau după.

el, la stînga. Descuie o ușă, o deschide, se dă în lături»

Cu cheia îmi face semn să intru.

Și intru. Trec pragul altei celule...

Ba nu: pragul este același, celula tot 4 Spital! Iar a încurcat gardianul borcanele, întîi m-a condus într-o.

celulă în loc de infirmerie, acum mă bagă iar la 4 Spital - trebuie să bat în ușă, să-i atrag atenția, să-i cer...

Ba nu: Nu e 4 Spital. Nu recunosc pe nimeni dintre cei care se plimbă, discută, glumesc, rîd cu glas, tare, se cheamă pe nume de care n-am mai auzit.

Ba e 4 Spital, uite cele două paturi adevărateși saltelele lor, adevărate.

Ba nu: ca să fie, ar trebui ca Șaptefrați și cu Damaschin să mă care de subțiori, iar cel cu bărbie în.

corn de rinocer, Ciobanu sau Mocanu, am uitat curn îi zice, să-mi strige: „Măi, tu ceala șchiop!”, așa ceva,.

apoi să-mi arate patul adevărat de lîngă al lui, de unde o să am vedere frumoasă, ca dintr-o lojă. De orchestră.

Ba da: e patul meu. încerc să-mi fac loc printre plimbăreți, spre pat. Careva mă apucă de cot.

- Locul tău e acolo! cealaltă mîină arată spre

.'Bogdanovici, tremurînd liniștit, cu falca atîrnîaciă, pe pedestalul de pe care încă nu a fost coborît, doborît:

priciul de deasupra tinetelor.

- Locul meu: acolo ! - s-ar zice că eu am zis.

Poate, însă mîina care mi-l indică îi aparține lui

."Damaschin. Așadar, nu mai lipsește decît Șaptefrați.

{Nu lipsește: îmi face cu ochiul. Ba nu: cu ochiul îmi iace semn să-l urmez. Mă iau după el, pînă în dreptul lui Bogdanovici. —

- Aici, bre! „-”;

Hahalera de Mihai, îmi arată cu degetul mare peste „umăr bagajul aflat între Octavian Apolozan și Șief Davidescu. Sau invers, nu mai țin minte.

- Dă cîrjile-ncoace!, mi le cere cu degetul. Predai cîrjile și-ți ții fleanca, dacă vreunul din cei doi te-n treabă...

- Ai trecut, căcăciosule!, îi şuier printre dinți.

Te-ai ree...

- Taci si-noată! mi-a smuls o cîrjă de la subțioară, i-a potrivit capătul (cel cu „lipsă tampon cauciuc”) în genunchiul meu drept: Dom Țurcanu mi te-a dat

!în grijă, ca prieten vechi-și-domn-creștin, eu știu unde să apăs, de să zici: „Ma-ma!” - și rîde, bestia.

- Mama mă-ti! - pentru înțîia oară înjur - și încă un bun prieten, de mamă.

- Mama-i moartă, n-are cine să mă plîngă și nici motive - eu, bine-sănătos-ceea-ce-vă-dorim-și-dumneavoastră... Acum, marș pe prici! Și gurră! - îmi ia si cealaltă cîrjă și dispăre.

Urc din a multa încercare spre bagajul meu.

Așadar, locul este pe priciul din dreapta ușii, ocupat numai de vechi: Bogdanovici, Octavian Apolzan, Ștenescu-Davidescu, Verhovinski-Verhovenski, Voluntaru,

Bîrsan. Și vechiul de mine, evident, chiar dacă sînt oarecum nou.

Și, dincolo de Bîrsan, unul cu adevărat nou: Nicu

Apolzan - nu l-au trimis la minori, cum credeam.

7

Și nu se mai oprește, nu se mai oprește.

Sînt în patul meu, de Lingă al lui Țurcanu. M-a rechemat el, după ce l-a alungat-întors pe Steiner - la vreo săptămînă după intrarea noii serii. Alaltăieri l-a reprimit pe Steiner, dar l-a trimis eu misie în altă cciulă, așa că eu tot în patul meu șed.

Și nu se mai oprește, nu se mai oprește. Cu toate că seria de-acum c mult mai bună decît a noastră - vreau să spun: cealaltă. Mai bună, cu toate că Țurcanu lipsește aproape

întreaga zi, iar cînd revine, nu zăbovește mai mult de jumătate de ceas. Mai bună, cu toate că Gherman se dovedește mai puțin activ-combativ, mai puțin persuasiv decît Țurcanu (dar cine se compară cu Incomparabilul?) - adevărat, de la demascarea ai verișoara, Cori se mișcă greu, obosește repede, nu mai are energia de altă dată, degeaba lovește el din toată inima și din toată ura, dacă nu are puteri, se menține în postul de adjunct al Țurcanului doar printr-o voință care nu-i voință, fiindcă uneori mă întreb dacă nu cumva e nebun-nebun, alteori dacă nu se dro~

phează - dar cu ce? cînd ?, poate cu bîta: l-am văzut de mai multe ori, în patul lui, lovindu-se peste rîna stingă, peste fluierile picioarelor, chiar în cap dîndu-și.

Mai știi: așa și-o fi reîncărcînd bateriile.

Da, seria aceasta: mult mai bună: după grămada din prima noapte de 4 Spital, vreo șase au și ridicat mîna, anunțînd că ei s-au hotărît. Definitiv. Or fi știind ceva-ceva, dinainte -- altfel, cum?

Și nu se mai oprește, cu toate că nehotărîți au rămas puțini, mai ales din seria noastră: priciul lui Bogdanovici.

Dintre noii veniți cel mai nehotărît este un ciung, și el fost prizonier la Ruși: nu vor fi noi pentru el croșeurile damaschinienne la ficat, va fi gustat și acolo, prin stepa nesfîrșită, de la vreun Balanov, lovituri de ciomag peste mont, peste mont, pînă la sînge, pînă la așchii - de asta va fi rămîinînd profund nehotărît.

Nu se mai oprește. Poate fiindcă Țurcanu, mereu absent, nu a verificat personal progresele realizate sub conducerea lui Gherman, cînd se întoarce, e tare obosit, are nevoie de „o mică destindere” și, culmea, se destinde pe spinarea celor care tocmai trecuseră, de-ai zice că e un nc-țurcanu. Să nu-i dea raportul Cori, între timp? Greu de presupus, Țurcanu știe totul, deci mult mai mult decît îi comunică Gherman, însă mi se pare că, de la o vreme, aici se bate ca să se bată, (le amorul artei, nu al reeducării; și că mai vîrtos sînt bătuți cei care au trecut prea repede, după părerea lui Țurcanu.

Și nu se mai oprește - ceva nu este în regulă, cineva, undeva, sus de tot se contrazice: se grăbește, se grăbește să facă oameni noi din noi (Canalul numai cu astfel de scobitori

poate fi scobit), rezultatele și ele vin repede - însă nu sînt culese; ai zice că nu sînt luate în seamă.

De ce? Nu știu și am încetat demult să-mi pun întrebări, constat doar că seria aceasta e gata, e pregătită pentru faza, pentru fazele următoare - cu excepții care nu confirmă nimic, așa-i pe-aici - desigur, datorită și noii metode introdusă chiar de a doua zi: după terci (mîncat din treucă) și înainte de a ieși din cameră, Țurcanu îi recomandase lui Gherman:

- Cori, după fiecare ciomăgeală - individuală, în grup, la grămadă - întrebi: Care te-ai hotărît să scapi de următoarea, ridică mîna! Și-i pui să-si facă demascarea, pe loc!

Cori execută întocmai: a repartizat bucăți de săpun pe care doritorii să-și noteze păcatele - pe care le și auzim, rostite. Numai că, în preajma stingerii, cînd se întoarce

Țurcanu, obosit și dorește „o mică destindere” se destinde cu cine-i cade sub mîna: demascați, nedemascați, răzdemascați, plantoane, Verhovinski, Bălan, Damaschin, Bogdanovici, frații Apolzan... Lucrurile se încurcă rău de lot - dar se descurcă, provizoriu, a doua zi.

Din seria aceasta i-a cedat inima doar Prizonierului:

DU din pricina montului, ci foarte probabil, a ficatului,

Cabi Damaschin s-a dovedit mai eficace decît Rușii - e drept, tot domnul Țurcanu l-a terminat, dar vreau să spun că domnul Țurcanu a avut prea puțin de furcă, îl aproape isprăvisse Gabi al nostru, stîngaci și medicinist.

Din seria noastră i-a mai cedat lui Tolea Verhovinski;

alaltăieri, cînd Țurcanu, întors cu chef de joc, a jucat pe el, Bătuta, întîi singur, apoi punînd pe alții, el comandîndu-le: „Hop ș'așa '„, apoi iar singur, mult după ce Cori luase pulsul pe care nu-l mai găsise.

De plecat, au plecat mai mulți. Din seria noastră de la

6 martie: Bîrsan (sper că, totuși, la infirmerie, pulsul luat'

de Cori fiind oarecum bun); Voluntaru - tot pe-acolo, deși am îndoieli, după cum și Gherman avea; frații Apolzan nu știu pe unde or fi, deși bănuiesc; după ce zile în șir fuseseră puși să urce pe masă și să se bată ca chiorii, au fost scoși cu bagajele - acum or fi colindînd celulele mici de reeducare, dînd spectacole.

Și nu se mai oprește. Cu toate că au fost dusi-aduși cu toții de la externă, în afară de mine: mă neglijează, în continuare, Megieșul, în ciuda promisiunii de după inspecție.;

Dintre vechi, doar Ștef, pe prici și eu în pat. Și vechiul vechilor, veteranul Bogdanovici. Care moare, moare, moare (di rnîn'li istea!) și nu mai, isprăvește-. De parcă i-ar crește dinții la loc și i s-ar lipi la rupturi pielea și carnea și oasele.

Dintre veteranii de pe ciment, reeducații, au plecat

Voinescu, Steiner, Cobuz, Oprea - pe rînd, nu știu pe capul cui. Au rămas Gherman, Pop Cornel, Pușcașu. Achiziționați din seria noastră: Grigoras (face mereu naveta),

Damaschin, Șaptefrați și Bălan. Dihorul și-a confecționat dintr-o coadă de mătură două baghete lungi de 'o șchioapă cu ajutorul cărora prinde și trage, nu numai scroturi, ci și alte piei: a griului, a burții, a obrazului, pielea din interiorul coapselor, de la subțiori, apoi: buze, nasturi, burice, urechi - cu precădere, limbi. Lucrează cam de capul lui și nu de puține ori Cori i-a potolit zelul cu lovituri de bîță în cap. Bălan încasează fără să crîcnească, ba chiar rînjeste. a mulțumită.,însă peste un ceas, pornește iar la vînătoare de piei prin jungla camerei 4

Spital.

Șaptefrați al meu este binișor într-o ureche. Și-a făcut demascarea printre primii din seria noastră - demascare considerată de însuși Țurcanu, exemplară - drept care trecuse la ei. Însă, la vreo trei zile după inspecție, în absența lui Țurcanu, fusese scos de Marina. Revenise noaptea, tîrziu, mult după stingere. Țurcanu, mahmur, furios și curios:

- Ei, Șăptifrat', ți s-a studiat propunerea? Ce concluzie - în consecință...?

- în consecință... - Mihai ridicase din umeri, în consecință, sînt cel mai bandit dintre.bandiți, n-o să găsiți altul ca mine, vă spun fără să-mi laud ciocanul - cel mai fascist, cel mai bestial, cel mai antisemit la adresa ofițerului politic Marina... În consecință, mi s-a recomandat călxduros să vă rog cu tot respectul care vi se cuvine să-mi repartizați un loc pe prici, s-o iau da capo...

Țurcanu zîmbise:

- Bini, măi Șăptibandit', ie-o da capo, dacă asta-i dorința ta cea mai-fierbinte. Ai să stai acolo,, pe prici - dar ai să faci și de planton, noaptea. S-o experimentăm și pe asta...

- Dacă m-as croi singur n-ar fi mai simplu?, întrebuse Mihai.

- Tocmai, e prea simplu!, a zis Țurcanu. Dați-i ciomagul-napoi, că.acum e noapte.

Așa că Mihai o experimentase și pe asta: timp de vreo două săptămâni, ziua era întors pe prici, încasînd ce încasau nehotărîții și răii - iar noaptea făcea pe plantonul și-i croia el pe nehotărîți și pe răi.

Grea muncă. Mai ales că e nedormit.

De cîteva zile, trecuse cu totul - avea deci dreptul să și doarmă, pe priciul din stînga ușii - cînd Țurcanu:

- Șăptifraț'! Di ci n-ai fost sincer în autobiografia scrisă? Di ce-ai scris că ești nepot de vară al Căpitanului? Di ce-ai scris că ai participat la Rebeliune și-ai asasinat evrei? Di ce-ai scris că maică-ta a lucrat cu Veluria

Goga, la Patronaj? Di ce-ai scris că ai împușcat partizani sovietici pe frontul de Est? Am verificat, ai scris minciuni! În timpul Rebeliunii, erai în" Basara... în Republica Socialistă Moldovenească, nu puteai-ăăă știi tu... Maică-ta a murit în 39, nu putea să se înhăiteze cu Veturia.

Pi frontul di Est n-aveai ci cată, ești născut în 30! Am verificat, nu ești neam cu Zelinski.

- Poate. Deși în chestiunea asta e greu de stabilit dacă ești ori nu ești neam cu cineva, oricum, nu poți nega că ai fi... In privința celorlalte... Chestie de vîrstă:, ce vină am eu că m-am născut abia în 1930? Dacă m-as fi grăbit, aș fi apucat și Rebeliunea și frontul de Est și cel de Vest și șantierele naționale și internaționale...

- Nu mă interesează ce-ai fi putut face-dacă! Mă interesează ce-ai făcut cu-adevarat!

- Cu-adevarat - cine hotărăște ce-i adevă...

- Eu! In con-se-cință, ai mințit! Nu vrei să te lepezi di putrigai!

- Tocmai, că vreau, vream să mă lepăd...

- Cum vrei, măi, cînd scrii minciuni?

- Minciuni - ce-i aceea minciună, pe timpurile astea? Faptul că vîrstă nu mi-a permis să fiu ori să comit, nu însemnează că sunt nevinovat, că nu conțin putregai

- dar îl simt, îl simt în mine, fierbe, forfotește, dă în clocot! Că n-a fost chiar așa cum am scris... Unii scriu în minus, eu am scris în plus, ca să se facă o medie cinstită - de unde să scot altceva, adivarat, cum spuneți? E ca și cu cotele...

- Ci, măi? Cari coti?

- Sau obligațiile voluntare către stat. Ale țărănimii muncitoare către muncitorimea muncitoare. Ai, n-ai - dai! Nu se face atît cit trebuie să dai, pe ogorul tău - cumperi diferența și predai, că de nu... Așa-i și cu putregaiul: ai, n-ai - te lepezi de el, că de nu...

Nu mai sfîrșise: Țurcanu izbucnise în rîs; din rîs, trecuse direct la bătaie: îl făcuse zob pe bietul Șaptefrați.

Apoi îl întrebuse:

- Făgăduiești că, de-acum încolo, ai să scrii numai adevărul-ativârât? Promiți că-ți faci demascarea, cinstit?

... Promit, promit!, se grăbise Mihai. Dar cine-mi promite mie că, după ce-mi smulg masca asta (și arătase obrazul însîngerat), nu dau de altă mască, de altele? Fiindcă dumneavoastră, domnul Țurcanu, ne-ați învățat - și bine ne-ați învățat - că nebănuite sînt măștile Domnului....

De acea dată, după rîs, nu a mai urmat bătaie. Doar o scatoalcă țurcănească, de prieteșug rădăuțean. La scurt timp după întîmplare, Țurcanu a început să-l ia cu el, nu știu pe unde, pentru citeva ore.

În celulă, Mihai face de planton, însă nu prea bate.

Vreau să spun: nu cu cine știe ce plăcere. Scoate la program, distribuie gamelele, supraveghează curățenia, umblă tot timpul cu o placă de săpun pe care notează, într-una, cu un ac...

Gabi Damaschin și-a pus la punct croșeul upercutat de stingă. La început, oamenii nu-l luau în seamă: ce rău le-ar fi putut face, cu mîinile goale, băiețașul acela fin, cu ochi mari, umezi, cu gene răsfîrînte, cu buze frumos desenate, de culoarea cireșei? Ei bine, delicatul, firavul, frumușelul Gabi Damaschin, cel care îi sărise lui Țurcanu în spinare, la începuturi, a devenit unul din cei mîi feroci adjuncți. Bate din,

cu plăcere. Lovește cu stingă, fără pregătire, fulgerător, dărîmător - la ficat, numai la ficat.

Minute în șir victima se zvîrcolește pe ciment ori pe prici: sau rămîrie nemișcată, de la bun început - ca

Prizonierul.

Și nu se mai oprește. Cu toate să plutește în aer o adiere de Canal, deci de vacanță. Sau poate tocmai de aceea.

Intră Țurcanu, surprinzător, imediat după masa de seară - încă nu a apus soarele. E vesel, excitat, ne vorbește iarăși despre Canal, iarăși despre Mișcare - - pe care o va lichida el, celălalt moldovan - despre necesitatea de a ne reeduca liber-consimțit; și sincer; și din toată inima. Se oprește în dreptul lui Bogdanovici:

- Tot pe-aici, măi Șura? Ar trebui să mai lași locui și altora, tu l-ai umbrit distul.

Falca lui Bogdanovici nu mai urcă atît de sus ca pe vremuri - dar se mișcă, totuși.

- Ia, măi? Treci pi scaunul dentar, să-ți mai cluuîrn un dinți putrigait!

Bogdanovici nu mai coboară de pe prici atît de repede - sau atît de ne-lent - ca pe timpuri (e-he, ce timpuri, acelea!). Mai întîi se răsucește, încet, încetișor; apoi se potrivește pe burtă; apoi împinge picioarele peste marginea priciului - greu, greu.

Țurcanu își pierde răbdarea:

- Ci ti mocoșăști atîta, măi? Nu vrei să scapi odată?

163

Bogdanovici s-a încurcat în ceva - probabil în sine însuși: nu izbutește să coboare de pe prici, a rămas încurcat pe acolo.

11 ajută bunul său prieten, Genu; mai degrabă: Jenu

- de la Eugen... îl apucă de picioare, trage, îi imprimă o mișcare ascendentă apoi, la capătul cursei brațelor, îi dă drumul.

Bogdanovici zboară-zboară-zboară.

. Pînă în dunga priciului de vis-â-vis. Acolo se oprește o secundă, două secunde, apoi se prelinge pe ciment. Țurcanu se duce la el, se apleacă, îl ridică. Acum îl azvîrle în sus, se prefăce că nu-l poate reține, îl lasă să cadă. Și iar și iar. Acum nu-l mai aruncă: îl ține de gît. Ținîndu-l de gît, îl înalță, înalță, pînă are brațele drepte din cot și la perfectă verticală, în

sfîrsit, îl văd și eu o dată pe Bogdanovici cu gura închisă (deși împrejurarea ar cere invers), dar cu ochii rmai-mult-decît-holbați.

- Di - mîn'li istea-ai să mori, bandit'le!

Îl boscorodește, îl acuză, îl întreabă, îl ceartă, i-o zice.

Ca o babă de pe laei, di pi la. Mereu și mereu, despre povestea de la Suceava; mereu și mereu reprosîndu-i teoria reeducării de formă, pe sub mînă; teoria reeducării liber-consimțite; teoria dispri înșalatul. Clasei muncitoare care.

' - Tu, măi urîtule! îi zice la un moment dat, cu ură și cu aproape lacrimi. Care nici dinți nu mai ai!

Reproș în întregime justificat. Ce poți să faci cu un ou fără dinți?

Acum l-a trîntit jos. Îl calcă. Ca la teasc. Ca la Bătuta - își comandă singur: „Hop, s-asa!” și sare cu amîndouă picioarele odată. Joacă pe trupul care - oroare - nici dinți nu mai are.

De o bună bucată de vreme, Gherman (care, în momentele Bogdanovici nu se amestecă - nu are voie, dealtfel, nu doar el, nimeni, problema Bogdanovici fiind una strict bilaterală - după cuvintele lui Țurcanu) se tot agită prin preajmă, chiar întinde o mînă - dar și-o retrage numaidecît.

- Gata, dom' Țurcanu! Gata !! - Gherman a țipat.

- Ci-i, măi? Ci-i gata, dom' Tur..? - lui Țurcanu i-a căzut șapca, are ochii rătăciți, fruntea i-a coborît la sprîncene. Ci vrei?

- S-s-s-să-i iau pulsul... - Gherman dîrdîie, în poziție de drepti.

- Pulsul... Da di ci? Bini, ie-i-l, da mai răpidi! - își culege șapca de pe jos, o bate de genunchi, dar nu-si găsește capul. Undi ești, Cori?, îl caută, învîrtindu-se. Cum stăm, Cori - l-a găsit. Mai suflă?

Gherman se ridică de deasupra lui Bogdanovici, șoptește ceva, îndelung. Țurcanu clătină din cap:

- Să scape așa di ușor? - neagă din cap cu atîta violență, încît împrășcă cu salivă; sau muci.

Gherman insistă, ba chiar îndrăznește să se țină de Țurcanu și, culmea: să i se așeze pe față. Dar Țurcanu are altă treabă acum: să se șteargă de muci, cu mîneca.

O face cu oarecare uimire - și cu plăcerea regăsirii unor gesturi, gusturi, mirosuri din copilărie. Tîrziu de tot întreabă, indiferent:

- Cori, tu ești sigur? Sigur-sigur, „măi?

Gherman dă din cap, dar Țurcanu nu-l vede - s-a întors cu spatele spre el și se ocupă de muci. Zice, cu pauze:

- Că, de nu - știi tu - ci te-așteaptă.

Gherman nu se lasă, îi iese în față, șoptește cu vigoare, arată cu degetul peste umăr, insistent.

- Bini, Cori, ocupă-te!, Țurcanu pare ușurat. Du-l de-aicea! Să nu-l mai văd în fața ochilor? m-am saturat di...

Clătinîndu-se, cu privirea împîclită, vine înapoi, spre pat. Se trîntește, își duce mîna dreaptă sub cap, dar dintr-o dată se ridică în capul oaselor și mi suflă în obraz:

- Ci ti holbezi așa, la mini, măi șonțitule? ! Ologule!

Ia, sterge-o de-aici, că-mi furi aerul! Marș pi locul lui Bogdanovici!

În timp ce mă tîrăsc, fără cîrji, spre locul indicat,

Gherman, Bălan, Damaschin, Grigoraș, tîrîie spre ușă, ceva, într-o pătură, ceva fără dinți. Convoiul este încheiat de Șaptefrați care scrie pe săpun, din mers. Gherman bate în ușă.

Țurcanu urlă din spatele meu, cînd ușa se deschide:

- Un bandit! I-o cedat inima!

Se întîmplă ceva de necrezut. Gherman oprește convoiul și îl înfruntă pe Țurcanu, peste golul camerei 4

Spital.

- Nu i-a cedat!

Apoi le face semn purtătorilor să pornească din nou cu povara. Ies cu toții. Sau poate numai unii, nu-mi dau seama, eu am altă treabă.

Să ocolesc băltoacele, stropii, direle de pe ciment; să urc pe prici; să-i fac cu ochiul lui Ștef - bate și el repede-repede din pleoape - mă salută și el cu ce poate, bietul, gura sfîrtecătă nu-l mai ajută.

Îl aud pe Țurcanu, aici, imediat în spatele meu și în stîngă, venit la ușă, vorbind cu gardianul. Nu deslușesc cuvintele cedat și inimă, ci infirmerie. Ușa se deschide larg, ies pași

mulți împovărați. Ai lui- Țurcanu, mconfundabili: liberi, însă ai lui se opresc în prag, răcnesc:

- Faceți curățenie! Cimentul, lună!

Ușa s-a închis. Ștef e agitat: ascultă, cu gîtul alungit, cu gura căscată, iar cînd pașii se sting, pe coridor, el coboară de pe prici cu o iuțea nebănuită și își vîră capul, pînă la piept, în tineta aflată exact sub mine. Printre picioarele lui Ștef bătînd aerul, îl pot vedea pe Șaptefrați scriind pe săpun.

Așa că a plecat și Ștef. L-au dus de picioare, tîrîntiu-l; credeam că or să-l readucă, learcă de apă, îmbăiat, îmbrăcat, ea data trecută, cînd cu diareea. Nu

1-au mai adus. În dreapta mea, pe locul lui Ștef, geme în-cetișor, Grigoraș, întors (pentru a cîta oară?). Geme subțirel, scheaunat, ca un oopil; mai degrabă: ca o copilită;

de fapt, ca un cățeluș încă orb.

Am pierdut șirul zilelor, nu mai știu nici luna. Nici seria.!

Știu atît: că mă aflu iarăși pe patul meu - iar și-a adus Țurcanu aminte de mine, iar mi-a promis că nu o să mă mai neglijeze, jurat!

Ceea ce înseamnă că Elisav trebuie să vină.

Ceea ce înseamnă că Elisav nu vine. Ceea ce înseamnă că trebuie să mă vin singur, în așteptare.

O să ridic mîna și o să anunț că sînt gata. Că m-am hotărît. De lepădare. Am mai făcut-o o dată, însă Țurcanu:

- Eu decid cînd ești gata... copt! - și s-a îndepărtat, rîzînd.

De ce să decidă el? Și întru cît e mai copt, de pildă,

Șaptefrați? Vreau și eu o placă de săpun, vreau și eu să notez tot ce văd, ce aud, ce cred despre cutare, ce mi se pare mie despre cutare - ca să-i raportez, seara domnului Țurcanu: Dom' Țurcanu, permiteți-mi să vă raportez... - și să chiar raportez? Ce grozav trebuie să fie,, ce senzații extraordinare - să-i raportezi domnului, seara.

Vreau și eu; și eu vreau să fac măcar de planton, să păzesc somnul altora, ani început să merg binișor pe picioarele mele și chiar dacă nu aș rezista un întreg schimb, aș rezista, totuși - cu care ocazie aș scăpa și de escarele de pe spate - de-atîta pat, de-atîta1 asistare. Vreau și eu să dau, chiar dacă n-am ce - vorba cotelor lui Minai:

Ai, n-ai - dai!

Trebuie să fac ceva, ca să grăbesc, forțez decizia dom-
, nului Țurcanu - ce, eu nu sunt om? Și ce dacă n-am culoare
politică, Șaptefrați are? Are, n-are - dar are săpun! Și ac! Și
scrie!

Ridic mîna, îl rog pe Gherman să-mi dea voie la tinetă.

Numai pentru mică, precizez. El îmi aduce cîrjile. Dacă l-aș
croi, acum, cu o cirjă în cap, pe fostul frumos Cori!

Țurcanu, chemat, ar veni în galop, ar constata cedarea și
s-ar decide într-un fel. Dar nu: Gherman mi-e străin;

apoi nu sînt deloc sigur că, fără sprijinul unei cîrji, aș putea
lovi cu cealaltă.

Gherman mă încredințează lui Șaptefrați. Mihai merge pe
lîngă mine, cu săpunul lui și cu acul lui. Un împutît.

Și un parvenit: vrea să arate că are ceea ce eu nu am.

- Ești un mare împutît, domnule!, zic, dar el se preface că nu
m-a auzit.

Mă prefac că mă poticnesc, Mihai se preface că mă ajută să
mă redresez, eu i-o zic, de aproape:

- împutîtile! Pune-mă și pe mine pe listă, porcule de cîine ce
ești tu. Raportează-i lui Țurcanu că știi unde se ascunde
Elisav.

Nu m-a auzit nimeni. Dar parcă nici Mihai. În timp ce mă
opresc la tinetă,-el se îndepărtează cu doi pași, privește în
altă parte; ține placa de săpun la spate.

Nu vrea, împutîtil, măgarul, porcul. Mai conține, mai conține
putrigai; mai posedă măști sub mască și nu se demască în
mod sincer. Nu vrea, scîrbosul; fiindcă el mai este în stare să
nu vrea =- deci nu s-a reeducat, precum cu nerușinare
pretinde! Nu vrea, zgîrcitul și doar atît de simplu ar fi; nimeni
n-ar ști că eu îl rugasem, că eu inventasem chestia cu
ascunzătoarea lui Elisav.- de unde să știe, pe mine
plantoanele nu mă supraveghează niciodată, eu sunt al
domnului Țurcanu. Ah, măcar de m-ar pîrî, vreau să spun: să-i
transmită lui Țurcanu, nu dorința mea de a se afla, ci frica. Ca
să fie credibil. Credibilă. Credibile, în fine.

Ne întoarcem. Zic:

- Pune-mă pe listă.

- Taci, bre și-noată!, mi-o taie el, hlizîndu-se cu gura pînă la
urechi.

- Ce-i, ce s-a-ntîmplat? - ne-a auzit Gherman.
- Vrea și mare - s-astepte pînă la programul de mare, răspunde Mihai, senin.

Nu există program de mare. A mințit, mincinosul. L-a mințit pe Gherman.

- L-ai mințit, te demasc - dacă nu mă treci pe listă...

- Îl demasc pe Pop. Vasile!, zbiară Damaschin. A vorbit cu Șaptefrați!

- Te demasc eu pe tine, că te-atingi de bunurile domnului Țurcanu! - i-o întoarce Mihai, extrage de la subțioară ciomagul, îi dă una în creștet lui Gabi și îl vîră la loc, liniștit.

Liniștit dispare și Damaschin-Ajungem la pat. Mihai dă să-mi ia cîrjile, înainte de a mă așeza. Nu i le las. Mă sprijin în ele, cu ele mă ajut ca să mă așez, să ridic picioarele. Apoi, pentru că el nu-i atent, cuprind, cu ele în cruce, o zăbrea a patului, din dreptul tălpilor, îndepărtez mult cîrja din stînga, i-o arăt din sprincene pe cea din dreapta:

- Poți să le ieși.

Șaptefrați duce mîna liniștit, prinde cîrja de la mijloc. Fulgerător, o apropie pe cea din stînga: i-am prins ca într-o capcană, laba. Strîng, strîng. Placa de săpun din cealaltă mînă îi scapă pe ciment; își mușcă buzele, se uită la mine, uluit peste poate. I s-a înălbit, la rădăcină, nasul.

- Mă pui pe listă?, îl întreb în șoaptă. Pune-mă, te rog, Mihai... îl rog și strîng, strîng.

Mihai se lăsă în genunchi, lîngă pat. Pe frunte i-a tîsnit sudoarea, cu boabe sălbătice, tulburi. Nu pricepe.

Nu pricepe.

- Vasile, degetele... Vasile, pianul...

Știu, știu: pianul. Ii spun: dacă nu-mi promite că mă ajută, n-o să se mai atingă de pian, decît pentru

Ravel.

- Mă pui? Că, de nu... Mă pui?

De ce, de ce mă-^sa nu vrea să mă pună pe listă? De ce nu mă demască odată? De ce rezistă - ce, e mai tare decît alții, decît mine, de-o pildă? El, care trecuse din primul foc, nici nu se răstise bine Țurcanu, că și trecuse?

- Mă pui? Mă pui? - acum nu mai șoptesc.

- Nuuu!, strigă Șaptefrați și, cu stînga, îmi dă un pumn cumplit între ochi.

I-am dat drumul. A scăpat, măgarul.

- Ce-i, ce s-a-ntîmplat?, aud glasul lui Gherman, apoi pașii lui, alături.

- Ți-«am spus că nu, rămîne nu! face Șaptefrați cu glas tare. Treaba mare - la program!

Măgarul. Mincinosul. Banditul - o să-l demasc, de-, jnasc, demasc!

- - Voi ați vorbit și despre altceva - Gherman își mută privirile de la Șaptefrați la mine și-napoi. Ați vorbit sau nu?

- Da, dom' Gherman, am vorbit, zice Mihai, culegîndu-si de pe jos placa de săpun. Cică să-l pun pe listă pentru infirmerie - care infirmerie?

- Care infirmerie?, întreabă, din inerție și Gherman. De asta l-ai lovit? Tu nu știi, mă, că Pop Vasile e al domnului Țurcanu?

- Cori înalță bîta, însă Mihai face un salt în lături și strigă:

- Ei, află, domnule Gherman că și eu sunt al domnului Țurcanu - încearcă să te-atingi de bunul domniei sale...

Gherman nu are timp să reacționeze în vreun fel, ne salvează pe toți însuși Țurcanu.

Intră în celulă, radios, bine dispus:

- Bini, măi creștinilor, da' ci fel di creștini sunteți voi? Azi e Vinerea Mare și voi... la hai să sărbătorim și noi Patimile Mîntuitorului după cum se cuvine! După datină! Creștinește... la, măi, băietu-ista di piști Prut,

Șăptifraț'! Ian vină...

Sărbătorim Patimile:

Grigoraș, ca student la Teologie, sade la masă, înconjurat de doisprezece ucenici. I-au pus pe umeri un cearceaf.

Regizorul Țurcanu bate din palme:

- Gata, creștini, începem! După Matei citire, cu cîntec înainte, marș! - apoi, aruncîndu-și ochii pa un petic de hîrtie: Capul 26, paragraful 6 - da-i cu citania, Șăptievangheliști!

Minai, cu nădragii lăsați peste bocanci și cocoțat pe tinetă, citește de pe placa de săpun ținută între palmele amîndouă:

- „Fiind lîsus în Betania, în casa lui Simon Leprosul, s-a apropiat de el o femeie, avînd un alabastru cu mir de mare preț...”

- Intră, muiere, cu mirul! Mai departe, evanghelistule!
- „... și l-a turnat în capul Lui, pe când ședea în masă”.
- Toarnă mirul, fumeie!

Bălan, chicotind și dînd din șolduri, se apropie de Grigoras pe la spate și-i toarnă în creștet o gamelă plină cu ceea ce deșertăm noi în tînetă.

- Brava, fimei! Treci, Matei, la paragraful 8!

- „Și văzînd ucenicii, s-au mîniat și au zis...”

- Intră, Ucenic Unu!

- „De ce s-a făcut risipa asta?”, recită ucenicul Damaschin. „Căci căcatul, el se putea vinde scump, iar banii de pe el să se dea săracilor!”

- Brava, mucenicule! Acum tot după Matei, capul 26, paragraful tot 26!

- „Iar pe cînd ei mîncau, Iisus, luînd căcat și binecuvîntînd, l-a frînt și dînd ucenicilor, a zis...”

- Intră, băi Isuse și zi-i!

- „Luați mîncăți, acesta este trupul meu”, recită Grigoras.

- Așa, bre, brava Isuse! Ia, toată lumea trece la împărtășanie! Treci, bre Isuse, pe la fiecare și dă-le din trupul tău!

Femeia poartă gamela reumplută. Isus, cu mirul prelins pe frunte, pe ochi, pe bărbie, pe umeri, pe piept, începe împărtășania:

Înmoaie degetele în gamelă apoi le dă pe la gura creștinilor. Cînd îmi vine rîndul, mă feresc. Evanghelistul Mihai mă ține de cap, Iisus Grigoras mă mînjește pe buze. Țin buzele strînse și încerc să nu mai respir. Isus trece mai departe, dar Dumnezeu vede totul:

- Di ci te-ai șters, măi? Refuzi sfînta împărtășanie? Ia, Isuse, mai dă-i din trupul tău cel sfînt și binemirositor. Dar îi vîri trupul în fundul gurii! Să nu-l mai poată stuchi!

Sunt numaidecît imobilizat. Damaschin îmi prinde capul cu amîndouă mîinile și mă apasă sub urechi cu degetele mari, pînă casc gura mare-mare.

- Să nu stuchești trupul Domnului, că-i mare păcat, Vas'licî!, mă amenință Domnul Dumnezeu cu degetul. Nu stuchesc. Nici eu, nici următorii.

- Bun, ia să trecem acuma - tot de la Matei citire - la capul 27, paragraful 28 - zi-i, Șăptimatei si cu sergentul zece - hă-hă-hă!

- „Și l-au dezbrăcat de hainele Lui și l-au pus hlamidă roșie. Și, împletind o cunună de spini, l-au pus-o pe cap și în mîna Lui cea dreaptă trestie; și, îngenunchind înaintea Lui, își băteau joc de el, zicînd: Bucură-te, regele Iudeilor!”

Iisus are hlamidă, însă nu roșie, ci fostă albă, de cearceaf, pe care s-a scurs mirul răsturnat. Nu are cunună, ci gamelă, golită încă o dată și lăsată acolo, pleoștită pe-o ureche. Nici trestie, în schimb, pe piept îi atîrnă, legat cu sfoară pe după gît, un falus modelat din săpun, pudrat cu DDT, uns și el cu mir.

- Prima mișcare: treci fiecare pe la Iisus, îngenunchezi, pupi... pupi poala popii, popa pupă puia po”.

- ha-ha-ha! - te ridici, zici: Bucură-te, regele Iudeilor î, și pupi, po-pu-pa... adică crucea de la gîtul lui,

Să-nceapă, să-nceapă, ia să videm, cini... începi tu, son-tîture! Pupă-i puia, paralticule, să te vindece - hori o-ho!

Deci, eu sînt primul. Numai că nu pot îngenunchea.

Dumnezeu care știe totul, în marea mila Lui, mă iartă de îngenunchere - în timp ce îi șoptește ceva lui Iisus.

Așa că sărut crucea cu coaie și zic ce zice Evanghelistul că zic. Să zic..

Iisus îmi răspunde:

- la-ți patul tău și umblă-n m-îini.

Nu înțeleg de ce Domnul este atît de vesel» de ce umblatul în mîini ar fi atît de înveselitor.

Durează, durează.

Dincolo de ușă, în coridor, gardienii se înghesuie iar geamul zgîriat, se îmbrîncesc, poate se și ceartă, pentru» un loc la gaura veciei.

- A doua mișcare: vă așezați pi două rînduri, față-n față! Cîntă, evanghelistule, capul 27, paragraful 30 î’

- „Și scuipînd asupra Lui, au luat trestia și-L băteau peste cap...”

Îl trecem prin plimbarică; îl stuchim, îl înghiontim, îl batem. Cu palmele, cu pumnii, cu picioarele. Eu, nu.

Vreau să spun: eu nu cu picioarele.

Trecem la Marcu - alt Isus, tot un teolog, macedonean. Apoi la Luca - nu e teolog, dar n-are importanță.

În fine pe al patrulea isus (Pop Cornel) îl răstignim

- după Ioan. Întâi pe jos, pe ciment. Apoi pe masă, ca să vadă lumea-ntreagă. După ce își dă duhul, îl învelim în giulgiu și îl îngropăm în tinetă. Cel mai înverșunat împotriva mortului este fostul Grigoraș: îl scufundă de mai multe ori, apoi îl trînteste pe ciment și propune

- Să-l înviem, dom' Țurcanu, vă rog frumos!

Îl înviem - cu picioarele.

Cîntăm, în cor:

Hristos a înviat din morți,

Cu puia de gît atîrnînd

Și celor ce i se-nchiții-năăă,

Căcatu-i dăruindu-leee!

Dar stai, că nu s-a terminat. Stai, că Dumnezeu Tatăl poruncește:

- Tu, măi, aciala! Tu-ai să fii asinul pe care, cică, a intrat în Ierusalim, de Florii -- sus, pi masă, în patru labe! Așa ! Tu, măi! Tu-ai să fii Măria din Magdala, ibovnica lui Isusică, tu-ai înghițit kilometri și kilometri, și de om și de măgar, p'în toate borțile - tu te vîri sub asin și iei poziția lui Romulus și Remus sub lupoaică, și suji, măi! I-o suji, di-adivaratele, până-ți umpli gura! Tu, măi, instalant: tu ai să-l faci pi Iosif, rejele încornoraților. Tu ai nevastă, dar n-o ai la pat, așa că ti discursi cu ce ai primprejur: ia-l pi măgar pi dinapoi, executarea! Ia, măi, acela: tu ai să fii preacurva fecioară Măria. Ti pui dinaintea măgarului, cupoalele sumese, cu crăcii disfacuți - s'ti răcorească, măgarul pi la fecioria pi unde nu ți-a umblat numai cei care s-au născut după căderea Constantinopolului! Și-acuma, tu, măi Isuse:

faci ci făceai cînd n-aveai la îndemînă, nici pi Magdalena, nici pe Samariteanca, nici pe paralică, nici pe leproasă, nici pe oarbă: o iei pe mă-ta pi dinapoi - executarea,!

Executarea.

Mie nu mi-a dat nici un rol. - I-aș juca pe Elisav.

Numai că nu am fulger. În schimb, am două cîrji. O iau, de pe priciul plan toanelor, pe cea care mi se pare mai grea - are și tampon de cauciuc. Trebuie s-o țin cu amîndouă mîinile;

să-i vizez moalele capului - pi dinapoi. Trebuie să-l. Trebuie să-l omor.

Dar Dumnezeu vede toate. Și are ochi și la ceafă.

Se răsuțește, fulgerător și mă fulgeră el cu bocancul, la rădăcina picioarelor - prin față.

'„Așa, da. Cina cea de Taină după Țurcanu, de pe masă, se desface, se dezghioacă, se dezîncuie, se dezîn.

Trecem la Patimile numai ale mele.

Așa, da. Așa mai zic și eu. Sînt salvat - acum Elisav chiar că nu mai poate întîrzia.

- Să-mi faci tu una ca asta, Vas'licî - mie, care-ți destinasem altă soartă... - aproape îi dau lacrimile.

Mie - să mă omori pi mini, cari... Pi mini, măi? Păi eu sunt Țurcanu, măi! Intîiul și ultimul! Încă nu s-a născut nici îngerul, nici diavolul care să mă... Pi mini! Pi mini!

Nici pe mine - deocamdată.

- Măi, tu, vierme, ai impresia că dacă taci, rezști?

Că, dacă vii tu în întîmpinarea loviturilor, scapi? Că, dacă vrei tu să mori, vreau și eu? Ti-nșăli, măi! Ai să mori cînd am să vreau eu și de moartea pe care am să ți-o dau eu!

Se înșeală el. Dacă nu m-a putut frînge Drăgan de la Sibiu, cu creioanele lui chimice prin răni, cu sîrmele lui prin nas, pînă-n creieri, cu mama mea cu poalele sumese de țeava balalaicei lui Csâky, cu execuția sirnu-'

Iată - o să mă rupă el? Cu o amărită de bîță? Cu un fleac de centiron?

- Măi vierme, tu crezi că dacă rezști pi dinafară, nu-ți găsesc leacul, pi dinăuntru? Ia, Șăptifraț', adă tu un potir plin cu sfîntul trup, de la tinetă! Masa în mijlocul camerei, fiecare la locul lui, cu ochii aicea, la sfînta îinpărtăs... căcanie - ha-ho-ho! Sus, pi masă, măi! Așa !

Acum ti lași-pi burtă; acum ti ridici în mîini - și mănînci, rezistentule, mănînci! Toată gamela! Șăptifraț', dacă refuză, îl croiești piști ceafă! Îl îndesi în tre.ucă!-

Asă, măi! Mănîncă, măi! Că-i bun, măi - mai cu suflet, măi, doar îi trupul lui Cristos - ha-ha-ha! A, păi nu așa, măi: ie-o di la-nceput: mănînci și ce-ai borît!

Așa ! Tot-tot, să nu rămîină urmă, pi masă, c-o spurci, măi! Linge, linge!

Ling - dar se înșeală: rezist și pe dinăuntru, ori ce-ar crede el. Chiar dacă înaintez doi pași înainte, un pas înapoi, pe urmele lui Lenin. Chiar dacă măruntaiele mi se răzvrătesc și vomit înapoi în gamelă (și pe masă, pe care-o spurc - dar o despurc eu), revin, înghit ceea ce vărsasem, doi pași înainte, un pas înapoi, doi înainte, unu înapoi - așa ne-a învățat marele Lenin.

- Te consolezi cu exemplul altor... pătimitori? Nu cumva te gîndesti la pa-ti-mi-le descrise la evanghelie?

Cretinii ceaia di evanghelist!, care si-au pitrecut viața în pustie, mîncînd muște, regulînd capre - ce știau tembelii ceaia dispre om? Nimic ! Nici despre trup, nici despre suflet! Evanghelist? Eu sunt adivaratul evanghelist! Eu scriu adivarata Evanghelie - Evanghelia după

Țurcanu! Dacă Isus ar fi trecut prin mînilor istea... Hehe, nu mai ajungea ei Cristos! N-ar mai fi existat nici creștinism!

Poate. Numai că iarăși se înșeală Țurcanu:

Eu nu sînt Isus. Eu sînt Vasile, fratele lui Elisav.

8.

Eu sînt fratele lui Elisav, Vasile și va fi venit vara în lume de cînd am trecut pe la subsemnatul-bandit-Pop-Vasile-declar, dar el a spus că prea în treacăt, așa că m-au petrecut dincoace, aici, dedesubt, sub Levinski.

M-a trecut, însă a trebuit să treacă timp, acolo, sus, la.4 Spital și el nu avea tot-timpul pentru mine, apoi a trebuit să încă nu vină Elisav - ca să-l înșel:

„M-ai înșălat, mi-ai spulberat toate speranțele, taman cînd eram pe punctul să culegem, împreună, roadele, tu... Și, pe de-asupra, să mă omori - tu, pe mine.; eu, care...”

El care - o fi venit vara în lume de atîta înșelăciune.

Aproape plîngea, aproape de durere, aproape omenește, de ciudă, nu atît pentru deasupra, cît pentru înșelăciune. Aproape foarte plîngea cînd i-a alungat de pe masă pe Iosif și pe asin, pe Măria din Magdala și pe

Prea-Maria:

„Să-mi faci tu mie una ca asta... Mie, care te-am ținut atîta amar de timp pe lîngă mine, ți-am dat pat, de unde să vezi ca dintr-o lojă de orchestră și ți-am acordat și drept la lingură...”

O fi venit vara în lume de cînd mi-a luat dreptul la orchestră și mi-a dezacordat lingura - care tot nu mi-ar fi slujit la mare lucru, din potir se mănîncă direct, ca din treucă, doi pași înainte, un pas' înapoi. Din Vinerea

Mare pînă în Duminica Tomii - zece zile, de cîte două, de cîte cinci, de cîte zece ori el, personal; cînd el, personalul, nu avea chiar tot-timpul pentru mine, mă lăsa pe stingă personală a fratelui Damaschin-, pe mîna betelor personale, bălane. Și vai, pe mîna șaptefraților...

„N-ai vrut să treci dincoace, printre noi, fără dureri; n-ai vrut să rămîi în poziție de asistare, ca să-mi verific teoria - m-ai însalat, m-ai trădat și, în plus, ai trădat știința! Acuma ce mă fac: o iau, de la cap, cu alt subiect?”

Cu lacrimi în ochi îmi lua capul între palme și îmi frămînta, cu degetele mari prin pleoape, albușurile ochilor:

„N-ai vrut să vezi limpede calea pe care ți-o deschideam - • drept, ceva mai lunguță, dar fără suferință a cărnii. Acum trebuie să-ți masez oleacă vederea de care n-ai știut să te slujești - să te-nveți minte altădată, să vezi ca lumea!”

Vara va fi urcat în spicul ca vrabia, de-atîta masaj al luminii. Se va fi și ea dublat, triplat, decalat pe diagonală, vara (oh, de-aș măcar zări-o!), de cînd se înmulțesc decalările lucrurilor, de-atîta masaj. Scrisul, cu'si-, guranță:

„Nu pot scrie”, zic. „Mi-ați stricat ochii”, zic.

„Nu ți i-am stricat”, zice. „Ți i-am tămăduit '- abia acum vezi cu-adevărat, Adevărul”.

„Nu văd nimic, nimic”, zic. „Mi-ați stricat, stricat ochii, nu pot scrie” - și, o vreme, chiar n-am scris.

O vreme. Apoi.

„Nu pot scrie”, zic. „Mi-ați stricat mina dreaptă”.

„Nu ți-am stricat-p, ți-am îndreptat-o, era strîmbă.

Acum ai o mîna dreaptă ca dreptul, ha-ha!”

„Ha-ha, nu mai am mîini, mi le-ați stricat pe toate, nu pot scrie” - și, o vreme, n-am scris.

O vreme încă.

După aceea m-a coborît la Levinski și a poruncit să nu se-atingă nimeni de ochii mei și de mîna mea dreaptă.

Iar după ce am scris:

„Așa di scurticel? Numai două păgînuțe?”

„Am douăzeci de ani, în închisoare i-am împlinit, viața și opera mea abia umplu două pagini”.

„Ti-nșăli, nu-ți cunoști viața și opera - dar las-că te-ajut eu să ți le descoperi”.

Va fi venit vara în lume de cînd mă tot ajută și tot neajutat rămîn, de cînd mă tot descoperă și tot acoperit rămîn.

Eu sînt omul care a văzut nenorocirea sub varga aprinderilor lui

El m-a purtat și m-a dus în întuneric și în beznă

Mistuit-a trupul meu și pielea mea, zdrobit-a oasele mele

A ridicat zid împotriva mea și m-a înconjurat de venin și de zbucium

Mutîndu-mă în împărăția morții ca pe morții cei din veac

M-a împrejmuț cu zid și n-am pe unde să ies, îngreuiat-a lanțurile mele

Chiar cînd strig și răcnesc, rugăciunea mea nu se aude

\ Nu se aude

Nu se aude

*.

O fi venit vara pe la, subsemnatul-bandit-Pop-,

Vasile-declar si, pentru că n-a declarat, era în ținutul

Uz un om și atunci zice Domnul către Satana: De unde vii? iar Satan răspunse Domnului și zise:

Eu sînt omul care a văzut nenorocirea sub varga aprinderilor lui, el m-a purtat și m-a dus și chiar cînd

. strig și răcnesc, rugăciunea mea nu se au; nu se a; nu se, nimic.

Va fi trecut vara și eu sînt omul care adevăr zic ție:

Cînd stingerea se dă, mă rog să nu mai apuc deșteptarea; cînd deșteptarea deșteaptă, mă rog să nu mai apuc stingerea, o, dacă durerea mea s-ar cîntări și nenorocirea mea ar fi pusă la cîntar, iar Domnul zise:

- la, mîi Șăptifraț', tu ești bun prietin cu Pop Vasîli, ați fost colegi de liceu, de cameră, în studenție, într-un fel, colegi de lot, acum colegi de celulă - vorbește-i prietenește, spune-i să...

Poți Tu oare să te stăpînesti, Doamne și să taci, dracului?

„Răcnește mai tare, Vasile, altfel îl pune pe Bălan

- să te...”

„Lovește mai tare, Mihai, altfel îl pune pe Bălan

- să mă... „

Poți tu oare. Doamne, să te stăpînesti și să r”1 'scrii?

„Scrie, Vasile, scrie ce-ți trece prin cap, dar scrie...”

„N-am, nu dau, vorba cotelor tale - lovește și tu mai tare, Mihai, mai tare, ca să nu...”

O, cît îl iubesc pe fratele omului, Mihai (care-mi este martor: îl aștept pe Elisav așa cum trebuie cinstit un frate) - însă ne-au despărțit: după Duminica Tomii, pe mine m-au coborît la etajul întâi, încredințîndu-mă lui

Levinski. Mi l-a dat, afectat pe Bălan special pentru mine, ordonanță inversă.

Cei de sub bîta lui Levinski sînt tare silitori, au ajuns depaarte cu demascarea internă, povestesc toată ziua-oovestesc și neziua - eu însă rănim repetent pe cele două păgînuțe. Levinski are treabă cu oralul, eu încă n-am ajuns pînă la pagina aceea, eu rămîn să am treabă cu

Bălan - nu-și mai vede capul de treabă, ordonanța-mi:

Nu mă lasă să clipesc, nu mă lasă să închid ochii;

nu mă lasă treaz, nu mă lasă să dorm; nu mă lasă să tac, nu-mi dă voie să vorbesc; nu mă lasă să-mi fac nevoile și.nu mă lasă să zac în ele; nu mă lasă să mănînc și nu mă lasă să nu mănînc - de nesomn, de nemîncare, de epuizare, Bălan a ajuns în pragul morții, ai zice că eu pe el îl pătrătesc. Noroc pentru amîndoi că, de trei ori pe zi trece Țurcanu, ca să mă întrebe, frățește, dacă.m-am hotărât să mă lepăd di putrigai pe mai mult de două păjînuțe. Acelea sînt momentele de respirație, de recreație, fiindcă Bălan nu mă lasă să-i comunic.

„Viața și opera mea abia umplu două pagini”.

Bălan poate respira liniștit, Țurcanu se ocupă de mine, uneori cu ajutorul lui Levinski: în acele clipe îl iubesc pe iubitorul de oameni Bălan, însă nu are loc în inima mea de cel-mai, Țurcanu, el e pe cale să mi-o umple, să mi-o burdușească, ar fi în stare să mi-o monopolizeze, dacă nu l-aș aștepta pe Elisav; atunci, da, l-aș ruga pe fratele Eugen să mă întoarcă, sus, la 4 Spital; ori să coboare el cu totul, aici, la sub Levinski.

Privirea mi s-a mai limpezit (chiar bine.de tot, n-au rămas decît doi Bălani, unul așa, celălalt și mai așa), așa

, că pîndesc ușa.

O pîndesc, ușa, cu spinarea arată, cu burta grăpată, cu fesele prăsite, cu tăpile-mblătite, cu mâinile făcute zob, cu scrotul făcut scrob, cu gîndul și inima la genunchi}

numai buni de îngenuncheat atunci cînd va veni ceasul.

Fiindcă, de astă dată va chiar veni, trebuie. Nu a făcut-o în Vinerea Mare: drumul lung al venirii; nu s venit de Duminica Tomii: știa el bine că viața și opera mea abia dacă acoperă două păjinuțe; nu a venit pîn»

acum: știe că eu sînt fratele lui și că Vasile, fratele său, este celălalt Elisav.

Oricum, după acum, trebuie să vină. Fiindcă acum este pragul. Adevărat: cam lat, dar odată și-odată lățimea lui are sa fie străbătută, întreagă.

Acum, aici, sîntem pe la mijloc de prag:

La Alexe - povestește frumos și cu amănunte cum a bătut-o el pe bunică-sa, servitoare exploatată de burjui - fiindcă nu-i dădea bani de rachiu și de curve;

La Iunian - povestește frumos și ou amănunte cum a futut-o pe soră-sa de trei ani și i-a făcut doi copii la șase și nepoți la doișpe;

La Zdru, macedoneanul -- povestește mai puțin frumos, dar convingător cum, la stîină, sase zile regula miorița și măgărița, în a șaptea pe maică-sa, venită cu schimburi curate și merinde;

La Grigoras, teolog și fiu de preot - povestește cu mare talent cum îl ajuta el, în vacanțe, pe t.aică-său să spovedească la credincioase: în timp ce spovedita, sub patrafir, suga poala popii, el, fiul, o lua pi dinapoi;

La Vasiliu - povestește cu totul, dar cu totul, dar cu totul detașat că plăcerea lui cea mai intensă era să străbată satele de pe moșia lui ta-su, cu mașina și să calpe copiii țăranilor săraci și crunt exploatați - cu precădere băieți, că așa-i el, trage la ei: în clipa în care botul mașinii izbea, el, Vasiliu juisa;

La Nicolescu, fiu de plutonier de jandarmi - povestește cu avînt cum dădea o mîină de ajutor bestiei de taică-său, la torturarea deținuților politici, erau pline be-

'durile de comuniști evrei și î-n special de evreice - uite ce le făcea el, fiul: le băga în vagin cucuruzi de brad cu solzii

orientați încoace, de intrat intra cucuruzul, dar nu mai ieșea - maică-sa, nevasta plutonierului de jandarmi îi arătase întâia oară, o singură dată ajunsese, învățase bine de tot, aplica metoda asta și încă altele, de obicei cu soră-sa cea mică, el o ținea în poziție pe comunistă evreică, luptătoarea pentru fericirea poporului, aia mică îi băga cucuruzul; în ceea ce-i privea pe bărbații comunisti evrei, căzuți în laba jandarmerimii moșierești re-

:gale, o altă metodă - tot de maică-sa inventată - era, aplicată: tulpini de măceș, cu tot cu spini, erau introduse în uretră.

Foarte bine, așa le trebuie tuturor - și am trecut la mijloc:

La Bucur - ne spune cum anume trebuie înecat un

.prizonier sovietic într-o găleată cu, vin;

La Constantin - ne dezvăluie tainele călugărițelor de la mînăstirea cutare, în fapt, secretul iazului mînăstirii, dacă l-ar goli de apă, s-ar găsi sute de schelete de noi-năsj

*cuți, dacă nu cîteva bune mii, cine nu știe că mînăstirea | aceea e un bordel în lege, atît că curvele de călugărițe nu | cereau bani, o făceau din mîncărici și din viei';

La Vernescu - el divulgă metoda de a cîstiga parale anulte: o iei pe sor-ta - dacă n-ai soră, atunci o veri-

- șoară, ceva, o vecină -- o îmbeți zdravăn, o legi de pat, în poziție, chemi clienți - căroră le iei banii de două ori: înainte și după, le explici că se justifică prețul, fiindcă e sor-ta.

Sîntem aproape de capăt, n-au mai rămas decît trei bucăți - în afară de Levinski, de Bălan, de mine.

Așa că. Așa că trebuie, Elisav. Trebuie, tare, de tot, de tot.

Îl aștept.' Aștept ușa. Fiindcă, deși ar mai fi înaintea mea trei sau doi sau cine mai știe, s-ar prea putea ca inir-o bună clipă, să ridic două dește și să mă cer și eu la povestit povești. Am, n-am - dau, ca și cu cotele

- șaptefrățești.

Încă mai am, încă mai pot - altfel, ce are să zică

Elisav? Și Seliva? Dar mama, mama mea? Încă mai am, dar e pe sfîrșite, mi se apropie și mie lulia, bunica

Agapia, mama, Seliva.

Greu e că aud, îi aud, se aud; nu am pleoape la urechi, ca să le oblonesc - poți Tu, Doamne, sa Te.stupînești și să nu mai

povestești ce și cum și pe unde i-ai făcut mă-ti, sor-ti, strămoașă-ti? Eu, adevăr zic Ție: pot!

Mai, pot, Ne-am măsurat, tăcerea mea a acoperit urletele lor povestite, iar când am răcnit, răcnetele mele au răsunat de tăcere - dar pînă cînd, pînă cînd?, o, dacă as fi grăuntele de nisip cel care oprește mașina.

Dar eu sînt Vasile: grăunte, dacă va fi să fie zdrobit, nu se va prefăce în ou cubic; nici în praf de aur, ci în praf de pulbere; grăuntele care poate opri mașina se cheamă, nu Vasile, ci de la sfîrșit spre început, Elisav și are cinci - o, dacă toți povestitorii de pe lume ar fi nvuți pe cine aștepta, acum lumea ar fi tot pe picioare,.

nu în cinci.

Eu am pe cinci. Iar cînd îl voi zări, în ușă, voi strigare cu glas mare:

„Cine este cel ce vine împurpurat, cu veșmintele sale mai roșii decît ale celui care calcă, la teasc, strugurii?

Căci el vine cu plată și răsplătirile sale merg înaintea sa!«

A venit vara în lume. Pentru ca venirea să fie binebine-bine venită, a venit mai întîi Țurcanu.

Și Pop Cornel. Și Gherman.

Și iarăși m-au răstignit pe ciment și iarăși m-au împărțășit din sfînta gamelă și iarăși m-au botezat în sfîntatinetă și iarăși m-au întins pe jos și m-au călcat bine-bine, ca pe struguri, în teasc și ca să-mi pierd a treia dimensiune, să devin covorul întins înaintea pașilor asinului său,, iar pentru că mai aveam putrigai, mai aveam, Bălan mi-a redestupat găurile de evacuare din genunchi, cu sîrma, sîrma lui Drăgan prin găurile lui Csăky.

M-au răstignit și m-au botezat și m-au, murit puțin, și m-au înviat ceva mai mult, cît să-mi spună că altă cale nu am, că aici se moare cînd vrea El să se moară, aici se trăiește cît și așa cum vrea El să se trăiască, așa că, dacă nu azi, atunci mîine tot acolo am să ajung,.

pe marginea priciului, sub toiagul lui Le vinski, povestind-povestind: ce, cum îi făcusem luiiei, mamei, Seliiei, bunicăi Agapia și, eventual ce-mi făcusem mie.

Așa că.

Așa că să încetez de s mai face pe cristos, că el e

ȚURCANU.

Așa că să mă.

Mă, și strig din răspuțeri:

- Vino, dar vino odată! Acum ai prilejul să te-arăți! - eu nu mai contam, decât în măsura în care jucam rolul celui ce așteaptă și, în șoaptă, îi spuseseam:

Număr pînă la șapte și, dacă pînă la șapte nu vii tu, eu trec dincolo, la povestit și află că nu mai ești!

Ajuns la trei, mă opresc din numărat:

- Elisave, Elisave, iată-te!

Iată-L, în ușă. Mi-e sete și ești.

- • Uite-ți-I!, zice Satanul.

Așa trebuie: să nu știe cine pe cine, care cui arăta, cui pe cine dădea.

Într-o mîină îl țin pe Pop Cornel; în cealaltă pt Cori

Gherman. În zvîrcolire, capul mi s-a înălțat și s-a rezemat cu ceafa de stinghia mesei, îmi văd picioarele - ba nu: le deduc poziția după tălpi, prin minune rămase verticale, marcînd ca doi stîlpi încinciți la capete, poarta.

Care, așteptînd să. Înămeze venirea, hotărnicise ieșirea putrigaiului; lepădarea. Urcaseră, după nume, după loc:

- Grigoraș, pi pept! Alexe : pi pînt'ci! Junian - pi bazin, măi!

Zdru - pi plex, Levinski - pi gît.

Gherman îmi imobilizase sub bocanc mîna dreaptă iar

Cornel pe cea stingă. Doar Bălan rămăsese nefolosit, stînger cu sîrma lui, așa că zisesem:

- Bălan: pi Csâky!

Era pentru a multa oară cînd îmi doream o cruce cîstită, cu piroane bătute onest, definitiv și tot pentru atîta oară cînd nu puteam schimba cimentul cu lemnul, ca să pot spune; săvîrșitu-s-a, însă El, ouătorul cubicelor, văzînd că nu mă ies (ca un tub cu pastă de dinți), în ciuda celor cinci de deasupra, strigase ca pi la ei, pi la

Rădăuț':

- Hop, ș-așa! - ca la Horă, ca la Bătută.

De aceea îndrăzneam să visez o cruce gospodărească,, se^ vede însă că lemnul ei trebuia să rămîină pe-afară și sfînt, sfîntit doar de sîngele cîstit ca lacrima, evanghelistii nu aveau cum să ajungă pînă la pagina aceea-aceasta.

- Hop, s-asa! !, făspunseseră cu voioșie grăbită cei cinci de sus, cei doi din laturi, Bălan, stingherul, precum și ceilalți opt de pe prici - avea să le vină și lor rîndul, unora pentru a multa oară.

Săriseră - cu fapta, cu gândul - așa cum îi învățase el, întru avîntare pe culmile luminoase ale omului și pogonului nou, ale sării ca cioarele pe cer (și-avem doar gloanțe pentru trădători, hei-rup, azi țara ta e casa mea, republică măreață vatră) - acestea toate întrevăzute sus, sus, în fundul tinetei; și de pe trambulina pe care azi, eu o interpretam cu talentu-mi înăscut.

O trambulină qnstită s-ar rupe, dracului, de-atîta, însă noi și a treia dimensiune, s-o cîștigăm pe sențiala, epofrîngem ca lumea, fiindcă ea, clasa muncitoare de la ora'

și să n-are lipsă de martiri, ea are lipsă de știință de carte, în general, de stăpînirea limbii române în particular, așa că, să ne luăm gîndul de la sfințenia la Român, cea care

1-a dat pe unicul Sisoe - dar oare era d-'al nostru, dacoromân - nimic sigur pe lumea asta plină de superstiții opiacee, așa că ia să ne golim noi de putrigai, precum tubul în cheștiune; apoi să ne cubizăm; apoi, pierzînd noi și a treia dimensiune, s-o cîștigăm pe sențiala, epocala: aceea de om nou ca soarele pe cer, bine-bine reeducat, viitor făuritor al viitorului viitoresc și socialist în drum spre comunist pe a cincea parte, dar în curînd pe tot globul, de la vlădică pînă la opincă, din uzinele patriei scumpe, ca și de pe ogoarele scumpei patrii. Republica

Populară Română.

Mirosul iute, urzicător, țipător de viu mi-a ajuns la nări, pînă pe limbă, îl simt și cu subțiorile: nu este cel din fundul culmii hîrdăului, unde scrie citeț, să priceapă pînă și tovarășii noștri, analfabeți, că Omul este cel mai capital, ce mîndru sună'acest cuvînt!

Acolo scrie, citeț,, numele meu, al subsemnatului-bandit-Pop-Vasile-'declar.

Mi-am declarat în mintea mea -. „De mi-ar ordona odată!”, fiindcă după ordin, fie că faci curățenie de voie, cu limba, fie că o faci ei cu tine, în chip de cîrpă, de pisoii încă orb, dat cu

botul prin greșeală - te lasă în pace o oră; în timpuri bune, chiar și o zi - am văzut ia alții.

Însă el, în loc de ordin mie, a bătut în ușă, ordonându-i gardianului:

- la adu-mi-l pi...

Nu am auzit pe cine anume și nu a durat prea mult:

cît să duc pînă la capăt Tatăl Nostru, să-l chem, dîndu-i termen: pînă număr ia șapte.

La trei - după atîta, atîta amar de timp - ușa s-a deschis.

Nu: la trei era gata deschisă.

Și nu-l văzusem venind, îl constatasem acolo, în drept-unghiul orbitor luminat al ușii, fusese dintotdeauna în ușă ca în ramă, însă eu nu avusesem ochi de văzut și

.orb, mă îndoisem.

Așa că am strigat cu glas mare.

Iar după ce am terminat, am văzut că nu e rău; că c chiar bine, făcusem o treabă destul de foarte bună:

dusesem așteptarea pînă la capăt.,Din clipa aceea, puteam să mă culc pe-o ureche, aveam voie să să-mi dau voie să iu ceea ce fusesem, ce eram: un slab, un carne și sînge, un cuibărit scîncind, întors în adîncul mamei cui l-a.

Venise, în cele din urmă. Mi-e sete și Dumnezeu există.

- Uite-ți-l!, zice și împunge cu cornul bărbiei aerul drept înaintea lui, la egală distanță între gemeni.

Știu -ce va să vie, așa că nu mai pun la cîntar coastele ale căror puncte de ruptură pot să le situez, pipăindu-mi-le cu aerul din plămîni; nici găurile lui Csâky, dezgăurite, cu sîrma, de Bălan; nici imaginile dublate, triplate, nici amorțeala familiară, pulsatilă, care m-a îngiulgit de la genunchi la gît, anunțînd marile dureri:

arsura din plămîni, rîcîitul cioburilor de sticlă în rozul spongios al coastelor așchiate, loviturile de mai în stomac, pisica înnebunită, căutînd să scape, cu ghearele si cu dinții din sacul înecat care este pîntecele meu; nici

Metronomul bătînd aproape dulce, aproape consolant măsura în genunchii destupați. Fiindcă 'știu ce va urma

(deși sînt neliniștit, jenat: conținutul meu, stors, împrôscat pînă dincolo de poarta tălpilor nu-i va fi atins, năclăit și pe Elisav?) :

Va ridica brațul drept- Apoi va începe să-l coboare
- înceeet, îrfcet, terifiant de încet - spre Țurcanu. Iar cind
brațul va ajunge în dreptul bărbiei, din degetul pedepsitor va
țîșni fulgerul mîntuitor al nostru - fiindcă venise (cu
veșmintele mai roșii decît ale celui care, la teasc, struguri), nu
doar întru salvarea noastră, ci și cu pedepsire a lui. A Fiarei. A
Struțocămilei.

Și nu-l va doborî pe Eugen Satanu, pe loc, pe moment
fulgeră, arde, preface în scrum și fum - nu! De

* ce să-l absolve, într-o secundă, pentru ceasuri, săptă-
. ' mîni, eternități? A, nu: mai întîi să-l despoaie de haine -
și va începe cu, șapca-i proletarnică; apoi să-l jupoaiede piele,
îndelung și va fi cale măcar de șapte

« secunde întregi sub jet sfîrîitor; să-l strunjească pe carne;
oasele - pe polizor, pe polizor! ; să treacă la bărbie, bărbia lui
galoșîndă: întîi, să i-o radă; după aceea să i-o ronțăie egal,
agale, în du-te-vino de rașpel;

v ta i-o degrozeze, aducîndu-i-o la normal - dar să nu se
oprească, să continue să i-o roadă, scadă, sape în.falcă.

scobească o bărbie în negativ, ochilia, precum fesele lui
Pop Cornel.

- Uite-ți-l, zice - dar nu știe. ce zice, fiindcă din pricina lui și
pentru-contra lui venise.

Uite-ni-l, venit; pentru noi, așteptătorii, care, iată, aiu în van
am așteptat; a rupt cerurile cu dinți de lup, a sfîșiat zidurile cu
prive de flacăra, a stins cu ploaia

.așteptată povestiturile la marginea priciului, la buza lumii.
Nu mai rămîne decît să-în tindă mîna: are să se cutremure
pămîntul, zidurile și priciurile au să trosnească, plesnească,
pe lung, ca trâmbițele Ierihonului, ae atîta suflu de suflare, ca
păstăile prea coapte, vor cădea în laturi, ca apoi să se înalțe,
altfel așezate, după chipul și asemănarea oului O.

Simt cu toate spinările, botezurile împărtășaniile, ini-

- mile - cedate cum se scutură munții, văile: suntem mîntuiți
- doar să înalțe mîna.

Înainte de a pieri (în fum și-n scrum) Țurcanu rostește șoptit,
prietenește - și este ultima licărire prinsă în'pioneze și
rămasă'acolo, îngălbenită, pedepsitoare, îndărătul pleoapelor
mele bine zidite, trainic tencuite:

- Frate-tău, nu vra să se lepede di putrigai. Ia dă-i o mînă de-ajutor, ca-ntre frați, ca-ntre gemeni.

Zice - și știe el ce zice.

Zisu'-s-a.

PARTEA A TREIA

A

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar:

M-am născut la data de 1 ianuarie 1930, în com. Piatra Nouă (azi: Staraia Petrovka) din județul Orhei (azi:

raionul Orgheev), din Basarabia (azi: Republica Sovietică 'Moldovenească)..

Părinți

- Mama: Ana Cojoc, s-a născut în. 1907, la Hîncești (azi: Kotovsk) județul Lăpușna (azi: Kisiniov). Familia mamei, pe linie paternă, este originară din Adîn-

,cata (azi: Glubokaia), județul Cernăuți (azi: Cernovți),

Bucovina (azi: Republica Sovietică Ucraineană); pe linie maternă, din Arboreni (azi: Harbuzovka-Dnestrovski), din fostul județ Lăpușna. După școala primară urmată în satul Piatra Nouă și Liceul de fete din Chisinău, a frecventat un an și ceva Conservatorul, clasa Canto, însă, îmbolnăvind-se de tuberculoză pulmonară, s-a retras. După un an, a dat diferențele pentru Școala Normală și a fost numită învățătoare suplinitoare în com.

Aparece (azi: Aparecinoe), unde l-a cunoscut pe tata (în 1927), învățător și el. După căsătorie, au fost amîndoi' detașați în com. Piatra Nouă (azi: Staraia Petrovka), unde au funcționat pînă în 1939, cînd s-au transferat în satul Albota, județul Făgăraș (azi: regiunea Staiin), unde se află și în momentul de față.

- Tata: Tit(us) Pop, născut la Albota, Făgăraș, în 1905. În 1926 a fost numit învățător în com. Aparece, jud. Orhei, unde a cunoscut-o pe mama (vezi cap, „mama”). Azi, director al școlii elementare din Albota..

Părinții noștri au avut patru copii: Leonoel, născut în 1928, mort în anul următor; Vasile și Elisav, gemeni născuți la 1 ianuarie 1930; Anina-Seliva, născută la-

1 ianuarie 1933, decedată la 6 decembrie 1949, la Sibiu, asasinată de un ofițer de Securitate pe hume Hariton.

Menționez că întâi sora mea a fost violată de către un, ofițer rus din trupele sovietice de ocupație (nu-i cunosc numele). În acel moment sora noastră era elevă în clasa a IX-a a Liceului de fete din Sibiu (fost „Domnița

Ileana”). Noi, frații, studenți la Universitatea din București, Elisav la Matematici, eu la Litere, ambii în anul H.

Declar că în ziua de 13 decembrie 1949, noi, frații, ne-am dus la nr. 26 de pe strada A. I. Cuza din Sibiu.”

pentru a afla în ce împrejurări a -fost violată apoi asasinată sora noastră. Acolo am fost împușcat în genunchii amândoi de către locotenentul de Securitate Csăky (același care l-a împușcat și pe Ibcot. Hariton, din greșeală), iar fratele meu a dispărut. Eu am fost condamnat la 5-

ani (nu mi s-a comunicat motivul). După proces, am fost transportat la infirmeria închisorii Codlea, iar din 31 ianuarie 1950, aici, la Pitești.

Declar că nu am făcut parte din nici o organizație politică. Nici părinții. Nici bunicii. Nu avem avere, în afara casei părintești din Albota și nu am exploatat mînă de lucru.

Precizez că din 13 dec. 1949, cînd am fost împușcat și arestat fără motiv, nu mai știu nimic de fratele meu.

Menționez că Pop Elisav nu a dispărut la proces, iar e\ s am fost dat afară din sală, pentru că am contestat actul de acuzare și pe acuzatori. Declar că nu am avut avocat, cel din oficiu fiind acuzator, nu apărător.

Declar că nici în timpul anchetei, nici. în detenție nu am primit ajutor legionar. Declar că nu sunt legionar, nici comunist și că am fost arestat și condamnat în mod abuziv și sunt menținut ilegal.

Adaug că nu sunt căsătorit, nici logodit. Nu am prietenă. Singurul meu prieten, Șaptefrați Mihai, student la

Conservatorul din București clasa Dirijat-Compoziție, se află și el în detenție.

Pitești, 29 aprilie 1950.

' Vasile Pop

B.

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar:

Sunt născut la 1 ianuarie 1930 în localitatea Staraia

Petrovka din U.R.S.S., din părinți învățători. Părinții:

MAMA : Ana Cojoc, născută în 1907, în localitatea Kotovsk, U.R.Ș.S. Tatăl săli, Pamfil Cojoc a fost preot {ortodox} în mai multe parohii din*R.S.S. Moldovenească și R.S.S. Ucraineană, ultima fiind cea din Staraia Petrovka. Prin 1938, bunicul a intrat în conflict cu Mitropoia și a fost dat afară (răspopit). Nu cunosc motivele acestei măsuri. În 1939 a venit cu noi, în satul natal al tatei, Albota, Făgăraș, unde s-a ocupat (și se ocupă) de albinărit și de muzică bizantină. Și-a făcut stixidiile teologice la Kiev (înainte de Marea Revoluție Socialistă din

Octombrie). Atât tatăl cât și bunicul străbunicului au fost preoți ortodocși în zona Cernovți din Ucraina, pe atunci masiv locuită de români. Menționez că un stră-mos, Eusebie Cojoc, a fost consilier al lui Dimitrie Cantemir și a fost trimis în mai multe rînduri de către domnitor pe

?îngă Petru I. A participat și la lucrările păcii de la Lucfc (aprilie 1711), iar după bătălia de la Stănilești, unde a și murit, la Dimitrovka, moșie dăruită de Petru I domnului român.

Precizez că bunicul Pamfil este autorul prenumelor noastre. El credea că numele poate influența personalitatea purtătorului, „deipi, pentru a corija eventualele defecte, compensa anume lipsuri, este bine ca numele să fie riguros construit (el spunea: „rotund”), după principiul simetriei la oglindă, adică citite de la coadă la cap, să dea exact același lucru; ca, de pildă, numele său de familie: COJOC. A vrut să-și pre-facă și prenumele-

(PAMFIL nefiind „rotund”), așa că și-a zis LEONOEL.

- însă nu a prins, bunica tot Pamfil îi spunea. Desigur, numele fiicei sale (mama mea) nu putea fi decât „rotund”: ANA. Pe tata nu l-ar fi acceptat ca ginere, dacă nu s-ar fi numit POP - însă l-a obligat să-și scurteze prenumele, să se înregistreze ca TIT. Pe primul său nepot l-a botezat LEONEL, dar nici numele, nici purtătorul lui nu a avut noroc: fratele nostru a murit la nici un an. Lucrurile s-au complicat la 1 ianuarie 1930, când mama a născut gemeni, dar bunicul a găsit o soluție:

cel mai mare (cu jumătate de ceas) să se cheme VASILE, după numele sfântului sărbătorit în acea zi, iar celălalt să poarte același nume - dar la oglindă: ELISAV. Sora.

noastră a fost mai întâi botezată ANINA, însă la insistențele bunicii Agapia, i-a fost schimbat (în Basarabia, a se anina, înseamnă a se atârna, dar și a se spînzura) în altul, provenit din anagramarea numelor noastre, ale gemenilor băieți și a dat: SELIVA.

Menționez că familia Cojoc a fost cîndva înstărită, însă bunicul Pamfil nu a avut avere. A fugit de acasă;

pe cînd era adolescent și, înainte de a ajunge la Kiev,, ca să studieze teologia, a dat un ocol prin Siberia, ca vînător de nu știu ce, apoi prin Pacificul de Nord, ca vînător de, probabil, balene. Precizez că după un naufragiu în-, strîmtoarea Behring, fiindcă el singur supraviețuise, s-a hotărît să se' călugărească, dar pînă să ajungă în Euroi pa și-a schimbat opinia, așa că s-a doar preoțit și căsătorit.

În privința ramurei materne a mamei: am cunoscut-o doar pe bunica Agapia (născută Arbore). Familia ei a avut avere, la Arboreni, însă bunica a fost dezmoștenită, pentru că a fugit cu bunicul. Precizez că bunica Agapia era bolnăvicioasă și a murit în 1938, acesta fiind motivul pentru care bunicul a început să bea, iar ca urmare"

să fie răspopit.

Declar că nu am cunoscut alți membri ai familiei mele și nici nu suntem în corespondență cu vreunul.

TATA: Tit(us) Pop,- născut în 1905, într-o familie de țărani săraci din Albota, Făgăraș, reg. Stalin, Tatăl său a plecat la America, unde a murit într-un accident de muncă. Familia a fost întreținută de fratele mai mare al tatei, Ion.

Declar că Pop Ion este țaran mijlocăș în corn. Albota și nu a suferit niciodată rigorile legii. Precizez: vorbesc

<le legile socialiste.

Declar că Pop Ion a fost trecut la chiaburi, din greșeală, adică din dușmănie. Acum nu mai este. Atunci a fost reținut de către Organele de Stat, care însă i-au dat drumul, ca nevinovat, după un an și ceva.

Declar că Pop Iln a mai fost reținut de către Organele de Stat în august 1949, fiindcă s-a spus, din dușmănie, că i-ar

îndemna pe țăranii săraci să nu intre la colectivă, dar nu era adevărat, drept care a fost pus în libertate prin luna noiembrie.

Precizez că Pop Ion din Albota nu a intrat în gospodăria colectivă pentru că în acel moment nu era acasă, fiind arestat. Declar că este adevărat că s-a dus muncă de lămurire cu el, dar Pop Ion nu putea să intre. Declar că știu: pentru că era băgat la chiaburi. Menționez că Pop Ion a mai fost arestat pentru neplata cotelor, dar a fost liberat, ca nevinovat, după câteva luni.

'Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că unchiul meu Ion a fost din nou arestat la începutul lunii decembrie 1949, însă nu cunosc motivele, aflându-mă în acel moment la București. Declar că tata m-a informat, la 10 decembrie, dar în treacăt, fiindcă nu aveam voie să vorbim și nu a făcut comentarii politice, fiindcă îngropam sicriul Selivei, a zis doar atât: „Iar l-au ridicat pe Ion”.

Mai declar că Pop Ion era pe drept băgat la chiaburi, pentru că a folosit slugă permanentă și, la anumite lucrări a folosit ȝigani din corn. Șercaia. Declar că nu li se mai spune ȝigani, ci : romi. Declar că nu sînt rasist.

Declar cinstit că pînă acum doi ani nu cunoșteam cu- „ vîntul: rom. Declar că Pop Ion a exploatat țăranii săraci, proletariat agricol, precum și tovarăși romi din corn. Șercaia. Declar că Pop Ion a avut, pe timpul regimului „burghez trei hectare de arabil și batoză proprie. Deasemeni o mașină de semănat și o cositoare cu cai. Declar că aceste mijloace de producție i-au fost pe drept confiscate de către poporul muncitor și partid.

Declar că Pop Ion a avut două batoze, una a ascuns-o.

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că Pop Ion a 'avut trei batoze și cocoșei. Nu știu unde a ascuns batozele și cocoșei, dar sunt sigur că le-a sustras adevăratului proprietar: poporul muncitor.

Menționez că tata a mai avut o, soră, Letiția, de profesie muncitoare.În domeniul croitoriei, dar eu n-o cunosc, plecase la Viena înainte de a, ne stabili noi la Albota. Declar că Pop Letiția a venit în vizită la Albota, în timpul războiului, dar nu

am reținut ce comentarii politice a făcut, nu eram acasă, ci la școală, la internat.

Specific că nu corespundăm cu ea și nu știu unde domiciliază în prezent, s-ar putea s-o fi ridicat Rușii când au ocupat Viena. Nu s-ar putea s-o fi arestat Armata Sovietică atunci când a liberat Viena.

Referitor la bunica despre tata, Pop Salomia, declar că a murit în octombrie 1944, când Armata Sovietică eliberatoare tocmai ne elibera. Așa că bunica a căzut din șopronul de fîn și a murit.

Subsemnatul Pop Vasile declar că Pop Salomia a murit singură, din proprie inițiativă, fiind ea bătrână. Și grav*

bolnavă. Declar că nu este adevărat că din cauza ostașilor sovietici liberatori, declar ea Armata Roșie nu a avut nici un amestec în moartea ei, nu urcase în șopru, special pentru bunica, ci pentru cu totul alte persoane și nici un caz, persoane de sex femeiesc.

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că Armata

Roșie biruitoare nu a urcat în șopru, în căutare de femei, cu ne libera de fiara fascistă, așa că Pop Salomia s-a speriat singură și a căzut fără să fie împinsă ori urmărită, ci doar pentru că era ea foarte beată și în vîrstă. Declar solemn că nu voi mai profera niciodată calomnii odioase mincinoase la adresa Uniunii Sovietice care ne-o liberat țara de hordele hitleriste.

Referitor la tatăl meu, Pop Tit(us): declar că, după ce a absolvit Școala Normală de la Sibiu, a cerut să fie nurnit în Basarabia, ca apostol. Declar că s-a cerut în

Basarabia (azi: Republica Moldovenească), ca să câștige mai mult și să facă afaceri. Declar că nu știu ce salariu avea. Declar că nu primea doar salariul, ci și lotul școlii.

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că Pop Tit(us), după ce a absolvit Normala, a funcționat mai întâi ca suplinitor în Ardeal, în corn. Orlat jud. Sibiu, de unde a fost dat afară din învățămînt, pentru că s-a certat cu un alt învățător. Menționez că s-a spus că s-ar fi bătut cu celălalt învățător. Menționez că se spunea că ar fi întreținut relații intime cu soția directorului. Precizez că a avut cu ea relații sexuale. Declar că întreținea relații sexuale și cu elevele, de aceea a fost dat afară din

învățămint, iar după un" timp, împăcîndu-se cu, învățătorul cu care se certase, fiindcă soția aceluia era verișoara tatei și o sărutase pe frunte, de aici supărarea - a fost reprimat, dar nu „tot în Ardeal, ci trimis în Basarabia. Declar că am mințit, ca să ascund adevărul. Declar că am mințit, ca să scap de reeducare. Declar că mă doare cînd sunt reeducat. Declar că tata îi bătea pe copii, la școală și îi obliga să frecventeze biserica și să participe la sărbătorile naționaliste burgheze. Și monarhiste. De,clar că tata era dirijorul corului bisericii. Declar că primea plocoane de la locuitori și folosea lotul școlar în interese personale - de pildă, a cumpărat o șaretă și un cal cu care se deplasa în satul vecin, unde murise unicul învățător și școala nu funcționa. Deci, primea două salarii. Adaug că se ducea des la mînăstirea Curchi, în scopul de a chefuli cu călugării de acolo și de a se întoarce cu coșuri pline de peste și miere și alte produse alimentare pe care le plătea. Declar că am mințit că le plătea, nu le plătea. Deloc, nicio-dată. Totodată, declar că frecventa cu regularitate mînăstirea Tabora, unde participa la tot felul de orgii rușinoase. Cu maicile de-acolo. Cu care făcea și copii. De la Tabora aducea dulcețuri, covoare și alte produse pe care nu le plătea.

Declar că tatăl meu a fost mobilizat în timpul războiului, dar a participat activ numai la campania antihitleristă, fiind rănit la Debrețin prima oară, a doua oară în munții Tatra. După lăsarea la vatră, a participat la

Reforma Agrară, s-a înscris în Frontul Plugarilor și chiar în Sindicat. Ca avere, declar că posedăm locuința din

Albota cu grădina, cam un sfert de hectar. Declar că cealaltă locuință aparține bunicului Cojoc Pamfil, el a construit-o singur, cu mîinile lui (în afară de instalația electrică). Declar că i-a dat ajutor la casă Barabanov

Boris.

Subsemnatul Pop Vasile declar că familia mea a avut pe timpul burgheziei doi cai de tracțiune și două vaci cu lapte, dar în prezent nu mai avem, caii ni i-au luat.

Declar că nu-i adevărat că ni i-au luat, i-am vîndut noi reprezentanților Armatei Roșii care tocmai ne libera de hoarde și am primit un preț foarte bun. În privința vacilor, le-am predat pentru. Declar că am mințit cu nerușinare, Pop

Ion a mințit când a pretins în mod dușmănos că i s-a fixat cotă de carne de vacă, dar el nu avea vaci.

Declar că Pop Ion s-a înțeles cu Pop Tit(us) ca să însele împreună poporul muncitor și statul socialist al țăranilor de la orașe și sate declar că actuala vacă a lui Pop Ion este pe jumătate a noastră, folosim laptele rezultat din exploatarea vacii numai pentru uzul nostru propriu, declar că am mințit și că adevărul este că vindem surplusul de lapte cu preț de speulă țăranimii sărace din comună.

Subsemnatul Pop Vasile declar că tata a participat la războiul antisovietic cu gradul da sublocotenent de rezervă și a fost rănit în prima zi, la trecerea Prutului, drept care a fost reformat pe dată și trimis la vatră.

Declar cinstit că am mințit, tata a participat la războiul criminal antisovietic pe pământ rusesc, la luptele care s-au dat în zona satului nostru natal, Piatra-Petrovka. în U.R.S.S.

Declar că am mințit, tata a participat la campania antisovietică criminală și a ajuns cu armata cotropitoare»

regală pînă în Cuban. Pînă mai departe de Cuban. Declar că nu țin minte localitatea de pe malul Mării Caspice și declar că n-au ajuns chiar pe mal. Declar că este posibil să fi luat pradă de război. Declar că a furat de-acolo' și a adus acasă tot felul de lucruri de proveniență sovietică.

Declar că este foarte posibil să fi participat la furarea tramvaiului din Odessa, fiindcă vorbea despre el. Menționez că a primit o decorație antonesciană, dar declar că nu am văzut-o și nu știu cine, personal, i-a decernat-o.

Declar că era „Mihai Viteazul”.

Subsemnatul Pop Vasile declar că armele găsite la domiciliul nostru din Albota, în 1948, nu aparțin tatei, le-am găsit eu, pe locul unde fuseseră cantonate trupele sovietice, în octombrie 1944 (pe raza corn. Șercaia). Declar că nu le-am sustras, ci le-am găsit. Declar că mitraliera grea mi-o vînduse un ostaș al..... Declar că am mințit, nu mi-a vîndut-o nici un ostaș sovietic pe două sticle de rachiu, așa cum, în mod dușmănos, am susținut, ci am furat-o eu din depozit. Declar că nu mai țin minte care depozit, dar declar că eu am sustras-o. în mod ilegal.

Declar că eu am îngropat armele ușoare în grădină, iar mitraliera grea eu am uns-o și am scufundat-o în fântână. Declar că Pop Elisav nu era la curent, D°c)ar că am vrut să predau-amele autorităților competente, însă n-am găsit și mi-a fost frică să nu fiu arestat, ca. toți cei care făcuseră asta. Declar că numai unii, deși au predat ar. Subsemnatul bandit Pop Vagile declar că am mințit pînă acum, am insultat puterea populară și

Armata Roșie pașnică și liberatoare, nimeni dintre cei care au predat armele de bună voie și în termen legal nu au avut de suferit rigorile legilor noastre democrate și drepte.

POP ELISAV: declar că nu era înarmat în ziua de 13 decembrie 1949. Declar asta, pentru că îmi dăduse mie revolverul, la cererea mea. Declar că i-am cerut arma, ca nu cumva să se descarce singură și să-l rănească pe el.

Declar că am vrut să spun că arma ar fi putut să se descarce singură în lucrătorii Securității Poporului. Declar că am auzit de asemenea-cazuri, dar sunt calomnii la adresa Poporului.

Declar că nu am avut legături cu teroriștii din munți ori din alte părți. Declar că Sofron Silviu din corn. Fîntîna nu ne-a arătat vreo armă, cînd l-am vizitat și nici de un revolver îngropat în grădină, însă nu ni l-a arătat, era zăpadă mare și pămîntul înghețat. Declar că nu am discutat cu Sofron probleme politice, numai cazul surorii noastre, violată și asasinată. Declar că nu am fost de față cînd sora noastră a fost. Declar că nu de la

Sofron Silviu am aflat că. Declar că, în schimb, Sofron Silviu auzise ce se întîmplase la Sibiu, în 6 decembrie. Declar că el ne-a povestit, fiindcă era de față.

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar cinstit că am mințit cînd am afirmat că Sofron a afirmat că era de față la evenimentele din 6 decembrie 1949, declar că am declarat minciuni, ca să nu spun de unde anume știam și să dau vina pe un decedat de o boală cardiacă accidentală.

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că Sofron Silviu a decedat de moarte bună și accidentală.

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că am aflat despre sora noastră de la Medrea Nicolae din com. Daneș, care se află în prezent înzidit în pivnița casei unei mătuși. Declar că

nu cunosc adresa exactă, era întuneric, mama fraților Medrea ne-a condus pînă acolo, prin grădini. Mai declar că Medrea Nicolae era înarmat, avea un revolver pe care ni l-a dat nouă, să-l împușcăm pe locotenentul de Securitate Hariton, fiindcă o împușcase pe

.Declar că nu eram de față, dar știu cine a asasinat-o pe sora noastră, dar așa ne-a spus Medrea. Declar că este posibil ca Medrea Nicolae să fi mințit, că altcineva s-o fi asasinat, ca să dea vina pe Securitatea Poporului. Care apără Cuceririle. Populare. Și pe Armata

Roșie glorioasă care ne-a liberat de sub jugul.

Subsemnatul Pop Vasile declar că eu i-am dat lui

Pop Elisav revolverul pe care i-l luasem înainte de a intra la nr. 26- Declar că la acea adresă locuiau în gazdă frații Medrea. Declar că sora noastră locuia la internat.

Declar că se adunaseră ca să sărbătorească Sfîntul NICO - lae. Declar că știu precis: nu se întruniseră în scopul de a organiza orgii. Declar că nu am fost de față, dar știu, o cunosc pe sora noastră. Declar că sora noastră nu ar fi acceptat așa ceva. Declar că băieții erau prieteni, colegi, nu se gîndeau. Declar că știu, fiindcă și eu am fost de vîrsta lor.

Declar că cel mult le sărutam pe fetele. Declar că nu.

Declar că, declar că știu, Pop Seliva era fecioară și cuminte, nu avea aventuri, declar că avea șaisprezece ani neîmpliniți și, la noi, la țară. Declar că nu declar așa ceva. Declar că nu

Subsemnatul Pop Vasile, bandit, declar că s-ar putea ca faptele, să se fi petrecut altfel, cu altele. Declar că s-ar fi putut să se petreacă și cu. Declar că n-am fost martor ocular.

Subsemnatul declar că Elisav nu a tras în nimeni cu revolverul, revolverul era la mine, care am intrat mai tîrziu.

Subsemnatul bandit declar că Pop Elisav nu a făcut parte din vreo organizație politică, nici teroristă. Nu făcea bancuri politice. Declar că știu: fiindcă nu are umor.

Declar că eu am umor. Subsemnatul Pop Vasile declar că nu știu dacă eu am umor. Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că nu am, în schimb declar că pe Hariton l-am împuș

Subsemnatul Vasile declar că nu știu cine l-a împuș pe Hari

Subsemnatul declar că eu l-am împușcat. Pe ofițerul de Securitate. Hariton. Declar că eu l-am împușcat cu mîna mea.

Din ură sălbatică față de pentru că el o împușcase pe Se, de aceea, față de clasa muncitoare și avangarda clasei muncitoare din toate țările uniți-vă

Subsemnatul Pop Vasile declară că am mințit. Tot timpul Am indus Organele în eroare. Declară că nu eu l-am împușcat pe tovarășul Hariton. Declară că l-aș fi putut împușca. Declară că este posibil ca pe ofițerul Hariton să-l fi împușcat vreun terorist ascuns pe undeva.

Declară că este posibil ca Elisav să se fi dus în munți la teroriști.

Ajutor LEGIONAR: Subsemnatul Pop Vasile declară că am primit ajutor legionar în mai multe rânduri:

Cel mai mult am primit ajutor legionar la Securitatea la Sibiu, acolo m-au ajutat să-mi fac nevoile mai mulți arestați, dar fiind întuneric, nu i-am văzut, nu i-am reținut. Menționez că eram și foarte bolnav, cu genunchii. Declară că eel mai mult m-a ajutat legionar un învățător basarabean originar din U.R.S.S., al cărui nume nu-l cunosc. Declară că nu știu decât că avea o voce de bas și mă asigură că o să mă însănătoșesc înainte de a veni Americanii. Declară că am mințit când am declarat că nu-i știu numele, declară că numele lui este '

Dorogan. Sau Borogan. Sau poate Gologan.

Subsemnatul bandit mai declară de bună voie -și nesilit de nimeni - că tot la Securitate m-a ajutat sub diferite forme legionare locotenentul de Securitate Drăgan. Acesta îmi dădea țigări pe ascuns și mă încuraja să rezist, că n-a mai rămas mult, până vin Americanii să ne scape de comuniști și de ruși. 11 menționez, în același sens pe locotenentul Csaky, tot de la Sibiu, el s-a oferit să transmită părinților mei orice fel de scrisoare.

Mi-a dat și el țigări și chiar

Subsemnatul bandit Pop Vasile declară că am mințit.

Ca să 'compromit organele noastre. Declară cinstit că n-am primit ajutor legionar de la Drugan și de la Csăky. Declară cinstit că am vrut să le fac rău, cum mi-au făcut ji ei mie. Declară că am vrut să mă răzbun pe ei, deci pe

Securitatea Poporului. Care apără cuceririle Poporului Muncitor.

La Codlea nu mi-a acordat nimeni ajutor legionar, ba chiar am fost tratat rău. Adică bine. Am vrui să spun prin asta că la Codlea nu-mi dădeau rația, nici plosca și nu-mi schimbau pansamentele. Declar că personalul sanitar în uniformă a avut o atitudine justă IL.Î.:

de un dușman înrăit al poporului.

Pe dubă: declar că în timpul transportului pe dub.vtren de la Brașov la București, deținuții făceau bancuri politice, dar nu știu cum îi chema, eram bolnav d nu vedeam nimic de unde fusesem întins pe banchetă. Am auzit, de pildă, pe cineva căruia ceilalți îi spuneau „domnule ministru” cum l-a înjurat pe marele Staiin, zicându-i porc și criminal și afirmind că el ne-a vîndut la lalta.

Subsemnatul porc și criminal Pop Vasile declar dacă am mințit, în realitate ministrul acela îl înjura pe Churchill, pe el îl făcea porc și criminal, fiindcă el, Churchill, ne vînduse la lalta, Staiin ne cumpărase pe degea...

Subsemnatul bandit și legionar Pop Vasile declar cinstit că marele Staiin nu ne-a cumpărat, ei ne-a liberat de toți cei care ne ocupaseră.

Pe dubă între București și Pitești: declar că mi-au dat ajutor legionar sub diferite forme următorii legioinari înrăiți: Apoizan Octavian, Bîrsan Sextil, Fuhimann

Alfred, Grigoras (nu-i cunosc prenumele) și Damaschin

Gabriel. Ajutorul legionar a constatat în îngrijirea rănilor cu praf de sulfaraidă (Bîrsan, Apoizan, Damaschin, studenți la Medicină), în ajutarea să-mi fac nevoile, în transportarea mea pe brațe, de la gară pînă la penitenciar

(Apolzan, Ștefănescu, Fuhrmann, Bîrsan). Declar că, în celula de la subsol, unde am stat o lună de zile, am primit ajutor legionar sub formă de încurajări, în sensul că or să mi se vindece rănilile. De la toți deținuții, cu excepția lui Bălan Constantin.

Declar că Damaschin Gabriel mi-a atras atenția, încă din prima noapte petrecută la Pitești, că se petrece ceva neobișnuit în penitenciar. Declar că nu știu de unde știa, dar am auzit cu toții un strigăt foarte puternic care ne-a trezit și ne-a îngrijorat. Declar că nu știam că vine de ia 4 Spital. Declar că nu bănuiam că se face reeducare.

Declar că, aproape în unanimitate, deținuții de la subsol au căzut, de acord că răcnetul venea din afara penitenciarului, dar declar ' că Damaschin Gabriei m-a sfătuit să mă cer a doua zi la raport și să cer să fiu scos de-acolo, dat fiind că eram rănit și nici lanțurile nurmi fuseseră scoase. Declar că Damaschin a spus aproximativ următoarele: „Să te ceri la raport, să insiști să te scoată de-aici, să te ducă la un spital, fiindcă aici se întâmplă lucruri îngrozitoare”, Declar că nu a spus în ce constă acele lucruri îngrozitoare, nici de unde le aflase.

Declar că știu: Damaschin Gabriel este țărănist, dar cum țărăniștii au făcut pact cu legionarii, Damaschin mi-a dat ajutor legionar.

Declar că cel mai reacționar din celulă este Fuhrmann

Adolf. El își bate ioc tot timpul de Marea Noastră Uniune Sovietică și de Genialul Nostru Staiin. Despre acesta din urmă. Despre Marele Staiin spunea că a fost bandit de drumul mare, că a jefuit bănci în tinerețea lui și că are o mînă mai scurtă (stingă?) și că poporul are dreptate cînd spune să te ferești de omul însemnat. Declar că Fuhrmann declara despre Roosevelt că era însemnat. Declar că m-am înșelat eu, i-am încurcat. Declar că așa era, avea dreptate, fiindcă Roosevelt era american.

Declar că nu știu unde este în clipa de față F"uhrmann Alois.

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că am mințit.

Știu că Fuhrmann a decedat acciden. Declar că știu că Fuhrmaan era foarte bolnav de inimă, avea cancer sau așa ceva. Avea un cancer special al inimii, ca toți cei care poartă inima în dreapta. Declar că așa declara el. Declar că am mințit cînd i-am atribuit unui decedat politic bancurile accidentale dușmănoase pe care le-am spus eu însumi, în plină celulă, în special lui Bălan

Cons'.

ȘAPTEFRAȚI MIHAI: declar că îl cunosc de vreo zece ani, de la liceul din Sibiu, unde am fost colegi de clasă și de internat. Declar că nu știu unde se afla între

28 iunie 1940 și 22 iunie 1941, nici dacă a fost cetățean sovietic. Declar că știu că este originar din R.S.S. Moldova, raionul Ogheiev, Corn. Scorțeni (nu cunosc denumirea

actuală, probabil Scorțeniova). Declar că în timpul liceului, Șaptefrați făcea multe bancuri politice tendențioase. De pildă, a afirmat că Armata Roșie se deosebește de Hoarda de Aur doar prin faptul că ea (Armata

Roșie) se deplasează, cîntînd în cvartă.

Declar că Șaptefrați se referea la faptul că în muzica rusească intervalul armonic caracteristic este cvartă (vezi claxoanele de Pobeda). Declar că nu e nici o insultă, e un interval muzical. Declar că nu cunosc muzica mongolă, dar presupun că intervalul caracteristic al ei este cvinta (goală). Declar că nu cunosc personal pe nimeni purtînd numele de Giafer Iusuf și n-am auzit de el. Declar că n-am auzit de intenția tătarilor din Dobrogea de a alcătui o republică tătărăscă în care ar urma să intre și Bugeacul și Crimeea. Declar că nu cunosc nici un tătar și nu am călătorit niciodată în Dobrogea. Declar că n-am fost la mare.

Declar că Șaptefrați Mihai voia să plece în Occident, ca să studieze muzica. Declar că ne îndemna și pe noi să studiem în Occident, însă Pop Elisav îi răspundea că școala românească de matematică este foarte bună, după facultate nu zice ba. Eu îi răspundeam cam tot așa:

literatura română se studiază în România - după facultate, nu zic ba. ^

Declar că Șaptefrați nu avea de gînd să studieze în

Germania. Declar că el declara că, din punct de vedere muzical, nemții nu mai produc, de la o vreme, decît marșuri în „terță-sextă. Declar că știu. Declar că terța este intervalul armonic frecvent în muzica germană, iar sexta poate fi o terță răsturnată. Declar că știu, de exemplu, intervalul do-mi este o terță, intervalul do-la o sextă, însă dacă se ia do inițial, iar la este coborît cu o octavă, adică se răstoarnă, atunci sexta devine terță (deasemeni, terța poate deveni sextă). Declar că nu-mi bat joc de reeducatori. Declar că tot ce-am spus eu sunt chestiuni elementare de teorie a muzicii. Declar că am primit primele noțiuni de muzică de la mama. La liceu am cîntat în fanfară. Și într-o formație de cameră. Declar- 'că știu să^ cînt la pian. Și la majoritatea instrumentelor de suflat.

Declar că știu și la piculină. Declar că la corn englez nu știu, nici n-am încercat, se digitează cu stînga. Declar că spun

adevărul despre cornul englez. Declar că Șaptefrați stăpânește toate instrumentele, chiar și pe cele populare, însă compune fără instrument, declar că Șaptefrați are auz absolut. Declar că eu nu am auz absolut. Declar că noi am avut pian.,

Subsemnatul bandit Pop Vasile declară că noi posedăm un pian marca Bosendorfer. Declar că se află în șură, acoperit cu fîn. Declar că l-am ascuns în septembrie

1944, de frica Armatei

Subsemnatul bandit Pop Vasile declară că am mințit cu nerușinare, Armata Roșie nu-și însușește pianele populației pașnice. Declar că din contra. Declar că am vrut să spun că Armata Roșie este foarte bună și liberatoare.

Tot în legătură cu Șaptefrați: acesta voia să studieze muzica în Franța. Declar că declara că, într-o a doua fază a studiului, trebuie să înveți ce nu și cum nu trebuie să faci. Declar că știu ce voia să declare: că Francezii au 9

muzică atât de proastă, încât lui i-ar fi de mare folos să învețe la fața locului cum să nu facă muzică. Declar că eu nu cunosc mulțumitor muzica franceză, deci nu mă pot ponunța, declar însă că Șaptefrați exagera. Declar că nu l-am auzit că vrea să studieze muzica burgheză.

Declar că nu l-am auzit că îi place muzica capitalistă.

Declar că nu l-am auzit zicând că vrea neapărat să se ducă în Italia. Declar că nu știu să fi avut strânse legături cu Vaticanul. Declar că se interesează și de muzica religioasă mai ales rusă. Declar că nu știu dacă se poate spune: muzică religioasă sovietică. Declar că nu l-am auzit pe Șaptefrați vorbind de muzica religioasă socialistă sovietică.

Declar că Șaptefrați Mihai nu frecventa biserica, nici la Sibiu, nici la București, în fiecare duminică dimineața era la Atheneu, la concerte.

Caracterizare. Subsemnatul bandit Pop Vasile* cred că banditul Șaptefrați Mihai are un fond bun, recuperabil.

A avut anumite atitudini nejuste și neprincipiale, însă din cauză că este bolnav de tiroidă, așa am auzit de la un medic.

Ca slăbiciuni, enumăr: muzica, mîncarea și femeile.

Precizez: nu este afemeiat, din contra, am vrut să spun că nu prea are succes la fete. Declar că știu: e timid.'De aceea e

obraznic. Declar că știu: e timid din cauza muzicii care îi ocupă tot timpul. Declar că a avut o prietenă, dar după câteva zile nu s-au mai văzut. Declar că știu:

Șaptefrați, îi vorbea numai despre muzică și îi dădea întâlniri numai la concerte, la Atheneu, duminica dimineața.

Declar că știu că Șaptefrați este orfan de ambii părinți. Declar că nu știu pe ce front a murit tatăl său..

Declar că persoana care l-a crescut nu-i este rudă. Declar că el mi-a declarat.

VERDEȘ IULIA: Declar că am cunoscut-o în toamna anului 1948, la cursuri, fiindcă suntem colegi. Ea este membră U.T.C. Eu nu sunt membru U.T.C. Declar că nu am cerut. Declar că știam că nu voi fi primit.

Declar că m-am plimbat de câteva ori cu Verdes Iulia prin Cismigiu. Declar că am fost împreună la 'filme.

Declar că nu mai țin minte de câte ori, să zicem de douăzeci. Declar că, la film și în Cismigiu nu discutam niciodată relații intime. Declar că nu am avut relații sexuale.

Declar că n /. Subsemnatul Pop Vasile' declar că nu știu dacă Verdes Iulia era fecioară.

Numele ei adevărat este Chicărosie, Verdes fiind al familiei care a adoptat-o. Declar că știu: întreaga ei familie (Chicărosie) a rămas dincolo de Prut (adică în R.S.S.

Moldovenească), după 28 iunie 1940, când Armata Roșie a tăiat convoaiele de refugiați, pe poduri. La un popas, înainte de podul de la Epureni, Iulia a coborât și s-a jucat cu fetița celui din căruța aflată în față. Când convoiul s-a pus în mișcare, ea a rămas în căruța din față, dar numai aceea a trecut Prutul, fiindcă pe cei din urmă i-a oprit Armata Ro. Declar că nu Armata Roșie liberatoare i-a împiedicat, ci Jandarmeria burghezo-mosierească.

Iulia nu și-a 'mai găsit familia, a fost adoptată de un tâmplar din Urziceni, pe nume Verdes. Declar că nu știu ce culoare politică are tâmplarul Verdes, nici de ce nu și-a căutat alt nume fără aluzii politice. Declar că familia

Chicărosie a rămas de bună voie în U.R.S.S., ca să construiască cu drag Socialismul, în Patria Comunismului.

Biruator.

Subsemnatul bandit Pop Vasile declar că i-am propus Luciei Verdes să întreținem relații sexuale, însă ea a refuzat categoric, sub pretext că numai după căsătorie se face. Înainte nu se face. Menționez că niciodată nu i-am propus să ne căsătorim. Precizez că i-am propus să ne căsătorim, însă numai pentru a profita în mod mîrșav-de naivitatea ei.

Declar că Verdes Iulia locuiește în Br -răsti, la familia Manta, pe strada Luptători nr. 13, împreună cu alte două studente din Urziceni, acelea studente la Medicină.

Nu le cunosc numele, dar știu că bruneta este Adela, iar cea cu pistrui Lena. Nu știu ce culoare p:1^ică au, nici apartenența de clasă. Declar că s-ar prea putea ca Lena să i'ie fiică de preot, fiindcă o dată mi-a dat colivă. Dumitriu Elena s-a dus de cîteva ori la Atheneu cu Șaptefrați Mihai, dar, s-au despărțit. Declar că știu: Șaptefrați i-a zis să nu mai poarte bluză roșie, ea a refuzat și așa s-au despărțit. Declar că nu cred să existe vreo explicație politică a despărțirii, ^>ată lumea știe că pistruiatele sunt dezavantajate de culoarea roșie. Declar că Dumitrii!

Elena este pistruiată și are părul roșu. Declar că nu știu dacă Dumitriu Elena este fecioară.

POPESCU-ROMAN PANTELIMON: L-am cunoscut personal în primele săptămîni de facultate, toți studenții știau cine este. Declar că auzisem despre el și înainte de a veni la București, știam că este cel mai mare logician român în viață. Vinde, în holul mare al Facultății de litere, cărți de literatură provenite din biblioteca sa personală. Declar că nu putea face speculă, din moment ce cu banii obținuți își cumpăra de mîncare. De obicei, vinde cărțile pe mîncare. Declar că știu, toate volumele vîndute

- cel puțin cele cumpărate de mine - erau dedicate de către autori lui Popescu-Roman. Declar că nu mai rețin dedicațiile, dar cum eu am cumpărat cărți de Lovinescu, de Ion Barbu, de Iorga - și traducerile lui Murnu din Iliada și Odiseea erau dedicate de aceștia. Deatfeî și George Murnu vindea Iliada și Odiseea în holul mare, la noi. Declar că Murnu le vindea numai pe bani și nu atît de ieftin ca Popescu-Roman.

Declar că l-am vizitat în mai multe rînduri pe Popescu-Romam, la domiciliul său stabil de sub scară. Declar că sub

scară nu avea cărți, numai o saltea și un primus. Declar că nu știu unde-și depozita cărțile. Mai declar că i-am dus în câteva rînduri slănină și carne afumată, de porc, în untură. Declar că aceste alimente proveneau de acasă, de la părinți, ei mi le trimiseseră mie, iar eu plăteam astfel cărțile.

Declar că știu: în timpul războiului a fost arestat și internat în lagărul de la Tîrgu Jiu, ca bolșevic. Declar că Popescu-Roman a înjurat regimul actual de mai multe ori în prezența mea, o dată cînd eu l-am întrebat de ce nu face apel la Gheorghiu-Dej, cu care fusese în lagăr.

El a răspuns că nu vrea să aibă de a face cu vînzători de țară, cu oamenii rușilor. Mai declar că mi-a arătat gura iară dinți și a afirmat categoric că îi fuseseră ruși la

Securitate, pentru cărți. Declar că a mai declarat că un regim eare arde cărțile și rupe dinții autorilor. va avea soarta regimului hitlerit. Declar că nu a rostit: „regimul comunist”, dar la el făcea aluzie. Declar că am aflat de arestarea lui din octombrie 1949 de la două persoane în civil care m-au întrebat dacă știu că Popescu-Roman avea legături cu Ambasada, din moment ce avea Legiunea de Onoare. Declar că ei nu mă-ntreabă de Legiunea

Străină, ci de vizitele lui Popescu-Roman la Ambasadă.

Declar că n-am văzut. Declar că la domiciliul său de sub scară n-am văzut nici aur, nici cocosei, nici arme.

Declar că nu m-am uitat sub saltea. Declar că nu se face.

Declar că nu puteam să mă uit sub saltea, stăteam pe ea deasupra. Și vorbeam încet, ca să nu ne, audă cei care stăteau în casa lui Popescu-Roman. Declar că nu știu, nici el, zicea că sunt „niște tovarăși”, se auzea vorbind rusește și ungurește, chiar bulgărește, dar nu românește.

Declar că n-am Vrut să spun nimic, declar că așa am auzit.

Declar că s-ar putea să nu fi auzit eu bine. Declar că s-ar fi putut ca eu să aud rău.

BARABANOV BORIS zis ARTIMON: L-am cunoscut în casa bunicului Pamfil. Era călugăr, dar nu știu la care mînăstire. Declar că știu: după Marea Revoluție din Octombrie, el s-a dus mai întîi la Paris, unde a fost solist într-un cor de restaurant, apoi șofer. Declar că nu știu exact ce înseamnă

„cor de restaurant”. A venit în România ca șofer al unui diplomat austriac pe lângă Comisia

Dunării, la Sulina. Nu știu unde l-a întâlnit bunicul, dar bunica zicea că s-a trezit cu el pe cap. Declar că atâta timp cât bunicul a fost preot, au slujit împreună, Artimon era diacon de felul său. Declar că nu știu nimic de familia lui și nici dacă a fost ofițer țarist. Declar că el declara că este prinț tătar ca toți Rușii.

Declar că nu cunosc proveniența banilor cu oare s-a construit biserica de lemn din Albota. Este posibil ca din banii lui Artimon, fiindcă bunicul nu avea. Au plecat amândoi, cam cu un an înaintea noastră și când am ajuns noi la Albota, biserica era gata, tocmai i se monta orga.

Declar că știu: a fost construită în fundul grădinii bunicilor Pop. Declar că mi-o amintesc: era în întregime din lemn, foarte înaltă, lucrată de maramureșeni în stilul lor. Declar că nu cunosc firma care a livrat orga, dar cred că era germană. Declar că știu: pentru că în sat mai era o biserică, iar locuitorii greco-catolici. În afară de asta, bunicul fiind răspopit, nu avea voie să slujească.

Mai cred că oamenii nu veneau tocmai din pricina orgei:

numai bisericile săsești au așa ceva, iar slujba pe care oficiau ei nu era nici ortodoxă, nici catolică, nici protestantă: bunicul cânta în românește, Artimon dădea răspunsurile în slavonește și cânta la orgă din Bach și

Bruxtehude, iar la trompetă, jazz. Declar că biserica nu avea clopote, nu mai ajunseseră banii, urca Artimon în turlă și sufla din trompetă - mai degrabă stingeri decât deșteptări. Declar că am vrut să spun: adunări. Declar că am greșit.

Declar că oamenii se apropiau, dar nu intrau, deei nu dădeau bani și nu făceau pomeni. Declar că biserica a ars în toamna anului 1944, cu ocazia trecerii trupelor sovietice, Artimon murind la scurt timp din pricina arsurilor. Declar că nu ostașii sovietici au incendiat biserica, pentru a vedea cum arde, cum dușmănos s-a răspândit zvonul, din contra, ostașii au intervenit să stingă incendiul cu curaj și abnegație, ca să stingă incendiul criminal declanșat de hordadele Idueriste în derută și mulți și-au dat viața pentru Patrie, înăuntru, aflându-se ei sus, la orgă și probabil a ars scara și de aceea nu

au putut coborî. Declar că nu este deloc adevărat că Armata Hoșie era tot timpul în stare de ebrietate avansată. Declar ea în acel moment - octombrie 1944 - noi, toți trei frații eram la Sibiu, la școală, deci n-am fost martori oculari.

Declar că se prea poate să fi fost.

Șaptefrați Minai (anexă): Declar că mi-am adus aminte că, la un moment dat, când am crezut că voi fi transferat la spital, el m-a spus că dacă voi fi liberat, să-i transmit salutări lui Efișav. Declar că s-ar prea putea ea el să fi știut unde anume se ascunsese fratele meu, Pop

Elisav.

C.

- Azi își face autobiografia Pop Vasile. Pentru a treia oară. Sperăm că măcar acum va fi sincer.,

- Subsemnatul Pop Vasile m-am născut în 1930, într-o familie de învățători de țară.

Ramura paternă a mamei este originară din zona

Cernăuți și cuprinde, pe linie bărbătească, numai preoți ortodocși. Două secole și jumătate de popi din tată-n fiu, sfârșind cu Pamfil Cojoc, tatăl mamei, bunicul celui care-si face autobiografia. Este binecunoscut rolul nefast jucat de biserică, în general, de biserica ortodoxă, în special și pe bună dreptate Karl Marx a definit religia ca opiu al popoarelor.

Neamul lui Cojoc a avut o deosebit de tristă faimă.

Unul dintre strămoșii mei, pe nume Petre Cojoc, a fost mai întâi hoț de drumul mare. Precizez: hoț, nu haiduc, îi jefuia nu doar pe bogați, ci și pe săraci, smulgându-le uitimul galben, luându-le vaca din băătătură, iar dacă socotea că nu va putea vinde cât mai curînd vitele, știți ce făcea? Le înjunghia pe loc! Judecați și dumneavoastră ce fel de om era strămoșul meu.

Însă banda lui Cojoc - așa era numită și pe bună dreptate - a jucat un rol cu totul, dar cu totul odios la începutul secolului al XVIII-lea. Se știe că în 1703 a izbucnit în Ungaria, în Transilvania, răscoala curaților împotriva Casei de Habsburg. Cojoc și cu ai săi s-a angajat ca mercenar ai forțelor reacționare conduse de Mihaly

Száva, apoi de Samuel Bethlen. După înfrîngerile suferite la Beclean și la Dej, Cojoc, a fugit spre Bucovina, dar în drum spre casă, a comis o faptă pe care istoria nu o va uita, nici

ierța: l-a atras într-o cursă „pe Pîntea Viteazul și l-a, dat pe mîna călăilor - bineînțeles, contra plată, adică cei treizeci de arginți. Ceva mai tîrziu, prins el însuși de către austrieci - pentru jaf și crimă - a scăpat de condamnarea la moarte, acceptînd să se convertească la catolicism!

Un fiu al lui Petru Cojoc, pe nume Eusebie - și ei popă - după ce, în 1691, îl trădase pe Constantin Cantemir polonezilor (Cetatea Neamțului fiind cucerită de

Jan Sobiecky numai datorită „informațiilor” furnizate, pe sub mîriă, de Eusebie Cojoc), a intrat în grațiile fiului domnitorului trădat, adică în ale lui Dimitrie și a participat la semnarea pactului de alianță...

- Cum: a participat la semnare? A semnat.și el?

- Trebuia să spun: asistat la semnare, dar a participat la pregătire.

- Bine, mai departe.

- Așadar, Eusebie Cojoc a fost martor la semnarea pactului de alianță dintre Moldova și Rusia, de la Luck,.

din primăvara anului 1711...

- N-ai fost cumva student la Istorie, Pop Vasile?

- Nu, la Litere, dar mi-a plăcut și istoria...

- Se vede. Bun, continuă.

- Continui. Așadar, pactul de la Luck fusese încheiat, în vederea luptei comune otomane, pentru liberarea popoarelor din Balcani de sub jug turcesc. Din nefericire, prevederile acestei înțelegeri nu au putut fi puse în practică: Eusebie Cojoc era demult în slujba Porții și primise bani de la Nicolae Mavrocordat. Așa că înfrîngerea trupelor ruso-moldovenești din vara aceluiași an, 1711, la

Stănilești, s-a datorat, în exclusivitate, trădării odioase la care s-a dat Eusebie Cojoc, strămoșul meu. Rezultatele, dezastruoase, se cunosc: Dimitrie Cantemir, acest mare cărturar de renume european, acest mare scriitor român, acest foarte mare prieten al marei noastre prietene de la Răsărit, a fost silit să ia drumul amar al surghiunului pe pămîntul primitiv al Rusiei. Petru I a fost pus în penibilă situațiune de a semna pacea de la Vadul

Hușilor - sau Epurenii - prin care țarul se recunoștea învins de acea dată și ceda Turcilor Moldova independentă....,

.. - Exprimă-te clar! Ce-ai vrut să spui? .

- Am vrut să spun că Țara Moldovei nu aparținea țarului Rusiei, însă acesta a dat-o Turcilor...

- Bun, să trecem peste...,

- Trecem. Așadar, momentul Stănilești, după cum se știe foarte bine, nu înseamnă doar o bătălie pierdută, ci;

începutul regimului fanariot, în Moldova (în curînd și în Țara Românească, prin Nicolae Mavrocordat), un regim de crîncenă exploatare, care a sporit considerabil suferințele maselor largi populare și așa cumplit exploatare de către boierimea locală și de către clerul obscurantist ortodox. Pe de altă parte, momentul Stănilești a dat o teribilă lovitură prieteniei și colaborării active sovieto-române, toată lumea a înțeles că am vrut să spun ruso-moldovenești. Și aceasta numai și numai din pricina trădării incalificabile a popii Cojoc, bunicul meu!

Bunicul meu, Pamfil Cojoc, i-a moștenit pe toți înaintașii săi intru popime: rapace, duplicitar, leneș, petrecăreț, desfrînat - tipul de popă ortodox care, timp de secole și secole a exploatat direct poporul muncitor - lu»

Îndu-i pîinea de la gură, ca să se îmbuibe el - și indirect, profitînd de lipsa de instrucție a maselor largi, de înclinația spre superstiții a populației pașnice ținută în bezna cea mai neagră de către exploatare. Or, cea mai nocivă dintre superstiții este creștinismul! -Nu întîmplător

Karl Marx a definit religia ca opiu pentru poporul ținut în întuneric și, supt de vlagă și mințit.

În privința lăcomiei bunicului, dau un exemplu; nu numai că primea'plocoane pînă și de la cei mai nevoiași, dar le cerea, le impunea. Ce f'ăcea? Avea tarifele lui

- de pildă, un botez: un porc îngrășat; o nuntă: urr vițel gras; o înmormîntare: o oaie; o pomenire: un curcan - și așa mai departe. Bineînțeles, cei carerefuzau ori nu aveau de unde da rămîneau necununăți, nebotezați, ceea ce n-ar fi fost atît de grav,dar mai ales neîngropați ! Vă dați seama de pericolul, pentru societate, a neîngropării - ei bine, bunicul meu era autorul și moral și material al...

Oricît de mîncău era - și era! - bunicul-meu nu putea consuma el însuși cu familia sa tot ce lua; așa că vindea unui negustor animalele și păsările -- însă cum.

negustorul venea o dată pe lună, la două luni o dată, plocoanele rămîneau în grija... cui credeți? A țăranilor,, a celor care rupseseră de la.gură, ca să dea plocon și tot ei îl îngrijeau, pînă la vînzare - ce ziceți de asta? Așa, a adunat popa Cojoc de pe spinarea poporului o avere considerabilă.

Să vorbesc acum despre y altă apucătură popească:

rare au fost credincioasele, orice vîrstă ar fi avut, rămase.

nebatjocorite de către preotul, dragă Doamne, Cojoc.

Orice prilej era bun pentru satisfacerea poftelor nerușinate: plecarea bărbaților de-acasă, la tîrg, la armată, sau doar pe cîmp, la lucru; clăcile în folosul bisericii, la care femeile brodau, teșeau, iar covoarele, iile, ștergarele erau vîndute, banii intrînd în buzunarul fără fund al popii.

Cel mai adesea, popa Cojoc trimitea vorbă cutărei femei pe care pusese ochii să se ducă la o văduvă, una Paraschiva, o codoasă în lege, în casa ei de la marginea satului se petreceau tot felul de orgii. Și femeia ce să facă, săraca, știa că dacă nu se duce la taurul comunal...

Însă popa Cojoc nu se dădea în lături să-si satisfacă poftelile-mîrșave nici măcar în așa-zisa Casă a Domnului - ce făcea? Prilejul era, bineînțeles, spovedania, eu.

Însumi l-am surprins de mai multe ori făcîndu-și mendrele - și unde? în altar!

- Altceva mai original î

- Cu altarul. Nimeni n-a spus-o.

- Vezi că nu ești atent? Am spus: ceva original!

Geva să nu mai fi fost recunoscut.

- Recunosc că bunicul meu, popa, spovedea astfel mai ales fete tinere, minore, mințind că așa începe (sau sfîrșește) sfînta spovedanie...

- Și asta-i fumată, s-a spus ieri î

- Dar nu s-a spus că cel puțin douăzeci de fete s-au sinucis, fiindcă au rămas însărcinate și știți cum e la țară... Pot să trec la contrarevoluționarul Barabanov?

Mulțumesc.

Așadar, bunicul s-a înhăitat cu albgardistul, contra-revoluționarul, reacționarul Barabanov, zis Artimon, fost ofițer țarist, și prinț latifundiar. Din acel moment, chefurile cu femei s-au ținut lanț. Cel puțin o dată pe săptămână cei doi destrăbălați se duceau la mînăstirea de maici

Tabora, cunoscută în toată țara și chiar în străinătate pentru orgiile pe care le organiza. Știu că la acele orgii

- participau așa-zise personalități burg'hezo-mosierești: deputați, prefecți, inspectori școlari, chiar miniștri, 'chiar generali - mai ales de jandarmi și de Siguranță. Știu precis că acolo se ducea Mitropolitul, chiar și Patriarhul!

A fost în mai multe rînduri și așa-zisul rege Carol al

II-lea, cunoscut desfrînat.

Trebuie să menționez că Barabanov, pe cînd lupta împotriva Armatei Roșii, în cadrul așa-zisei armate, a unuia, Denikin, a jefuit de pe unde a apucat, bijuterii, aur, obiecte prețioase, icoane în aur și argint... Vînzîndu-le cu preț bun, a construit, nu un spital, nu o școală, de care ar fi avut nevoie poporul muncitor ținut în bezna ignoranței - ci o biserică! Vă dați seama? O bi-se-ri-că!

- Ne dăm, ne dăm, au mai construit și alții, chiar ieri, doi...

- Da, dar nu cu orgă, ca a mea! Orgă comandată special în Germania lui Hitler! Și a lui Goebbels! Și a lui Rosenfeld! Bineînțeles și această așa-zisă Casă a Domnului a slujit în exclusivitate adăpostirii chefurilor și orgiilor - din fericire, a luat foc în timpul unei petreceri cu femei.

Cu un tată bețiv, afemeiat, mereu absent de-acasă, cu o mamă mereu bolnavă și lipsită de autoritate, Afta.

Cojoc, mama mea, a crescut fără supravie...

- Ia s-auzim! Măcar acum ceva original, pipărat!

Zi-i, Pop Vasile!

- Zic. Așadar, cînd era copil, la cea mai fragedă vîrstă, pleca de-acasă, uneori se întoarcea după cîteva zile.

- Ce făcea pe unde se ducea?

- Pe cînd avea vreo doisprezece ani, ducîndu-se la scăldat cu alte fete de vîrsta ei, călugării de la mînăstirea

Curi-hi le-au prins pe fetele celelalte și le-au violat...

- Numai pe celelalte?

'- Atunci, da, însă mai târziu - menționez că zece dintre îete s-au sinucis, de rușine, știți cum e mentalitatea la țară. Pe cînd era elevă de liceu, s-a întîmplat să aibă un copil din flori, dar nu a trăit, a aranjat bunicul...

- Cu cine, copilul? Cine era grădinarul?

- Profesorul de...

- 'Altceva, mai original!

- Directorul...

- Fumat și directorul!

- Atunci primarul Chișinăului - de la Conservator a plecat, nu din motive de tuberculoză, cum am declarat anterior, ci pentru că era în relații intime cu un ofițer regal, dealtfel, cînd l-a cunoscut pe tata, era însărcinată., bunicul i-a dat tatei o mare sumă de bani, cu condiția să-și țină gura și să se căsătorească numaidecît și să recunoască copilul. Băiat sărac, vata a acceptat, mai ales că nici el nu era ușă de biserică, avusese și el, în Ardeal, un scandal cu o elevă sedusă de tot, motiv pentru care fusese destituit. Din certurile de mai târziu ale lor, am dedus că nici noi, gemenii, nu am fi ai lui, ci ai unui mitropolit sau poate chiar ai Patriarhului. Tot din aceste certuri am dedus că tatăl adevărat al Selivei ar fi

Artimon.

Să trec acum la tata:

Să trec acum la mine: cu asemenea părinți, cu o astfel de educație, era firesc să devin și eu un tipic produs al societății burgheze, putride. Cartea nu mi-a plăcut, dar la școala primară am fost mereu premiant - fiindcă cine-mi erau învățători? Părinții mei! Am fost premiant și la liceu - cum făceam? Foarte simplu: ai mei veneau săptămînal la Sibiu, încărcăți de plocoane, pentru profesori, pentru director, pentru inspectori, pentru ministru...

Menționez că, în copilăria mea, încercam o plăcere sadică să mănînc, în recreația mare, ' pîine albă cu salam de Sibiu, ori cu șocolată, ori cu dulceață, în fața colegilor mei care scoteau din traistă o bucată de coajă de mălai de ieri - dac-o avea și pe aceea.... Nu de puține ori mă prefăceam că dăruiesc din mîncarea mea umu elev mai sărman, dar cînd acela întindea mîna, în loc de mîncare, încasa, de la mine, un pumn între ochi! Uiteașa! îmi amintesc perfect ce glumă proastă am

făcut unui coleg, fiu de țărani săraci: eu i-am dăruit un măr mare, roșu, frumos. I l-am chiar dat - lui nu-i venea să creadă, era pentru întâia oară în viața mea când dăruiam

- ceva cuiva. Dar uimirea și mulțumirea nu au durat:

cînd a mușcat din măr... Știți ce făcusem? Găurisem în prealabil mărul și îl umplusem cu balegă de cal! Cînd i-am povestit tatei, el a spus că bine făcusem, să-i învățăm minte pe sărăntoci să mai cerșească!

Deși acasă aveam de toate, îmi plăcea să fur. De mai multe ori am furat banii din pălăria unui cerșetor - și ce credeți că am făcut cu ei? I-am aruncat în eanal!

Recunoașteți că la asta nu v-ați gîndit... Deci, nu furam pentru că nu aveam, ci doar așa, ca să fac rău.

Îmi plăcea mult să-i torturez pe cei mai mici și mai săraci. Nu îndrăzneam să mă leg de cei bogați ai căror părinți erau „cineva” - în fond, eram un laș. Țin minte că pe băiatul unui muncitor sărac l-am stropit cu petrol și i-am dat foc - așa, ca să mă distrez. Băiatul s-a chinuit îngrozitor și a chiar murit, pe cînd eu rîdeam sardonice.

Cel mai mult și mai mult îmi plăcea să le ahinui pe fete, mai ales pe cele provenite din familii exploatare.

Le atrăgeam în locuri dosnice, promițîndu-le de mîncare, rechizite școlare sau mărgelile - și le băteam tare de tot. Mai întîi le legam la gură, apoi le băteam foarte tare.

Menționez că am atras-o în cursă pe fata servitorului școlii. Era colegă cu mine, frumoasă-foc, deșteaptă, cuminte, învăța cel mai bine din toată școala, dar tot eu eram premiant, aveau grijă părinții mei... Cu toate astea, n-o puteam suferi, o uram de moarte fiindcă era mai inteligentă, mai cinstită, apoi aflasem că tatăl ei era membru al Partidului Comunist Român din ilegalitate, un dîrz luptător pentru cauza poporului muncitor. Știind că fata e, ca de obicei, flămîndă, am întrebat-o, mîeros, dacă n-ar dori să mănînce friptură de miel. Răspunzîndu-mi afirmativ, eu i-am spus că poate să se ospăteze și am pus farfuria pe podea și i-am ordonat să se așeze în genunchi, cu mâinile la spate și să mănînce porcește, din troacă. Fiindcă a refuzat, am bătut-o foarte tare cu cureaua și am băgat-o cu capul în hîrdăul cu arpacaș fierbinte...

- Îl demasc pe banditul Pop Vasile! Îl demasc!
Ieri a spus: friptură de miel, azi arpacaș! Să se hotărăscă!

- Hotărăște-te, Pop Vasile. Voi, bogătanii, mâncați arpacaș?
Ce mâncare era, în fapt?

- În fapt, era orez. Pilaf. Pilaf cu pui și cu ciuperci.
Dar era foarte fierbinte, foarte, foarte...

- Bun, am înțeles că era fierbinte - mai departe?

- Mai departe, am obligat-o să mănânce porcește, ca o scroafă, din treucă. După aceea am pus-o să urce pe doagă și să facă genuflexiuni. A căzut. Profitînd de împrejurare, m-am urcat pe ea...

- Foarte bine, te-ai urcat pe ea... Și ce i-ai făcut?
Spune!

- Spu». M-am urcat pe ea și am frămîntat-o cu picioarele și am...

- Prost mai ești! Cînd ai și tu ocazia...

- Îl demasc, minte! Să spună ce i-a făcut, altceva!
Altceva, cu -adevărat! Și printre picioare. Să spună pum i-a băgat-o! De tot, de tot!

- Noi, toți, am băgat-o, de ce el niciodată?

- Cum, nu? Totdeauna am băgat-o și eu. Uite, și acum o bag

- așadar după ce am violat-o cu sălbăticie, am mai comis ceva...

- Prea scurt! La noi durează mai lung!

- Tocmai asta spuneam: după ce am tăiat un ardei iute pe lung, i l-am introdus în organul genital și uiteașa!

- Fumat, fumat!

- Și nu numai în organul genital.

- Fumat, fumat!

- Și în creștăturile sinilor, unde presărasem și sare, apoi am scos ardeiul din popou și i l-am dat să-l mănînce, făcînd-o bolșevică...

- Fumat, fumat J

- Bun, Pop Vasile- Acum convingerile tale politice.

- Bun, convingerile mele politice. Convingerile mele politice, cu toate că nu am făcut parte din vreo formațiune politică, ideile mele personale au fost totdeauna reacționar. Chiar foarte.

- De pildă?

- De pildă, credeam că regele este drept, bun, cu dragoste de țară și de popor - fiindcă așa mi se băgase în cap la școală, acasă, peste tot. De pildă credeam în

Dumnezeu, în Isus Cristos...

- în Fecioara Măria...

- Exact, chiar așa, și în ea, dar nu mai cred...

- •. Zi-i pe nume: în cine nu mai crezi?

- în ea, în basmul ei - nu mai cred deloc, deloc, nici atîtita. '

- în ce nu crezi? Spune-i pe nume!

- în ce nu crezi? Spune-i pe nume!

- r Dar am spus: Fecioara Măria, nu mai cred în teoria ei, de-ar fi să mai tai, însă atunci credeam, așa mi se băgase în cap, la școală, acasă, la biserică. Tot așa, simpatizam cu țărăniștii, cu liberalii, crezînd că erau cu adevărat aleși de popor, prin vot, crezînd că el făcuseră

România Mare, cu dragoste și devotament, că introduseseră reforme democratice - doar despre astea se vorbea în familia noastră, unde nu se sufla un cuvînt despre rolul uriaș jucat de către Partidul Comunist Român și de către Uniunea Sovietică în frunte cu Marele

Stalin în ridicarea maselor largi și în scuturarea jugului pe culmile cele mai luminoase ale societății de mîine în drum spre comunism, cînd toți vom fi egali!

- Și? ,

- Și: tot așa simpatizam cu social-democrației și cu ceilalți lachei ai imperialismului capitalist și a Unchiușului Șam,: cu Planul lui Marshall cu tot! Țin minte cît am plîns'cînd am aflat de moartea lui Corneliu Codreanu și cît m-am bucurat că au venit legionarii la putere.

Cum am bătut din palme cînd am auzit că legionarii i-au asasinat mișelește pe Iorga și pe Madgearu și mi-am zis în sine, mea: Foarte bine, să-i lichideze și pe comuniști și pe evrei și să le dea foc soldaților și să-i răstignească pe țigani și să-i... Menționez, în legătură cu Abatorul: eram foarte revoltat în sine, mea pe evreii din

România, fiindcă Antonescu nu-i dădea pe mîna nemților și să-i ardă la Auschwitz, cum făcuseră ungurii, așa că, sub diferite pretexte, am înșelat sute de familii de evrei din Sibiu

și le-am trecut „dincolo, în fapt, le-am trecut în Ardealul de Nord la unguri, mai mult chiar, pe cei pe care nu i-am putut da pe mîna lui Szâlosy, i-am dus eu, personal, la Abator, ca să-i spînzur de limbă...

- Bun, treci la perioada studenției.

- Bun, trec la perioada studenției - în perioada studenției îmi uram pe comuniști, fiindcă ne confiscaseră moșiile, împărțindu-le țăranilor săraci; fiindcă ne naționalizaseră fabricile - mama moștenise o fabrică de pian Bosendorfer; fiindcă ne alungaseră din case, mai ales din vila de la Sinaia și din vila de la Mamaia;

fiindcă ne impuseseră cote către statul democrat și popular.- Cu educația pe care o promisem nu eram capabil să înțeleg că toate acele bunuri: pămîntul, fabricile, casele, covoarele, pianele, morile, mașinile - toate fuseseră furate poporului muncitor pe care-l înșelasem, profitînd de așa-zisele legi făcute tot de burghezia exploatatoare, în folosul numai al ei și în detrimentul poporului muncitor din zori pînă-n seară, producător de bunuri materiale și spirituale si. Așa se explică faptul că, orbit de ură împotriva poporului și a clasei muncitoare și, ra-am hotărît să mă duc în munți, la teroriști si. Să-i asasinez cu bestialitate pe cei care-și dădeau sîngele pe

- altarul poporului muncitor și. Pentru viitorul de aur al celor mulți, în acest scop, am dezgropat armele și am pornit spre munte. Din fericire, organele de stat și de partid m-au împiedecat să-mi pun în aplicare odiosul plan criminal! M-au arestat în, drum spre teroriști si, după ce mi-au dat o lecție binemeritată, în genunchi și.

Iată-mă aici, în închisoare, unde este locul așa-zişilor domni, adică al duşmanilor poporului și de clasă, bandiților care...

- Bun. Să trecem la logodnica ta, Verdeș Iulia.

- Să trecem la logodnica mea Verdeș Iulia... Nu mi-e logodnică, ci mai grav, mult mai grav - dar să mă explic, să recunosc ce-am făcut. Ce-am făcut? Ei bine, am

. cunoscut-o pe Verdeș Iulia din prima săptămînă de facultate și am devenit prieteni, însă cînd am aflat că provine dintr-un mediu social sănătos, de clasă și că este membră a U.T.C., ce mi-am zis eu? Mi-am zis: Hai să-i fac un rău! Prin toate mijloacele! Ce-am făcut? Mai întîi, profitînd de

naivitatea și puritatea caracteristică unei fiice de muncitor cinstit, am mințit-o ea o iau de soție; că o să plecăm în Occident, la Paris, unde am eu un unchi - bineînțeles că mințeam, dar mi-am atins scopul și am necinstit-o! De tot! Însă nu m-am oprit aici, muncitoare de la orașe și sate și mai ales împotriva membrilor U.T.C.: am obligat-o să se prostitueze - nu știu dacă realizați grozăvia...

- Fumat, fumat!

- Da, dar cum anume?

- Ei, s-auzim: cum anume? Dar ceva inedit!

- Sigur, sigur, inedit, fiindcă ea a refuzat @u îadîrjire, dar la ce metodă am recurs eu? La o metodă pe care o aflasem dintr-o carte burgheză, în care se vorbea despre modul în care procedează exponenții societății capitaliste în vederea transformării fetelor cinstite, din popor, în marfă de vânzare, în carne de tun...

- Carnea de tun e altceva, e carnea de războaie nejuste!

- Adevărat, atunci carne de consum la bordeluri - sub pretextul odios că vreau să-i încerc dragostea, am adus acasă la mine o prostituată adevărată aare se prostitua pentru bani, am pus-o să se prostitueze cu mine, în prezența logodnicei mele - menționez că, în prealabil, o legasem pe Verdeș lulia de celălalt pat, ca să nu fugă din față odiosului spectacol pus în scenă d'e mine pers»-

nal și. Și i-am dat prostituatei de meserie bani mulți, foarte mulți - de față cu Verdeș, fiindcă mă înțelesesem cu prostituata să-mi restituie cam trei sferturi din sumă și. Și i-am spus logodnicei rnele: Ai văzut cît a cîștigat prostituata asta de meserie, deși nu e atît de frumoasă ca tine, nici atît de tînără - doar în zece minute? Dacă mă iubești cu adevărat, așa cum prezinzi, atunci fă ca ea, găsesc eu clienți, avem nevoie de bani mulți, ca să plătim un contrabandist pentru treoerea graniței. Bineînțeles, Verdeș lulia a refuzat cu iadignare: în primul rînd, pentru că ea nu vroia deloc să părăsească țara, ea voia din tot sufletul să rămînă și să construiască socialismul de la orașe și sate, să pună umărul, să-si aducă contribuția și. în al doilea rînd, cum să părăsească țara? Însă eu nu m-am descurajat și am făcut apel la tot felul de droguri, în special morfinăși cocaină și la alc6ol: o băteam,

ca să înghită drogurile și alcoolul și, ca să, nu mai poată opune rezistență o legam bine-bine de pat și aduceam clienții pe care îi racolam prin cârciumi și prin gări și chiar pe stradă, iar ei pr«-

fitau ca hiște animale de lulia în mod bestial. Pe bani, firește. Menționez că banii îi luam eu, înainte, asistam la tot spectacolul odios și criminal, fiindcă simțeam o 'plăcere deosebită să văd cum aceștia o torturează, pe oîn«l eu ședeam în poziție de asistare, preferam ședințele de sodomizare, nu de puține ori luam și eu parte la acest act incalificabil, iar eînd clientul termina, îl somam să plătească, pretinzînd că nu-mi dăduse nimica la început și. Pe cei care nu acceptau, îi torturam îngrozitor, îi întindeam la pielea goală pe masă și le luam toți banii și-i aruncam în stradă. Și menționez că mi-am extins activitatea murdară și la facultate - în subsol, acolo îmi stabilisem sediul, pentru studenți făceam reducere, nu conta, erau mulți, și cîte două sute pe zi, așa că ieșeam foarte bine la socoteală cu banii - firește, luliei mu-i dădeam un sfanț, cu toate că aş fi putut să-i cumpăr măcar un palton, fiindcă nu avea și o pereche de ghete ca lumea, fiindcă umbla, sărăcuța, în sandale de vară în plin decembrie...

- Bun. Dar cu banii ce-ai făcut?

- Banii... A, banii, foarte bine, cu banii, adică i-am pierdut și. Mai precis: ' mi-au fost furați, de tot furați, în tramvai - într-o zi...

- Bun, să lăsăm tramvaiul, trecem la soră-ta.

- La soră-mea. Să trecem la soră... Sora mea, Anina-Seliva, declar solemn că ea nu Rindea ca mine.

Declar cu mîna pe inimă că sora mea Seliva era foarte bună și foarte modestă, de multe ori s-a certat cu noi, ceilalți din familie și a fugit de-acasă, nefiind de acord cu atmosfera sufocantă, cu felul nostru de a... Si. Și foarte frumoasă, foarte...

- Bun, Și, fiind soră-ta foarte, foarte frumoasă; tu știind că sînteți frați pe jumătate și nici atîta sigur - n-ai încercat? Un pic? Așa, pe-aici, pe colo, prin punctele esențiale dintre picioare?

- Nu! Nu ! Nu!

- Și de ce zbieri? Și de ce negi, vrei să te-ntorc? Ei, păi uite-acum îl chem pe dom' Țurcanu!

- Nu, nu! Spun ce vreți, spun tot ca-mi spuneți să spun...

- Cum îndrăznești, banditule? Spui ceea 'ce corespunde adevărului, ce-ai comis tu cu sor-ta, nu ceea ce ți-am șoptit noi, reeducatorii! Ei ? Ce-i făceai sor-ti? Și cum? Și pe unde? Spune, pe loc. altfel...

- Spun, spun orice!

- Nu orice! Adevărul să-l spui!

- Spun, spun orice adevăr numai să nu-..

- Ce-o mai tot târcolești, treci la subiect î Mai ales că și ea... Fugea de-acasă, așa ai zis. Păi cînd o fată fuge de-acasă... Cu un tată ca Barabanov - bine-nțeleș, si

Barabanev o... bărăbănea...

- Nu! Stați, că vă spun, spun tot ce și! Spun, numai să... Uite cum a fost: Seliva a fost... A fost foarte-..

Dar a murit, ce să mai... A murit, gata, a scăpat, așa e în viață, cei buni mor, rămîn răii, odioșii, murdarii earemproașcă cu murdărie tot ce e mai sfînt pe lumea asta, ccei plini de putregai, ca alde mine! Recunosc, recunosc:

eu mă gîndeam la ea, puțin mai altfel decît se cade să te gîndești la o soră, de mai multe ori am privit prin gaura cheii în timp ce făcea baie, de cîteva ori, la latrina, în grădină - știți, eu sînt foarte vicios, nici nu știți ce plin de vicii sînt, de-a dreptul morbid, -• stați să vă spun: o dată, fiind eu beat, foarte beat *- știți, eu sînt alcoolic, însă de cînd am fost arestat, situația s-a ameliorat, așa că am încercat să mă apropiu de ea, însă ea a crezut că vreau s-o îmbrățișez frățește și, ca de obicei, m-a sărutat ea, aici, pe tîmplă, așa că mi-a fost foarte rușine și. Și nu: mi-a fost foarte ciudă pe 'ea, arn bătut-o si. Și i-am rupt un picior.

- Bun. Dacă spuneai de la început, nu-ți rupeam piciorul - sau era rupt de ieri?

- De alaltăieri.

- Bun. Treci la frate-tău.

- Trec la frate-meu. Cu Elisav nu m-arn înțeleș niciodată, tot timpul ne certam, ne băteam - dar numai și numai din cauza mea, eram gelos pe el, „fiindcă era mai frumos, mai inteligent, mai generos si. De aceea îl băteam cumplit. O,

dată, i-am rupt toți dinții din față, altă dată, am băgat în el un cuțit de înjunghiat porci, era sa moară, străpunsesem ficatul, ce-a mai fost șiatunci... Intr-o noapte, am încercat să-l omor în somn, am dat să-l sugrum, dar cum sînt laș, un fricos, mi s-a făcut frică. L-am urît totdeauna, fiindcă părinții îl iubeau mai mult pe el, de fapt: numai pe el, iar pe mine mă tratau ca pe un străin, la masă primea cele mai bune bucăți și mie, resturile - era firesc să nu-! pot suferi.

Așa că, de fiecare dată cînd aveam ocazia, mă răzbunam.

Țin minte că părinții îi cumpăraseră un costum nou, iar ruie mi l-au dat pe al lui, v/echi și rupt. Am tăiat cu foarfecă pantalonii, haina, vesta. Altă dată, i-am băgat pantofii noi în cuptorul fierbinte, altă dată, tot așa...

În timpul studenției, nu aveam altă preocupare decît cum să fac și să-l despart de prietenele lui - el avea mare succes la fete, eu nu. De pildă, i-am suflat, cum se spune, logodnica și m-am culcat cu ea și după aceea am luat o foarfecă și am turts-o, fiindcă avea părul roșu, iar eu nu puteam suporta culoarea roșie, îi uram pe comuniști.

- Îl demasc pe Pop Vasile! Minte !

- Obiecțiile la urmă.

- Dar minte-minte-minte, dom' Levinski! Pe fata cu păr roșu eu i-am suflat-o lui Pop Elisav și-acum Pop

Vasile mi-o suflă, în autobiografie! Dar asta-i hoție!

Vă dau cuvîntul meu de onoare că Elisav o iubea foarte tare, voia să se căsătorească cu ea și eu i-am suflat-o, ca un nemernic! Am și probe, dona' Levinski: pe fată o cheamă Dumitriu Elena, e din Urziceni, e studentă la

Medicină la București, puteți să vă interesați, locuiește pe stra....

- Îl demasc pe Șaptefrați Mihai! Minte, minte, cu.

toate că pretinde că s-a reeducat de mult! Minte, știe foarte bine că eu i-am suflat-o lui Elisav, am probe, dacă e nevoie aduc martori...

- Îi demasc pe amîndoi! Amîndoi mint, dom' Levinski, încă nu s-au lipadat di putrigai - mai ales Pop

Vasile: a mințit tot timpul!

Ia stai: nu ești tu Pop Vasile?

Ba da, asta și spun: am mințit tot timpul.-.

Minte! N-a mințit mai mult decît mine! Minte, fără să clipească, nimic din ce-a povestit nu-i adevărat...

- Ba-i adevărat! Povestea cu pîinea albă, în recreații, cea cu fata și ardeul, cu prostituarea logodnicei, aceea cu sora noastră la latrină - dar astea sînt ale mele! Eu le-am făcut!

- Dovedește! Sînt ale mele, toate, tu mi le-ai furat,, hoțule ! Eu sînt mai mare decît tine cu o oră întreagă deci eu sînt primul!

- Minți! Mai mare sînt eu, cu jumătate de oră!

- Îl demasc pe Pop Vasile, care este un bandit odios și criminal!

- Ba îl demasc eu pe Pop Vasile, el este un bandit odios!

- Ba tu, bestie!

- Ba tu, bestie!

- Bun. Ia treceți voi amîndoi, acolo, în mijlocul camerei și demascați-vă frumos, ca între frați. La propriu: vă zmulgeți unul altuia măștile! Cu ghearele și cu dinții - executarea! ,

ULTIMA PARTE

- Nimeni nu mai vorbește!

Încremenesc, după obicei. Glasul a răsunat îndărătul meu, șade cu spatele spre spatele meu, însă îi cunosc

- cozorocul șăpcii proletare, îi știu bărbia în corn de rinocer, îi văd uitătura, dintr-o dată galbenă. Da» glasul, glasul:

CINE VORBEȘTE VORBEȘTE O SINGURĂ dată!

Mă deșert di putrigai.

După obicei, a încremenit, în cercuri concentrice, cafeaua din ceașcă, a rămas suspendată picătura după scufundarea bucății de zahăr, fumul țigării s-a oprit în 8

culcat pe gîtul consumatoarei din stînga, o bestie, o bandită odioasă, una din alea care se regulează cu ta-su, o obligă pe fi-sa să se prostitueze, iar în pauze să Mănînce direct din treucă, cunoaștem noi la oameni și, judecînd după brățara de platină, fură prin tramvaie, ascultă Europa liberă și îi miroase gura a hoit - • dar las', că.

După obiceiul ei, chelnerița a încremenit cu tava scăpată din mîină, însă nici tava, nici cupele cu înghețată, nici măcar paharele cu apă nu cad - e o mare bandită,"

dușmănoasa, pune cianură în prăjituri, cantaridă în înghețată și ricin în rest, ca după aceea să pretindă în mod

nerușinat că dușmanul de clasă, chiar în clipa asta se gîndește că las', că scapă de mînia poporului muncitor, crede că, dacă rînjește tot timpul și dă din țîțe și din buci, îl înșeală, în continuare, îmbrobodindu-l, însă noi știm că-l urăște din inimă și, pe sub mînă, îl sapă, sabotează, otrăvește, nu doar trupul, ci și sufletul cîstit eare vrea să construiască. Dar las', că.

A înlemnit și chelul de vis-â-vis: paharul cu sirop de zmeura la buze pe piept, pancarta:

CINE VORBEȘTE VORBEȘTE O SINGURA DATA!

Banditul, bestia banditească, dacă rînă-aș pune mintea, dacă mi-aș scotoci memoria, as da de el, dacă nu la

Pitești, atunci la Jilava, Gherla, Aiud, Ministerul de Interne, lîngă Palatul Regal, putrigaiul putrigaiului de reacționar și de chel - ar îi el chel, azi, dacă atunci ar îi vorbit.?, fiindcă cine vorbește-'vorbește o singură dată, nu există o a doua oară, i le-ar fi băgat pe gît, cu tot cu suflet, apoi ia Jilava, cînd invers, vorbă, nevorbă, tot i-ar fi pus în tîmplă revolverul, sau pistolul de abator cu care lamandi executa pentru Valea Piersicilor, nu face zgomot, nu împrășcă sînge, e un mijloc de producție curat - • cum să vorbească, oricum, dacă vorbește, las', că.

împing cît pot mai mult scaunul, ajutîndu-mă cu doar capătul ele sus ai picioarelor mele și atunci, minune: fumul de țigară părăsește gîtul putorii din stingă.

șerpuiește în sus, spre tavan, cum șerpuiește curva de chelnăriță cu cianura ei și cu tava ei mereu căzîndă, dar fără să ce-i. de pămînt, bandita, îi pute gura cînd ascultă

Europa liberă și-și sughe lingurița pîn-la rădăcină, în iirnp ce cîntăreața cheală dă ore de și chiar îndrăznește să se ridice fără voie de sus și să se fițîia, după tot felul de scrumiere.

Eu, nu. Nu pot, n-am voie să mă. Acolo era simplu de tot, nu ne ascundeam de spectatori, ba chiar rolul lor acesxa fiind, să vadă, să asiste, să simtă mirosurile lepădate de bandit', putrigaiul, întru renașterea omului nou, reedu', după cum rolul nostru era de a le arăta spectatorilor, în noi, viitorul luminos al lor, să-i asigurăm că are să fie tare ușor să-i golim și pe ei di putrigai, dacă nu pun singuri mîna să se reedu' - să nu-și închipuie că scapă.

Din fericire, inseparabilul, cum mi-am botezat impermeabilul, se află, ca de obicei, în servietă - chiar azi, în plin iulie de București. Tot acolo, în servietă, jurnalul cu mica lui publicitate, pe care trebuia să-l, să o, bînd trei cafele, fumînd zece țigări, cît să aflu cine-a mai murit și cine cedează ce, poate că azi dau de un cedător de gamelă, i-aș ceda cu drag dreptul meu la lingură si-am fi chit, fără intermediari.

Pentru început, ziarul, cu tot cu mica lui,, strecurat iute printre scaun și pantaloni, ca să nu rămînă urme vizibile - cele olfactive nu vor mai avea timpul; apoi inseparabilul pus pe umeri, pentru ca atunci cînd mă voi ridica, să acopere locul și repede-repede, sacrific întreaga bancnotă de zece lei pentru o singură cafea aflată pe drum, ziarul la loc, în geantă, sul, și ușa, cu mersul meu de compas, ținîndu-mi respirația, de parcă ei, nu. eu - dar las', că.

Din pragul cofetăriei o iau ca de obicei, spre dreapta.

După trei pași mă opresc, înconjur bastonul înfipt în asfaltul înmuiat de căldură și pornesc în sens invers:

ei îmi cunoaște drumul, mă așteaptă la cotituri, mă aflu în punctul din care, pe la stînga, fac cu 856 pași mai mult decît pe ia dreapta, el mă așteaptă peste tot și chiar dacă i-ai introdus un glonte în ceafă, acum douăzeci de ani și cît o fi, i-au rămas șapca, bărbia și nimeninu-vorbește cu care ne bîntuie el, tac eu, de treizeci de ani.

De la farmacie traversez și o iau îndărăt, pe trotuarul opus, fiindcă nu contează economia de pași, mă pindește și pe lungă și pe scurtătură, iar afară nu mai contează cum conta înăuntru, unde ți" se zmulgeau toți zeceleii din pungă, pentru nimica toată, pentru neasistatori, ce simplu era acolo, nu trebuia să-l porți cu tine, pe sub' inseparabil, lipit de pantaloni,,într-un iulie de

București, îl rezolvai pe loc, plecat de ia cofetărie, păcat de cofetărie, trebuie să fie a cincea în acești ani, cea mai liniștită^ cea mai curată, nu se prea găsea ce comandau alții,' dar eu mă mulțumeam cu ce era, iar chelnerița, ce femeie, ce înger, nici la început de tot, nici mai încoace nu s-a speriat de mutră, o fi oarbă, bandita, dar las' că.

Ca de obicei mă așteaptă în fața blocului, pe trotuarul din față și îmi strigă în spinare:

- • Cine vorbește vorbește o singură dată!

Știu, cum să nu știu? Îl știu, cum să nu-l știu: nas cărnos și în șa, bărbia în galoș, inconfundabilă, dar mai ales glasul, cel care oprește lumea în zorii primei zile.

Judecînd după mine care n-am primit nici un glonte în «eafă, ar trebui să aibe acum în jur de șaizeci de ani, însă el a rămas la cei vreo patruzeci de la execuție și nici acolo, ci mai tînăr și la trup curat, vorba cîntecului, în momentul Pitești, așa că, ajuns acasă, spăl -binefeine strachina - tot n-am găsit o adevărată, o autentică gamelă - o depun pe dreptunghiul de mușama, în mijlocul camerei - în capul mesei, ca să fiu văzut de toată suflarea, îmi scot pantalonii, chiloții, îi curăț binebine în strachină și, pentru că nu pot îngenunchea cu adevărat, din pricina genunchilor, mă. întind pe burtă, mă rîdiq în puterea brațelor - numai de m-ar ține, în ultima vreme am neglijat flotările.

- Luați, mîncăți, acesta este trupul meu!

Brațele îmi tremură dar nu mă trădează, îmi coboară trupul deasupra potirului. Mănînc trupul meu.

Ca de obicei, prima înghițitură țisnește înapoi, respinsă de un resort^ care trebuie să se afle pe undeva prin genunchi, dacă nu cumva în degetele picioarelor.

- Omul este cel mai prețios capital!, mă încurajez, ca de obicei, la prima încercare nereușită și reiau cu sfințenie ceea ce îmi scăpase pe jos, adineauri.

Ca de obicei, nu merge din primul foc. Așa că trec la cel-mai-prețios-capital, la culmile-luminoase, la țaraca-soarele-pe-cer - în zadar. În zadar apelez la voința din toată inima de a mă lepăda de putrigaiul burghez, mistic, banditesc; în zadar doresc fierbinte să azvîrl și ultima-mască - pentru a deveni om nou în societate nouă, uite-asa, vertical, pe orizontala ruinurilor vechii sscietăți exploatatoare; în zădar îmi spun că numai astfel voi deveni liber, dacă voi înțeleg necesitatea - trupul nu rîă ascultă, trupul nu-mi primește trupul, ba chiar conținutul din potir crește, crește, ornat cu spumă.

Cer un răgaz - mîinile, numai ele sînt de vină, s-au dezobișnuit de fiotări deasupra gamelei - după care voi lua totul de la capăt. Și voi reuși să mă reeduc, în \

fine.

Mă ridic în picioare pe masă, ca să se așeze ceea ce va mai fi rămas.

Nu mă lasă; e aici, îndărătul meu - strigă cu glas de tunet:

- Scrie tot!

Mă azvîrl la loc, pe burtă, cu capul scufundat în gamela pe care încă n-o am, dar merge și din strachină-Acum, da, merge. Cu oarecari poticneli - reeducarea se face doi-pasi-înainte-un-pas-înapoi - urc și urc spre culmile cele mai înalte ale comunismului biruitor la sate și orașe, pe-a cincea parte a globului, uniți-vă.

Am isprăvit. Ling bine strachina. Ling bine mușama. Ling bine-bine bărbia (floare la ureche, dar dacă aș fi avut o bărbie ca a lui?), apoi vârful nasului (sînt printre foarte puținii care pot să o facă). Acum sînt gata, pot să trag în piept aerul tare al înălțimilor.

El, aici, la doi pași îndărătul meu. E mulțumit, știu.

O să-mi strîngă mîna cu mîna dreaptă, cu stînga o să mă bată pe umăr.

- Brava! Brava, măi aista! Și-acum treci la masa ceea și scrie

- dar scrii tot!

Cobor, mă așez la masă, iau prima foaie de hîrtie aflată la îndemînă - scriu:

„Subsemnatul bandit Pop cutare...”

- Dar scrii tot, auzi, tu, măi? - îmi suflă fierbinte, în ceafă.

Nu mă întorc - de ce m-as întoarce? Ca să aflu al cui e glasul?

Așa că scriu Tot.

Eu, subsemnatul bandit fratele vostru și împreună cu voi pârtaș la suferința și la împărăția și la răbdarea care sînt întru noi fost-am pe insula ce se cheamă Pitești pentru la-început-a-fost-Cuvîntul și pentru mîntuirea

Voastră duh am fost în acea zi de duminică și am auzit în urma mea glas mare de trîmbiță:

- Ceea ce vezi scrie în Carte și trimite departe!

Eu, subsemnatul bandit fratele meu m-am întors ca să aflu al cui este glasul ce vorbea cu mine și am văzut. Și am scris. Am scris Carte și am trimis și am văzut că este bine în Jumătate și atunci am zis: Ou să se facă! - și s-a făcut și am văzut că e bine și era întâia zi de la sfîrșit.

- Ești ne-bun! Un nebun de legat care-și pune delirul pe hîrtie și-l trimite bestiilor de dincolo - asta-i nebunie curată! Ne-bun, asta ești, dar nu atît de, încît să fii dezinteresat, ia spune mă banditule, cîți dolari ai primit? Cîți arginți ai căpătat, ludă? Pentru jumătatea de nebunie avem noi trata-ment, tu știi bine că avem, dar pînă atunci, să ne spui sincer: Unde-s celelalte exemplare? Știm, noi noi știm totul: Primul exemplar i

1-ai dat bestiei de Șaptefrați; ăsta, pe care-am pus noi mîna, după intensitatea indigoului, pare să fie al treilea, al cincilea, dacă nu chiar al șaptelea - unde-s celelalte, cui le-ai difuzat clandestin?

Eu sînt Pop, fratele meu, acela care bate la mașină un singur exemplar, direct al treilea - dacă nu chiar al șaptelea - cel ce vine după mine a fost înaintea mea.

- Care, celelalte?, zic.

- Încetează cu simulatul, fac meseria asta de patrujde ani, cunosc la nebuni, văd ca prin sticlă cine-i, cine nu-i - nebun ai fost cînd ai scris și difuzat clandestin calomniile la adresa regimului nostru și a organelor noastre, dar acum, cînd încerci să scapi de mînia poporului, nu ești, te cunosc de treijde ani -- așa că, înainte de a-ți împușca un mic tratament, ca la Numărul 9, o să. te judecăm și condamnăm pentru crimă de omor

- Care omor?, zic.

- 'Cetează cu simulatul - omorul de care te-am iertat acum treijde ani - noi am fost gentili cu tine, am trecut cu vederea, oameni sîntem, ca între ai noștri

- și tu uite ce ne-ai făcut, bestie!

- Ce v-am făcut?, zic.

- Corn ce ne-ai făcut? Asta ! - zbiară Spelbul și bate cu palma în teancul de hîrtie foiță de pe birou.

Cînd îți spun că ești nebon, nebon!, nu pon on diagnostic psihiatric, ci unul psihologic...

- Care, psihologic?

- ...cum de-ai putut îndrăzni să ai puterea să deschizi gura, mă... căcat cu ochi! ? Nimica ce ești tu!

Cum de-ai mișcat în front, ai călcat înțelegerea, cum de-ai scris și-ai difuzat asta?

- Care, asta? Asta a devenit aceea - și de aceea..., zic.
- Încetează cu jocurile de cuvinte și cu bancurile tale nenorocite, nenorocitele! Uită-te-n oglindă, să te vezi. - și mai faci bancuri! Și te atingi de asta... Numai un nebun, un smintit, poate să facă asta! Numai un sinucigaș...

- Care sinucigaș? Din contra...

- Din contra contrei, banditul! Ce-ai cornis tu este o...

-...o crimă: am vorbit.

- Nu numai că ai vorbit, bestie cu chip de om, dar ai și scris! Ai scris asta! Mai mult: ai difuzat - și, de parcă atîta n-ar fi fost de-ajuns, ai trimis acolo, dincolo, la ei! Și ce-ai trimis, ticălosule, vînzătorul de țară: calomnii, minciuni, invenții de la un capăt la altul! Cum am zis: delirul unui nebun de legat!

Spelbul este tot atît de spelb ca și în urmă cu treizeci de ani. El nu îmbătrânește, nu întinerește. El sade, există veșnic; este.

- De ce-ai vorbit, pocitanie, de ce-ai încălcat consemnul? Fiindcă arăți ca dracu'? Fiindcă sperii omenirea cu mutra asta - dar ia spune, arătare, cine te-a făcut să arăți în halul ăsta: eu ? Vreun alt lucrător al Ministerului nostru? Nu ! Frate-tău te-a pocit! Te-ai mutilat tu însuși - ai uitat că noi te-am trimis la spital, fiindcă te desfigurai singur? Ai uitat că te-am îngrijit, am băgat în tine medicamente de import, că te-am făcut om la loc - în fine, am încercat noi, dar dacă interesatul nu vrea, și nu vrea... Și ai uitat, bestie, că noi, în loc să te băgăm în boxă, cu alde Țurcanu, ori măcar cu Calciu, te-am scos din lot, din loturi, te-am adus la bara martorilor acuzării?

- În aceea am scris jumăta...

- Ce tot molfăi acolo, mă? Deci, recunoști că n-ai fost - obiectiv? Păi de ce, de ce, domnule, n-ai scris totul, to-tul - dacă tot te-ai trezit vorbind? De ce n-ai scris a-de-vărul? Să-ți spun eu de ce: din cauza hidoșeniei - de care numai tu ești responsabil - nu te-ai putut reintegra societății, după liberare: tu și numai tu ești de vină că taică-tău te-a trimis la plimbare - și din cauza lui frate-tău; sanchi, lo-god-ni-ca, ta, Verdeșoia ți-a dat papucii, de alte femei nu te-ai putut' apropia - le înțeleg foarte bine, și pe mine, bărbat, care am văzut atîteâ, mă sperii, dar o biată femeie? Iată explicația urii, a veninului adunat, venin pe care l-ai vărsat pe hîrtie, sub formă de

invenții, minciuni, calomnii. Dar spune, pocitanie: de ce, timp de treizeci de ani ți-ai putut ține gura, ți-ai văzut de nenorocirea ta, te-ai acceptat așa cum erai - și, dintr-o dată... Ce s-a-ntîmplat anul trecut, ce a provocat asta?

- Anul trecut am împlinit cincizeci de ani.

- A! Și ți-ai făcut cadou de aniversare, asta! ai ajuns la concluzia că, după cincizeci de ani, omului i se urăște cu libertate?

- Am împlinit cincizeci, din care am tăcut treizeci.

- Trebuia să taci pînă la moarte! Despre asta nu se vorbește! Despre asta se tace - doar ai semnat două angajamente, primul, în '57, uite-l! - după ce am lichidat afacerea; uite-l și pe-al doilea, din '64, cînd te-ai liberat. De ce nu le-ai respectat, mă?

- Le-am respectat. Am tăcut. Pînă la moarte.

- la lasă-mă cu figurile tale de stil și încetează cu simulatul, eu decid cînd ești nebun și cînd ba, cînd ești mort ori cînd... Răspunde, pocitanie: ce, cine te-a împins să vorbești? Cine te-a îndemnat să scrii asta? Dar ce-ți mai lipsea? Ce voiai mai mult? Bani ? Ce să faci cu ci? Dolari ? Dar nu știai, tolomacule, că cei de teapa ta au două drepturi - unu: să tacă; doi : să moară! ?

Păi, nu știai că noi nu dăm drumul din țară - deci, din mîină - celor implicați în afacerea Pitești - adică în asta? Asta e secret de stat! Și chiar dacă printr-o minune, ai fi ajuns dincolo, la ce ți-ar fi folosit dolarii primiți pe asta? Doar dacă te-ai gîndit să-ți faci operație estetică. Ar fi o idee, fiindcă arăți ca...

- Cum arăt-ca?

- Ca dracu, ți-am mai spus! Dar să revenim: știm, deci, că bestia de Șaptefrați a trecut dincolo un exemplar, primul. Dar mai știm că în momentul vizitei lui la noi, asta era deja scrisă, sîntem perfect informați.

Așa că știm: încă înainte de vizita lui, acum trei luni, nu ai avut nici un fel de contact cu el - sîntem informați, nu nega; în plus, el a fost surprins, aflînd că tu ai comis asta. Așadar, nu el, bestia, te-a îndemnat. Dar chiar dacă nu el este autorul moral, nu e mai puțin vinovat și rău au făcut tovarășii de la Externe că i-au dat viză de intrare. Și ce dacă avea cetățenia franceză, față de noi tot vinovat era: părăsise el țara în mod

clandestin? Părăsise. Ne împruscase el cu noroi la. Europa liberă - în fine, nu direct, dar nu ne insulta pe noi, când îi lăuda pe ceilalți? Nu trebuia să-l lase să ne intre-n țară... Ori, dacă tot l-au lăsat, să-i fi aranjat o chestie cu trafic de aur, ceva cu un băiețel-poponețel, la hotel - și ce dacă-i însurat, a venit la noi, la adevărata vocație - n-ar fi fost greu să pună laba pe domnul Șaptefrați și să ni-l dea nouă pe mînă, să-l învățăm minte! Fiindcă, bestia a plecat cu primul exemplar !

Cînd apare, dincolo?

- O fi apărut de cînd m-ați...

- Ce te-am, rahat cu ochi?! Te-ai, singur, pocitanie! Criminalule, care ți-ai omorît fratele.!

r* - ** n

Care frate zic.

- Care frate! Avem noi mijloace să-ți împrăștiăm memoria! Cît timp ai tăcut, am tăcut și noi, te-am lăsat în pace, ți-am dat sfoară, cum spun pescarii, dar acum, că te-ai legat singur la cap, te ajutăm noi să-ți provoci durerea de care duceai lipsă.

- Nu duc lipsă, nu-mi prisosește.

Treizeci de ani, zice Spelbul. După spelbenia lui, nimic, însă după cuvinte - dacă nu mi-ar fi spus, eu singur nu mi-aș fi dat seama cum trece timpul. N-aș fi știut că timpul trece.

Un fel de a vorbi. Nu trece. Nici nu stă, este.

Ba nu: timpul își vede de treaba lui de timp, locul însă nu se clintește. Chiar dacă nu ne mai aflăm chiar în aceeași lună și nici boxă, la Numărul 9. Acolo-i acolo.

Crede că mă sperie cu Numărul nouă. Să se sperie pe sine cu Spitalul...

Unde Bivolul zice, pe două voci, simultan;

- Dacă te mai automutilezi, te bag la furioși, să te mutileze ei.

- Dacă nu spui unde sînt celelalte exemplare, te bag la furioși, să te facă ei să spui.

Bivolul Unu este cu treizeci de ani mai tînăr decît Bivolul Doi. Și:

Mă leagă de pat - degeaba: tot nu mă scol; mă bagă în Cămașa-lui- Cristos - degeaba: tot nu mă mișc; mă alimen-

tează cu tubul - nu mă opun; îmi face clismă - să-mi facă; îmi face injecții cu Romparkin - tot tremur, de-mi sar dinții

Bivolul Unu este cu treizeci de kilograme mai bivol decât Bivolul Doi. Și: îmi taie unghiile - degeaba; îmi pune mănuși de piele - degeaba; îmi pune cătușe, mă încuie de pat - degeaba: dacă nu pot să mă autodemasc dinafară spre înăuntru, mă autodemasc dinăuntru spre afară, cu dinții

- Dacă da, nu, noi n-o să o să și atunci o să te, n-o să te, pînă scoți celelalte exempl

- Dacă-ți mai muști obrații pe dinăuntru, te dau pe mîna dentistului, să-ți scoată - el gărgăunii și exemplarele

Bivolița, în schimb, Una:

- Mama mă-ti dă hidoșănie, de nu recunoști cinstit unde-s 'lealalte, 'ți triplez doza, băga-te-aș în mă-ta dă bandi' ș' de crimina', păi spui tu bă, 're-ai al dracu'

cu mă-tă ș' cu tac-tu, nu numa' locu de le-ai pitit, spui tu bă și laptili de l-ai supt, de la țîța curvi' de mă-ta-n cur, că n-oi fi tu marele zmeu de să ne reziste la tratatamen', păi, ce, crez' că eș' primu de te-apuci să-mproști cu noroaie politica partidului nostru, 're-ai al boalelor să fii, dă vîndut car' te legi și de tovarășul nostru drag și român de-al nostru, care tu, mă boanghenă, ori jidane, ori ce-oi fi tu, veneticule, care ne vii aciaa, pa cap, de să ne vinzi țara!

Rața este pe jumătate rață, cealaltă nu spun cum este, secretul meu și-al ei, ție-o Dumnezeu ș

- Cască gura - încă, încă! 'Ghite-le - încă, încă! Și - acum, bea încă, încă. Și - acum, dă să-ți văd gura - încă, încă! Ridică limba - încă, încă! Mut-o la dreapta! La stînga - încă, încă! Așa-așa - șiacum să vez' tu ce pățești de la pastile, că nu spui la tanti unde-ai pus hîrțiile de le pastilele și cașetele, să vezi ce pățește ea, dacă o prinde Bivolița cu ele în sîn și în buzunarul de la piept al halatului de fiecare dată vreau să-i spun să mi le chiar dea, pe toate, ce mai contează niște pastile în plus, de fiecare dată vreau să-i mulțumesc, însă Rața mă ține tot timpul cu gura căscată, cu gura plină de apă, cu gura căscată, iar pentru control și pleacă iute, înainte ca eu să apuc s-o închid

- i-aș mulțumi din ochi, dar ea nu mi se uită în ochi i-aș mulțumi, zîmbind, însă aș speria-o, ar crede că Pocitania vrea

s-o muște, are dreptate Bivolița: obrazul nostru e demascat și pe dinăuntru și pe dinafară, pîn-la os.

Spelbul cel care nu îmbătrînește niciodată îmi pune dinainte, pe Masa-Neagră un dosar conținînd în total două file dactilografiate:

- Citești asta, pînă o înveți pe de rost, diseară te prezinți la proces, ca martor al acuzării. Depui numai ce scrie acolo, dacă vrei să scapi de condamnarea la moarte, înveți pe de rost și turui, nu-ți fie frică de întrebări, de precizări, judecătorul e omul nostru, ai auzit de Petrescu? Ai s-auzi - și el și toată lumea, procesul e o piesă, dar dacă n-o jucăm cu toții, ca ceasul, vai siamar de noi, toți. Ai înțeles?

- Da, să trăiți, zic.

Învăț bine-bine și, pentru că nu am nevoie decît de o singură repetiție, Spelbul ordonă să mi se dea o porție dublă de fas016 cu jumări si, în plus, să fiu dus la baie. Cam pe la vremea stingerii, sînt scos, cu ochelari de anchetă pe ochi, urcat în curtea interioară de la Interne (mă orientez după trepte, zgomote, mirosuri), acolo urcat într-o dubă necompartimentată, mi se spune să mă așez pe o bancă.

Dincolo de securistul așezat în dreapta mea, îl simt pe Ștef, după respirația de astmatic; dincolo de securistul din stîngă - sau poate dincolo și de dincolo, îl știu pe Mihai, după bîțîială (transmisă prin bancă, prin podeaua dubei): așa-i face, de la o vreme, piciorul drept

- eu îi prezisesem că n-are să se mai atingă de pian, decît pentru concertul pentru mîna stîngă de Ravel, nu mă gîndeam că Dumnezeu poate bate și peste picioare.

Și plecăm. Și ajungem. Și stăm, stăm.

Vin două perechi de pași prin curtea asfaltată;

șoapte, apoi un gardian din mașină zice, în șoaptă:

- Tu, bă! - și unul dintre noi e dus-condus.

După o vreme, adus.

- Tu, bă! - altul pleacă, sade pe-acolo, revine, se așează la locul lui.

Mie îmi vine rîndul al cincilea. După Mihai, dar înaintea lui Ștef.

- Tu, bă! - o mână mă bate pe umăr, apoi mă apucă de cot. Scară, bă!, îmi șoptește, eu cobor orbește scara mașinii, două trepte.

Jos, pe ciment, alte două mâini mă apucă de coate, străbatem asfaltul, urcăm alte trepte, un coridor, alt coridor.

- Stai!, zice un însoțitor, în șoaptă.

- Atenție la depoziție, îmi șoptește în ureche, glasul Spelbului. Depui numai ce trebuie, altfel...

- Da, să trăiți, zic.

Un prag; Simt că am intrat într-o sală. Un însoțitor îmi scoate ochelarii, amîndoi mă conduc, așa, orbit de lumină, undeva; dinaintea a ceva foarte lat și foarte roșu.

O estradă, o masă învelită în roșu. Îndărătul ei, trei securiști mari în grad; epoleți strălucitori, obraji bine bărbieriți, bine parfumați - îi simt de la locul meu. Un alt securist, și el cu epoleți, dindărătul unei strane aflată în stingă mea, zbiară, arătîndu-mă -' în primul moment mă sperii, crezînd că la mine răcnește.

- Priviți, Onorată Instanță și tovarășe Președinte, priviți, aveți în fața dumneavoastră încă una din victimele acestor sadici fanatici, fasciști criminali, care au executat orbește ordinul criminal al lui Horia Sima!

Acela de a provoca tulburări în locurile de detenție, tortui înd pe deținuții care nu le împărtășeau ideologia lor bestială, ca să arunce o umbră și să ponegrească!

Politica înțeleaptă a partidului nostru, asta au vrut ei să păteze, nemernicii, criminalii, fasciștii! Priviți, priviți în ce hal l-au adus pe un coleg de detenție de-al lor - apropie-te, să te vadă Onorata Instanță.

- Nu-i nevoie, se vede foarte bine!, mă oprește epoletatul din centru, desigur, Petrescu.

Știu de la Spelb: Alexandru Petrescu îi judecase, înainte, pe timpul lui Carol al II-lea pe comuniști și pe legionari; sub Antonescu pe legionari și pe comuniști, apoi, după intrarea Rușilor în țară, îi judecase pe anticomuniști (el fusese Judecătorul în procesul Maniu).

Acum era general, Petrescul.

- L-au mutilat, Onorată Instanță!, suferea securistul-procuror. Acuzatul Țurcanu Eugen, membru activ al

Mișcării Legionare, ca urmare a ordinului primit de la

Sima, l-a torturat pe martorul aici de față, pentru motivul că a refuzat să învețe „Sfântă tinerețe legionară”

I-a cresat, pe amândoi obraji cu un obiect ascuțit, Garda de Fier și zvastica! Nu se mai observă în clipa de față, nu pentru că s-ar fi vindecat, ci pentru că... îmi cer iertare, Onorată Instanță și tovarășe Președinte, dar sînt atît de revoltat... Trăim în secolul al douăzecilea și, în secolul al douăzecilea, acuzatul Pop Cornel, membru activ și de seamă al Mișcării Legionare, i-a sfîșiat, i-a smuls martorului aici de față, obraji! La propriu, Onorată Instanță! Cu dinții! Acuzatul Pop Cornel i-a smuls martorului acuzării, cu dinții, halci întregi de piele și de carne de pe obraji și le-a... Mi-e greu să rostesc... - ajuns aici, securistul-procuror izbucnește în plîns, își scoate o batistă uriașă, își suflă nasul, trompețind (ce zicea Spelbul, ce zicea? că procesul e o piesă, dir dacă n-o jucăm cu toții, ca ceasul...), apoi își șterge ochii, gîtul și, printre suspine și horcăituri, continuă: Vă rog să mă iertați, dar... Cum să dai un nume unor astfel de acte...

Barbare! Sălbatic ! În secolul nostru, dragi tovarăși, -al douăzecilea! Dar trebuie să spun: datoria noastră, a celor care veghem la bunăstarea poporului, este să-i spunem răului pe nume! Pentru ca asemenea acte să nu se mai repete! - acum nu mai plînge, acum fulgeră cu brațul peste capul meu, spre boxă: Acuzatul Pop

Cornel, membru activ și de seamă al Mișcării Legionare, la ordinul lui Horia Sima, după ce i-a smuls martorului aici de față, halci întregi de carne de pe obraji

- ce-a făcut? Le-a mîncat! Le-a înghițit, dragi tovarăși! Carne de om, Onorată Instanță și tovarășe Președinte! El, canibalul legionar! !

Arată, peste capul meu, în dreapta, întorc și eu privirea:

în țarc, pe vreo patru bănci: un securist, Țurcanu, un securist,. Popa Țanu, un securist; în spatele primului securist: Levinski ; în spatele lui Țurcanu un securist, dincolo: Pătrășcanu, alt securist; un securist, canibalul

Pop Cornel - iată-l și pe Jubereanu, uite-l și pe Apolzan cel mare - așezați în șah, securisti și deținuți.

Nu-l văd pe Gherman. Unde-o fi Titus Leonida?

Dar „Lacy” Reck? Dar Calciu, băiatul celui alt bulgar, Goiciu? Dar Fuchs, sionistul? Dar Bălan - bălanul?

Dacă apare Apolzan, care a picat târziu, de ce va fi lipsind Bălan, trecut primul din seria noastră?

Securistul urlător și procuror urlă-nainte, acum arată Onoratei Instanței și tovarășului Președinte două fotografii: una a mea, după, cealaltă a lui frate-meu, dinainte. Trag iar cu privirea spre boxă: Țurcanu privește în podea - Doamne Dumnezeule, dar nu poate fi Țurcanu, Țurcanu însuși să se uite în podea, ca un oarecare bandit? ; Popa Țanu își ține capul în mâini - Dumnezeule, dar ce i-ai făcut lui Țanu, de-a ajuns, el, să-și țină capul în mâini? ; Nuți Pătrășcanu privește drept înainte; Pop Cornel, ca de obicei, tremură cu falca atîrnîndă...

Unul dintre securiștii însoțitori îmi dă un ghiont:

- N-auzi, mă? Depune !

Și depun. Cu ochii la generalul Petrescu. Deși generalul Petrescu încuviințează din cap la fiecare al doilea cuvînt, de pe la mijloc încep să mă poticnesc, așa că fur cu privirea spre stingă mea: Spelbul îmi suflă - fără glas, dar înțeleg după mișcarea buzelor. Și chiar dacă mi-ar sufla cu glas...

În timp ce mă apropiu de sfîrșitul depoziției, îmi spun că, după ce isprăvesc de recitat poezia, am să adaug și ceva proză. De-a mea, deși nu personală. Să-i spun

Domnului Președinte că, în privința obrazului, este o treabă de familie; apoi să-l rog frumos pe Domnul

Președinte să-i dea ordin lui Pop Cornel să se dezbrace de cămașă, de pantaloni - are să aibă ce vedea: doar nu și-o fi mușcat singur buclele; să-l rog frumos pe

Domnul Președinte Alexandru Petrescu să coboare din ceruri și să vadă coastele lui Pătrășcanu, desprinse de sternum, pornind - care încotro; să vadă gura lui Apolzan

- a, nu lipsa dinților (lipsă obișnuită), ci a vîrfului limbii - â propos de limba lui Apolzan: unde-o fi, din boxă, Goiciu, directorul Gherlei? Dar Dumitrescu de la Pitești? Dar politiciii Marina, A vădanei? Unde or fi alde Kohler, Mihalcea, Chirion? Gardienii Ciobanu,

Cucu, Georgescu, Mîndruță? Unde coloneii „recrutori” pentru Canal, Zeller și Duhlberger? Unde o fi generalul

Mkolski, „stăpînul” nostru al tuturor? Unde Ana Pauker, ochiul lui Stalin și unde colonelul Sepeanu, cureaua de transmisie?

Colonelul Sepeanu mă ajunge din urmă pe coridor
'{încă nu mi-au pus la loc ochelarii negri) și îmi șoptește din mers:

- Bine, bine, ai depus bine. Te-ai cam încurcat la urmă, dar ai dres-o, bine-ai făcut că te-ai uitat la mine, sâ-ți suflu...

Cum să nu mă uit? Cum să nu depun - bine? Cum să nu-mi sufle, colonelul Sufleanu?

- Bine, bine, ai depus bine, îmi zice el, după ce depun și în procesul lui Calciu, îți dăm drumul mai devreme.

- Să trăiți!, zic. Vă raportează că, din condamnarea de cinci ani, am făcut pînă acum șapte.

- Mult a fost, puțin a rămas!, se înveselește Sepeanu - apoi, serios: Ai uitat chestia cu frate-tău?

- Care, frate-tău?, zic.

- Să nu fii obraznic cu mine, că-ntorc foaia, zice,
Și nu uita chestia cu frate-tău, zice el ceva mai târziu.

Ne dai o mînă de ajutor într-o mică problemă și noi îți dăm drumul mult mai devreme decît...

- Să trăiți!, zic. Vă raportează că din condamnarea de cinci am făcut paisprezece.

- Și cu-a brînzii, cinșpe!, se veselosește colonelul

Sepeanu, prietenul meu cel bun. Ți-am mai spus: mult a fost, puțin a rămas, azi-mîine se dă o amnistie, tu ieși, dar eu? La asta te-ai gîndit?

- Nu, să trăiți, la asta nu m-am gîndit.

- Gîndește-te! Gîndeste-te și la alții, nu numai la tine, egoistule!

Așa că mă gîndesc la bietul colonel Sepeanu, că rămîne, cînd vine amnistia din '64 și eu ies, după cincisprezece din cinci.

Zice tata, parcă împingîndu-mă cu pieptul spre ușă:

- Nu trebuia să vii aici, nu se face, aici e la ea”

Ți-am spus că m-am recăsătorit, ce era să fac, maică-ta s-a prăpădit imediat după aceea, socru-meu, popa, s-a dus și el - s-a dus dracului familia noastră și casă și masă și tot. Dar Ți-am scris, în fiecare an Ți-am scris, acuma tu pretinzi că n-ai

primit nimic -- pot eu să fiu sigur că chiar n-ai primit scrisoarea de la mine? Și tu...

Zău așa, după ce lipsești, atîta amar de vreme și nu dai nici un semn și, hodoronc-tronc, debarci aici, pe neanunțate... Și ce i-ai făcut lui Vasile?

- Care Vasile?.. zic, eu sînt...

- Atunci celuilalt, Elisav - ce i-ai...?

- Care celălalt? Eu sînt...

- Tu, el - nu-i tot aia? Vă treziți după atîta amar de timp și, pe deasupra... Măcar să-mi fi dat o telegramă, te-aș fi așteptat la gară, am fi vorbit acolo, despre toate... Și-acuma ce mă fac eu, uite ce e, crede-mă: ea e bolnavă de inimă, dacă te vede cum arăți...

- Cum arăt? Te-am speriat?

Nu răspunde. Repet:

- Te-am speriat?

- Da' de unde!, zice ea, rîzînd, speriată. Numai că... Atîta timp, atîta amar de timp, fără răspuns la scrisorile mele... Te-am așteptat cinci ani, cît ți-a fost condamnarea, mai mult nu s-a putut, nu a fost posibil, înțelegi... Nu m-au lăsat, mi-au spus clar, că dacă nu o rup cu tine și nu mă căsătoresc imediat cu altul, nu primesc post, așa că... Ce era să fac... Tu nu înțelegi, voi erați acolo, dar măcar erați asigurați pentru ziua de mîine, aveți casă, masă, dar noi? La cheremul oricărui analfabet cu carnet roșu... Ce știi tu ce-am ajuns noi, profe-soarele de țară - nu mai vorbesc -de învățătoare., Carne de regulat pentru tovarășii din mediul rural! Nu mai vorbesc de milițieni, de președinți și secretari, dar ultimul brigadier de la crescătoria de porci întinde mîna și ți-o pune pe cur - asta voiai să ajung, ca atîtea alte colege de facultate? Șeptel la dispoziția

tovarășilor în deplasare? Parteneră la chefurile lor porcești? Păi, dacă era să mă fac curvă cinstită, mă regulam cu cine plătea, nu după dosar, numai cu tovarășii cu carnet de partid. Așa că mi-am. zis: dacă tot mă aruncă

!a țară, atunci să-mi iau bărbatul-pentru la țară: m-am măritat cu un agronom, am cerut repartiție în același sat... Dar cinci ani încheiați tot te-am așteptat...

- Aritmetica ta e foarte... drăgălașă -- și de ce m-ai așteptat?, zic.

- De ce - acum tu îmi 'reproșezi? Cu ce drept?

Cînd ai făcut ce-ai făcut, m-ai întrebat? Mi-ai cerut părerea? Ei, uite, nici eu nu ți-am cerut părerea -"de unde să te fi luat?, cînd m-am măritat și am făcut un copil - am o fată de cincisprezece ani.

- Bine, Iulia, dar nu-ți reproșez...

- De ce-mi zici Iulia? Eu sînt...

- Știu, cum să nu știu cine ești?

- Dacă știi, de ce-mi spui: Lena ? Pe fiică-mea o cheamă Lena - după Lena Dumitriu, roșcata, o mai ții minte? A murit de cancer, în ultimul an de facultate, așa că...

Așa că.

Ce clare erau lucrurile în închisoare, fiecare la locul lui, aici însă se mută tot timpul, schimbă locurile între ele, dispar, apar - greu, greu; trebuie să fii mereu atent unde pui piciorul, cum intri, cum ieși pe ușă (trebuie să apeși clanța) și mai ales, mai ales oglinzile - nu vorbesc de mine, eu totdeauna m-am împăcat cu ele: de fiecare dată cînd l-am chemat, a venit, uneori mai tîrziu, alteori mai prea tîrziu, dar a venit, chiar dacă eu nu mă duc spre el, ceea ce este curată iluzie optică: eu, în oglindă, deci doar eu ies în arenă, atunci cînd Turcanu ordonă:

- Ia, mări, frații Pop.: ia treceți acolo, la mijloc și trage-ți-vă voi o dimaseare e-xem-pla-ră, ca între gemeni! Păn-la os!

Pînă la os, în arenă, într-o mîntuirea celor cu încă îndoieli în privința justiției cauzei pe culmile cele mai înalte ale noii societăți fără clase exploatarea omului de către deosebire sex-vîrstă-rasă mă întredemasc cu foarte adîncă hotărîre de reeducare cu foarte multă bucurie fără de margini foarte înalt avînt revoluționar frățească dragoste de om și îngerii-aproape față de cei aflați în incomodă și cu totul provizorie poziție de asistare care n-or fi ei, asistatorii, mai ai dracului decît noi, să refuze bunătate de reedu' și lepede de putri', așa că pre mulți mîntuim noi la Pitești și în urma bunelor rezultate, Turcanu ne trimite la Tîrgu-Ocna, sub ordinele lui Pătrașcanu, însă tîrgocnenii bandiți au" fost bandiți au rămas putrezi pînă-n măduvă și de boală și de

bătrînețe, că ei refuză sfînta reeducatie dacă noi nu le restituim medicamentele pentru bolile si bătrînețele lor ei declară greva foamei se sinucid în masă -și după ce Virgil Ionescu își taie vinele și după ce în duminica

' aceea se atîrnă cu toții de gratii și zbiară că nu știu ce le facem noi și aud și spectatorii si judecătorii și chiar arbitrii de pe terenul de fotbal vine procurorul si-i spune că la el la Tîrgu-Ocna nu ține chestia, că a răsuflat în țară și circulă zvonuri dușmănoase, riscăm să ne dea la Vocea Americii, așa că să facem bine să ne întoarcem la baza cui ne are.

La Pitești.

De acolo Turcanu vrea să ne trimită la Canal, ne ducem, dar nici acolo nu ține chestia răsuflă la Vocea

Americii tot felul de zvonuri dușmănoase așa că plecăm la Gherla unde Popa Țanu ajunsese înainte si pusese stăpînire pe închisoare dar cu Țurcanu al nostru nu ține chestia așa că pre mulți mîntuim noi după metoda -Țurcanu la Gherla sînt arene frumoase cu public fierbinte asistator mai ales în camerele 99 si 101 de la etajul III dar nici în altele mai mici nu ni-i rău si rușine repurtăm succese de seamă în munca noastră de zi cu zi favorite de faptul că deținuții fuseseră deja inițiați în Aristotel deci știau că ori se reeducă ori cale de mijloc neexistînd așa că mai întîi venim unul pentru celălalt apoi venim unul pentru asistatori ne mîntuim într-un elan general si cubizator devenind oameni de miine vajnici constructori a societății cel mai înalt comunism biruitor și la sate pe întreg pămîntesc liberat de opiul lanțurilor robiei de veacuri de la oraș si sate pe a cincea parte din trăiască prietenia de veacuri româno-sovietică pe culmile cele mai viitoare căci Noi sîntem tineretul si-al viitorului copii hei-rup si Acest cîntec tineretul va cîntaaaaa va cîntaaaaa va cînta Acest cîntec nimeni nu-l va sugrumaaaaa sugrumaaaaa sugruma si înfruntînd furtuni spargem munți în pumni lupta noaaaaaaaaa'.

- Bestia de Șaptefrați, cît rău ne-au făcut, de ce, dom'le, de ce să ne facă el rău nouă, nu sîntem cu toții români? Și-atunc'i de ce dă el în noi, care nu mai sîntem ca pe vremuri, tărcați de tot felul de olteni barați, evrei, ovrei, jidani si de alte naționalități, cum zice bancul, păi spune și tu, că

mai știi cîte ceva, dar nu le știi pe dinăuntru, crede-mă pe mine, că mă cunoști de-atîta vreme, pe timpul ăla, dacă erai român, la munca de jos cu tine!, la treburile cele mai grele și mai periculoase și mai prost plătite, toate posturile de conducere erau ocupate de ei, domnule, pe locul întâi, evreii, nu că fac ură de rasă, dar, domnule, țara noastră se cheamă România - și cine-o conduce? Nu vorbesc decît de sectorul nostru, Internele - cine s-o conducă: pe locul întâi: evreii; pe locul doi: ungurii ; pe locui trei:

bulgarii ; pe locul patru: lipovenii - abia pe locul cinci dacă veneau românii noștri, măi frate! în țara noastră! Și, atenție: dacă-i luai la bani mărunți pe unguri, pe bulgari, pe polonezi, pe ruși, ce aflai? Că marele ungur, marele bulgar, polonez, rus, ce-o fi fost, ori se declara el, era, în realitate, tot evreu! Și, după ce-au făcut răul pe care l-au făcut, cum i-am dat noi jos de pe scaune, ce-au făcut: s-au cărat la Israel,, domnule! Cîțiva - puțini - sînt mari generali în armata lor, în fine, specialiști în cîte ceva, dar cei mai mulți sînt pensionari - și vrei să știi cine plătește pensioara fostului tovarăș general Haimovici și Goldenberg și

Bernfeld? Statul nostru, domnule, România! Ce zici de treaba asta? Acum nu vorbesc de chestia generală, cu ce-a fost, vorbesc de ce este în prezent, cu-cu-cu banditul ăsta de Șaptefrați, șontorog nenorocit - păi să ne facă el nouă una ca asta? Păi el nu știe că punem noi laba pe el, azi-mîine? Păi Revoluția are mîină lungă, îi ajunge pe dușmani oriunde s-ar ascunde ei și oricînd hotărîm noi, îi trimitem niște „salutări din București”, de nu se vede, îi închidem definitiv gura - dar pînă atunci, să ne spui unde-s celelalte exemplare?

- Acolo, zic și arăt pe biroul lui exemplarul ascuns atît de bine, încît. drept la el se duseseră.

- Am spus: celelalte ! Cine te crede că ai bătut numai două - tu nu ți-ai păstrat unu?

- Nu. Eu știu ce-a fost.

- Știi, pe dracu'. Numai minciuni, numai calomnii ai pus pe hîrtie! Am citit eu cu ochii mei - numai invenții! De pildă, unde scrii că organele noastre erau informate de ceea ce se petrecea acolo, în fine, în anumite celule! Ba chiar tolerau!

- N-am scris că organele tolerau reeducarea, am scris că organele organizau reedu...

- Minți, bestie! Bestie mincinoasă! Trebuia să te bag și pe tine în lotul lui Țurcanu, măcar în al lui

Calciu! De să nu mai deschizi gura în veci! Cum, mă, cum zici tu că noi am organizat porcăria, când noi am oprit-o?

- Așa am scris: dumneavoastră ați oprit-o. După trei ani.

- După... Când am aflat și noi - ți-am spus că nu se știa ce mișculează ovreii și ungurii și rușii, ei erau în fruntea bucatelor, ei în fruntea secretelor - păi crezi tu că dacă vreun român de-al nostru ar fi știut ce blestemății se petrec la Pitești și la Gherla și la Canal - ar fi tăcut?

- Dumneavoastră ați știut și ați tăcut.

- Ceee? N-am știut, pe-onoarea mea!

- Atunci nu sînteți român - Sepeanu e un nume făcut, ca Rozeanu, Floreanu, Vianu, Aureanu...

Tăcere. Ireală. Pentru ce am spus, Spelbul mă poate ucide, fără să dea socoteală cuiva. Am zis ce-am zis și pentru că m-am săturat. Am obosit - m-a obosit.

Spelbul continuă, de parcă n-aș exista prin. ultima replică:

- Știi bine că, atunci când am aflat, cum i-am pus capăt și am luat severe măsuri împotriva vinovaților!

Cine i-a judecat, condamnat, pedepsit-exemplar pe criminalii legionari care puseseră la cale toată... Noi! Noi, românii din Ministerul de Interne! Doar ai fost martor la amîndouă loturile...

- Am scris, acolo, că am fost martor. Am scris ce am depus.

- Ai scris ce ai depus, dar ai comentat dușmănos!

Ai pretins cu nerușinare că nu știu ce ți-am fi făcut, că te-am drogat, că te-am condiționat - când te-am condiționat eu, banditul? Când te-am drogat? Când te-am obligat eu să înveți pe de rost depoziția? Când, spune si vino cu dovezi! De ce faci afirmați fără acoperire?

Ai probe? Păi, dacă n-ai probe înseamnă că minți ca un nerușinat! Înseamnă că h-a fost așa cum pretinzi tu!

- Așa a fost. Am probe: eu.

- Ceee?! Încetează cu... Vrei. să spui că tu constitui o probă? Da. o probă, vie, de minciună patentă J

Nerușinată! Dar ia să te iau eu la bani mărunți, cu...

proba, ia să discutăm noi ca între oameni, ca între români și încercă să uiți că eu sînt de partea astalaltă a biroului... întrebarea e: Cine te-a bătut? Nu tot deținuți de-ai tăi? Cine te-a desfigurat - nu frate-tău, cînd vă băteați ca chiorii, în celulă, de nu vă puteau despărți nici măcar tovarășii gardieni? Nu tu singur ți-ai... în fine, cauzat, cînd îți grăpai obraji cu unghiile, cînd, te mușcai pe dinăuntru...

- Ziceam că mă demascam.

- Ziceai, pe... Te privește ce ziceai, adevărul e că nimeni nu ți-a făcut nimic la obraz - cine ți-a făcut ceva, cît de mic? Răspunde : cine?

- Eu am scris. Să răspundă cine poartă răspunderea.

- Ai scris minciuni! Și ce vrei să spui cu...? Să răspundă cine poartă răspunderea...

- Vreau să spun ce am spus: organizatorii reeducării...

- Prinde-i și pune-le sare pe coadă! Care a murit, care s-a cărat la Israel...

- Teohari Georgescu. Nikolski. Dumneavoaș...

- Bestie! Bestie fascistă! Bestie mincinoasă si nerușinată! Tu nu știi, nenorocitul, că tovarășul nostru

Teohari a fost recoptat în Comitetul Central? La sugestia tovarășului nostru Ceausescu? Tu nu știi că tovarășul general Nikolski are pensie de la Stat, dar aici, în România, fiindcă dînsul n-a plecat în Israel, ca alții?

În ce mă privește... Eu, la fel, de trei ani sînt la pensie

- nu te interesează pe tine, banditule, cu ce grad m-am pensionat eu si dacă mă aflu acum, aici, la datorie, e că am fost solicitat în cazul tău, pe care-l cunosc, bestie care nu mă lași să-mi gust pensia, în pace! Păi tu crezi că actuala conducere de Partid și de Stat ne-ar fi acordat distincții, decorații, pensii, calde mulțumiri, dacă ne-ar fi găsit o cît de mică vină? Măcar atîtica? Adevărații vinovați - îți spun eu cine-s: Țurcanu si legionarii lui! - și-au luat pedeapsa cu vîrf si-ndesat - așa că ce mai vrei? Să-l scot pe colonelul Duhlberger din mormînt ori pe generalul Ițicovici din Israel - unde

.și-o coace la soare, pe cînd eu trag din greu cu un bandit ca tine! 'Tu-ți dumnezeii mă-ti! 'Tu-ți dumnezeii mă-ti!

Continuă să mă înjure, de parcă mi-ar povesti o întâmplare oarecare, plicticoasă pentru amîndoi, însă cum el are datoria să mi-o povestească... Apoi:

- Cum de ți-ai permis tu să scrii, aici, că asta a fost un fenomen unic în lume? Cum ? La percheziție ți s-au găsit sute de cărți nocive, dușmănoase, printre care si...

Hai să vorbim ca între oameni și uită că ne desparte masa asta: ți s-au găsit la percheziția domiciliară toate cărțile lui Soljenițîn. Păi bine, mă: după ce i-ai citit

Arhipelagul, după ce-ai aflat ce și cîte și cum s-a-ntîmplat acolo, la ei, la ruși -- cum de-ai putut să afirmi fără rușine că fleacurile, accidentele de parcurs, întâmplările acelea nenorocite - pe care noi, Ministerul de

Interne le-am demascat și lichidat - constituie un fenomen unic în lume? Păi,, mă: cu asta vrei tu să fie cunoscută țara noastră în lume? La asta vrei tu să fie

România campioană mondială? Cum spui tu că e fenomen unic, cînd - să nu negi: am, aici, lista cărților confiscate, ceea ce înseamnă că tu știai foarte bine ce s-a petrecut si în China și în Coreea si în Vietnam - pînă si în Cuba - ca să nu mai vorbim de ruși, că rîdeam noi de ei, cînd pretindeau că au descoperit și radioul și trenul și praful de pușcă, dar să știi că în materie de chestii represive, sînt primii din lume! Deci, rușii au inventat si asta și ne-au băgat-o nouă pe gît, ne-au obligat s-o adoptăm - Păi de ce n-ai scris, mă, că la noi asta a fost de import, că la noi s-au produs cîteva accidente întîmplătoare și regretabile - și primii care au regretat noi am fost, fiindcă rușii cu legionarii' și cu ovreii au pus ia cale asta, fără ca noi să știm! Asta-i adevărul adevărat! De ce n-ai scris chestia asta, că a fost un complot împotriva noastră, a românilor? De ce n-ai scris că, la noi în România, au fost două-trei accidente regretabile, nu voință, nu program, nu sistem - ca la ei?

- Am scris ceea ce am trăit eu.

- Trăit! Degeaba trăiești, dacă nu ai o privire de ansamblu asupra vieții. De ce n-ai dat o interpretare justă, directă, în spiritul adevărului a ceea ce pretinzi tu că ai trăit? Ai mințit prin falsificare, dar și prin omisiune...

- Mi-or fi scăpat cîteva amănunte, esențialul însă...

- Esențialul! A-mă-nun-te! Amănunt a fost ce i-ai făcut lui frate-tău, bestie?

- Care frate, bes...

Nu, nu e deloc în regulă libertatea asta, cu oamenii, fie ei anchetatori la pensie, solicitați pentru anumite cazuri, binecunoscute numai de ei, fie de partea cealaltă, ca bestia de Șaptefrați:

- A dat Dumnezeu si am văzut Cartea! - zice și mă pupă, bălosul, basarabenii ăștia au luat de la ruși obiceiul de a pupa, a salut, pe gură. A dat Dumnezeu ca cineva dintre noi să se re... Să se des-reeduce. Și să scrie. Să scrie Cartea - cartea noastră pe care ar fi

;trebuit-fiecare din noi să o scrie... Mai ales eu, care am ajuns dincolo, la adăpost, ce mi-ar mai putea face mie?

- Oricum, mai mult decât mie, zic.

- Asta e!, zice Mihai. Eu îmi închipui că mai am ce pierde - dar tu...

- Nu mai am nimic de pierdut.

- Numai de câstigat, zice el și iar mă îmbăloșează cu limba-n gură - ce obicei melcos. Nu credeam să mai apuc...

Și, dintr-o dată, schimbă tonul:

- Totuși, am impresia, adevărat, la prima vista..., zice și se oprește, trebuie să-și oprească bîțîiala piciorului drept cu bîțîiala mîinii drepte (cele două ritmuri se neutralizează). Am impresia că istoria este incompletă...

- Mi-or fi scăpat cîteva amănunte, zic. Ori fapte pe care nu le știu direct - de pildă convorbirile dintre

Țurcanu și Nikolski, la Suceava, atunci cînd, probabil, au fost puse bazele reeducării de tip nou, prin constrîngere, nu ca reeducarea liber consimțită a lui Bogdanovici; de pildă, instructajul pe care nucleul Țurcanu, de la Suceava, l-a primit la Iași, poate chiar la Moscova;

de pildă... atîtea altele, însă eu am scris numai ce am trăit eu, pe pielea mea.

- Bine-bine, ai scris ce ai trăit tu - însă numai o parte; numai o față: demascarea ; mai exact: autodemascarea ta, acolo, sub Levinski - dar mai departe?

- Care, mai departe?

- Asta. Mai departe, asta!, zice el, însă nu înțeleg de loc ce-mi arată, dar îmi arată ceva?, fiindcă bîțîie din tot trupul. Ai pus pe hîrtie numai ce ți s-a întîmplat ție, de la alții...

- Dar am scris și despre alții. Despre tine, de pildă.

- Despre mine, de pildă, ai scris lucruri... stranii, ea să nu spun inexacte - prin parțialitate: că nu știu ce ți-aș fi făcut eu ție... Să admitem, pentru a putea continua discuția, dar găsesc oarecum straniu, aș zice de-a dreptul suspect că n-ai scris nici un cuvînt despre ce mi-ai făcut tu mie.

- Eu, ție? Ce ?

- Ce - asta!, bîțîie el și mai tare. Noroc că nevastă-mea nu știe românește.... Dealtfel, chiar de-ar fi româncă, tot n-ar înțelege nimic. Uneori, eu însumi nu mai înțeleg... În fine... N-ai scris nici despre... Să admitem, îți vine greu, însă, fără să intri în amănunte care te-ar putea face să suferi, trebuia să amintești măcar despre ceea ce i s-a întîmplat lui ffate-tău. Mai corect:

ce s-a întîmplat cu frate-tău...

- Ce s-a întîmplat cu frate-meu?

Căscatul de Șaptefrați se uită la mine, de parcă acum m-ar descoperi - prietenul meu din copilărie, colegul de cameră, în studenție, colegul de celulă, în...

Helene, nevastă-sa, franțuzoaică bine crescută, deși nu înțelege despre ce vorbim, simte că ceva nu este în regulă - așa că se grăbește să ne explice, ea nouă, ceea ce noi, desigur, n-avem de unde ști, anume că muzica populară - românească este de o varietate extraordinară.

Mihai o ascultă răbdător, o asigură că are dreptate apoi, după altă repriză de bîțîiala (ce Dumnezeu, nu s-o fi găsit în toată Franța un doctor ca lumea - doar pentru asta s-a dus, a rămas, s-a însurat cu infirmiera, a căpătat cetățenia franceză și acum, uite-l, în... vizită...), ziceși întinerește cu treizeci de ani:

- Ascultă, bre: dacă mă gîndesc bine... - și izbucnește în rîs și rîde și rîde, apoi, bîțîind din cap, pe laterală: Dacă mă gîndesc bine, am fost nedrept adineauri.

Cu asta, a ta, cartea... în așteptarea, să-i zicem: partitură - a partituri pentru orchestră, măcar a reducăiei pentru pian, ne putem face o idee despre întreg după știma asta. Dacă alții,

neimplicați, deci... obiectivi, vor scrie cîndva istoria reeducării - foarte bine. Noi, implicații... Judecînd după mine, n-o să deschidem gura, atîta vreme cît o să ni se pară căt mai avem ceva de pierdut - și, dacă te uiți la mine, constai că am atîtea, atîtea de pierdut... Deci, cei care au trecut pe-acolo, tac; cei care n-au trecut, vor fi fiind ei obiectivi, dar la ce slujește, aici, obiectivitatea? Reeducarea în ciuda caracterul ei de masă, a fost o problemă individuală,,

personală, numai cine a pus mîna și a pipăit crede...

Crede, crede - dar ce? Numai partea, fațeta, partitura lui - cine acceptă că și el a făcut rău altora? Apoi eventualii istorici vor avea nevoie de documente - așa se face, istoria lor: dacă există documente, probe scrise, atunci, da, au existat și faptele, altfel, ba! Tot ce știm noi nu s-a petrecut, nu a fost, nu are dreptul la existență

- dacă lipsesc documentele... Care documente? vorba ta, și or să fie din ce în ce mai puține, pînă la dispariție, pe măsură ce trece timpul. Pînă una-alta, securitatea face istoria, o face după chipul și cheful ei, șterge toate probele toate urmele... Fie vorba între noi, pîtestenii:

bine fac, n-as avea chef să revăd declarațiile pe care le-am dat, la Pitești. Și, totuși, păcat - mă gîndesc la cele cîteva mii de pagini scrise de Țurcanu, la Interne, pe cînd i se promitea că are să ajungă maior de Secu, dacă nu de-a dreptul colonel, nu știa că își scrie cu mîna lui sentința de moarte... Le-or fi distrus...

- Nu cred, zic. Din cîte știu, Țurcanu scrisese un fel de manual al bunului securist, un fel de tratat de...

în fine, de...

- De ce, tratatul?

- Nu știu. Nu l-am văzut.

- Dar și tu erai la Interne, atunci.

- Eram, dar singur. Nu l-am văzut pe Țurcanu decît la proces. Am depus, am...

- Parcă eu n-am depus, zice Mihai. Știi la ce mă gîndeam eu... - în spital ai timp de așa ceva... Mă întrebam dacă nu cumva reeducarea a fost o treabă strict de familie, între comuniștii de ambe sexe...

- Nu înțeleg.

- Atunci între legionari de ambe semne...

- A-ha, vrei să spui: o răfuială în de ei. Nu cred.

Ai cunoscut tu vreun piteștean comunist?

- '•' • și nici nu era nevoie, înfruntarea ideologică

- s-a făcut peste zidurile închisorii, peste capetele noastre, ale neutrilor, ale apoliticilor.

- M-am gândit și eu - cit am stat în spital. Bieții legionari, s-ar supăra de moarte, dacă ar afla ce gândim.

Că ei sînt, în fapt, comuniști de altă culoare. Că și ei voiau o revoluție. Și ei visau o țară ca soarele pe cer.

Iar conceptul de reeducare, de fabricare a omului nou, îl avea Codreanu, demult, oricum, înaintea lui Makarenko...

- La asta mă gîndeam și eu - în spital, zice Mihai

Că, la Pitești a avut loc o acțiune de deslegionarizare a... ^

A cui s-a nimerit. Și s-a nimerit așa, fiindcă niște legionari - fie din tabăra lui Bogdanovici, fie din a lui Țurcanu - din frică de închisoare, din spaimă de suferință»

au apucat să încheie pactul cu Diavolul, au vrut să-și schimbe semnul.

- Și noi am nimerit ca musca...

- N-am nimerit ca musca, zice Mihai. Ne-au băgat ei, ca alibi al amîndorura. Comuniștii ne-au considerat tot atît de periculoși ca și legionarii, deci, reeducabili ca legionarii; iar legionarii ne considerau, în sinea lor, tot atît de vinovați ca și comuniștii, deci reeducabili din, punctul lor de vedere, legionar - că am dreptate, spune: de ce bravii legionari, mai devreme sau mai tîrziu, au cedat, au scuiat pe trecut, iar nelegionarii, mai cu seamă neintelectualii, deși torturați, nu acceptau, să scuie pe trecutul lor -doar știi, la Gherla, țăraniL

și muncitorii apolitici, nu pricepeau de ce să recunoască în gura mare că... îți aduci aminte ce ne răspundeau, cînd le ordonam să spună, tare, că mamele lor au fost curve, „Mama, curvă? Poate mă-ta, dar mama, nu!”

- și se lăsau mai degrabă uciși în bătaie decît să accepte... Te-ai gîndiț de ce oamenii simpli nu se lăsau reeducați?

- M-am gîndit. Dar m-am răzgîndit. În cele din, urmă și oamenii simpli se lasă reeducați.

- Poate, zice Mihai. Ei sînt insensibili la argumente ideologice. Dar, cu timpul, vreau să spun: dacă presiunea continuă... Orwell...

- Orwell - nici o legătură, zic. Smith a fost golit de memorie, ca noi, di „putrigai... și reumplut cu paramemorie - definitiv! - de către O'Brien, aflat de cealaltă parte. Or noi, la Pitești...

- Și Țurcanu era de cealaltă parte - chiar dacă locuia în aceeași celulă cu noi,- a primit el măcar o palmă de la un coleg deținut?

- Orwell - nici o legătură cu noi. Smith, după ce a trecut prin camera 101 și a început să-l iubească pe

Big Brother, a rămas un re-umplut - atît. Nu s-a mais des-re-umplut.

- Am înțeles, zice Mihai. Smith a rămas la ceea ce a suferit el, nu a trecut pragul. de cealaltă parte, nu a încercat să golească pe altul, ca la noi, la Pitești.

- Poate că da, poate că nu, zic. Smith rămîne ca o umplutură a lui O'Brien.

- Poate că da, poate că nu - poate că da!, zice

Mihai. Noi cum am rămas, deșteptule? ! Muți, deci, morți! Cine tace nu trăiește - vechi proverb tungus.

- Orwell - nici o legătură cu noi. Nu toți ai noștri au rămas muți, zic.

- Poate că da, poate că.. Te gîndești la Cobuz, la bietul Ștef... Ei au încălcat întîia poruncă a reeducării:

„Să nu vorbești!”, dar au încălcat-o și pe a doua: „Să nu ai încredere în aproapele tău!”

- Eu am încredere în aproapele tău, zic.

Mihai nu mă aude, continuă:

- Așa că securitatea a pus mina și pe vorba scrisă si pe vorbitorul-scriitor; prima a fost pusă bine, în crematoriul de hîrtii de la Interne, vorbăreții puși atît de bine, încît, dacă n-or fi murit, mai trăiesc și-n ziua de azi - muți. Nu credeam că cineva poate să tacă atît de elocvent, atît de răsunător ca bietul Ștef.

- Eu am încrederea în aproapele meu, zic.

- Fiindcă nu vezi nici o legătură între Smith și noi. Eu n-aș avea încredere în aproapele tău!, rîde

Mihai.

Face o pauză, îl simt: ce face el, acum, este o pauză.

Și zice, uitîndu-se aiurea, ca să-mi fixeze mie atenția:

- Decît atunci cînd are să-ți transmită de la Paris, vorbă că scrisul tău e pe cale să devină text tipărit,ahas, en francais...

- Și cum va suna,ahas, vorba?

- Vorba are să sune, de pildă... „Marfa a fost livrată...” - deși sună precum clopotele Patriarhiei, de

Paște, să căutăm altceva. Și nu scris, ci telefonat. O să strecur, printre altele, pentru prima fază, să zicem:

„Jumătatea a ajuns cu bine” - urechiații de la ascultări au să creadă că vorbesc despre Helene, jumătatea-mi proprie...

- Dar nu despre ea o să vorbești.

- Pentru faza a doua, după traducere, o să spun ceva în genul: „Jumătatea e bine, în cîteva luni - sau săptămîni, depinde - naște.” Dacă nu, atunci...

- Dar nu despre Helene vorbești.

- Ne jucăm de-a cuvintele, ca să-i derutăm. Jumătate...

- Înseamnă că și asta, a mea, este doar jumătate.

- Și jumătatea poate da măsura întregului, cum bine spune un proverb balkak. Dacă mă gîndesc bine, știma asta a ta, așa... unilaterală, incompletă cum pare la prima vedere, dintr-un anume unghi (nu mă întrebă care anume), se arată completă. Perfectă, aș zice - care ar fi modelul perfecțiunii: sfera ?

- Oul, zic.

- Poate că da, poate că ba - vorba ta!, se hăhăie căscatul de Șaptefrați, dînd să mă bată pe genunchi, dar negăsindu-mă, în primul rînd, pentru că mîna lui dreaptă bîțîie pe loc, în al doilea rînd, pentru că genunchiul meu se află în cu totul altă parte, să zicem, opusă. Oul, zice el, bîțîind din mînă și din cap într-un singur ritm Da, bre, oul...

Oul, zic și eu, bîțîind în așteptare zile și zile și zile și cînd, după doi ani și ceva, acum cîteva zile aud glas mare de trîmbiță la celălalt capăt al firului: „Jumătatea e bine, în cinci săptămîni naște”, eu, subsemnatul, fratele meu, scot de pe unde am ascuns-o cealaltă jumătate, exemplarul de găsit, îl ascund bine-bine, la vedere, cobor, intru în prima cabină telefonică, îmi prefac glasul cît să am conștiința împăcată că

nu-l denunț pe frate-meu și le dau numele, prenumele, adresa exactă:

acolo pot, dacă se grăbesc, găsi și confisca dolari,, droguri, aur și chiar o mărturie despre Pitești.

După ce telefonez bine-bine, mă întorc și mă întind pe pat.

Cu privirea la ușă.

De astă dată, vine, nu se poate să nu.

Și are să fie Cartea după Mine.

Paris, 1978-1979

<titlu>NOTA AUTORULUI

„Cartea după Pitești” a început să se scrie singură

(spun eu, acum...) în vara „anului 1957, pe „reduitul”-

Jilavei, în celula 36. Acolo și atunci, din gura „studentului” (și el, însă, dintr-o generație mai timpurie decât noi, „urigaristii” din 56) Ștefan Davidescu am auzit pentru întâia oară:

„Pitești nu e doar o localitate; și nu o oarecare închisoare”.

Ploieșteanul - și politehnicianul - Ștefan (Ștefanei^

Ștef, Fănel, Fane) Davidescu a povestit colegilor de celulă, printre care și mie, patimile sale - de la Pitești.

Cu toate că, mai apoi, tot în închisoare și mai târziu în domiciliu obligatoriu, am cunoscut alți „piteșteni”, nici unul nu povestea atât de colorat (?), atât de bine (?), de frumos (!) despre patimile piteștene - ca Fănel Davidescu.

În 1958 „liberat” de la Gherla, am fost trimis, sub escortă, se înțelege, cu domiciliu obligatoriu în Bărăgan, în satul. - nou numit Lățești - pentru 36 luni, apoi pentru încă 24 (tot luni). Acolo am cunoscut alți „piteșteni” (sau „studenți” - numai răuvoitorii foloseau termenul „reeducați”). De la aceștia am aflat alte întâmplări, alte amănunte despre Pitești - însă nu atât de importante, impresionante (și, oricum, mult mai puțin...

bine povestite) decât la Jilava, de către Davidescu... în curînd, povestitorul de la Jilava, Fănel Davidescu avea să vină și el în domiciliu obligatoriu, cu noi. Am petrecut câțiva anișori împreună, a repovestit despre Pitești, dar...

Dar și el, cu parcă mult mai puțină bucurie (da: bucurie)

povestea... Să se fi contaminat de la ceilalți „studenți”

și ei „piteșteni”? Așa credeam atunci: că de vină era oboseala răs-povestirii; si, desigur, suferința. provocată de amintiri atroce...

De cum am aflat despre Pitești, mi-am zis - fără promisiune fermă, fără jurământ, ci așa, ca ceva de la sine înțeles - că trebuie scrisă cartea Piteștiului. Ca să nu se uite - încă din anii de domiciliu obligatoriu observam la ceilalți un fenomen inacceptabil dar... explicabil: uitarea voită; uitarea trecutului -

- ca să ie fie protejat prezentul; uitarea prezentului - ca să le fie asigurat viitorul... Știam, deci, că trebuie scrisă cartea

Piteștiului - dar cine să o facă? Desigur; numai cineva care trecuse pe acolo, doar o victimă a reeducării de la

Pitești ar fi putut - și ar fi avut dreptul - să vorbească despre Pitești. Rolul meu, mărunț, se reducea la... ațîțare, la ne-lăsare-în-uitare... Atît, la urma urmei, de agasant, încît, la un moment dat, Davidescu mi-a spus:

- Ție îți vine ușor: nu-i memoria ta, nu-î uitarea ta - dar eu?

Avea dreptate: de ce mă băgăm în sufletul lor, în trecutul și prezentul (și viitorul) lor - nu suferiseră destul atunci, acolo, la Pitești? Eu, dacă nu m-ar fi ferit

Dumnezeu și aș fi trecut pe-acolo, acum nu la fel m-aș fi comportat, față cu memoria?

În această stare, tulbure, resemnată și „respectuoasă”

(față de „piteșteni”) am scris, începînd din 1966, romanul

„Ostinato”; autorul, printr-un personaj, afirmă: „Despre

Pitești nu se vorbește - despre Pitești se tace”; și :

„Despre Pitești au dreptul să vorbească numai piteșienii - iar ei tac”... - ceea ce a dat loc la anume interpretări, chiar reproșuri (fiindcă mai tîrziu am vorbit eu, ne-martor; am scris despre Pitești, eu cel care promisesem că îl voi... tăcea).

Și în cărțile următoare, scrise în România, cînd venea vorba despre Pitești, spuneam același lucru, în „Ușa”, în „în Cerc” - scrise înainte de călătoria în Franța

(1972-1973) - dar și în cele scrise după întoarcerea în

România și... plecarea definitivă, din 1977 („Gherla” și „Gardă inversă”).

Numai că, între timp, se petrecuse ceva:

Prietenul meu Marcel Petrisor, afund (în iunie 1972)

că, în sfîrșit, primisem pașaport de... călătorie-definitiv.i

(i se dăduse, deși nu solicitase!, și soției mele - astfel.

să se rezolve „cazul Goma”, cel care le otrăvise existența - mai ales cu un an în urmă, 1971, la Tîrgul de

Carte de la Frankfurt, unde RSR își retrăsese, cu scandal, standul, în semn de protest contra prezenței cărții mele „Ostinato”, etalat în traducere germană de către editorul Suhrkamp), mi-a spus:

- Acum poți să scrii cartea despre Pitești...

- Eu? Să scriu eu despre Pitești?, m-am mirat,

Dar eu n-arr trecut prin Pitești...

- Nici Tolstoi n-a trecut prin Borodino!, m-a întrerupt Marcel Petrisor, băiat bun, darnic în laude și suficient de aiurit ca să-și facă mulți prieteni. Acum,, că tot te expulzează ăștia, măcar să profiți, să te documentezi, acolo, despre Pitești și să scrii...

Despre „expulzare” nu aveam, în acel moment, nici o părere; însă despre documentare, acolo...

- Dar nu există nici o mărturie a vreunui piteșteart publicată în Occident!, am zis. Două cărți mari și late despre Pitești - însă nici Bacu, nici Cîrje nu au trecut prin Pitești.

- No, las' m-a asigurat ardeleanul (profund ardelean) Marcel Petrisor. Las' că găsești tu mărturii de la sursă - de la mama lor! și m-a bătut ușurel pe umăr

(de am rămas cu vînătăi două săptămîni - prietenia cu Marcel cu... sacrificii se ține...).

Ne-am oprit aici. Ne cunoșteam de multă vreme, oarecum bine, știam cît și unde se insistă.

Cu o zi-două înainte de plecare, Petrisor - cu gura pînă la urechi.

- Dacă nu găsești ce cauți acolo, la capitaliști, întoarce-te la noi, la comuniști. Cu un casetofon și cu zece-cincisprezece mii de lei - atîta cere... nu autorul de la-Pitești, martorul-la-procesul-piteștenilor.,.

- Un judecător?, am întrebat. Nu cumva chiar Petrescu?

- Alexandru Petrescu? Numai cincisprezece mii?

Dacă i-ai da, să zicem, cincizeci de mii, ți-ar vinde-o

și pe mumă-sa! Nu: un grefier... E bătrîn,'nu mai are mult de trăit - dar are o memorie nemaipomenită... Și turn nu i-i frică de nimic, cum vrea să-și facă de pe-acum cruce de marmoră...

- Și dacă am merge acum, pe loc?, am zis... Am casetofon, am casete...

- Ai și bani? Dacă n-ai bani...
- Îi dau cînd mă-ntorc, în Occident am drepturi de autor...
- Să fii sănătos: dacă n-ai lei, să i-i pui în mîină, înainte de a-l, înregistra...

N-aveam - lei. De unde să am? Din martie 1970 nu mai aveam voie să public; nici sub pseudonim (mi-aș fi confecționat unul cu acest prilej...); nici soția mea nu mai putea traduce (Balzac, Pagnol); nici socrul meu nu mai avea voie să traducă Thomas Mann și Clausewitz - pentru că erau, nu-i așa, nevasta și socrul lui Goma...

Așa că biletul de călătorie mi l-am plătit eu, din banii pe care (nu-i) aveam. „Uniunea Scriitorilor” - al cărei membru eram, în continuare! - nu mi-a dat un singur dolar; i-am dat eu, mai târziu, jumătate din drepturile de autor, în deize...

Atunci, în 1972, aș cam fi... rămas în Occident. Oricum, soția mea voia din toată inima. Dar s-a întors, cu mine, în 1973 - de ce? N-o să spun niciodată că ne-am întors din masochism... Adevărat, revoluția-culturală din 1971 constituia un avertisment, dar... Dar cine își putea închipui atunci că va veni ce va veni? Așa că, scurtînd, voi spune: în 1973 m-am întors din Franța în

România - pentru că m-am întors și cu asta, basta! Într-o singură privință cele douăsprezece luni scurse și călătoria fuseseră mulțumitoare: în chestiunea Pitești.

Așa cum știam deja din România - prin Țepeneag, navetist harnic în acei ani, între București și Paris__

doar două cărți apăruseră despre Pitești și nici unul dintre autori, Bacu și Cîrje, nu fuseseră „piteșteni”; la

Paris, îl cunoscusem în carne și oase pe Bacu - am.

stat de vorbă, îndelung însă nu știa mai mult decît scrisese (în 1963). Nu, în Occident nu exista nici o șansă.

de „documentare” - la urma urmei, explicația era la.

îndemîină: „Securitatea nu permitea celor care trecuseră prin Pitești să „iasă”... îi păstra bine, la sînul republicii,, întîi populare, apoi socialiste - oricum, române, ceea ce, pe vremurile acelea, ținea de cald...

- A murit grefierul!, m-a anunțat el, hilar... Faci economie și de bani și de casete... Și de necazuri..., a.

adăugat. L-ai cunoscut la Paris pe Puiu Cotruș... Ce părere ți-a făcut?

- Foarte, foarte bună, am zis. L-am cunoscut în. casa Monicăi Lovinescu și a lui Virgil' Ierunca, l-am mai întâlnit la Sanda Stolojan, la Mira Bacou, la Cusa...

Atît. Mi-am smuls din cap și din inimă Piteștiul.

M-am ocupat de altceva, iar în cărțile scrise după 1973,, în România: „Gardă inversă”, „7-1” (neterminată, confiscată, la arestare, în 1977, nerestituită), am scris ceea ce deja scrisesem: „despre Pitești vorbesc numai pitestenii - iar ei tac...”.

Renunțasem să scriu despre Pitești,- dar nu și să-i vorbesc de rău (un eufemism) pe „piteșteni”: față de

Marcel Petrișor - prieten bun cu Calciu - și față de Mircea Stancu, prieten bun, în continuare, cu Ștef Davidescu. Discursul meu - iresponsabil, recunosc - era,, în rezumat, următorul:

„Ce Dumnezeu ar mai avea de pierdut piteștenii, în cazul în care Securitatea ar afla că au vorbit (despre

Pitești)? încă o bătaie, două,bătăi, zece bătai - dar, pe de o parte, piteștenii sunt obișnuiți cu așa ceva; pe de. alta... o bătaie, trei, cinci bătai oricum încasează la

Securitate, cînd sunt convocați - așa, din inerție; din moment ce mănîncă bătaia doar așa, ca piteșteni, n-ar putea, în prețul acesta, să și vorbească (despre Pitești), ca măcar să știe pentru ce capătă bătaie?”

Firește, atît Petrișor, cît și Stancu se uimeau: dar cum puteam vorbi așa? Tot așa aș vorbi și dacă ar fi vorba despre mine?, dacă eu as fi piteștean?

Recunoșteam, rușinat: desigur, nu, poate că nu...

„Noi, Românii, ne plîngem că istoria noastră este ciuruită de pete-albe, ne simțim răniți, ofensați cînd alte neamuri ne tratează de sus, ori, de-a dreptul ne disprețuiesc (cînd nu ne pur și simplu contestă) - dar,

Doamne-Dumnezeule, ce am făcut noi, Românii, pentru ca să știm noi, să știe vecinii cine anume suntem? Am tăcut! Am zis: „Ce să mai vorbim... - și n-am mai vorbit! Și am uitat noi înșine ce ni s-a întîmplat - dar urmașii noștri? Ce vor spune ei despre strămoșii lor?

Că au fost niște lași, niște fricoși, niște din aceia: și bătuți și f...tuți și cu banii luați - de acord, ceilalți erau rmai tari, i-au bătut pe-ai noștri, dar de ce ai noștri n-au zbierat măcar? De ce n-au povestit? Cu „Ce să mai vorbim...”, Românii n-or să ajungă niciodată să fie un popor, au să rămână, cum bine zicea careva: o populație

(iar în franceză sună și mai plastic: un populace...)".

, Și mai ziceam - ca un iresponsabil, ca un nebun - ca un neromân:

„Noi, Românii, ne imaginăm că, din moment ce s-au-întîmplat-niște-întîmplări-cu-noi-Româniigata, noi ne-am făcut datoria, misia noastră s-a încheiat, restul să-l facă alții... Restul, adică esențialul: consemnarea faptelor. Fiindcă istoria nu se face, făcînd fapte; istoria începe să existe numai după ce faptele făcute de către făcători au fost consemnate de către... consemnatori.

Fiindcă degeaba, degeaba și-au dat sîngele, în munți, partizanii, dacă fapta lor nu a fost scrisă; degeaba au asudat sîngele și lacrimi și pișat piteștenii, dacă suferința lor nu a fost pusă pe hîrtie. Nici partizanii, nici studenții de la Pitești, din punctul de vedere al unui mîine al copiilor noștri - ca să nu mai vorbim de vecinii noștri - nu au existat! Nici tu, Mircea Stancu, nu ai existat la Canal și la minele de plumb din Maramureș; nici tu, Marcel Petrișor, n-ai existat, la Interne, între labelle căpitanului Enoiu nici la Jilava, pe secția de exterminare - și n-are să existe semnul renașterii lui Calciu, cel care si-a rupt vinele cu dinții și i-a dat trup din trupul lui și sînge din sîngele lui - lui Costache

Oprîșan, muribundul, peste o zi-două, mortul... Dar, oameni buni, și... frați creștini: dar ar mai fi existat creștinism, dacă faptele lui Isus nu ar fi fost consemnate de evangheliști? Cum începe Evanghelia lui Ioan: „La început era Cuvîntul și Cuvîntul era de la Dumnezeu si Dumnezeu era Cuvîntul” - atenție, este vorba de cuvîntul rostit, care devine făcător. Făcător, nu doar altceva... Oricum, noi, eroii - în sensul participării la evenimente, la tragedii - vrînd-nevrînd, am fost și martori. Iar martorul... depune mărturie - pentru viitorime.

Chiar dacă martor înseamnă, în grecește, martir...”

Cam astea le spuneam, le-as fi spus, aveam de gînd să le spun - cu cea mai desăvîrșită iresponsabilitate.

Știam: nu aveam nici un drept să le vorbesc așa, să le pretind să aibă un alt comportament - unor oameni minunați, unor prieteni buni - dar... profund români.

Cam de pe atunci m-am supărat pe compatrioții mei.

Ca văcarul pe sat; ca Iona pe Dumnezeu (că tot ne aflăm în plină Scriptură...).

În 1976, la postul de radio Europa Liberă a început să se transmită în foileton, „Gherla” (în lectura mea).

Printre mulții necunoscuți în treacăt prin București, ori veniți special din cine știe ce colț de țară, ca să mă felicite că... făcusem „asta” (adică povestea cu Gherla - de unde concluzia că Românul are curajul... să strîngă mîna celui care se comportă normal) a fost și Vlad C.

Drăgoescu. „Pitestean” autentic. Și prieten - și în prezentul de atunci, 1976, cu Ghiță Calciu..

Atunci, în noiembrie-decembrie 1976, am mai făcut o tentativă: i-am spus lui Drăgoescu despre dorința mea de a scrie o carte „cu Piteștiul”, atît că am prea puține informații „de primă mînă”; dacă le-as avea... de la martori-martiri - și încă de la un personaj atît de.,, dostoevskian (expresia îmi aparține) ca Gheorghe Calciu... I-am spus lui Drăgoescu: îl știu pe Calciu, l-ara cunoscut prin Petrișor, dar nu ne-am plăcut; oricum :

mie nu mi-a plăcut - însă cum nu e obligatoriu să se însoare cu mine, doar să-mi vorbească despre Pitești, ca cel mai autorizat dintre responsabilii supraviețuitori ai „reeducării”...

Drăgoescu m-a avertizat: are să vorbească cu Ghiță, dar să fiu sigur: n-are să accepte. După cîteva zile

Drăgoescu mi-a confirmat: Nu, în orice caz...

Între timp s-a făcut Anul Domnului 1977... Lung, plfn - în cele din urmă s-a sfîrșit și el, iar în 20 noiembrie plecam (veneam, mai corect) în exil? în Franța.

Din primele momente, Monica Lovinescu și Virgil

Ierunca mi-au încredințat o taină: cineva din țară trecuse pe la ei, le vorbise o noapte întreagă despre Pitești, ei înregistraseră pe bandă de magnetofon, apoi transcriseseră...

Dacă mă mai bîntuie gîndul să scriu o carte despre Pitești, iată, puteam folosi materialul documentar...

Foarte prețios, materialul, dar parcă îl cunoșteam de undeva... A, da, de la Europa Liberă - Virgil Ierunca avusese o serie de emisiuni, prin 1975 - 1976... De unde... mărturiile, din care sursă? Bine-nțeles, nu-mi pot spune, e secret, fiindcă omul s-a întors în România, trăiește acolo... Trăiește sau: a trăit? Bine, dacă e secret, secret să rămînă!

Principalul era că puteam din nou să mă gîndesc la „cartea cu Pitești”. Material documentar - trebuie să mă mulțumesc cu ce aveam. Dealtfel, același fusese deja folosit de Virgil Ierunca în post-fața la cartea mea

„Gherla” - studiu substanțial: 30 de pagini, intitulat:

„La phenomene concentrationnaire en Roumanie” (Gallimard, 1976); a doua oară, tot ca post-față la romanul meu „Patimile după Pitești”, apărut în franceză, sub titlul „Leš chiens de mort” (Hachette, 1981 - în traducerea lui Alain Păruit) apoi în olandeză, intitulat:

„Het vierkante ei” (în românește: „Oul cubic”) - tradus de Andrea Borbel, pentru editura Elsevier, 1982...

Dar m-am grăbit, am sărit peste povestea poveștii; peste romanul romanului...

În mai 1978 am terminat de scris cartea de mărturii despre 1977, cunoscută sub titlul „Le tremblement des hommes”, și numaidecît m-am apucat de Pitești... Pînă la sfîrsitul anului, în ciuda multelor obligații și călătorii extraliterare (li se spunea, pe atunci: „disidente”...), se adunaseră în jur de o mie de pagini scrise...

O mie de pagini: multe, dar proaste, ca, să întorc zfele lui Lăpușneanu. Ba, cu toată buna părere despre mine însumi... foarte-foarte proaste. Și a doua tentativă a eșuat; și a treia... Așa am ajuns în aprilie 1979.

Soția mea, suferind alături de mine (mai ales eșecurile):

„De ce te încapățînezi să scrii un eseu, un studiu,

'o istorie a reeducării? Nu ești eseist, nici istoric, nici măcar jurnalist - tu știi una: să povestești - dar povestește, domnule, povestea Piteștului! Scrie un roman!

După cum și Orwell a scris roman...”

„Mă compari cu Orwell? Dar eu sunt o ființă modestă, mă cunoști...”

„Te cunosc și nimeni pe lume n-are să afle că te-am comparat cu Orwell...”

Nimeni n-a aflat, într-adevăr. Pînă acum...

Și, minune: de cum am privit „materialul documentar despre Pitești”, nu ca pînă atunci: materie de... studiu, ci ca pe o felie de viață, cum a început să meargă... Nu spun că romanul „Patimile, după Pitești” este un mareroman; nici măcar că ar fi fost un roman reușit - spun ceea ce spun, iar mie, autor, îmi ajunge: sub formă de roman, Piteștiul este mai abordabil, mai accesibil, mai de-nțeles - decît dacă aș fi comis un studiu (ca atîtea altele)...

Așadar, le sînt îndatorat „piteștenilor” Ștefan Davidescu, Puiu Neamțu, Mircea Soltuz, Romulus (Bimbo)

Pop; apoi ne-piteștenilor care îmi povestiseră din povestirile altor piteșteni: Horia Florian Popescu, Radu Surdulescu, Gh. Păcurariu, Constantin Iliescu, Mircea Stancu,

Marcel Petrișor; apoi anonimul pitestean, precum și nu mai puțin anonimul ne-piteștean (care a transmis Monicăi Lovinescu și lui Virgil Ierunca mesajul de dincolo de mormînt...).

Firește, sînt îndatorat lui D. Bacu și lui Cîrje -*- le-am consultat cărțile cu folos. Cu D. Bacu și Ioan Cușa am angajat discuții (fructuoase), în legătură cu prima (primele) variante.

Însă cele mai profitabile (mie) au fost, pe de o parte, cartea lui Grigore Dumitrescu, „Demascarea”, apărută la

Munchen în 1978; schimbul de scrisori cu autorul și discuțiile directe sau mediate (prin postă...) cu Vlad C.

Drăgoescu, stabilit între timp în Elveția. Aceștia doi din urmă mi-au furnizat acele „amănunte capitale” fără de care o întreprindere de ficțiune (cu atît mai vîrtos cu cît partea de „inventie” este... realistă) nu poate exista, în fine, - dar nu în ultimul rînd - de un sprijin hotărîtor mi-au fost lecturile succesive (ale succesivelor variante) ale Monicăi Lovinescu și ale lui George Carpat

Vocke.

În toamna anului 1980 cartea era gata scrisă; a mai:

așteptat un an pînă să fie tradusă și publicată în. franceză (1981); doi pentru olandeză (1982); patru pentru germană - în editura „Thule” creată de George Carpat

Vocke în acest scop (traducerea fiind realizată de Lucian Grigorowitsch) - dar în română, limbă în care a fost scrisă și această carte, abia acum, în editura „Dialog”, la inițiativa lui Ion Solacolu:- fie-i îngerii aproape...

Ce am înțeles eu, autor al cărții, despre „drumul” ei către cititor?

În primul rînd, că nu a existat un asemenea drum spre cititorul român - chiar cunoscător de franceză, de olandeză, de germană, în acești zece ani (ai cărții despre

Pitești) am înțeles că românul exilat nu este un cititor de carte românească (și în nici un caz un cumpărător.').

Stă dovadă moartea atîtor periodice de limbă română obligate la dispariție - vorbind doar de revistele în care am publicat și eu: „Ethos” a lui Cușa și Ierunca, „Li-”

mite” a lui Ierunca și Petra, precum și „Contrapunct” a lui Vocke). Cît depre editurile din exil... Cu ele n-ara avut noroc...

Se vede că limba română în care scriu de cînd mă știu (și am să scriu pînă cînd ri-am s-o mai știu) îmi poartă ghinion editorial.

În România am debutat cu un volumaș de proză scurtă (și acela ciopîrțit și eu titlul schimbat - cum se obișnuia)1

în 1968, adică la vîrsta de 33 ani; peste mai puțin de: doi ani, în 1970, martie, deveneam singurul român total interzis; de Ceaușescu (vorbesc de scriitorii continuând să... domiciliizeze în România). -.

259,;

În exil, după 1977, mi-a mers și mai rău: încă din călătoria în Franța din 1972-73, am aflat din gura lui Ioan Cușa că el este pe cale de a publica romanul „Ostinato”. M-am întors în România cu această promisiune, jurată. Toată lumea îmi spunea:

„Dacă Ioan a apucat să promită - în cazul tău, să jure - consideră-te ca și publicat!”

Și m-am considerat. Și, Doamne, ce bine mi-ar fi prins, în perioada aceea, o carte de-a mea - cea mai importantă -

editată în românește! Pentru că iubiții mei colegi scriitori, chiar cei care-mi citiseră textele în manuscris (mai exact: dactilografiate), deși se aflau pe poziții opuse celei a unui Eugen Barbu, începeau să creadă, să se lase „convinși” (pentru că le era plăcută această explicație):

„Or fi ele oarecum in-te-re-san-te cărțile lui Goma”, zicea-scria Eugen Barbu, când era băiat-drăguț, „dar meritul este al traducerilor - el săracul, scrie românește ca o cizmă”...

Iar eu nu mă puteam apăra - nu de Eugen Barbu, ci de părerile din ce în ce mai definitive ale acelor prieteni ai mei care încă nu treceau pe celălalt trotuar, când ni se încrucișau drumurile... Fiindcă nu aveam cu ce - vorba aceluiaș Eugen Barbu:

„Goma nu e scriitor - fiindcă n-are cărți...”

Și lăsa suspensia. Nu era necesar să precizeze: „cărți în românește”, se înțelegea - din moment ce „pretindeam” că sînt român; din moment ce „pretindeam” că mînuiesc limba română...

Am tot așteptat - în România - să~mi apară măcar o carte în românește, în editura lui Cușa. îmi apăreau - în franceză, în germană, în olandeză, în suedeză - dar nu în română, la Cușa.

După cinci ani (de la întîia promisiune făcută mie - sieși Cușa o făcuse de cum avusese manuscrisul în mînă -'adică din 1969), în 1977, cînd l-am revăzut:

„Te public, te public, moșule (așa spunea el celor pe care-i iubea...), însă nu știu cu ce să încep - dacă am începe cu „Ușa”, că-i mai scurtă? ,Sau cu „Gherla”, că-i mai tare? Ori cu „Gardă inversă”? - deși cartea asta de mărturii, „Le tremblement...” mi-a rămas la inimă...

La inimă-i-a rămas lui Cușa cartea următoare, „cea despre Pitești”.

- Și dacă am începe publicarea cărților tale cu cartea despre Pitești?

Se împliniseră zece ani de promisiuni neonorate (dar mereu înnoite), și i-am spus, verde în față: să nu se mai ostenească, promițînd, nu-l mai cred. Zece ani sînt, totuși, zece ani...

Toți cei care cunosc această întîmplare spun că nu trebuie; că nu se făcea; că Ioan Cușa, în acel moment, avea scrisă pe frunte moartea... Adevărat: nu se făcea să mă arăt atît de

nesimțitor, atît de egoist, față cu moartea celui alt, eu să mă gîndesc numai la ale inele, cărțile... Ei, da, mă gîndeam numai la cărțile mele, fiindcă de zece ani celălalt vorbise (primul), el repetase, el mă asigurase că...

L-am văzut pe Ioan Cușa cu două-trei săptămîni înainte de a se prăpădi. Mi-a restituit manuscrisul „cărții despre Pitești” (ne-romanul).

- Moșule, mi-a spus, știi că am ținut, am vrut din toată inima să-ți public măcar o carte în editura mea.

- Da, am zis - ce era să zic?

- Uite, nu s-a putut... Că nu s-a putut!

- Da, am zis (ce să zic?).

- N-am putut, moșule. Nu m-au lăsat camarazii, moșule - înțelegi?

- Da, am zis - și numaidecît: Nu-nțeleg! Care camarazi? >

- Ai mei, legionarii... Cu cîți m-am certat definitiv din pricina ta...

- Îmi pare rău, dar nu trebuia să te cerți cu camarazii, din pricina mea. Nu trebuia să te mai cerți: doar nu mi-ai publicat nici o carte.

- Îmi pare tare rău că i-am ascultat, a mai spus

Cușa, după o vreme. Acum e cam prea tîrziu - ce zici: e prea tîrziu?

Atepta să răspund: Nu. Aș fi spus, chiar în acea împrejurare: Da. (Să te ferească Dumnezeu de autorii de cărți - needitate...). Am tăcut. Ce era să mai zic? Zic acum: Dumnezeu să-l ierte cu tot cu camarazii săi, în toamna aceluiași an (1980) la Madrid, am avut parte de promisiunile unui alt editor: Aurelio Răuță,

Don Aurelio - un om: pîinea lui Dumnezeu! Îmi publică el „cartea despre Pitești”! Mi-o tot publică de-atunci... Alt deceniu de promisiuni (neonorate) legionare.

Copleșit de atît interes (fiindcă, la urma urmei, fenomenul Pitești a fost și este un „dialog” între legionari și comuniști) pentru cartea mea, m-am hotărît, în vara anului trecut (1989) să o dactilografiez și să o dau pe mîna lui Ion Solacolu, editorul meu preferat -- cum glumim, galben, în (de) noi.

(Paris, mai 1990

PAUL GOMA)

<titlu>Paul GOMA - CRONOLOGIE

1909 -, 20 ianuarie: se naște, în satul Ciocîlteni, județul Orhei

(pe atunci, Rusia), Eufimie, tatăl scriitorului, din părinți, evident, țărani.

- 14 iulie: se naște (la opt kilometri distanță), în satul Chișelnița, județul Orhei, mama scriitorului, Măria Popescu, din părinți, de asemenea, țărani.

.1915 - Bunicul dinspre tată, Chirilă Goma, soldat în armata rusă, moare pe front, undeva, în Galiția.

J918-<-19 - Basarabia devine autonomă, apoi se unește cu Regatul României; basarabenii devin cetățeni români.

19227-1923? - Măria Popescu intră la Școala Normală de la Chișinău; în același an (?), Eufimie Goma intră - ca bursier, orfan de război --"la Școala Normală de la Orhei.

1925? 1929? - Oricum, după 6 ani de studii, Măria și Eufimie devin învățători. Se cunosc, de la balurile sătești. În primii

2-3 ani de învățămînt, funcționează în sate diferite.

1930? 1931? *- Măria Popescu și Eufimie Goma se căsătoresc și sînt numiți împreună în satul Mana, comuna Vatici, județul

; •. Orhej (vezi Din Calidor).,,

1933: - Se naște primul copil al soților Goma, Petre-Petrică.

- Moare înainte de a împlini un an.

1935 - 2 octombrie (orele 2 de dimineață): se naște, în' satul

Mana, al doilea fiu al învățătorilor Goma, Paul.,

1940 - 28 iunie: Basarabia este cedată rușilor. Familia Goma

-;:-.. pornește în refugiu prea tîrziu, este întoarsă din drunvînainte de a ajunge la Prut (vezi: Gardă inversă, Chasse-croise, Bonijacia, Din Calidor, Arta Refugii, Astra, Sabina

- și s-ar putea să fie și în Ostinato, în Ușa, în In cerc...).

1941 - 13 ianuarie: învățătorul Eufimie Goma este ridicat de către agenții NKVD și „dus”; restul cărților - românești - sînt arse în curtea școlii (vezi Din Calidor). Desigur, familia nu află nici motivul, nici durata condamnării - știe că

„tata a fost dus în Siberia”.

- 23-24-25? iunie: primele semne că „Vin românii”...
- 28-29? iunie: războiul ajunge în Mana (vezi Din Calidor).
Basarabenii sînt eliberați.

- iulie, august, septembrie, octombrie: mama scriitorului își caută bărbatul. Nu-l găsește. Află că a murit, „rupt de o bombă”, la Balta - un tîrg în Ucraina, unde fusese u»

- octombrie: considerat mort, lui Eufimie Goma i se facetici înainte de retragere (vezi Din Calidor).

- octombrie: în sfîrșit, Eufimie Goma este liberat din „mormînt” în cimitirul satului, lîngă al lui Petrică.

1942 - toamna: Paul începe să frecventeze școala primară, clasa I-a. „Domnișoara Tuza” (vezi Din Calidor).

1943 - ianuarie? februarie? - sosește la Mana, pe adresa Măriei Goma, o carte poștală ciudată: este o carte poștală tip” de la Lagărul de prizonieri sovietici nr. I Slobozia, Ialomița, pe care o mîină neîndemînică (!), într-o română aproximativă (?), presărată cu rusisme, dă știre că... deportatul la Siberia de către ruși este, acum, prizonier de război (!) la români - și să facă bine nevasta să adune acte,, fotografii, mărturii din sat, de la Inspectoratul Școlar, din satul natal, că este cu adevărat Goma Eufimie, român și învățător, nu rus și prizonier la români... (vezi Din CaM<\$or).

- ianuarie-octombrie: mama scriitorului și bunica dinspre tată fac multe drumuri la Slobozia-Ialomița, ca să limpezească situația „prizonierului sovietic la români”.

- octombrie: în sfîrșit, Eufimie Goma este liberat din lagăr, însă este obligat să se prezinte săptămînal la postul de jandarmi - deși a fost reîncadrat în învățămînt. (Vezi Din Calidor).

1944 - martie: refugiul în Transilvania.

- întîi la Sibiu, într-un Centru de Refugiu (sau: Refugiare; sau: de refugiați).

- apoi în satul Gusu județul Sibiu, unde fuseseră repartizați părinții ca învățători.

- 4 aprilie: Anglo-americanii bombardează Bucureștiul (ți din nou Ploieștiul). La București moare (dispare) unchiul

Ignat, fratele mai mic al tatălui scriitorului.” Acesta din urmă pierde toate bagajele, în același moment, dar la Buda, lîngă Ploiești (vezi Din Calidor, Arta Refugii, Astra, Sabina).

- 19? 20 august: Eufimie Goma primește ordin de chemare.

Se duce - la Sibiu - dar intervine... 23 August. - '

. - panică printre basarabeni și bucovineni: „schimbarea armelor” îi amenința, nu doar din partea rușilor - care vin - ci și a ardelenilor localnici, simpatizanți ai rușilor

{care or să le dea Ardealul de Nord de la Unguri...}.

- din septembrie 1944 (cînd s-a constituit _ Comisia Aliată de Control) „refugiații” se... refugiază și mai și, ca să nu fie repatriați în țara rușilor” (vezi Arta Refugii).,

- în octombrie „familia Goma se mută - ca să-și piardă urma... - în comuna Buia, județul Urziceni va Mare.

'- octombrie, noiembrie, decembrie: familia Goma se ascunde prin păduri, de fiecare dată cînd „comisia ceea” se apropie prea amenințător (vezi Arta Refugii).

1945 - ianuarie: familia Goma este „prinsă” - nu de către jandarmi, nu de către ruși, ci de către ciobani (mioritismul, n6 1). Este „condusă* la Sighișoara,” în Centrul de Repatriere (!) (vezi: Chasiâ-croise, Arta Refugii, Gardă iiiversă).

- ianuarie-sfîrșitul lunii mai: în lagărul - pardon: centrul... de la Sighișoara, Tatăl scriitorului face acte false, pentru familia lui și pentru alte familii. Niculae Popescu, fratele mamei, nu acceptă să prezinte comisiei actele false

- este, pe loc, repatriat în Siberia”.

- sfîrșitul lunii mai (ded, după încheierea războiului): cei din familia Goma, cu hîrtii de... nerepatriabilj, se întorc „acasă”, în Buia, Tîrnava Mare.

- vara: începutul secetede-din-Moldova.

- toamna (și, de acum încolo, pînă prin 1953, aproape trimestrial), „nerepatriabilii” sînt convocați la Sighișoara, pentru a fi întrebați dacă nu s-au răzgîndit. Nu, nu se răzgîndiseră - adică, în ciuda hăituielilor, basarabeni preferau să rămînă „străini în propria țară”, decît să fie... „repatriat* în Siberia”.

1946 -- septembrie: Paul intră, prin concurs, ca elev bursier, la Școala Normală „Andrei Șaguna” din Sibiu. (Vezi Arta, Refugii).

1948 - vara:,se anunță - printre altele - reforma învățămîntului.

- septembrie: Paul continuă (sau: intră...), după două clase de normală, la Sibiu, ca elev în clasa a VH-a, la „ciclul doi” din Șeica Mare, județul Tîrnava Mare.

- octombrie? noiembrie?: „epurarea” cărților din > bibliotecă școlii (vezi Arta Refugii, Astra, Sabina, Roman~intim)”

1949 - ianuarie, începutul (în jur de 11 ianuarie): mama și tatăl lui Paul Goma, împreună cu majoritatea locuitorilor adulți din sat, sînt „ridicați” și „duși” - nu se știe unde.

În fapt, la Securitatea - nou înființată - de la Mediaș, După un timp, ceilalți arestați sînt eliberați, mai rămas cîțiva „suspecți”, printre care soții Goma. Mama este eliberată la sfîrșitul lui mai, tatăl, ultimul, în august (1949)

(Vezi: Oștinato, În cerc, Gherla, Gardă inversă, Chasscroise, Patimile după Pitești, Bonifacia, Arta Refugii, Astra, Sabina, Roman-intim - adică în aproape toate cărțile).

- septembrie: Paul intră, prin concurs, elev bursier în clasa a VIII-a a Liceului „Gheorghe Lazăr” din Sibiu.

- octombrie: „descopere” biblioteca Astra (vezi Astra, Sabina, etc.).

- decembrie: asistă la închiderea bibliotecii, în vederea „inventarului” - în fapt, a epurării” - a doua. (vezi Astra).

«1950 -?

1951 - elev obișnuit.

1952 - mai: Paul Goma, elev în clasa a X-a, este „convocat”

la Securitatea din Sibiu și „reținut” opt zile. Motive? A vorbit, în clasă, despre... partizani și, culmea!, ține un junii)intim... codificat...

- septembrie: cînd se întoarce din vacanță, află că... fusese de mult exmatriculat din toate școlile din țară.

- face o încercare la Liceul din Sighișoara: după o săptămînă, este invitat să plece. La Brașov nu este primit.

- este primit, în schimb, la Liceul..din Făgăraș - în octombrie.

1953 - martie: crapă Stalin - speranțe.

- iunie: P.G. absolvă liceul - la Făgăraș..

- august: P.G. încearcă să dea examen de admitere la Institutul de Cinematografie (!). Este eliminat din primă fază.

- septembrie.: cere să fie încadrat în învățământ, la țară.

I-se propune să fie „instructor superior de pionieri”. Acceptă. Întîi la școala elementară, din comuna Dacia, raionul Rupea, apoi în „orașul” Rupea, la „liceu”...

1954 - august: dă examen (e) de admitere, simultan, la Universitatea din București (Filologie, română) și la noul Institut de literatură și critică literară „Mihai Eminescu” (înlocuind fosta „Școală” cu același nume - zisă și Fabrica de Scriitori). Reușește și colo, și colo. Alege... Fabrica....

1955 - vara: Institutul (autonom) este transformat în „secție”

și translat la Universitate. „

1955 - toamna: conflicte la seminarii, cursuri, cu: Radu Florian,

Tamara Gane, Mihai Gafița, T. G. Maiorescu, A. Hoajă, M. Novicov.

1956 - iunie: P. G. este „judecat” la rectoratul Universității,

Acuzatori: , Iorgu Iordan, Al. Graur, Ion Coteanu, Tismăneanu, Radu Florian, M. Novicov și doi „necunoscuți-de-la-Securitate”. Acuzați ar fi trebuit (?) să fie și Aurel Covaci și Vasile Albu, însă, spre surprinderea lui P. G., colegii

(de an, de grupă și de... bancă a acuzaților) au devenit acuzatori. Capete de acuzare:

a) afirmase, la seminarul de marxism că războiul declarat Finlandei, în 1939, de către URSS era „un război injust”;

b) afirmase că „moldovenii” (din RSS Moldovenească) sînt români, că „limba moldovenească” este o invenție (mîi exact: „Sovieticii au inventat o limbă care nu există”), locuitorii vorbind limba română - care limbă (româna)

este o limbă de origine latină (cum susține acad. sovietic Șişmariov) și nu o limbă slavă - cum susține acad. român Graur;; c) susținuse să sistemul de cote este descurajant (!), iai colectivizarea agriculturii.o eroare (?) economică;

d) afirmase că trupele sovietice din „România” sînt trupe de ocupație;

e) susținuse că limba rusă nu trebuie să fie obligatorie - etc., etc.

„Procesul” a durat vreo trei ore (acad. Graur, leșinat, a<

fost transportat undeva).

De semnalat suprealismul situații unii: Mihai Novicov, pornit la drum „ca acuzator-șef, „pe parcurs* a devenit...

avocat al lui P.G., oricum, a rostit fraza determinantă:

- „Tavarișci! Iei, Goma, sp'ri diasibjri di alt' riaetianari nicinstiți, iei ieste un riacțianar cinstit - ieu cam atît am avu' di spus...”

Astfel apărat, P.G. nu a fost arestat pe loc - cum ceruse acad. Iorgu Iordan, „susținut de membrul corespondent Coțeanu; nici măcar exmatriculat - cum sugeraseră, în cor, Tismăneanu și Florian.

M. Novicov a promis că se va ocupa el, „îndiaproapi” de...

„Cazul Goma” - atunci a luat naștere» cazul cu pricina.

„- august: P.G. își face „convocarea” (militară) la-Cîlibia.

Acolo aude că, la Poznan, s-ar fi întâmplat ceva.

Se întâmplase: Budapesta '56 a început la... Poznan.

r, - septembrie: P.G. scrie, în continuare, la „„romanul” intitulat Durerile facerii (!), început încă din anul I - și din eare citise fragmente la „seminariile de creație” (proză, conduse de Gafița).

- 22-23 octombrie: Izbucnește Revoluția Maghiară.

P.G., după Sciteva tentative (nereușite) de a... „face ceva”, împreună cu colegii de cămin („Matei Voevod”), apoi de Universitate, „se hotărăște ca, la prima ședință UTM, să... predea carnetul, în semn de protest. Cum o asemenea ocazie nu s-a oferit, P.G. a pus... în roman povestea cu carnetul.

Și a citit fragmentul cu pricina, la „seminarul de creație” condus de Gafița.

- 22 noiembrie (1956): P.G. este arestat, dus la Ministerul de Interne (devenit sediul C.C.) și anchetat (f), acuzat fiind de... tentativă de organizare de manifestație ostilă (!).

1957 - februarie și martie: procesul : P.G. condamnat la 2 ani închisoare corecțională pentru delictul de agitație publică

- aprilie : închisoarea Jilava.

1958 - martie: închisoarea Gherla.

- 21 noiembrie: P.G. este „liberat” și trimis (sub escortă)

„pentru.36 luni” în domiciliu obligatoriu, în satul-nou Lățești, raionul Fetești.

1961 - noiembrie: lui P.G. i se prelungește „domiciliul obligatoriu” cu încă 24 luni.

- P. G. protestează, în scris, împotriva „prelungirii”; îl acuză pe ofițerul de Securitate Livescu de rapoarte-false și maltratare a „deoiștilor”.

1962 - nemaipomenit, nemaiauzit: un reprezentant al M.A.I. se deplasează, întâi în satul Lățești, apoi la Fetești - în vederea anchetei...

1963 - ianuarie: chiar dacă ofițerul de Securitate Livescu ou este pedepsit_ (?), P.G. este... „liberat înainte de termen” - ce favoare!

1963, ianuarie-1965, iulie: P.G. lucrează ca zilier la Buhuși (Casa de Cultură - deci, tot în domeniu, însă la fier-beton); Rupea și Făgăraș: fotograf ambulant, trompetist de ' sîmbăta-seara, clezgropător de puieti la o pepinieră, deseăr-, „câtor-încărcător de cereale la un siloz, muncitor (necalificat) la secția forjă a uzinei „Rulmentul” din Brasav, în fine,

„merceolog la Agrosenj”, în Făgăraș...

- august: ca urmare a unui decret al lui N. Ceaușescu (ce permitea foștilor deținuți politici să-și continue studiile superioare), P.G. - căruia nu i-se aprobase reînmatricularea în anul III, deși aVeă acest drept - dă examen dfc admitere la facultatea de filologie și reîncepe studiile.

- septembrie (1965): P.G. este din nou, după 11 ani, student în anul I.

- reia romanul început în domiciliu-obligatoriu, încă.fără titlu, dar este vorba de Ostinato.

- depune-propune la „Gazeta literară”, „Luceafărul”, „Viață românească”, „Amfiteatru” proză scurtă. I se răspunde

- și i se va răspunde și în anul următor 1966: „Fiind un caz, d^ta nu poți debuta în periodice, trebuie să publici întâi un volum...” Această logică (vezi Bonifacia) va funcționa ca ceasul...

1966 - P.G. depune, la ESPLA, romanul Ostinado. Acolo i se spuhe (îi spune Gafița): „Nu se poate debuta cu lin roman, se debutează numai cu un volum de proză scurtă...”

- P.G. depune, tot la ESPLA, volumul de „proză scurtă”,

- â decembrie: la insistențele Gicăi luteș și ale Sînzianei

Pop, Eugen Barbu este de acord ca P.G. să debuteze în revista sa, „Luceafărul” (vezi Bonifacia), cu povestirea Când tace toba (?) *

- decembrie: „Luceafărul” publică încă o proză și un re-portaj, iar când decernează „Premiile pentru 1966”, P.G. primește „Mențiune, proză” - cu Ion Nicolescu, Premiul I fiind acordat Alexandrei Târziu (la poezie, Premiul I”; Ileana Mălăncioiu)

1967 - Debutul în „Luceafărul” îi deschide lui P.G. porțile periodicele: „Gazeta literară”, „Viața românească”, „Cravata roșie”, „Ateneu”, „Neuer Weg” - de unde concluzia: nu ^ exista nici un „ordin de sus” în privința lui, dar. responsabilii nu voiau să-și ia responsabilitatea publicării unui „caz” - cu excepția lui Eugen Barbu...

- primăvara: revista germană (din România) „Neue Literatur” pregătește publicarea unui fragment din Ostinato în traducerea Anemonei Latzina și a lui Dieter Schlesak. În-țmplarea face ca Miron Radu Paraschivescu, poposind la redacția revistei, să-și arunce ochii peste manuscrisul (dac-, tilograma) romanului. Iar după un timp, să exclame:

- Dar băiatul ăsta e un Soljenițin român!

Băiatul-ăsta citește la Cenaclul condus de M.R.P. cteva ' fragmente. Televiziunea austriacă era la fața locului. În curînd, o revistă vieneză, „Literatur und Kritik” (?), publică, în traducere germană, un fragment însoțit de o notă bibliografică și de un studiu despre literatura română, semnate de M.-Th. Kerschbaumer.

- Ceea ce însemnează că în vara lui 1967 a fost trimisă în Occident prima variantă a romanului Ostinato.

(- În februarie moare tatăl lui P.G., în vîrstă de 58 ani).

- toamna: insistențele (în fapt: presiunile, șantajele) Securității - prin strălucitul său reprezentant, Achim (cel care, peste cîțiva ani avea să se ocupe de scriitori...), P.G. abandonează Universitatea și rămîne, definifltv, un licențiat în, liceu. (Locuiește - din decembrie 1965 '- la anticarul Radu Sterescu. veche cunoștință. Vezi Bonijacia).

1968 - primăvara: promisiuni de publicare a „volumului de proză scurtă” - dar cu... scurtări; și cu schimbarea titlului; simultan, respingere „dulce” a romanului Ostinato:

„Mal trebuie lucrat...”

(De ținut minte: manuscrisul romanului Ostinato a... schimbat trei directori de editură. Nu el a determinat schimbarea, el a îndurat-o. Cei trei: Ion Bănuță, un oarecare Marinescu și, în fine, Ioanichie Olteanu. la afară de -aceștia, autorul a avut de a face - ca interlocutori! - cu, în afară de eternul, inevitabilul Gafița, Corneliu Leu, Lucian

Cursaru...)

- T august: P. G. se căsătorește (la Amzei!) cu Ana Măria Năvodaru și pleacă numaidecât la mare, la Doi Mai...

- 21-22 august a) invadarea Cehoslovaciei, b) lansarea în librării a volumului de debut, Camera de alături.

- 23 august: P. G. (fără profesie, nestudent, nemembru al Uniunii Scriitorilor - dar autor al unui... volum) se prezintă la sediul Uniunii din Șoseaua Kiseleff și cere să fie i primit în... Brigăzile patriotice. Este trimis la -plimbare:

a) scriitorii încă nu constituiseră asemenea brigăzi, b) chiar dacă se vor constitui, în ele vor intra numai membrii de partid...

- 24 august: P. G. este chemat telefonic la sediul Uniunii Scriitorilor, unde Pop Simion, Ioanichie Olteanu și Janos Szász îl anunță că... ideea lui a fost bună, dar dacă vrea să intre în Brigăzile Patriotice, mai 'întîi trebuie să intre în partid..

- P. G. face cerere de intrare în partid.

- 24 sau 25 august: în Sala Mare de la Casa Scriitorilor are loc faimoasa ședință de primire în partid a unor, în general, tineri scriitori: Mariana Costescu, Aurel Drăcos

Munteanu, Adrian Păunescu, Paul Schuster și Paul Goma (atîția să fi fost,?)

- sfîrșitul lui august: „Gazeta literară” se transformă în „România literară”, sub direcția lui Geo Dumitrescu. P. G. devine redactor, cu jumătate-normă la „pagina muzică”.

- septembrie: apar două cronici _elogioase la volumul Camera de alături semnate de Valeriti Cristea în „Amfiteatru” și Lucian Raicu în „România literară”. O notă... distrugătoare, dar nesemnată, în „România liberă”.

- sfîrșitul anului: o nouă variantă a romanului Ostinato

- o copie este trimisă în Occident.

1968-1969: P. G. lucrează la un roman (fără titlu, dar va deveni

In cerc), îl lasă de o parte și scrie prima variantă a -unui „segment” care se va plasa înaintea Cercului: Ușa.

21969 - P. G. declară „editorilor”: dacă Ostinato nu e publicat în 1970, în 1971 va apărea în Occident. Firește, nu e luat în seamă, „gluma e bună, bună”. Cum așa! Un scriitor și român și abia debutant și membru de partid - să afirme că are să publice „la capitaliști”? Fără voie de la poliție (pardon: Securitate)?

- se succed „ședințele de lămurire”, „mai restrânse și mai lărgite, mai prietenești și mai... severe. P. G. este' convocat, ba la președintele Uniunii, Zaharia Stancu (Doamne, de câte ori!), la „comitetul operativ”, poate nu se numea așa, dar totodată era compus din: Chiriță, Țoiu, Nichita Stănescu, Hobană - În câteva fiinduri au participat și Fănuș

Neagu și Janos Szász-și Ion Horea și Gabriel Dimiseanu (și încă alții...). Scopul: să-l facă să declare (chiar dacă nu avea să-și îndeplinească angajamentul) că... nu mai vrea să publice în Occident \, că vrea să publice numai în Patria

Română și în românește - în consecință va aștepta publicarea (în România și în românește) „atît cît va fi necesar”.

Bineînțeles, nu acceptă.

- tot în cursul anului 1969: P. G. este „Judecat”, la Uniunea Scriitorilor. În jur, vreo douăzeci de scriitori:” Conduși de Z. Stanca În prezența lui Dumitru Ghișe, a lui Vasile

Nicolescu și a lui. Gheorghe Stroia. Toți luătorii la cuxînt sînt de părere' (cu nuanțe) că un sciitor român, „mai ales cînd este un necunoscut” (citat din V. Nieolescu), „nu are dreptul să se comporte, ca și cum ar fi singur pe lume”.

1970 - martie: P. G. publică pentru ultima oară, proză. În „România literară”, un fragment din In cerc.

- aprilie: romanul Ușa, predat editurii „Cartea Românească” este respins de către Marin Preda și Mihai Gafița, „ca urmare” (?) a' „decodificării” lui Ivasiuc, anume că „sub personajul' Florica se” ascunde în fapt, Elena Ceaușe&cu; sub al lui Iosub, cel al lui NicoLae Ceaușescu”...

- P. G. nu are dreptul să semneze; nici traduceri; nici soția sa. Ana Goma; nici socrul său, Petre Năvodarii.

- Cu toate, acestea.: P. G. continuă să fie redactor - la secția proză.: 's >~

- Trimite In Occident manuscrisul romanului Ușa.

1971 - martie: noul director al editurii (devenită) „Eminescu”,

. Ioanichie Olteanu, îl anunță pe P. G. că romanul său Ostinato va fi publicat. Când? Foarte curînd - însă trebuie făcut publicabil. Adică?, Adică... Știi d-ta foarte bine. P. G.

nu știe foarte bine; nici bine. Nu acceptă „condițiile”. „De altfel”, zice el, - „romanul are să se publice în acest an, în toamnă, simultan la Suhrkarrtp, Gallimard, Rizzolli...” „Tocmai asta e problema”, zice I. Olteanu, „trebuie s-o luăm

înainte”. „Luâți-o!”, zice. autorul.

- aprilie: editura „Eminescu” îi înmînează autorului o hîrtie (dar nu un contract!) prin care... atestă (!) publi-
carea romanului într-un viitor apropiat, îi cere în schimb autorului angajamentul scris că nu va permite publicarea „în limbi străine, înainte de a fi publicat în românește”.

P. G. refuză. „În acest caz-, rupem tratativele!”, zice I. Olteanu, ușurat, chiar fericit.

- ^ iunie: editorul german Suhrkamp difuzează pliante cu autorul-și-cartea. Vorbește despre „Un Soljenițîn român”.

- iulie: tezele cu pricina,, .

În tot cursul verii, Z. Stancu, C. Chiriță, Nichita Stănescu,,
C. Țoiu 'încearcă să-l „convingă” pe P. G. că „nu se face”...

P. G. le răspunde că ba se face. Și trece vara...

- octombrie (probabil 10): Dieter , Schlesak îi trimite lui

P: G. o telegramă din Frankfurt/M, prin care îl anunță că Ostinato a apărut, a fost lansat la Tîrgul de” carte...

- prin „Europa liberă”, P. G. află că „delegația R.S.R. la Tîrgul de carte a protestat împotriva publicării/ și expunerii unei cărți ~(\), apoi a părăsit tîrgul - iar în standul,, gol, al.R.S.R., editorul a etalat, pentru fotografii, cartea cu pricina”.

- toamnă-iarnă: -la d ședință lărgită în Sala Mică a Palatului, Dumitru Popescu-Dumnezeu propune excluderea din partid a lui, P. G. - pentru că „a pus în mîna dușmanului o armă cu care să lovească în patria noastră”, îl apară...

Mihai Nbvicov, Ion LăncrĂnjan, Mihai Ungheanu, Darie Novăceanu... Și_numai ei.

- iarna: continuă „ședințele intime de lămurire”: C. Chiriță, C. Țoiu, Nichita Stănescu, Iori Horea, Radu Boureanu,

Ion Hobană - încearcă să-l convingă pe P. G. „să predea de faună voie carnetul”. P. G. răspunde: „De bunăvoie, nu vi-l dau; de nevoie... ia încercați să mi-l luați cu forța -

îl înghit, precum partizanul sovietic!”. De unde condusa înlăcrimată, a poetului Nichita Stănescu: „Bă bătrîne, tu nu-mi ești prieten adevărat - dacă mi-ai fi, mi-ai da carnetul ăla - tu tot nu mai ai cum să faci cu el - și ne-am duce să bem ceva...’ Lui P.G. nu-i era sete. De-aceea.

1972 - P. G. preria (lui Preda...) manuscrisul romanului In cerc,

Preda însă nu-se predă; nu-l primește: „Ce, monșer, crezi că eu sînt tîmpit, ca Ioanichie, să-ți dau la mîină hîrtie,, pecuracă?”

- 'sfîrșitul lui aprilie: P. G. este convocat la Zaharia Stancu: „Uite, dragă, ce faci: îmi faci 'niște fotografii și de-ale dumitale și de-ale nevastăii, că am primit dispoziție să-ți dăm pașaport - pașaport să-ți dăm...” P. G. acceptă pașaport, dar numai pentru el - „Dacă n-o să rîni lăsați.să mă întorc, o să am pretext de... întregire a familiei”.

- 18 iunie: P.'G. pleacă, pentru 3 luni, în călătorie turistică an Austria, R.F.G., Franța.

- iulie:abia acum „Cartea Românească” scoate traducerea din-Faulkner cu, totuși!, și numele lui P.G. ca... coautor.

- îi apare, la Suhrkamp, Ușa („Die Tur”).. .

- noiembrie: Ana Goma vine și ea la Paris; P.G.' scrie Gherla.

1973 - ianuarie-februarie: P. G. începe cartea Lățești (rămasă neterminată).

- iunie: P. G. și soția sa. se întorc în România.. La vamă li se confiscă toate cărțile;

P. G. anunță în scris Securitatea că, dacă nu-i restituie, în 24 ore, toate cărțile, el publică, în Occident, lista cărților confiscate, printre ele aflîndu-se și un volum de Willy

Brandt, la care tocmai se ducea în vizită „Cancelarul” RSR,

- în 8 ore, cărțile îi sînt restituite, cu scuze.

- - la „România literară”.., nu mai are loc. Nici n-a fost dat afară.. Dar care-i e situațiunea? Gabriel Dimisianu:

„Ce mai vrei, bătrîne?! Și cu suf.letu-n Occident, și cu trupu-aici, la noi...”

- (Cartea de muncă - niciodată P. G. nu va putea să o recupereze. Cine știe ce „secrete de stat” conținea - știe tovarășa noastră, a tuturilor, Bădilă, știe Traian Iancu, știe Hobană - în fine, Securitatea Poporului).

- toamnă: P. G. începe romanul Gardă inversă.

1974 - se-publică, în franceză, la Gallimard, Ușa, sub titlul;

EUs etaient quatre...

- se publică, în neerlandeză, la Bruna, Utrecht, Ostinato

- P. G. lucrează ca muncitor zilier în atelierul lui Ion Jalea (la realizarea monumentului... cu tot cu cal, al mîndrului Decebal).

- iulie: moare mama lui P. G. Este înmormântată la Străulești II.

Î1975 - ^termină Gardă inversă.

- încspe romanul 7-1.

- 2 noiembrie: se naște Filip-Ieronim, fiul lui- P. G.

- decembrie: începe un eseu (fără titlu) despre România..

Î1976 - apare, în franceză, Gherla, la Gallimard. ' "

- ca și Ostinato și Ușa, Gherla se transmite la „Europa liberă”, în foileton - în lectura autorului.

.- decembrie:” în urma ascultării Gherlei la,VE.L.” o mulțime de „necunoscuți - dar care făcuseră pușcărie - îl vizitează pe P.G., ca să-l felicite, să aducă oarecari corectări mărturiei.

Î1977 - (pentru anul 1977 - în special perioada ianuarie-mai

- vezi Le tremblement des hommes, apărută la Seuil,în

1979, în franceză și în neerlandeză,. sub titlul: Met het ivoord tcgen de muur, Elesvier/Antwerpen, 1980).

- vara: apare, la Paris, la Editions Albatros, Dossier Goma, alcătuit de Țepeneag și de Tănase.

- (pentru perioada mai-noiembrie 1977, vezi Chasse-croim» - Hachette, 1983).

- „se pierd”, la Securitate, manuscrisele: romanul 7-1, partea a II^a a cărții de mărturii Lățești, eseu...

- 20 noiembrie 1977: P.G. împreună cu soția și copilul

_ajung la Paris, cu pașapoarte turistice. Cer imediat azil politic.

- decembrie: apare, la Gallimard, In cerc.

1978 - P. G. scrie cartea de mărturii Culoarea curcubeului (în franceză: Le tremblement des hommes).

- P. G. începe să scrie Patimile după Pitești.

J979 _ Se publică, la Seuil, Le tremblement...

- Se publică., la Gallimard, Gardd inversă..

j 981 _ Apare, la Hachette, Patimile după Pitești (sub titlul:

Leş Chiens de mort).

19J3 _ Şe-publică, la Hachette, Chasse-cro'ise.

- Apare în neerlandeză Patimile... -sub titlul: Het vierkante ei, la Elsevier Manteau, Anvers.

- Apare în germană, sub titlul: Die rote Mes.se Patimile - la editura Thule, Kolri.

- Scrie romanul Bonifacia.

- Scrie prima variantă a cărții Din Calidor.

1984 _ p. G. se ocupă, pentru scurt timp, de Departamentul Europa clin Internaționala Rezistenței. Organizează, la Senatul francez, două colocvii: despre Yalta și despre pacifism.

- martor în procesul G. Pordea - „Le Matin” (jurnalul; pierde).

1985 - A doua variantă a cărții (ce va deschide un ciclu „autobiografic), Din Calidor.

- Prima variantă din Arta Refugii (în acel moment, sub titlul: Din gară...), al doilea volet al ciclului.

1986 - Apare, la Albin Michel, traducerea franceză a romanului Bonifacia.

- întâia variantă a celui de al treilea volet, Astra (titlu provizoriu: Biblioteca...')

1987 - Apare, la ATbin Michel, varianta, franceză a cărții E>in

Calidor, sub titlul: Le CaHdor.

- Prima variantă din cel de al patrulea volet al ciclului autobiografic: Sabina.

- Definitivat Arta Refugii (cu acest titlu, definitiv).

1988 - Definitivat Astra și Sabina.

- P. G. dactilografiază' - în vederea „imprimării”, la Editura DIALOG (Dietzenbach, Germania occidentală) - romanul Din CaHdor.

1989 - ianuarie - apare, în Editura Dialog, prin grija lui Ion Solacolu, „cartea” (fotocopie după dactilogramă - de altfel, stă scris, negru pe alb: „Versiune originală, în dactilografierea autorului...”.) Din CaHdor.

- P. G. scrie (prima variantă) a celui de al cincilea segment din ciclul autobiografic: Roman-intim.

1990 - februarie: apare, la Julliard, Arta Re fagii, în franceză, sub titlul: L'Art de la Fugite.

- martie: apare, la Editura DIALOG, sub îngrijirea lui Ion -Solacolu (tot „în dactilografierea autorului”), în românește, Patimile după Pitești.

-,mai : apare Din Calidor -în engleză, la Readers International, Lonclon, în traducerea Angelei Clark, sub titlul: My Childhood at the Gate of Unrest.

- iulie: apar, la București, în Editura Humanitas, prin grija lui Gabriel Liiceanu, volumele Culoarele curcubeului

(Le tremblement des hommes) și Gherla. Apariții constituind fie „al doilea debut”, fie „adevăratul debut”;- oricum, un debut - în românește, în România.

Ceea ce înseamnă ea, la 55 ani, P.G. este un bătrân-deviitor. În acest viitor-de-aur, ar urma să fie publicate - încă în ultimul trimestru al anului 1990:

- Patimile după Pitești - la Cartea Românească.

- Gardă inversă - la Scrisul Românesc.

- Chasse-croise (titlul românesc urmează să fie găsit), tot la Humanitas.

- Din Calidor (poate și Arta Refugii) la Litera, Chisinau.

- Tot Din Calidor - la Forum (fost Albatros) - dacă...

De asemenea, viitorul-de-aur al anului 1991:

- în februarie, la Julliard, în. traducere franceză, Astra;

- în cursul anului, la Humanitas, două... voluminoase volume da „Scrisori” și de „Articole”;;.

- în' cursul... anilor următori, poate se va găsi o editură pentru Ostinato, pentru Ușa.... pentru În cerc, pentru..Bonifacia.

Poate. '

<titlu>PAUL GOMA

Volume publicate

CAMERA DE ALĂTURI

- în limba română

Editura pentru literatură, București, 1968

OSTINATO

- în limba germană: OSTINATO, Suhrkamp Verlag, 1971

f traducere: Marie-Therese Kerschbaumer

- (Ostinato, ed. de buzunar, 1972)

- în franceză: LA CELLULE DES LIBERABLES,

Gallimard, 1971

traducere: Alain Păruit

- în olandeză: OSTINATO, Bruna & Zoon,

Utrecht/Antwerpen, 1974

traducere: Ronald Jonkers

UȘA NOASTRĂ CEA DE TOATE ZILELE ^

- în germană: DIE TUR, Suhrkamp, 1972

traducere: Marie-Therese Kerschbaumer

- în franceză: ELLES ETAIENT QUATRE...

Gallimard, 1972

traducere: Alain Păruit,,

GHERLA - . - "

- în românește: Ed. Humanitas, București, 1990

- în franceză: GHERLA, Gallimard, 1976

traducere: Șerban Cristovici, postfață de Virgil Ierunca

/. („Le phenomene concentrationnaire en Roumanie” - 28 pagini)

- în suedeză: GHERLA - MIN UNGDOMS STRAFF;.

Coeckelberghs V6rlag, 1978

traducere: Barbro Andersson

IN CERC

- în franceză: DANS LE CERCLE, Gallimard, 1977

traducere.: Yvonne Krall.!

GARDA INVERSA

- în franceză: GARDE INVERSE, Gallimard, 1979

traducere: Șerban Cristovici.

CULOAREA CURCUBEULUI

- în românește : CULORILE CURCUBEULUI, HumanitaSy

București, 1990,

- în franceză: LE TREMBLEMENT DES HOMMES,
Seuil, 1979
traducere: Alain Păruit
- în olandeză: MET HET WOORD TEGEN DE MUUR”
Elsevier, 1980 - traducere: Paul Koeck
PATIMILE DUPĂ PITEȘTI
- în românește: CULORILE CURCUBEULUI, Humanitas,
"MORȚII), Ed. DIALOG,. 1990
- în franceză: LEȘ CHIENS DE MORT, Hachette, 1981
traducere: Alain Păruit
- în germană: DIE ROTE MESSE, Thule, 1984
traducere: Lucian Grigorowitsch
- în olandeză: HET VIERKANTE EI, Elsevier, Manteau,
1985, traducere : Andrea Borbel
- (în românește, la Cartea Românească, București, 1990>
CHASSÉE-CROISE
- în românește (urmează să i se găsească un titlu),
4 Ed. Humanitas, 1990
- în franceză „ CHASSEE-CROISE, Hachette, 1983
- în franceză: CHASSEE CROISE, Hachette, 1983,
BONIFACIA
- în românește: DIN CALIDOR - o copilărie' basara^
beană - traducere: Alain Pamit
DIN CALIDOR
- în românește: DIN CALIDOR (o copilărie basarabeană)
Ed. DIALOG, 1989
- În franceză: LE CALIDOR, Albin Michel, 1987
traducere: Alain Păruit
- In engleză: MY CHILDHOOD - AT THE GATE OF
UNREST, Readers International, 1990
- (în românește, la Ed. LITERA, Chișinău, 1990)
ARTA REFUGII
- în franceză: BONIFACIA, Albin Michel, 1986, traducere:
Alain Paruit
- (în românește, la Ed. LITERA, Chișinău, 1981)
vor apărea:
ASTRA ,
- în franceză: ASTRA, Julliard, 1991
traducere: Daniel Pujol

SABINA

- în franceză: SABINA, Julliard, 1992

traducere: 'Daniel Pujol

Roman-INTIM

-? Julliard ? 1993? Pujol ?

*

Tehnoredactor: BOGDAN ȘTEFAN,

Lector: BALATICA MARIAN

Dat la cules 17 X119W

Bun de tipar 6 XII 1990 Tiraj 30 000 ex.

<coperta a IV-a>

Paul Goma n-a inventat închisoarea de la Pitești.

El n-a trebuit să imagineze cele ce s-au petrecut acolo
, între 1949 și 1952...

aceste lucruri s-au petrecut.

'Paul Goma primul.

disident român, inițiator al unei mișcări pentru drepturile
omului în țara sa, trăind astăzi în exil, aduce mărturie, cu
talentul scriitorului care dăruiește narațiunii un suflu tragic,
cu convingerea omului care refuză profanarea ființei umane.

Cartea sa ne urmărește'

ca o tragică aducere aminte,

(Lucien Guissard în revista

La Croix 30 ian. 1982).

ISBN 973-23-0261-5